

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

KANUNÎ'YE İTHAF EDİLEN CEBERÛTNAME
(İNCELEME-METİN)

Belkıs AYAZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA/2020

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL
BİLİMLER ENSTİTÜSÜ TEMEL İSLAM
BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

KANUNÎ ‘YE İTHAF EDİLEN CEBERÛTNAME
(İNCELEME-METİN)

Belkıs AYAZ

Danışman: Prof. Dr. Ali Osman ATEŞ

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Hayri KAPLAN

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Muhammet YILMAZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA/ 2020

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma, jürimiz tarafından Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANSTEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Ali Osman ATEŞ
(Danışman)

Üye: Prof. Dr. Muhammet YILMAZ

Üye: Prof. Dr. Hayri KAPLAN

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.
.../.../20

Prof. Dr. Serap ÇABUK
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYAN

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

/ / 2020

Belkıs AYAZ

ÖZET

KANUNÎ ‘YE İTHAF EDİLEN CEBERÛTNAME

(İNCELEME-METİN)

Belkıs AYAZ

Yüksek Lisans Tezi, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Ali Osman ATEŞ Ocak 2020, 232 sayfa

Bu tez çalışması, Kanunî Sultan Süleyman döneminde (1520-1566) kaleme alınan, tasavvuf içerikli ve Kanunî ‘ye ithaf edildiği anlaşılan Ceberûtname adlı eseri konu edinmektedir. Eser daha önce yayımlanmadığı gibi, ilgili literatür kaynaklarında da bu adı taşıyan bir eser tespit edilememiştir. Dolayısıyla yegâne nüshası günümüze ulaşan bu eserin tahlil edilmesi ve değerlendirilmesi o dönemin tasavvuf anlayışı ve tartışmalı konularının tespiti ve literatüre kazandırılması açısından önem arz etmektedir.

Çalışmada eserde geçen konu ve görüşlerin ana terimleri tespit edilmiş, eserdeki dini ve tasavvufi kavramların tanımları verilmiş ve eserdeki şekilleriyle sunulmuştur.

Eser Türk Dili ile kaleme alınmıştır ve Anadolu’da yazılmış izlenimi vermektedir. Kendi çağının dilini yansıtması ve önemli konulardan seçki yapması, o tarihlerdeki dini, tasavvufi, felsefî anlayışı yansıtmasının yanı sıra Türk Dili ve Tarihi, Tasavvuf Tarihi gibi alanlarda çalışanlar için de o döneme ait bir kaynak teşkil edeceği düşüncesiyle, tek nüsha olan eserin, orjinal metnin yanında günümüz Türkçe alfabesine aktarımı ve günümüz Türkçe’sine çevirisi de sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ceberrûtname, Tasavvuf, Kanuni Sultan Süleyman,

ABSTRACT**CEBERÛTNAME WHICH WAS DEDİCATED TO KANUNİ****(ANALYSIS-TEXT)****Belkıs AYAZ****Master Thesis, Department of Basic Islamic Sciences Supervisor: Prof. Dr. Ali****Osman ATEŞ January 2020, 232 pages**

This thesis focuses on the work called Ceberûtname, written during the reign of Suleiman the Magnificent (1520-1566), which is containing mystical subjects and considered to be dedicated to Sultan Suleiman. The work has not been published before and a work with this name could not be found in the related literature sources. Therefore, the analysis and evaluation of this work, the only copy of which has survived to the present day, is of importance in terms of determining the sufi understanding and controversial issues of that period and gaining them into the literature.

In this study, the main terms of the subjects and views in the work have been determined, the definitions of religious and mystical concepts in the work have been given and presented in their forms.

The work is written in Turkish language and gives the impression of being written in Anatolia. Reflecting the language of its own period and making a selection of important issues provide that reflecting the religious, mystical, philosophical understanding of that times. In addition that, it will constitute a resource for those working in the fields such as Turkish Language and History and the History of Sufism Based on this idea, the original text of the work and its translation into modern Turkish Language and Turkish Alphabet was presented in the thesis.

Key Words: Ceberûtname, Sufism, Suleiman The Magnificent

ÖNSÖZ

Ceberûtname adlı bu eser, 952/1545 yılında Türk Dili ile kaleme alınmıştır. Kanunî Sultan Süleyman döneminde (1520-1566), müellifi ve yazıldığı yer tam olarak bilinmeyen bu eserin Anadolu’da kaleme alındığını tespit etmekteyiz. Bu eser, kendi çağının dilini yansıtmaması ve önemli konulardan seçki yapması, o tarihlerdeki dini, tasavvufi, felsefi anlayışı yansıtmamasının Tasavvuf Tarihi ve Türk Dili ve Tarihi, gibi eserin içeriğinde değinilen bahsi geçen konulara, bir sufi olarak yazarın naklettiği bilgilerin o dönemde ne şekilde anlaşıldığı ile ilgili bilgi verdiği için önem arz etmektedir.

Yegâne nüsha olarak günümüze kadar ulaşan bu manzum eserin, tahlil edilmesi ve değerlendirilmesi o dönemin tasavvuf anlayışı ve tartışmalı konularının tespitini daha iyi anlamamıza yardımcı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca Kanunî’ye takdim edildiği anlaşılan bu eserin başka bir nüshasının bulunmaması ve daha önce hiç yayınlanmamış olması sebebiyle literatüre kazandırılması ve araştırmacıların istifadesine sunulması önem arz etmektedir. Bu şekilde metnin ilim dünyasına kazandırılmasına vesile olmak tezin araştırma ve değerlendirme bölümleri kadar bizleri mutlu etmiştir.

Araştırmamın gerçekleşmesinde katkıları bulunan Danışmanım Prof. Dr. Ali Osman Ateş’e ve eserin ortaya çıkmasında büyük katkısı olan Prof. Dr. Hayri KAPLAN’a, ilim yolunda attığım her adımda hayatı boyunca yanımda olan, üzerimde büyük emekleri olan merhume anneme, babama, bana her konuda destek veren ağabeyim Mehmet Şükrü ERDİNÇ’e, her zaman yanımda olan değerli eşim Bilal AYAZ’a, kıymetli evlatlarım Muhammed Abdullah ve Makbule Zeynep’e, tüm sevdiklerime, tabii ki bu mümtaz eserin bilinmeyen müellifine teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Belkıs AYAZ

ADANA/2020

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	İV
ABSTRACT.....	V
ÖNSÖZ	VI
KISALTMALAR	İX
TERCİH EDİLEN TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ	X

GİRİŞ

1. Tezin Konusu ve Kapsamı	1
2. Tezin Amacı ve Önemi	1
3. Tezin Yöntemi ve Kaynaklar	2

BÖLÜM 1

CEBERÛTNAME ADLI ESER

1.2. Ceberûtname Kitabı'nın Nüsha Bilgileri	4
1.3. Ceberûtname Kitabı'nın Yazılış Amacı	6

BÖLÜM II

CEBERÛTNAME KİTABI'NIN DİNİ-TASAVVUFİ TAHLİLİ

2.1. Ceberûtname Kitabı'nda Kullanılan Tasavvufi Kavramlar ve Konular	7
2.1.1. Ceberût	7
2.1.2. Akl-ı Küll	9
2.1.3. Aşk	10
2.1.4. Ceberûtnâme Kitabı'nda Geçen İsimler	11
2.1.5. Cevher	12
2.1.6. Dua	13
2.1.7. Cenab-ı Hakkın Sıfatının Tecellisi	15
2.1.7.1. Cenab-ı Hakkı'nın Ve Hakk'ın Halifesi'nin Fiilleri Hakkında	16
2.1.8. Hikmet	16
2.1.9. Kemal	17
2.1.10. Ruh	18
2.1.11. Sâlik	19
2.1.12. Seyr	20
2.1.13. Şeriat	21
2.1.14. Vahdet	22

BÖLÜM III**CEBERÛTNAME KİTABI**

3.1. Metnin Latinize Transkripsiyonlu Hali.....	24
3.2. Metin Kurmada İzlenen Yol	91
3.3. Metnin Günümüz Türkçesine Çevirisi.....	91
SONUÇ	157
KAYNAKÇA.....	163
EK 1: CEBERUTNÂME KİTABI'NIN NÜSHASI.....	165

KISALTMALAR

a.s.	: Aleyhiselam
bkz.	: Bakınız
byt	: Beyit
c.	: Cilt
c.c.:	: Celle Celalühü
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
h.	: Hicri
hızr.	: Hazırlayan
ö.	: Ölümü
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
s.a.v.	: Sallallahü aleyhi vesellem
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve devamı/ Ve diğerleri
vrk.	: Varak/ yaprak
yay.	: Yayınları

TERCİH EDİLEN TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

Tablo 1: Transkripsiyon İşaretleri

أ – ا	-’a, ’e, ’i, ’u, ’	ظ	-ž
ب	-b	ع	-‘a, ‘i, ‘u, ‘
ت	-t	غ	-ġ
ث	-š	ف	-f
ج	-c	ق	-ḳ
ح	-ħ	ك	-k
خ	-ĥ	ل	-l
د	-d	م	-m
ذ	-ž	ن	-n
ر	-r	و	-v
ز	-z	ه	-h
س	-s	ي	-y
ش	-š	ة	-t, h
ص	-ś	ا (Med Harfi Olarak)	-â
ض	-ḏ	و (Med Harfi Olarak)	-û
ط	-ṭ	ي (Med Harfi Olarak)	-î

GİRİŞ

1. Tezin Konusu ve Kapsamı

Tez çalışmasına konu edilen Ceberûtname adlı eser, 952/1545 yılında kaleme alınmış olup Kanunî Sultan Süleyman döneminde (1520-1566) yazılmıştır. Tasavvuf içerikli eserin Kanunî 'ye takdim edildiği anlaşılmaktadır. Şimdiye kadar yayımlanmadığı gibi, ilgili literatür kaynaklarında da bu adı taşıyan bir eser tespit edilememiştir. Dolayısıyla yegâne nüshası günümüze ulaşan bu manzum eserin tahlil edilmesi ve değerlendirilmesi o dönemin tasavvuf anlayışı ve tartışmalı konularının tespitini daha iyi tanımamıza yardımcı olacağı düşünülmelidir. Eserde insanın yaratılışından başlayarak, hayatın içinden ve Kanuni dönemi eserlerine kadar tasavvufi bilgilerle süslenmiştir. Sultan Süleyman ile Peygamber Süleyman'ın Allah tarafından bahşedilen özellikleri anlatılarak, bunlarla zahiri ya da gaybi âleme hükmedişleri eserde manzum bir dille yer almaktadır. Buna ek olarak, Zülcelal ve Cemaliyle Esmâül Hüsna'ya dair örneklerle Yunus Peygamber'in ilahi aşkı konu edilmiştir. Bu çalışma ile bu alandaki örneklere ilişkin gerekli literatürü oluşturmamız mümkün olabilecektir.

2. Tezin Amacı ve Önemi

Bu çalışmada Tasavvuf Tarihi ve Edebiyatı'nda bugüne kadar üzerinde bir çalışma yapılmamış olan nadir bir eseri günümüze kazandırmanın yanında, eserin içeriğinde yer alan unsurların tanıtılması, tasavvufî açıdan tahlili ve eser metninin transkripsiyon harfleriyle günümüze kazandırılmasını hedeflenmektedir.

Bu çalışmada elimizde tek nüshası bulunan eserin içeriğinde değinilen konuların tespiti, bir sufi olarak yazarın, o dönem itibariyle bahsi geçen konulara hangi yeni açılımlar getirdiği ve başkalarından naklettiği bilgilerin o dönemde ne şekilde anlaşıldığı araştırılacaktır.

Kanunî Sultan Süleyman dönemine ait, tasavvufu savunma amaçlı yazılan birçok eserin mevcut olduğu tahmin edilmektedir. Özellikle şiir dili kullanılarak sunulan eserler bu niteliktedir. Ele alınacak eser, ayrıca bu duruma bir örnek teşkil etmesi açısından incelenecektir.

Çalışılacak eserin başka bir nüshasının bulunmaması ve daha önce hiç yayınlanmamış olması sebebiyle, özellikle literatüre kazandırılması açısından önem arz etmektedir.

Eser Türk Dili ile kaleme alınmıştır ve Anadolu’da yazılmış izlenimi vermektedir. Kendi çağının dilini yansıtmaması ve önemli konulardan seçki yapması, o tarihlerdeki dini, tasavvufi, felsefi anlayışı yansıtmamasının yanı sıra Türk Dili ve tarihi, tasavvuf tarihi gibi alanlarda çalışanlar için kaynak teşkil edeceği düşünülmektedir.

3. Tezin Yöntemi ve Kaynaklar

Bu tez çalışmasında, ilgili konular titizlikle Türkçeleştirilerek referans yayınlarla desteklenerek bölümlerdeki konulara izahat getirilmeye çalışılmıştır. Bu aşamada gerek sanal kaynaklar, gerekse de el yazması basılı kaynaklar incelenmiş ve konu üzerinde yapılmış olan araştırmalarla birlikte bütünlük sağlayacak şekilde latin alfabesi kullanılarak eser günümüz Türkçe’sine çevrilmiştir. Bu aşamada bilgi fişleri, el yazma notlardan kopyalar alınmış, elden geldiğince ilgili alanda söz sahibi, temel bilgileri içeren ve otorite kabul edilen ciddi kaynaklara başvurulmuştur.

Bu eser alanında tek olduğu için mümkün olduğu kadar benzer kaynaklara başvurulmuştur. Ulaşılabilen yerli ve yabancı el yazma eser katalogları ve benzeri kaynakları Anadolu kökenli Türkçe, Arapça, Farsça tarih ve tasavvuf konulu, bu alanlarda günümüzde yapılan çalışmalara, kısacası erişebildiğimiz bütün kaynaklara müracaat ettik ve oldukça zaman alan bu çalışma sonucunda ne yazık ki, yazar hakkında bilgi veren başka bir kaynak bulamadık. Dolayısıyla yazarın kendi eserinde verdiği sınırlı bazı tarihi ve biyografik bilgi ve yorumlamalardan hareketle çalışmayı tamamlamaya çalıştık.

Ceberûtname, edebi dil ve tasavvufi derinliği ile şüphesiz ki X. yüzyıl Tasavvuf ve Türk Edebiyatının güzide örneklerindendir. Bu bakımdan eser, günümüz Türk Dili ve Edebiyatı’na ayrı bir zenginlik katacaktır.

Hicri 952, Miladi 1545 yılında kaleme alınan Ceberûtname, Kanuni Sultan Süleyman döneminde (1520-1566) yazılmış ve Kanuni Sultan Süleyman’a ithaf edilmiş ve orijinal nüshası Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., Revan Köşkü Koleksiyonu, nr. 3063'te kayıtlı bulunmaktadır. Ceberûtnamede dini tasavvufi tahlili ana başlığı altında on tane alt bölüm olacaktır. Alt başlıklar içinde tasavvufi konular ve kavramlar ele alınarak açıklanmaya çalışılmıştır. Sonuç bölümünde ise, araştırmalarımız sonucu elde edilen bilgilerin ışığında teze başlarken sahip olduğumuz kanaatlerimiz ile tezi tamamladıktan sonra burada

tartıştığımız sonuçlara bağlı olarak ulaşılan genel kanaat karşılaştırmalı olarak sonuç kısmında ele alınmıştır.

Çalışmanın gerçekleştirilmesi amacıyla tarihsel, karşılaştırmalı analitik yöntem ve yorumlama yöntemi kullanılacaktır.

Öncelikle genel tarih, Osmanlı Tarihi ve özellikle biyografik kaynaklara müracaat edilerek, çalışma notlarıyla ön veriler tutulacak ve yazarın kimliği belirlenmeye çalışılacaktır. Eserde geçen konu ve görüşlerin ana terimleri tespit edilecek, dini ve tasavvufi açıdan tanımları ve eserdeki şekliyle, örnekleri sunulmaya çalışılacaktır. Orjinal metnin eklenmesinden ve transkripsiyonundan sonra, tasavvuf ıstılahlarıyla ilgili bir dizin sunulacaktır.

Araştırma sonucu elde edilen verilerden özgün sonuçlar elde edebilmek ve ilim dünyasına sunmak, yorumlama yöntemiyle gerçekleştirilecektir

BÖLÜM 1

CEBERÛTNAME ADLI ESER

Erişebilen bütün kaynaklara müracaat edildiği halde yazar hakkında bilgi veren başka bir kaynak bulunamamıştır. Gerek kitabın içeriğinde gerekse yaptığımız araştırmalarda kitap yazarı ile ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Neredeyse her bir beytinde bir konuyu anlatacak kadar yetenekli ve bilgili olan yazarımızın hem dini ilimlerde, hem tasavvuf hem de felsefi alanda kendini geliştirmiş bir şahsiyet olduğu tahmin edilmektedir. Böyle bir insanın eserine adını yazmayı unuttuğundan ziyade, esere adını yazarak riyaya düşmekten imtina ettiği ve aşağıda verilen beyitlere bakıldığında kendisi Fenafillah mertebesine ulaşmak, ‘hiç’liğe erişmek için, yazarın bu mümtaz esere adını yazmaktan utanıp, kendini eserden soyutladığı varsayılabilir.

Fena yok olmak anlamına gelir. Fena, masivanın, nesnelerin sufinin gözündeki ve gönlünde yok olmasıdır Fenafillah ise Allah’ın rızasını kazanmak ve sevgisine mazhar olmak, Allah’ta yok olmak, onun aşkı için kendinden vazgeçmek demektir. Diğer bir deyişle Fenafillah ; ‘ölmeden önce ölmek’ anlamına gelmektedir. Yazarımız da;

[7B]

1.Gerçi söze Allah’a samimiyetle sığınarak aşk ile başladım.

2.Ama sözümü dinle ey yakın ehli, bu sözleri benden sanma

diyerek eseri kendinin yazmadığını, bu eserin ortaya çıkmasında kendisini sadece aracı olarak gördüğünü ifade ederek, bizi yukarıda bahsettiğimiz varsayımları göz önünde bulundurmaya yönlendirmiştir

1.2. Ceberûtname Kitabı’nın Nüsha Bilgileri

Genel biyografik eserlerde bu adı taşıyan manzum ya da mensur bir esere rastlanmamıştır. Şu ana kadar böyle bir eser bulunmamış ve hakkında söylenmiş bir söze rastlanmamıştır. Dolayısıyla gerek Tasavvuf Tarihi gerek Türk Dili ve Edebiyatı içerisinde herhangi bir konumlandırma söz konusu olmamıştır. İlk kez bu çalışmayla, nispeten tasavvuf alanında konumlandırması gerçekleştirilecektir.

Ayrıca kendisinden önce ya da sonra herhangi bir şekilde bu eserden bahseden veya bu eserin benzerlerine işaret eden başka eserler tespit edilmişse, kaydedilmiş ve belli bir konuma yerleştirilmiş olacaktır.

Yaptığımız araştırmalara göre eser tek nüshadır, ikinci bir nüshası bulunamamıştır.

(Kapak yazısı)

Biñ iki yüz elli üç senesinde

Türkî manzûme

Ceberûtnâme müellifi gayr-i mezkûr

Fî 1 C sene 1258

Gurre-i C

952

Metnin Okunmayan (Eksik) Kısımları:

[58B]

(eksik) şehâdet redd olur

Hem şomûd etmege yolu sedd olur

(eksik) Didi aña hâk

Çün gönülle almadı hâkdan sebak

(eksik) Şâhitliği reddolunur, hem şâhitlik etmeğe yolu kapatılır

(eksik) dedi ona Hak, çünkü gönül ile almadı Hak'ta kabul

(eksik) aña dirler ki mülk-i lâ-mekân

Bî-cihet bî-resm ola aña 'ayân

(eksik) aña dirler ki ol 'anķā şıfat

Kâf-ı kurbı seyr kıla bî-cihet

(eksik) aña dirler ki ola ol başır

Nûr-ı hâkķile demâdem iy zarîr

Ona derler ki mekânsız mülk, cihetsiz, resimsiz ona olur açık

Ona derler ki anka sıfatlı ol, cihet olmadan yakınlık Kâf'ını seyret

Ona derler ki ol iyi görenlerden, Hak nuruyla ol her zaman

[59B]

(Eksik) 'âķıbet getürdiler

Çevresine hastanuñ oturdılar

(eksik) nabzını tabîb ol hastanuñ

Göre hâlinedür ol dilbestenüñ

(eksik) kim karüredendür hasta ol

Ya'nî buldı yâdlu şu içine yol

Sonunda getirdiler, hastanın etrafına oturdular

Hastanın nabzını gördü doktor ki gördü hâli nedir bu biçarenin

Ki cam gibidir o hasta, yani buldu hastanın içinde su için bir yol

Bu imiş bunun hastalığı, gül derdidir her zaman canının

(eksik) imiş 'illeti dâim bunuñ

Gül belâsıdur demâdem cânınuñ

1.3. Ceberûtname Kitabı'nın Yazılış Amacı

Bu kitabın amacı, hikmet ehli, şariat ehli ve vahdet ehlinin sözlerinin anlaşılması, onların dünyanın var oluşundan bu yana halka önder olmalarını anlatır. Müellifegöre her millet için asıl olan bu üç gruptur, diğer gruplar hastalık denizinde boğulmuştur. Yazara göre mürşid olan kemal ehli insanların batıl işlerini kendilerine anlatır. Dünya mürşidin hürmetine durur, ama onlar mütevazilikten bir hırkaya talim eder, sabrederler. Yine Ceberûtname kitabında yazarımız örf ve dinin gerçekdışı şeyleri, örf ve dinin gerekleri olarak hayatımıza katmamayı, insanın bildiği az bir bilgi ile kendini âlim zannetmemesi gerektiğini, bilmediği konular hakkında yorum yapmak yerine sukut etmesini telkin eder. Kısaca insanları hakka götüren bir öğütname olarak da adlandırabileceğimiz bu eserde; yazar, kendini eserde yazılanların dışında tutarak, yazılanların kendi düşüncesi değil, yukarıda zikrettiğimiz üç grubun sözleri olduğunu ifade eder.

BÖLÜM II

CEBERÛTNAME KİTABI'NIN DİNİ-TASAVVUFİ TAHLİLİ

2.1. Ceberûtname Kitabı'nda Kullanılan Tasavvufi Kavramlar ve Konular

2.1.1. Ceberût

Arapça sözlüğüne göre ceberût, ululuk, kudret, icbar, zorlama, Allah'ın yüce kudreti anlamına gelmektedir. Varlık mertebelerinden ikincisidir. Sûfiye imamlarına göre, üç çeşit âlem vardır; latîf melekût âlemi, süflî âlem de denilen yeryüzü âlemi, bu iki âlem arasında bir üçüncüsü daha vardır ki, adı berzah âlemi olarak nitelenen ceberût âlemidir. Ceberût âlemi, maddî âlemin üstünde, melekût âleminin altında yer alır. Bu âlemde temiz melekî nefisler, nûrânî akıllar vardır ve cisimler âlemi ile melekler âlemi arasında bir engeldir. Gayb âlemine ulaşmayı arzu eden nefisler üzerinde cebr, zorlama, kahr gibi güç uygulamaları mevcuttur. Bu güç, her yeri kaplamıştır. Kul, bu ceberût âlemine girdiğinde Hakk'ın ihtiyânna kahren ve cebren uymak zorunda kalır. Ebû Tâlib el-Mekkî'ye göre bu, azamet âlemidir¹

Taayyün-i Evvel Mertebesi, Zât'ın ulûhiyet mertebesine ulaşması, vahdettir, zuhura meyildir. Beden, bu mertebede, sıfatlarını ve isimlerini mücmelen bilmektedir. Bu mertebede müsemâm ve mevsûf ile tüm isim ve sıfatlarından muttasıf olmaktadır. Kişi, lâ-taayyünün, taayyün sûretiyle zuhûr ettiği ilk tenezzül mertebesidir. Bu mertebe mutlak ilim mertebesi, “Ev edna” olarak da tanımlanmaktadır. Birinci taayyüne “Ceberût Âlemi” ismi de verilmiştir.²

Bir kısım, mülk ile melekût âlemi arasında bir orta âlemdir.³ Genellikle üç âlemin en yükseği ceberût, ortası melekût, en alttaki mülk olarak diğer kaynaklarda bildirişler yapılmıştır. Ayrıca üçlü âlem sıralaması verilmiş ve bu âlemler; nefis, madde ve akıl âlemi olarak da adlandırılmıştır. Bu âlemlerin dördüncü makamı “Ceberût”tür.

¹ Cebecioğlu, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, s. 119.

² Eraydın, Selçuk, *Tasavvuf ve Tarikatlar*, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2016, s. 223-224.

³ Gazzâlî, Ebu Hamid Muhammed. B. Muhammed, *İhyâü Ulûmid'd-Din*, Dâru İhyâ-i Turâsî'l-Araîi, Beyrut 1996, IV, s. 250.

Ceberût, Harakani Hazretleri tarafından ilk defa kullanılmıştır. İlk sûfilerde ceberût tabirine yer almamıştır. Muhyiddin İbnü'l-Arabî, Sühreverdî el-Maktûl Abdülkerim el-Cîlî ve Nesefî gibi mutasavvıflar ceberût kelimesini tasavvufî bir kavram haline getirmiştir. Harakani'ye göre ceberût makamının keyfiyeti şeriattır ve bunun için Cebrail (a.s.) görevlendirilmiştir. Bazı dilciler, ceberût kelimesinin “kahr, zorlama, hâkimiyet” anlamındaki cebr kökünden geldiğini, bu mânâyı daha kuvvetle ifade etmesi için sonuna bir “te” harfinin eklendiğini ileri sürerler. Buna ek olarak bazı dil bilimciler ise ceberûtun İbrânîce'deki gebûrah kelimesinin Arapçalaşmış şekli olarak tanımlamaktadır. Kur'an'da ceberût kelimesine rastlanmamaktadır. Ancak “kibriyâ, azamet, cebbarlık, zorbalık” anlamlarında birçok hadiste yer almaktadır. Ceberût, melekût âleminin üstünde, zaruretin hüküm sürdüğü âlemde, mülk ile melekût âlemleri arasında yer almaktadır. Bu mertebe Muhammedi hakikatin zat mertebesinden zuhura meyl ile tenezzül ettiği ilk mertebe olarak da bilinmektedir. Mertebenin ilk tecelli vücuda, daha sonra ilme ve nura ve en sonda şühuda şamildir. Mülk melekûtun, melekût da ceberûtun aynası olduğundan, altta bulunan üstündeki âlemi anlayabilmek için anahtardır. Bundan dolayı ceberûta “Cuma Gecesi”, melekûta “Cuma Günü” denilmiştir. Her şey ceberûtta takdir edilir, melekût ve mülkte bunların ayrıntıları verilir.

Erzurumlu İbrahim Hakkı, en üste arş, ortaya ceberût, en alta kürsü âlemini koymaktadır. Hazırladığı şemada bir üstte yer alan âlem alttakini tamamen kuşatmaktadır. Dolayısı ile ceberût, melekût ve mülk âlemini kuşatmaktadır. İbrahim Hakkı'ya göre en nurlu âlem, ceberûttur ve bunu ruhlar âleminin takip etmektedir. Bazı İslam bilginleri, Allah'ın zâtına ceberût, ezeli sıfatlarına melekût demektedir. Diğer âlimler ise zâta lâhût, sıfatlara ceberût adını verirler. Ceberût zâtla melekût arasında bulunmaktadır. Vahdet ve Hakikat-i Muhammediyye mertebesine de Ceberût denilmiştir. Ceberût âleminde tam bir cebir hali hüküm sürmektedir. Burada Hak, varlıklar için neyi takdir etmişse o olur. Bu âlemde insan iradesinden eser yoktur. Harakani Hazretleri, “Bir kul arınmışlığıyla tüm makamları aşsa bile Ondan aldığı Ona vermedikçe kesinlikle Hakkın varlığı kendisine zahir olmaz” buyurmuştur. Bu sözde insan ruhunun Allah'a ulaşmasının ne kadar önemli olduğu görülmektedir.

Vahdet ehline göre âlemin aslı bir heyuladır. Heyula bir hakikattir. Her şey heyulanın özünden meydana gelir. Örneğin mürekkep bir heyula⁴ yani özdür. Harfler mürekkepten ortaya çıkar. Yani heyula âlemi ceberûttur. Ceberût âlemi derya gibidir. Ulvi şeyleri

⁴ Heyula: Felsefe ve kelam ilimlerinde âlemin ilk maddesi manasında kullanılan bir ıstılahtır. (tafsilat için bkz. Karadeniz, Osman "Heyula", *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XVII, s. 294-295, İstanbul 1998.

kendine çeker, nasibi olmayan ondan uzak kalır. Ceberût âlemine, akılla değil kalp ile gidilir. Akıl ne kadar uğraşırsa uğraşsın Ceberûte varılacak yolu bulamaz. Lakin kalp yolu ile ceberûta ulaşıldımı, kişi diri olur ve ebedi sürekli kalır. Yine ceberûtnâme 'de ceberût şu şekilde anlatılmıştır;

[33 A]

Hem ceberrût oldu bil adı anuñ	Çünkü mebde' oldu cemîle cânuñ
‘Âlemi ‘ulvi ve süflîde tamam	Her ne şûret vār ise iy nîk ü nām
Cümlesi buldı heyûlâdan zuhûr	Vir gönûl bu sözlere olma nüfûr
Pes ceberûtdur heyûlâ ‘âlemi	Cehd ide gör tâ olasın hemdemi
Nîtekim mülki melekût uş sever	Hem ceberût uş melekûti diğer
Anuñ içün bir birisini sever	Kānde cümle şun‘ını peydā güder
Nağşını nağğāş ğāyetde sever	Zātınuñ fi‘lidürür görmek diler
Hāşılı mülk ü melekût her biri	Oldılar bî-mesel ceberût maẓharı
Gerçi mebde'dür ceberût bunlara	Oldı bunlar aña maẓhar iy sere

2.1.2. Akl-ı Küll

Allah'ın ilk tecellisi olan, yaratılan bütün âlemlerin kendisinden zuhur ettiği yaratılan ilk nur anlamına gelmekte ve Hz. Muhammed (sav)'in nuru olarak geçmektedir. İnsanın ruhunun hayvani değil, kudsi ruh olduğunu ve bu ruhun Allah'ın nuru olduğunu, daima onun dergâhında bulunduğunu ve Hayy olan Allah ile hayat bulduğunu anlatır. Güneşin ve diğer yaratılmışların Akl-ı Küll'ün varoluşundan bu yana olduğunu ve kıyamete kadar da daima devranla döneceğini anlatır.

Ceberûtnâme Kitabı'nda geçen şu beyitlerde Allah'ın uğruna bütün âlemleri yarattığı 'Habibim' dediği, Sevgili Peygamberimiz Muhammed Mustafa (sav) a övgüyü görüyoruz;

[21A]

Vāşıl olan ‘ aklı külle geldürür Fāşıl olan bâde varan güldürür	
‘Akl-ı külle vāşıl olandur şerîf Fāşıl olan hemçü hāk oldu keşîf	
Hem kimüñ ‘aklı ki ola ol basî	Ola ‘arş u ferşe nûrile muḥî

Her ki aldı ‘aql-ı külliden cüdā Aña hıç keşf olmaya vech-i ĥudā
 Çün aĥaddan vāĥid oldu āřikār Var beyān etdügüm ‘aqlı kıl řikār
 Mazhar-ı ĥaķ oldu bu ‘aql-ı řerīf Ol-sebebe eřyādan oldu ol laťīf
 ‘Aql-ı küllūñ ismi ‘ıřķ oldu bedel Çünki aĥbebtü⁵ didi ĥaķ der ezel
 ‘Aql anuñçün didi bu ‘ıřķa resūl Kim bulubdur cümle eřyāya vuřūl
 Cüz ü vü külli çünki idrāk eyledi ‘Acz idüben mā ‘arefnāk⁶ eyledi
 Pes Sücüd itdi ĥudā-yı ‘āleme Olki ‘irfān virdi nev‘ī ādeme
 Yine kitabımızın başka bir bölümünde yer alan řu mısralarda da akl-ı kül

anlatılmıştır:

[24A]

Gün gibi ecsāda nūrı iriřür	Fi‘le ile gelüb nıce günler düřiřür
İrmese řemsūñ řu‘ā‘ı yirlere	Buz olur yire geđerdi iy serre
‘Aql-ı kül vār olalıdan vārdur	Dāimā devrānile devvārdur
Hāřılı bi‘l-fi‘l mevcüd idiler	Cümlesi mirāt-ı ma‘būd idiler

2.1.3. Aşk

Arapça dil bilimciler tarafından “aşırı sevgi” olarak tanımlanmaktadır. Aşk, maddi ya da manevi olarak yaşanabilmektedir. Karşı cinsin zevk ve cinsî cazibesinin ön planda tutulduğu aşk maddîdir. Bunun platonik olanı da vardır. Hakikî aşk ise, Allah’a duyulan aşkıdır. Cenāb-ı Hakk bir kudsî hadiste, "Ben gizli bir hazineydim; bilinmeyi arzu ettim, âlemi yarattım." buyurmaktadır.⁷ Allah’ı bilmek, anlamak, tanımak ancak ilahi aşk duyulabilirse mümkün olmaktadır. Gerçek aşka ulaşmak da ilimle olmamaktadır.⁸

Kur’ân ve hadislerde aşk çoğunlukla “sevgi”, hûb ve muhabbet, bazen de meveddet ve bunlardan türetilen kelimlerle yer bulmaktadır. “İman edenler, Allah’ı daha şiddetle

⁵ “Küntü kenzen mahfiyyen fe ahbebtü en u’rafe fe halaktü’l-halka li ya’rifünî”.

Anlamı: “Ben gizli bir hazine idim. Bilinmeye muhabbet ettim (sevdim) ve bilinmek için halkı yarattım.” [Suyûtî, Celāluddin Ebu’l-Fadl b. Ebi Bekr, *ed-Dürerü’l-Müntesire fi’l-Eĥâdisi’l-Müştehire*, thk. Muhammed Abdulkadir Atâ, Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, Beyrut, 1988, s. 125; Aliyyu’l-Kârî, *el-Esrâru’l-Merfû’a fi’l-Aĥbâri’l-Mevdûa*, thk. Muhammed Sabbağ, Dâru’l-Emâne, Beyrut, 1971, s. 273.

⁶ “Nasıl bilmek gerekiyorsa, seni öylece ve hakkıyla bilemedik ya Rabbî”. Aclunî, *Keřfü’l-Hafa*, II, 132 no:2016.

⁷ Suyûtî, *ed-Dürerü’l-Müntesire fi’l-Eĥâdisi’l-Müştehire*, 125.

⁸ Cebecioğlu, Ethem, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, ed.Erhan Güngör, Ağaç Kitabevi, İstanbul 2009, s. 65.

severler”⁹ âyetindeki “şiddetli sevgi”den maksat aşktır. Hz. Peygamber (s.a.s.), Hz. Ömer’e: “Ben sana herkesten daha sevimli olmadıkça iman etmiş olamazsın”¹⁰ demişti. Başka bir âyette müminlerin Allah’ı her şeyden çok sevmeleri gerektiği söylenmiştir.¹¹

Ceberûtnamede aşk aşağıdaki gibi anlatılmıştır;

[7A]

14.Ki sakın ‘ışkile bazar eyleme	Dirligünde yirüni nâr eyleme
15.‘İşk imiş İsayı göge ağdıran	‘İşk imiş Yunusı bahre atduran
16. ‘İşk imiş Cercisi biñ kez öldüren	‘İşk imiş Manşûrı dâra çekdüren

[27B]

Nâr-ı ‘ışka yanmayınca bu vücūd	Yokluk idemez hâkka sücūd
Kılmayınca varlığıñ şehrin hārāb	İçemezsin ke’s-i ru’yetden şerāb
Eger dilerseñ vahdet-i sırr fi-makām	Fāriğ ol iki cihāndan ey gulām
‘Āşıkı hâkkuñ makāmı hâkdurur	Çünkü kayd olandan ol muṭlaḳdurur
Bilemez ‘āşık nedür nâr ile nūr	Çünkü vechüllāh buldı ol huzūr
Mağ‘adı şıdḳuñ şafāsında qarār	Bezm ider ‘uṣṣāk dā‘im ey kibār
‘Āşıkān ba‘de’l-fenā buldı bekā	Anuñ içün oldı maḳṣūd likā
‘Āşıkā hâḳ oldı dā‘imā mekān	Anuñ içün yāra oldı cān feṣān
Cān-ı ‘āşık çün fenā bula temām	Ġarḳ-ı nūr-ı zātıdur ol cān-müdām

Yukarıdaki mısralardan da anlaşılıyor ki, varoluşumuzun amacı ilahi Aşk’tır. İlahi aşka ulaşmak için dünyevi ve bedeni her şeyden vazgeçerek sadece O’nu istemeli, O’nun rızasına talip olmalıyız.

2.1.4. Ceberûtnâme Kitabı’nda Geçen İsimler

Ceberûtnamede Allah’ın isimleri, Celal (cc), Zülcelal (cc), Kadir (cc), İsm-i Azam (cc), Kahhar (cc), Hayy (cc), Baki (cc), Gâlib (cc), Rahman (cc), Hüda (cc), Vahid (cc),

⁹ Bakara 2/165.

¹⁰ Buhârî, “İman”, 8-9; Müslim, “İman”, 67-70.

¹¹ Tevbe,9/24.

Cabbar (cc), Hâlık (cc), Subhan (cc), Samed (cc), Gaffar (cc), Vedud (cc), Latif (cc) olarak verilmiştir.

Ceberûtnâme Kitabı'nda Geçen Peygamberlerin İsimleri;

Hızır (as), Hz. Muhammed (sav), Âdem (as), Süleyman (as), İsa (as), Yunus (as), Ceric (as), Hızır (as), Davud (as), Musa (as), Yahya (as), Zekeriya (as) Peygamberlerin adı geçmektedir.

Ceberûtnâme Kitabı'nda Geçen Meleklerin İsimleri;

Cebrail, Mikail, İsrail meleklerinin ismi, Ceberûtnâme 'de geçmektedir.

Ceberûtnâme Kitabı'nda Geçen Önemli Şahsiyetlerin İsimleri;

Kanuni Sultan Süleyman, Nüşirevan, Hatem-i Tai, Zaloğlu Rüstem, Büyük İskender, Hallâc-ı Mansur, Hüsrev (Ferhat) ile Şirin, Âdem (as) ile Havvâ, Leylâ ile Mecnûn, Vâmık ile Azra isimleri önemli şahıslar arasında geçmektedir.

2.1.5. Cevher

Farsça'dan Arapça'ya, Arapça'dan da Türkçeye geçmiş bir kelimedir. Kıymetli taş anlamına gelir. Cevher; nefis, heyula, akıl, suret, cisim, olarak beş ayrı başlıkta incelenebilir.

Cevher maddenin özüdür.

Kuran-ı Kerim'de; "Biz seni, ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik." buyrulmaktadır.¹²

Hadis-i Şerif'te şöyle buyrulur:

Hızır anlatıyor: "Ey Allah'ın Resulü! Anam-babam sana feda olsun, Allah'ın her şeyden önce ilk yarattığı şeyi bana söyler misiniz?" diye sordum. Şöyle buyurdu:

"Ey Hızır! Her şeyden önce Allah'ın ilk yarattığı şey senin peygamberinin nurudur. O nur, Allah'ın kudretiyle onun dilediği yerlerde dolaşıp duruyordu. O vakit daha hiçbir şey yoktu. Ne Levh ne kalem ne cennet ne ateş / cehennem vardı. Ne melek, ne gök ne yer ne güneş ne ay ne cin ve ne de insan vardı. Allah mahlûkları yaratmak istediği vakit, bu nuru dört parçaya ayırdı. Birinci parçasından kalemi, ikinci parçasından Levh'i (Levh-i Mahfuz), üçüncü parçasından Arş'ı yarattı. Dördüncü parçayı ayrıca dört parçaya böldü: Birinci parçadan Hamele-i Arş (Arşın taşıyıcılarını), ikinci parçadan Kürsi'yi, üçüncü parçadan diğer melekleri yarattı. Dördüncü kısmı tekrar dört parçaya böldü: Birinci

¹² Enbiya 21/107.

parçadan gökleri, ikinci parçadan yerleri, üçüncü parçadan cennet ve cehennemi yarattı. Sonra dördüncü parçayı yine dörde böldü: Birinci parçadan müminlerin basiret nurunu / iman şuurunu, ikinci parçadan -marifetullahtan ibaret olan- kalplerinin nurunu, üçüncü parçadan tevhitte ibaret olan ünsiyet nurunu (La ilahe illallah Muhammedu'r-resulüllah nurunu) yarattı.”¹³

[10A]

5. Diledi gayriyi hem mirât ide	Tâ ki anda cilve-i âyât ide
6. Pes yaratdı kudretinden ol-ķadīm	Bir ulu gevher-i münevver pes ‘azīm
12. Ol-buķaruñ eltafindan kirdikār	ķıldı rūķ-ı Muştaķâyı âşikār
13. Bāķisinden hem yaratdı iy emīn	Şārī‘ olan enbiyānuñ cānların

Ceberûtname’ye göre Azim olan Allah kendisine ayna edinmek istedi, böylece ayetlerini onda tecelli ettirecekti. Bunun için de bir cevheri yarattı. Allahu teala Celaliyle baktı ona. O cevher da duramadı, galeyana geldi hareket etmeye başladı hareket ettikçe kaynamaya başladı, kaynadıkça ondan renksiz bir buhar çıktı ve o buhar gözalıcı bir güzellik parçasına dönüştü. Ve Yüce Allah bu cevher ile Hz. Muhammed (Sav)ın nurunu yarattı öncelikle. Sonra o nurun kalanından peygamberlerin ve evliyaların ruhlarını, tabiatı, âlemi ve içindekileri yarattı.

2.1.6. Dua

Dua kelimesi sözlükte “çağırarak, nida, davet etmek, yardım talep etmek, seslenmek, anlamlarına gelmektedir.”¹⁴

Arapça kökenli bir kelimedir. İsteme, yalvarma, talepte bulunma gibi anlamlara gelir. Dua hem dil ile hem de fiil, hal ile yapılır. Makbul olan fiili duadır. Bir kısım âlimlere göre en üstün dua, başa gelene sabredip, sükût etmenin olduğunu söylerken, bir kısmı da, "dua, ibadetin özüdür".¹⁵ hadisini baz alarak dua etmeyi ibadet olarak görürler. Onlara göre susmaktan ve hiçbir şey yapmamaktansa dua etmek daha iyidir. Dua acziyettir. Kulun

¹³ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, Müessesetü'r-Risale, Beyrut 1995-2001, c. IV, s. 127.

¹⁴ Râgıb el-İsfahanî, *el-Müfredat Elfazü'l-Kur'an*, tah. Saffan Adnan Davudî, Daru'l-Kalem, Dimeşk 2009, s. 315; İbn Manzur, Ebu'l-Fazl, *Lisanü'l Arab*, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1971, XVI, s. 1385.

¹⁵ Tirmizi, *Sünen*, Daavat 1, Şirketü Mektebeti Mustafa, Mısır 1962-1977.

kendi acziyetini farketmesi için Hakk'ın hakkıdır derler. Halkın duası dil ile âralimlerinki ise kalp ile dir.¹⁶

Kulun rabbine yönelişini, O'na teslim oluşunu ifade eden dua (الدعاء) kavramına tasavvuf kaynaklarında sıklıkla yer verilir. Kuşeyrî dua kavramına sûfilerin halleri ve makamlarına dair ayırdığı bölümde yer vermiştir.¹⁷

Kur'an-ı Kerim'de dua ile ilgili birçok ayet bulunmaktadır.

“Rabbimize yalvara yalvara ve için için dua edin. Şüphesiz O, haddi aşanları sevmez.”¹⁸

“İsimlerin en güzeli Allah'ındır. Öyleyse O'na bunlarla dua edin. O'nun isimlerinde 'aykırılığa (ve inkâra) sapanları' bırakın. Yapmakta oldukları dolayısıyla yakında cezalandırılacaklardır.”¹⁹

Yine hadis-i şeriflerde de dua üzerinde durulmuştur.

“Cenâb-ı Hak duâda fazla ısrar edenleri sever.”²⁰

“İyilik görenlerin iyilik gördükleri kimseler hakkında ettikleri hayır duâları reddolunmaz.”²¹

Dua; kulların Allah'a niyazıdır. O'na yakınlaşma, onla olma arzusudur. Dua, dünyevi ve uhrevi güzel yaşam için olabileceği gibi, maddi ve manevi şeyler için de olabilir. Bu da ister rahatlık ve huzur durumunda, ister çaresizlik durumunda olsun dileklerine ulaşmak, sahip olduğu şeylerin devamlılığını sağlamak veya sıkıntıları gidermek için yapılmaktadır.

Ayrıca insanlar sevdikleri insanlar için de dua ederek, onların korunmasını, hayırda olmasını isterler. Ceberûtnâme'de de;

[5B]

7.Nîst mânendi mer-û rā der cihān Tā be-mislī medh-i ü sâzem beyān

8.Çün ne-dārem lāyıkķ-eş medh ü senā Dest büğşāyem konem bārī du‘ā

Beyitleriyle, dünyada eşi benzeri olmayan Kanuni Sultan Süleyman'ı layık olacak şekilde övülemediği içi bulamadığı için, ona dua etmeyi tercih edilmiştir.

¹⁶ Cebecioğlu, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, s. 88

¹⁷ Bkz. Kuşeyrî, Ebu'l-Kasım Abdu'l-Kerim, *Risâle-i Kuşeyri*, Arslan Yayınlar, İstanbul trs., s. 295.

¹⁸ A'raf 7/55.

¹⁹ A'raf 7/180.

²⁰ Suyûtî, el-Câmiu's-sağîr, no: 1876.

²¹ Tirmizî, Birr 5.

2.1.7. Cenab-ı Hakkın Sıfatının Tecellisi

Sözlükte tecelli, “açık ve görünen olmak” anlamında gaybden kalbe gelen ve orda zuhur eden nur manasına gelmektedir.²²

Kün; ise Ol! demektir.²³

Yasin Suresi’nde şöyle buyrulur:

“Allah Bir şeyi murad ettiğinde, O'nun işi, ol(kün) demektir. (O da) hemen oluverir.”²⁴

Hakkın sıfatının tecellisi ise, Allah’ın varlığını yaratılanlar üzerinde göstermesi anlamına gelir. Kur’an’ı Kerim’de;

“ Açılıp aydınlandığı zaman gündüze andolsun.”²⁵

“Mûsâ, tayin ettiğimiz vakitte (Tûr’a) gelip de rabbi onunla konuştuğunda o, "Rabbim! Bana görün; sana bakayım" dedi. Rabbi, "Sen beni asla göremezsin. Fakat şu dağa bak; eğer o yerinde durabilirse sen de beni görebilirsin" buyurdu. Rabbi o dağa tecelli edince onu paramparça etti; Mûsâ da bayılıp düştü. Kendine gelince dedi ki: "Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim, sana tövbe ettim; ben inananların ilkiyim.”²⁶ ayetleriyle yüce Allah zatının sıfatının tecellisini bizlere göstermiştir.

Allah’ın tecellisi üç tanedir; biri zat, biri sıfat ve birisi de kâinattaki fiillerdir. O’nun zatı daima sıfatın üzerine tecelli eder. Fiiller ise daima sayısız ve hoş tecellilerde bulunur. Bazen kahr, bazen lütuf; bazen yakınlık bazen de şiddet ile. Kerim’in lütfuna ancak inananlar ulaşır, kâfirler de ancak cehennem ateşine layık olur. Hem merhamet hem de kahr Allah’ın sıfatlarındandır. Allah kuluna hâkimdir, ona neyi layık görürse kullar razı olmak zorundadır. Çünkü âşık, maşukundan razıdır. Rabb de kendisine kulluk edenden razıdır. İnsan riyasız ve şirksiz bir şekilde Hakk’a iman ederse, kalbinden hikmet pınarı akar, kulluğun tadını alır. Unutulmamalıdır ki Allah’ın rahmeti âlemlere inince halktan zahmeti götürür.

Ceberûtname ’de bu konu şu beyitlerde anlatılmıştır.

²² Cebecioğlu, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, s. 638.

²³ Cebecioğlu, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, s. 388.

²⁴ Yasin 36/86.

²⁵ Leyl 92/2.

²⁶ A’raf 7/143.

[34A]

Dāhi ehl-i vahdet eydürür iy cüvân	Hakdan özge yokdurur kün fekân
Hakdurur iden tecellisi sıfât	Anuñ ile zâhir oldu mümkünât
Pes nazar kıldılar eşyâya tamâm	Gördiler hakla doludur iy hümâm
Gördiler hak ‘âbid ü ma‘bûddur	Gördiler hak kâşid u maşşûddur
Gördiler hak zâkir ü mezkûrdur	Gördiler hak şâkir ü meşkûrdur
Gördiler hak ‘âşık-ı ma‘şûkdur	Gördiler hak râzık u merzûkdur.

2.1.7.1.Cenab-ı Hakrı’nın Ve Hakk’ın Halifesi’nin Fiilleri Hakkında

Kitab-ı Ceberûtnâme’de bu konu şöyle anlatılır; Allah bir varlığı yaratmayı istedi, Nur’u²⁷ yarattı ve o nur Arş üzerinde ortaya çıktı; sonra yavaş yavaş Kürsi’ye indi. Daha sonra yıldızlara asıldı ve yedi kat sema o nurdan yaratıldı. Yedi kat semayı dolaştı yıldızlardan aldığı göz kamaştırıcı parlaklığıyla. Görünen âlemde gezdi o atlı uzun bir süre. Sonra cisme büründü, dünyaya indi. Bir zamanlar çocuktu, daha sonra genç ve ardından yetişkin olgunluğa erişti. O’nun vücudunda hem külli akıldır padişah, hem de O, Hakk’ın halifesidir şüphesiz. Allah’ın halifesi neyi emretse, ruhu ona uyar, çünkü o ruh, O’nun Arş’ıdır. Emir ilk önce O’na iner. O halifedir, Allah’a sevgili olan. Hak kendi sıfatıyla süsledi O’nu, bir cisme bağlayıp belirli eyledi. Kendi sıfatlarına ve isimlerine ayna etti...

En sonunda vuslat vakti geldi Sevgili’ye; Rahmet-i Rahman’a ulaştı ruhu... Aslına kavuşmaya gitti aslında; çünkü O, zaten hüznüydü sevgilisinden uzakta.

2.1.8. Hikmet

Arapça, hikmet; adelet, ilim, hilm, felsefe, peygamberlik, Kur’ân-ı Kerîm, Incîl, anlamınlarında kullanılan bir kelimedir. İnsanın, dış âlemdeki nesnelerin hakikatini bilip, ona göre hareket etmesinden bahseden ilme hikmet denir. Hikmet; tabîî, riyyâzî ve ilâhî olmak üzere üç kısma ayrılmaktadır. İsabetli davranışlar ve olanı olduğu gibi bilmek de “hikmet” olarak değerlendirilir. Türk tasavvuf geleneğinde, tasavvufî şiirlere hikmet

²⁷ Nur ile kastedilen Peygamber Efendimiz (sas)’e atfedilen Muhammedî Nur’dur.

denilmektedir. Örneğin, Ahmed Yesevî'nin "Divân-ı Hikmet"inde yer aldığı gibi; "Kime hikmet verildi ise, ona çok hayır bahşedilmiştir."²⁸

Kitabı Ceberûtnâme'ye göre hikmet aşağıdaki gibi anlatılmıştır;

[15B]

25.Olan ehl-i Hâk bunu taḥkîk ider	İhtilâfât arasın taṭbîk ider
26.Ehl-i Hâk çün ḥaḳḳıyla kıldı nazar	Ḥaḳḳı zâhir gördi her şeyde meger
27.Ehl-i ḥaḳdur kâinātuñ cevheri	Bâkisi yapıcı gâh u cev ḥari
28.Ehl-i ḥaḳdur ḥazret-i ḥaḳḳa iren	Ehl-i ḥaḳdur söz dâdını viren

2.1.9. Kemal

Kemal'in arapça sözlük anlamı, "olgunluk" demektir.²⁹ Genel olarak, Hakk'ı tenzih etmek üzere kullanılmaktadır. Herşeyin yerli yerinde ve tam olması manasına gelmektedir. Allah'ın mâhiyeti de, idrâkin dışındadır. Allah'ın cemalinin sonu, ucu bucağı yoktur, yarattıklarınkine benzemez. Varlıkların olgunluğu zatlarındaki mevcut manalardan ileri gelmektedir, zatlarından gayridir.

Ceberûtnâme'ye göre kemal ehli şöyle ifade edilmiştir:

[17B]

18.Faḳr-ı külli bu maḳâm içindedür	Çünkü cāy-ı nūr şām içindedür
19.Şām anuñiçündür ki ḡaybu'l-ḡayb imiş	Bilmeyen bu sözleri pür-‘ayb imiş
20.Çünkü bu mi‘râcî ide cān-ı pāk	Menzilin ideler anuñ yine ḥāk
21.Menzili gerçi birez gün ḥāk ola	Lîki seyri dâimā eflāk ola
22.Cān ola ḥaḳla demâdem hem-nefes	Cismi ola ḥaḳkile çok sözi kes
23.Çünkü kāmildür iki yüzi ola	Ḥāş u ‘amma añladur sözi ola
24.Dū-cihāna raḥmet ola ol kişi	Ḥasbeten lillāh ola her işi

²⁸ Ahmet Yesevi, *Divân-ı Hikmet*, Merkez Repro Yay., Ankara 2017, s.276.

²⁹ Cebecioğlu, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, s. 361.

2.1.10. Ruh

Cebrail, nefis gibi anlamları olan “ruh” kelimesi mücerred insan latifesi olarak tanımlanmaktadır. Tasavvufta ruh bedenden önce yaratılmıştır der İbn Ata. el-Kahtabî, "Rûh, 'Kûn' zilleti altına girmemiştir; zira diridir." diyerek, onun emr âlemine ait olduğunu söyler.³⁰

Cebecioğlu, el-Bennâcî'nın ruh hakkındaki "Histen daha latif bir cisim olup ona dokunulmaz; insanların büyük çoğunluğu onu anlamaz" sözüyle bilinmeyi, görülmeyi, dokunulmayı, duyulmayı anlayamama şeklinde tarif ettiğini aktarır. Ruh üç ana başlık altında toplanmıştır; bunlardan birincisi, Mâ bihi'l-hareke, yani hareketin temelidir. Bu manayı güçlendiren en önemli kanıttan birisi Kur'an-ı Kerim'in "el-Ruh" olarak isimlendirilmesidir. İkincisi Mâ bihi'l-hayat yani hayatın temeli olarak tanımlanması. Hayatın temeli kapsamı içinde yer küre içinde mevcut bitkisel bütün biyolojik hayatları içine almaktadır. Bitkiler için “ruh” tanımlaması vakidir. Üçüncü Mâ bihi'l-idrâk kısım ise idrakin temeli olarak kabul edilmektedir. Bitkisel ruhtan daha yüksek bir merteye olan hayvani ruhtur. Doğal olarak insanı da içine almaktadır. Akletmek, kalam, marifet, vicdan, ilim, irade vb. şuurla ilgili özelliklerin tamamını kapsamaktadır.³¹

Allah tarafından bedene üfürülen ruh, bedeni ölüm vaki olduğunda terk etmektedir. Kıyamet kopana kadar varoluş sırrı olarak yerini koruyacaktır. Parapsikolojide maddi bedene ruhun gümüş bir iple bağlı olduğu söylenmektedir. İşte bu ipin bedenle bağlantısı kesildiği zaman bedenin hayatiyeti sona erecek, ruh ve beden ise aslına dönecektir.

İnsan ruhtan ibarettir. Allahın yarattığı ilk varlıktır, halife-i ekberdir. Hakk'ın, levh-i mahfûz, kâinatta akl-ı evvel, kalem-i ala, nefis-i külliyye gibi mazharlarına ek olarak âlem-i sagir de denen insanda da esması vardır. Bu esmalar: Sır, ruh, kalp, fuad, akıl, sadr, nefis³² dir. Mustafa Çağrıcı'ını aktardığına göre Gazali (1058-1111), ruhu iki anlamda ele alır. İlk anlamı maddi olarak latif bir varlık, diğer anlamı ise anlayan, bilen, seven, üzülen yani canlının algılayan ve bilen tarafıdır. Ona göre Gazali, nefis ile ruh kavramları arasındaki farkı net bir şekilde ifade etmiştir. Ruh anlatılırken bedenden ayrı olarak görülen bir cevherden bahsedilirken, ikinci anlamı bakımından biliş (cognition) olarak tanımlanmıştır. Motivasyon teorisinde “güdülenme süreci” olarak tabir edilen süreçle bir örneklik göstermektedir. Özellikle, Gazali'nin İhyâu' Ulûmi'd-Dîn isimli eserinde, ruh hastalıklarının

³⁰ Cebecioğlu, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, s. 522.

³¹ Cebecioğlu, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, s. 522.

³² Cürçani, Seyyid Şerif, *Tarifat-Tasavvuf Istılahları*, Ter. Arif Erkan, Bahar yay., İstanbul 1997, s. 95.

psikolojik ve sosyal sebepleri incelenerek, ruhda ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik bazı tedavi yöntemleri yer almıştır.³³

Kur’ân’da, “Sana ruhu sorarlar. De ki, ruh Rabbimin emrindendir. (onun emriyle husule gelmiş bir şeydir.) Size (ona dair) az bir bilgiden başkası verilmemiştir”³⁴ Ve insana ruhun verilmesi de “Sonra O (Allah), bunun (insanın) neslini (zürriyetini) hakir bir sudan oluşan nutfeden yaratmıştır. Sonra onu düzeltip tamamladı ve içine ruhundan üfledi”³⁵ “ayetleri ile anlatılmaktadır. Peygamber efendimiz (sav), “Sizden birinizin yaratılışı ana karnında 40 günde toplanır. Sonra o kadar zaman içinde asılı kan pıhtısı halini alır. Sonra yine o kadar zaman içinde hilkati belli belirsiz bir çığnem ete dönüşür. Sonra bir melek gönderilir de ona ruh üfler”³⁶ hadisinde bedenin fizyolojik oluşumu ile ruhun ne zaman gönderildiğini anlatmaktadır.

Ceberûtname de ruhla ilgili geçen beyitler aşağıda verilmiştir;

1.Çünkü cānlar emrile indi yire, Pāk olan ‘azm itdi aşına ire

2.Ohuyu ben ve’s-semā zāti’l-burūc, Her birisi ‘ulve iderler ‘urūc

(1.Ruhlar onun emri ile indi yere, Temiz olan azmetti aslına ermeye

2. Andolsun burçlar sâhibi olan göğē âyettini okuyarak Her birisi yüce makama yükselir)

19.Cānlaruñ pes vār münāsibce beden

Nitekim Qur’ân arūsi aña sen

20.Her birinüñ bir gök oldı hālveti,

Girü ol gögadür anuñ ‘avdeti

[11B]

(19.Ruhların bedenle münâsebeti vardır,

Nitekim Kurânbeyan eder anla sen

20.Her birinin bir gök ile olduhalvet yeri

Sonra yine o göğedir onun dönüşü)

2.1.11. Sâlik

Arapça’da, giren demektir. Tasavvuf yoluna mana olgunluğu için giren kişiye, sâlik denir. Olgunluk durumuna göre; Tâlib, sâlik, mutasavvıf, sûfî isimlerini alınmaktadır.³⁷ Haliyle suluk eden kişiler, ilim ve tasavvur ile seyr ederler. Bu kişiler, dalaletе düşürecek

³³ Çağrııcı, Mustafa, “Gazzâlî”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XIII, sİstanbul 1996, ss. 489-505, s. 504.

³⁴ İsrâ 17/70

³⁵ İsrâ 17/85

³⁶ Müslim, *Sahih*, Kitabu’l- Kader, B. 1, no: 2036.

³⁷ Cebecioğlu, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, s 541.

şüphelere maruz kalmaktan emindir.³⁸ Sâlik makamında Allah'ı zikrederek yükselirler ve velayeti suğra makamına ulaşırlar. Sâlikler ilahi aşkla, iki uç din ve küfürden uzakta hakkın adını zikrederek dünyevi zevklerden arınırlar ve bu yolculukta özlere dönerek Allah'ın huzuruna çıkabilmek için bedenlerinden uzaklaşırlar.

Kitab-ı Ceberûtname 'de sâlik kavramına şu mısralarda değinilmiştir.

[50B]

Bulayım dirseñ hüdāya sen vişāl	Merd-i haḳḳa kıl yüzüñi pāymāl
Ben dimezem şāğ şol endīşe kıl	Belki direm saña 'ışkı pīşe kıl
Ger olursañ dāhi kılma ihtirāz	Olasın t̄a haḳ katında serfirāz
Çıkma elden ger nişān-ı küfr ü dīn	Ḳoma elden şāh-ı 'ıḣḳuñ dāmenin
'Āḣıḳān haḳḳı diler ne küfr ü dīn	Sâlik olan himmeti budur hemīn
Birbirini çün giderür küfr ü dīn	Pes 'arāz oldu ikisi iy emīn
'Āḣıḳ olanlar 'arzdan geçdi bil	Cevherüñ aşlına buldılar sebīl
Her biri seyrü ilallāh eyledi	Terk-i cān mālile cāh eyledi

2.1.12. Seyr

Seyr kelimesinin arapça anlamı; gitmek, gezmek, yürümek, demektir. Tasavvufta ise Allah'a ve ilahi aşka ulaşmak için yapılan manevi yolculuğa, seyr denir. Seyr, Seyr-i Nuzûlî ve Seyr-i Urûcî olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Seyr-i Nuzûlî: Mukayyed vücûd (varlık)'un ortaya çıkması için Mutlak Vücûd'un seyri tamamlanmalıdır. Bu, ehadiyetin imkân mertebesine, mutlakın mukayyede, küll'ün (bütünün) cüz'e (parçaya) inişidir. Seyr-i Urûcî: Mukayyed'in mutlakda yok olmak üzere yaptığı seyir olarak tanımlanmaktadır. Buna seyr-i şuûrî de denilmektedir. Bu seyr, insan mertebesinden Mutlak'a kadardır.

Seyri Fillah, Arapça, Allah'da seyr anlamına gelmektedir. Manevi yolculukta ikinci basamaktır. Buna sefer-i sân de denilmektedir. Allah'ın sıfatlarıyla muttasıf, bütün bedenî özelliklerinden kurtulmak, ahlâkullah ile ahlâklanmak, isimleriyle mütehakkık olmak, ufuk-ı âlâya ulaşmak, seyr-i fillah'ı tanımlar. Bu seferin nihayetinde, sâlike vücûh-ı âlemde perdelerin kalkıp, ilm-i ledünninin keşfolundunmaktadır.

³⁸ Cürçani *Tarifat-Tasavvuf Istılahları*, s. 96.

Seyr ilallah, Arapça, Allah'a doğru yolculuk yapmak demektir. Manevi yolculukta birinci basamaktır.

Ceberûtnamede Seyr ve Seyri Fillah aşağıda verilen dizelerde yer almıştır;

Çünkü sâlik bu makâma irişe	Baħr-i vahdet içre cānı kârışa
Çünkü ura mevc-i baħr-i nūr-ı zāt	Maħv ola anda serāser kâināt
Zerre üzere çünkü doğa āfitāb	Bulamaz özünde özin iy şebāb

[53A]

Çünkü ref̄ ola hicāb-ı kibriyā	Sālik anda maħv oliser bī-riyā
Lī ma‘allāh vahdetibe irişe	Kaṭre iken fakir bahre kârışa
İre ma‘şukına ‘āşık bī-gümān	Olmaya aġyār-ı bī-şek der-miyān
Sırr-ı mā ūhā-yı ‘āşıkā ola delīl	Çünkü irmez ol makāma cebrāil
Cebrāile gerçi nur işrāk ider	Līki anı nūr-ı haḡ işrāk ider
Gerçi haḡka ol muḡarrebdür benām	Līkin Aḡmed ile şıġmaz iy hūmām
Ki celāl ki cemālile ḡabīb	‘Āşıkā kıla tecellisi ġarīb
Bī-tavassuṭ bī-tevessül bī-hicāb	‘Āşıkā ma‘şūk kıla hoş ḡitāb
Ol-ḡitābı kişidürse cebrāil	Bulamaya fehmine hergiz sebīl
Ol-ḡitābı kişidürse nūh felek	Hem felek maħv ola andan hem melek
Ol-ḡitābı kişidürse āfitāb	Nār-ı ‘ışka düşüben ola kebāb
Ol-ḡitābı kişidürse ger nūcūm	Dutuşa yana beşinden hemçū mūm

2.1.13. Şeriat

Su kanalı, yol anlamına gelmektedir. Arapça bir kelimedir. Dinin zahirî yönüne ait hukuk kuralları ya da kaideleridir. Tasavvufta ise batinî fıkıh ya da batinî hukuk denilmektedir.³⁹

Şeriat insanın Allah rızasını kazanmak ahiret hayatını kurtarmak için yolcu olduğu bu dünyada ve yaratılış amacına uygun bir hayat sürmek için uymak zorunda olduğu ilahi kurallar bütünüdür. Rabbimiz Kur’an-ı Kerim’de bu konu ile ilgili şu ayetlerle bize yol göstermiştir:

³⁹ Cebecioğlu, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, s. 380

“Ben insanları ve cinleri ancak bana ibadet etsinler diye yarattım⁴⁰

“(Resulüm!) Sana da kendisinden önceki kitapları tasdik edici ve onları koruyucu olarak bu kitabı hak ile indirdik. Artık aralarında Allah’ın indirdiği ile hükmet. Sana gelen bu gerçeği bırakıp da onların isteklerine uyma. Her birinize bir şariat ve bir yol yöntem verdik. Allah dileyseydi sizi tek bir ümmet yapardı. Fakat size verdikleriyle sizi denemek istedi. Öyleyse hayırlı işlerde birbirinizle yarışın. Hepinizin dönüşü Allah’adır. Allah size hakkında ayrılığa düştüğünüz şeyleri haber verecektir.”⁴¹

2.1.14. Vahdet

Arapça, birlik anlamına gelmekte, gerçek mânâda ise bir olan Cenâb-ı Hakk’ı anlatmaktadır. Bazı Sûfi’ler uyumaya Vahdet demektedir. Uyuyanlar için çoğunlukla vahdet ediyor ya da vahdete çekildi ifadeleri kullanılabilmektedir. Vahdet, Allah’ı unutmamak ve sıkça adını zikretmek de demektir.⁴²

Vahdete erenler dünyanın birçok nimetine sırt çevirmişlerdir. Ruhları göğe yükselir. Dünyayı terk eder ve zahid makamına erişirler. İbadetlerini ilim ve irfanları ile bütünleştirerek diğer müminlere ışık saçan evliya makamına eriştiğinde artık beşinci katta makam edinmektedirler. Eğer bir kişide mucize ortaya çıkarsa, onu Allah peygamber seçti demektir ve artık altıncı katta makam verilmektedir. Peygamber efendimiz bu kata yükselmiştir. Vahdet makamına erişmek zordur. İnsanın olgunluğu hakka ulaşmakla olur. Öncelikle insan özüne dönmelidir. Allah sevgisi ile ahlaklanır ve Haktan başka bir şey olmadığını görür.

Ceberûtnamede Vahdet aşağıdaki dizelerle anlatılmaktadır;

[29B]

Ehl-i vahdet eydür ey şāhib-i şühūd	Hakdan özge yokdurur ašlā vücūd
Hakḳ vücūdudur muḥakḳak bī-zevāl	Māsivāsı ayinedeki ḥayāl
Zıll-ı zāyıldür vücūdı mümkünāt	Çünkü yokdürür vücūdına şebāt
Hemçü mevc oldı vücūdı kâināt	Ḳa’r-ı baḥr oldı vücūd-ı baḥt-ı zāt
Varma gelme kâināt içinde dur	Lîki vahdet baḥr-i zāt içinde dur

⁴⁰ Zâriyât 51/56.

⁴¹ Maide 5/49.

⁴² Cebecioğlu, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, s. 681.

Pes mecāz oldu vücūdı ‘ālemüñ
 Hem vücūd oldur ki bulmaya fenā
 Hem vücūd oldur ki bāķīdür müdām
 Çünki bildik ol vücūd-ı vāhidi
 Dāhi ehl-i vaḥdet eydür ola vücūd
 Zāhir ü bāṭındur ismi bī-riyā
 Zāhiridür rûḥ-ı cümle kâināt
 Pes cihān toṭtolu ol nūrıyladur

Anuñiçündür tufeyli ādemüñ
 Bāķīdür der-fenā vü der-‘anā
 Ol deġül illā vücūd-ı lā-yenām
 Cehd kıl ol ol-vücūduñ vācidi
 Gider aña yirler vü gökler sücūd
 Kim anuñladur zuhūr-ı kibriyā
 Bāṭınıdur baḥr-i a‘zam nūr-ı źāt
 Dime sen maḥşuş kim ṭavriyla ṭur

BÖLÜM III

CEBERÛTNAME KİTABI

3.1. Metnin Latinize Transkripsiyonlu Hali

[1A]

Kitāb-ı Ceberütnāme

1. Hāmd aña kim ‘ālemi vār eyledi	Yerler üzre çarhı ⁴³ devvār ⁴⁴ eyledi
2. Hāmd aña kim yoğiken bu kün-fekān ⁴⁵	Ḳāf u nūn emri ile oldı ‘ayān ⁴⁶
3. Hāmd aña kim ma‘dum ⁴⁷ iken kāināt	‘Aynına meşhūd idi ol pāk-ı zāt
4. Ādeme nefhini ⁴⁸ yoldāş eyledi	Küntü kenzen ⁴⁹ gencini fāş eyledi
5. Ve ilāh uş emrindedür dāim melek	Bir yire pā-beste ⁵⁰ tāvus-ı felek ⁵¹
6. Ne felek emrinde ser-gerdāndurur	‘Aql-ı külli ‘ilminde bir nādān ⁵² durur
7. Genc-i zātına tılsım oldı şıfāt	Vaşfına bakma görine genc-i zāt
8. ‘Aql iremez vaşf-ı idrākātına	Cān dalamaz ka‘r-ı baḥr-ı ⁵³ zātına

[1B]

9. ‘Arş-ı ‘ālā şuyuñ üzeredür müdām⁵⁴ Baḥruñ üzre yedi yer tutdı kıyām
10. Şuyuñ üzere milk-i âdem-i âdemi⁵⁵ Çünki şu üzere ḳurdı ‘ālemi

⁴³ Çark, tekerlek, sema, gök

⁴⁴ Durmayıp dönen, devreden. Devredip gezen.

⁴⁵ Ol dedi hemen oluverdi manasında söz

⁴⁶ Ortaya çıkmak, aşikâr olmak

⁴⁷ Mevcut olmayan, yok olan

⁴⁸ Nefes, üfleme

⁴⁹ “Ben bir hazineydim” kudsi hadisidir

⁵⁰ Ayakları bağlı

⁵¹ Güneş

⁵² Bilgisiz, cahil

⁵³ Denizin dibi

⁵⁴ Devam eden, sürekli, kesilmeden

⁵⁵ İnsanın sahip olduğu mülk

11. Āfitābu ⁵⁶ seyr iden istāreler	Cümle ḥaḳ emrindedür bîçāreler
12. Nār-ı şevkinden ⁵⁷ her ayda ay erir	Bir sā‘at oldıysa bedr-i münir ⁵⁸
13. Dāimā şevkünde deryā cüş ider	Güiyā ‘aşkı meyinden nüş ider
14. Ḥāk u āb u bād ⁵⁹ ve hem nār-ı ‘alā Zindedür	‘ışkı Ḥüdādan dāimā
15. Cümle eşyānuñ dilinde zıkr-i ḥaḳ	Söylenür hem ehl-i ḥaḳ alur sebak ⁶⁰
16. Ehl-i ḥaḳ ḥaḳkıyle buldılar ḥaḳkı	Zātı ile bildi Rabb-i mutlakı ⁶¹
17. Çün beni yubşırdan ola göz başır	Görine her şeyde vech-i bī-naẓır
18. Çün tecelli kıla zāt-ı kibriyā ⁶²	Ġayr-i ḥaḳ oldum ola külli fenā
19. Çün fenā bula vücūd-ı mümkināt	Görine her şeyde zāhir nūr-ı zāt
20. Görine ḥaḳdan dolu her dü-cihān ⁶³	Fāni ola nūr-ı ḥaḳda cism ü cān ⁶⁴
21. Ya‘ni çünki ḥaḳ ‘ināyet ⁶⁵ eyleye	Bir kula lütfi sirāyet eyleye

[2A]

22. Görine gözine ḥaḳ tolu cihān	Hem mekān hem lāmekān hem cism ü cān
23. İy diriğā ⁶⁶ nīce söyleyim ḥaḳkı	Çünkü münkir ⁶⁷ ola her şaḳı ⁶⁸
24. İy diriğā lāl olubdur bu zebān ⁶⁹	Nīce kılayım ḥaḳıḳatden beyān
25. İy diriğā neyleyim rencideyim	Kime müşkül derdümü şerḥ ⁷⁰ ideyim
26. İy diriğā ey müselmānlardanuz	Nīce ketm ⁷¹ ola bu ‘ışk-ı perde-süz
27. Lāubālī ‘āşık-ı dīvāneyim	‘ışk oduna yanmağa pervāneyim
28. Gerçi ḥamr-ı ‘ışk ⁷² ile mestāneyim	Ḥamdülillāh müşrik-i tersāneyim
29. Gerçi ‘ışk oldu günāhım aradan	Dilerim küll-i dü cihānı yaradan

⁵⁶ Güneş

⁵⁷ Şevk ateşi

⁵⁸ Işıklı, parlak ay

⁵⁹ Toprak, su, hava

⁶⁰ Yarış, ödül

⁶¹ Varlığı mutlak olan Allah

⁶² Yüce, büyük, ulu zat, Allah

⁶³ İki dünya, dünya ve ahiret

⁶⁴ Beden ve ruh

⁶⁵ Yardım

⁶⁶ Yazık, evvahlar olsun! Manasında ünlem

⁶⁷ İnkâr eden

⁶⁸ Eşkiya, haydut

⁶⁹ Dil

⁷⁰ Detaylı açıklamak

⁷¹ Saklamak, gizlemek, söylememek

⁷² Aşk hamuru

30. Muştafā nūru ile hüşyār⁷³ ide Ol remīde⁷⁴ ‘aqlı baña yār ide
 31. Ol ki yārı idi bu- bekr ü ‘Ömer Ol yüzü eşşems ol alnı kâmer
 32. Aña yārān ola ‘Osmān ü ‘Alī Anuñ içün oldı her biri velī
 33. Ola bizden şad dūrūd ü şad selām⁷⁵ Āl ü āşhābına⁷⁶ tā yevmi’l kıyām⁷⁷

Der medh-i pādīşāh-ı cihān Sulţān Süleymān Bin Selīm Hān

[2B]

1. Çünki düştı bu kitābıñ tārīhi	Toķuz yüz elli ikide ey ahī
2. Dil didikim şāh-ı ‘ālem medhını	Ṭākatuñ yetdükçe söyle şerhını
3. Şāhdur ammā ki şāh-ı dū cihān	Dīn ü dünyā şāhibidir bī-gümān ⁷⁸
4. ‘Adl ile bil sāye-i raḥmāndur ol	Dū cihāna ol sebeb sulţāndur ol
5. Devletine devr ider bu nūh ⁷⁹ felek	Dāimā aña mütelaḳķındur ⁸⁰ melek
6. ‘Adl-ı ḥaḳ çün aña dāim māyedur	Āfitāb-ı zāt-ı ḥaḳķa sāyedur
7. Gerçi sāye zātdan buldı kıyām	Zāt sāyeye muḥarrikdur ⁸¹ müdām
8. Kāim oldı sāye zātıyla velī	Sāye zātı zāhir itdi ey velī
9. Zātdan pes sāye olmaya cüdā ⁸²	Şāh sāye şāhib-i zılldur ⁸³ Hudā
10. Bulmağa her ayda bir sāt kemāl	Yüz sürer esbi ⁸⁴ na’line hilāl
11. Devr-i ādemden berü tā bu deme	Olmadı ḥaḳdan bu ‘izz bir ādeme
12. Zīrā kim ba’zı şeh-i devrān olan	Halk-ı ‘ālem üstüne sulţān olan
13. Fışķ ü ‘işyānıyla ḥāķān oldılar	Bu fenā dünyāya sulţān oldılar

[3A]

14. Līk Şāh-ı dīn ü dünyā bī-riyā	Halk-ı ‘ālem üzre lütf-i kibriyā

⁷³ Uyanık, zeki, akıllı, uslu

⁷⁴ Ürkümüş, korkmuş

⁷⁵ Bin övgü bin selam

⁷⁶ Ailesi ve arkadaşları

⁷⁷ Kıyamet günü

⁷⁸ Kuşkusuz

⁷⁹ Farsça dokuz

⁸⁰ Telkin veren

⁸¹ Devinmeyi sağlayan, kıskırtan

⁸² Ayrı

⁸³ Gölge

⁸⁴ At

15. Halkıñ üzre nâib-i haq bî-gümân Lütf-i yezdân⁸⁵ ü nigh-dâr-ı⁸⁶ cihân
 16. Dîn-i Aḥmed mālîki şems-i Ḥüdâ Mazhar-ı iḥsân-ı elṭâf-ı Ḥüdâ
 17. Ebr-i⁸⁷ cūd⁸⁸ ü kân-ı⁸⁹ iḥsân kūh⁹⁰-i ḥilm ‘Aql-ı evvel rūh-ı sâni baḥr-ı ‘ilm
 18. Mālîk-i dîn-i Muḥammeddur müdâm Anuñ ile buldı dîn-i haq nizâm
 19. Bî ta‘allül⁹¹ her işi lillâhdur Ol sebeb halk üzre haqqa şahdur
 20. ‘Adlini görse eğer Nüşîrevân⁹² Şâha sığınmağa gelürdi hemân
 21. Hâtem-i Taî⁹³ tay kılurdu defterin Şeh Süleymân cūdunı görse hemîn
 22. Rüstem⁹⁴ eğer görse rezmini⁹⁵ şehüñ Bendesi olurdu ol da dergehiñ
 23. Dâhi uzakdur direm yevmi’l kıyâm Çünkü şeh devrinde buldı dîn nizâm
 24. Ne içün dirler kıyâmetdur yakın Çün Süleymân ile kuvvet buldı dîn
 25. Üngürüs⁹⁶ tahtını vîrân eyledi Sürḥser⁹⁷ gözini giryân eyledi
 26. Rûma şayda⁹⁸ çıkısa ol lütf-i ‘amîm⁹⁹ Düşer ol dem ‘askeri küffâra bîm¹⁰⁰

[3B]

27. Anadoluya eğer seyr itse ol Kaçmağa arar kızılbaş Hinde yol
 28. Hışmla ebrûya şeh ger şalsa çîn Ol nefes kayda düşer hâkân-ı Çîn
 29. Çeşm ü kaşa ‘uqde şalsa bî-direng¹⁰¹ Düşer ol dem kavs ü cevzâya¹⁰² ceng
 30. Çıkısa tahta çün Es‘ed¹⁰³ bürçına gün Müşterî ü Zuhre¹⁰⁴ iderler düğün
 31. Gerçi yücedür felekden rif‘atı Dîn-i haqla câvidândur¹⁰⁵ devleti
 32. Gerçi sultân-ı cihândur şüretâ Evliyâdandur haqîkat sîretâ
 33. Devr-i ‘adlinde şehiñ bî-iştibâh Tıfl-ı nergis geyuben altun külâh

⁸⁵ Allah

⁸⁶ Gözcü, bekçi

⁸⁷ Bulut

⁸⁸ Cömertlik

⁸⁹ Kaynak

⁹⁰ Dağ

⁹¹ Bahane, mazaret

⁹² Adaletiyle ünlü fars kralı

⁹³ Cahiliye döneminin ünlü şairlerinden birisidir

⁹⁴ Firdevsi’nin Şehname’sinde destanlaştırılan İran’ın milli kahramanı

⁹⁵ Savaş, cenk

⁹⁶ Macaristan

⁹⁷ Kızılbaş

⁹⁸ Av

⁹⁹ Lütfu umumi olan

¹⁰⁰ Korku, ürperti

¹⁰¹ Durmıyan, oyalanmayan, eğlenmeyen, çabuk

¹⁰² Yay ve İkizler burcu

¹⁰³ Aslan burcu

¹⁰⁴ Jüpiter ve Venüz gezegenleri

¹⁰⁵ Ölümsüz, kalıcı

34.Nîce gün şahrâda durur korkusuz
 35.Lâle hûd bilmez nedur hergiz yasak
 36.Fitne vār ise uyanuk bu zamân
 37.Şâh eyyâmında zâlim vārise
 38.Ol değil illâ güzeller kâkûli
 39.Çalmadı hûn-h^wâr¹⁰⁷ illâ çeşm-i yâr

Bir ‘aşâ üzre dayanub uykusuz
 Dâimâ elde tutar tûlû ayak
 Dil-rubâlar¹⁰⁶ gözleridürür hemân
 El uzunluğuyla dâim yâr ise
 Ol ki mât ider yanaqları gülî
 Şâh devrânında hergiz âşikâr

[4A]

40.Şâh medhinde eğer şekker isem
 41.Baňa ta‘n¹⁰⁸ idene vârdur hücetüm
 42.Gerçi vermiş hâtem aňa ol semî‘
 43.Buna hâtem çünkü dîne şâhdur
 44.Oldı bu kavle müsahhar¹¹¹ ins ü cân
 45.Ol Süleymâna müsahhar oldu bād
 46.Vakt-ı hâcetde şabâhile revâh¹¹³
 47.Tahtına ger sâye-bân¹¹⁵ oldu tûyûr¹¹⁶
 48.Bu Süleymâna ‘inâyât-ı Hüdâ
 49.Dîvler gerçi muṭî‘ idi aňa
 50.Nîce kal‘a aňa gelse kûh-ı kâf¹¹⁷
 51.Kapu halkı bî-riyâ mü’mindürür
 52.Ger hezârân çeşm açarsa çarh-ı pîr¹¹⁸

Aňa sâñinci Süleymândur disem
 Anı ilzâm¹⁰⁹ itmegedur himmetüm
 Tâ ki maḥlûkât ola aňa muṭî‘¹¹⁰
 Kavlı-lâ ilâhe illâllâhdur
 Mühr-i îmân bu imiş hem hırz-ı cân
 Bu Süleymâna müsahhardur fûâd¹¹²
 Buňa ervâhdur muṭî‘n aňa riyâh¹¹⁴
 Her yire kim ‘azm kılsa bî-kuşûr
 Başı üstünden ebed olmaz cüdâ
 Dîvler oldu yeñiçeriler buňa
 Daşını göge şûrlar bî-hilâf
 Aķıncılar lîk bî-şek cindürür
 Şeh Süleymâna bulamaya nazîr

[4B]

¹⁰⁶ Gönül çalan

¹⁰⁷ Kan dökücü

¹⁰⁸ Kötülemek, dil uzatmak

¹⁰⁹ Susturma, yanıt veremeyecek duruma getirme

¹¹⁰ Tabi olan, emrine uyan

¹¹¹ Emri altına girmek, etkisi altında olmak

¹¹² Kalp, gönül, yürek

¹¹³ Öğle ile akşam arası

¹¹⁴ Rüzgârlar

¹¹⁵ Gölge

¹¹⁶ Kuşlar

¹¹⁷ Kaf dağı

¹¹⁸ Gökyüzü, sema

53. Halka haḳ lütfüyle ihsân eyledi

‘Âleme tâ anı sulṭân eyledi

Der güften-i ğazel-ı ḥazreteş rā der medḥ-i diġer

1. Ala iy mazḥar-ı ḥulḳ-ı cemīl-i zāt-ı sübhānī
Buda lāyık be baḥr ü berr to rā āyīn-i sulṭānī
2. Derūn-ı çetr¹¹⁹-i gerdūn-sā to ḥūrşīd-i cihān-tābī
Ṭanābeş şud zī her cānib zi rūh-ı pāk-ı insānī
3. To rā ḥūrşīd¹²⁰ eger güyem be-ḳavlem şādık-em ārī
Zi rūyet ey şeh-i devrān münevver şud müselmānī
4. Melek yā ādemī hergiz kucā māned be-to cānā
Müzeyyen¹²¹ geşte-i çūn to be-hūy-ı vaşf-ı raḥmānī
5. Zümürüt reng-i atlas rā çerā gerdūn neyendāzed
Be-zīr-i pāyı esb-i to be-gerdī çūn be- cevlanī
6. Vücūd-ı to be-şud peydā meġer ez lütf-i yezdānī
Cihān çūn cism-i to āmed to ū rā küşte-i cānī
7. Dil-i to cām-ı İskender biyāmed dergeh-i fikret
Çū peydā bâşed ender vey heme esrār-ı pinhānī¹²²
8. Hezārān ser cüdā ez ten şevēd ey Rüstēm-i devrān
Ki peykār-ı düşman rā cūd-est ez hem der-efşānī
9. Eġerçi şems-i raḥşānī be-çarḥı serverī ammā
Ne-şāyed ey meh-i devrān zi ḥākī rū be-gerdānī

¹¹⁹ Çadır

¹²⁰ Güneş

¹²¹ Süslenmiş

¹²² Gizli sırlar

10. Zi dervîşân-ı bî-sâmân be-bāyed h^wāhenet himmet
Eğerçi ber ser-i şāhân-ı āfāki to hākānī
11. Seher-gāhân be-āheşân be-lerzed ‘arş-ı rahmānī
Eğerçi der-be-der kerdend dāim behr-i yek nānī

[5A]

12. Zi behr-i medh-i to şāhā ne-dārem fehm ü idrākī
Çū to bîrūn zi evsāf-ı çū men dervîş-i nānānī

Der güften-i du‘ā

1.Yā uli’l-ebşār minkūm min rā	Zāta āyāt ü lütfīn fî’l-verā
2.Leyse lehü keş şems fil cūd nazīr	Rahmeten lilhalkı min Rabbin kādīr
3.Lā teldi ümmü’z zamān şibhehu	Lā-inne vechül hāk kāne vechihu
4.Mālik-i erķāb-ı eşnāfūl ümem	Mazhar-ı āyāt-ı elţāfel kadem
5.Nāşib-i rāyāt-ı dīni’l Muştafā	Dāfî‘üz-zulm min aşhābel cefā
6.Çūn konem Yā Rabb ki hestem bî-mecāl	Medh-i ān şeh kū nemī-dāred misāl
7.Nīst mānendi mer-ū rā der cihān	Tā be-mislī medh-i ü sāzem beyān
8.Çūn ne-dārem lāyıkķ-eş medh ü senā	Dest büğşāyem konem bārī du‘ā
9.Nīst lāyık medh-i ü bā hīç kes	Key rised bā devlet-i ‘Anķā meges
10.Қағре vaşf-ı baһr-ı ‘ummān key koned	Peşşe-i medh-i Süleymān key koned

[5B]

11.Sāye-i hākdur vücūduñ çūn şehā	Eylesun memdūd ¹²³ hāk tā intihā
12.Her ne dil kim kılmaya saña du‘ā	Çürüsün şekker-veş ağzında şehā
13.Göz ki yüzüñ ile hürrem olmaya	Hīç maķşūdına hem-dem olmaya
14.Her ne ser ki hāk olmaz kapuña	Hizmete tırmayan ayak tapuña
15.Top olsun қahrıññıñ çevgānına ¹²⁴	Қанub ayağı şalınsun yanına
16.Aña ki kılmaya saña dāim du‘ā	Renc-i қālūc ¹²⁵ ile ola mübtelā

¹²³ Uzatılmış

¹²⁴ Top ile oynanan bir oyun

¹²⁵ Kulunç, sırt ağrısı

17.Cān ki ʿışkuñ ile şādān olmaya	Kim der ol cinne ki şeytān olmaya
18.Her haṭardan haḫ seni kılsun emīn	Sāye-i haḫsın Hūdāñ olsun muʿīn
19.Buldugunca dūn ü gün sūd-i beyāz	İrmesun neslüñe hergiz inḫırāz ¹²⁶
20.İrmesun neslüñ sübūtına zelel	Tā kıyāmet bulmasun mülküñ halel
21.Mülküñ ābād eylesun haḫ ber-devām	Fitneden pāk ola tā yevmiʿl kıyām
22.Āl-i ʿOsmān nesline yā müsteʿān ¹²⁷	Salṭanatda vir beḫāyī cāvidān
23.Dāḫi anuñ geçmişine ey kerīm	Yerlerini kıl ebed dārüʿn-naʿīm ¹²⁸

[6A]

24.Cānlarına cenneti maʿab ¹²⁹ kıl	Raḫmetüñ şuyı ile sīrāb ¹³⁰ kıl

Güften-i Gazel-i Diğer

1. Dūn günün cihān içre şehā ḫadrile ʾid olsun
Demādem¹³¹ ṭālīʿüñ burc-ı saʿadetde saʿid olsun
2. ʿAdüvvün¹³² günü güzüñ günü gibi her dem bulub noḫşān
Bahār eyyāmı tek ʿömrüñ demādem ber-medīd¹³³ olsun
3. Hīşār-ı ḡamda kalmaḡa ebed maḫbūs düşmānuñ
Duʿā-yı seyfile nuṭḫum aña her dem kilid olsun
4. Hükümet salṭanat taḫtınıñ üzere tā ebed neslüñ
Müsel¹³⁴ müddet-i ʿālem olunduḡa medīd olsun
5. Göñül şıdḫı ile dāim senāñı kılmayan diller
Harāretten aḡız içre ḫuruyuben ḫadīd¹³⁵ olsun

¹²⁶ Kesintiye uğramak

¹²⁷ Kendisinden yardım istenilen Allah

¹²⁸ Naim cenneti

¹²⁹ Dönülecek yer. Sığınılacak yer.

¹³⁰ Suyu doymuş

¹³¹ Zaman zaman

¹³² Düşmanlar

¹³³ Devamlı

¹³⁴ Takip eden, devamlı olan, silsileli

¹³⁵ Kurumuş et parçası

6. Du‘ām oldur şāha ancak ki ne cānib ki ‘azm itseñ
Bulub irşād maḳşūda Ḥūdā ‘avnī reşīd olsun
7. Murād Ḥānuñ eger şeyḫi demişdür medḥini ammā
Süleymān Şāh medḥinde seniye diyeñ mürīd olsun

Der Güften-i ‘Özr-i Ḥūd

- 1.Dāḫi bu nazmumdan oldum şermsār¹³⁶ Ola ol ḥazretde bunı i‘tibār
2.İre bir divān virdüm şāha ben Sürüben yüzümi bu dergāha ben
3.Bilemezem şāha irişdimi ol Yoksa bir ‘abes yire düşdümi ol
4.Ger bulaydı ḥazret-i şāh ḥuzūr Gün gibi kılurdu ‘āleme zuhūr

[6B]

- 5.Ne kadar nāḳış¹³⁷ olursa armağān Ḥāşā anı red ide şāh-ı cihān
6.Bir meleḫ¹³⁸ ayağını bir mūr-ı lenk¹³⁹ Çün Süleymāna iletdi bī-direnk
7.Cümlesinüñ tuḥfesinden¹⁴⁰ bī-riyā Ḥūb gördi ol-nedīm-i kibriyā
8.Līk lütfundan bu cān ider ricā Kim bunun ‘aybıda vārsa cā-be-cā¹⁴¹
9.Cümle-i ‘aybı ile ma‘zūr ide Bu ğamında göñlümi mesrūr¹⁴² ide
10.Ben baña lāzım olanın eyledüm ‘Özrümi ehl-i kirāma söyledüm
11.Anlara lāyık olan bula zuhūr Niyete kim günden irer eşyāya nūr
12.Ehl-i fazla bunı ‘arzıñ itmek yaḳīn Bositāna gül iletmekdür hemīn
13.Hiç Mışra şeker olur mı metā‘ Yā mināre gevher bulur irtifā¹⁴³
14.Ger gelürsem bir nefes inşāfa ben Kālb almışdum ḥazret-i şarrāfa ben
15.Hāşā kim ‘özrüm benüm merdūd¹⁴⁴ ola Yāḥū ḥācet ḳapısı mesdūd¹⁴⁵ ola

Der-Münāca‘āt

- 1.Yā kesīru‘l-cūd yā baḥru‘l-‘aṭā Yā ‘afüvvü‘l amdi minnā ve‘l ḥaṭā

¹³⁶ Mahcup olmuş, utangaç

¹³⁷ Eksik, noksan

¹³⁸ Çekirge

¹³⁹ Topal karınca

¹⁴⁰ Hediye

¹⁴¹ Arasıra, yer yer

¹⁴² Mutlu, şad

¹⁴³ Yükseklik

¹⁴⁴ Reddedilmiş

¹⁴⁵ Sed örülmüş, kapatılmış

2.Baħr-i lütfuñā revān it cānumı

Seyl-i ʿışķa ver bu hānumānumı¹⁴⁶

[7A]

3.Gerçi ʿışyānıyla yüzüm qaradur
4.Dilerim kim yüzümü aķ idesin
5.Ol nefesde ķoma beni yalıñuz
6.Dilerim ol dem ki cismüm ħāk ola
7.Ol nefes kim ķabrumu ferş¹⁴⁸ idesin
8.Dilerim ol dem ki ķūme ehl-i ferş
9.Yā ilāhī daʿvadur bu ķīl ü ķāl¹⁴⁹
10.Bana irdi çün vücūdumdan melāl
11.Dirilüğümde al beni benden tamām
12.Vir celālūñle fenā ey zülcelāl
13.İy seni gel kes diluñ ķan itmegil
14.Ki saķın ʿışķile bazar eyleme
15.ʿİşk imiş İsayı göge ağdıran
16. ʿİşk imiş Cercisi biñ kez öldüren

Yüreğüm bu ğamle pāre pāredur
Ol nefes kim cismi toprak idesin
Kim yumula ağızıyla gūş¹⁴⁷ ü göz
Mürg-i cānım tāyr-i eflāk ola
Dilerem cānum yerin ʿarş idesin
El şalla diye bize gel ķavm-i ʿarş
Bundan ötedür maķām-ı ehl-i ħāl
Kıl tecellī eyle beni bī-mecāl
Tā arada sen olasun vesselām
Tā cemālūñle ola cān bī-zevāl
Dem-be-dem gözümi giryān itmegil
Dirligūñde yirūñi nār eyleme
ʿİşk imiş Yunusı baħre atduran
ʿİşk imiş Manşūrı dāra çekdüren

[7B]

17.Kimse ʿışķ işin idemez ħesāb

Epsem¹⁵⁰ ol vāllāhu aʿlem biş şavāb¹⁵¹

Der sebeb-i Taşnīf-i kitāb

1.Gerçi başladım kelāma ʿışķ ile
2.Līk sözüm diñle ey ehl-i yakīn
3.Ol nefes kim söze bünyād eyledüm
4.Ehl-i şerʿūñ dāħi ehl-i ħikmetūñ
5.Bu cihān vār olalıdan ey hümām¹⁵²
6.Bu üçüdüür aşl olan her millete

Şıgıñub ħaķ ħazretine şıdķ ile
Söyledüğüm söz benüm şanma saķın
Üç kişi aķvālın irād eyledüm
Āħirinde geldi ehl-i vaħdetūñ
Oldı bu üç dāife ħalka imām
Kalanı ğark oldu baħr-i ʿillete

¹⁴⁶ Ev bark

¹⁴⁷ Kulak

¹⁴⁸ Yeryüzü

¹⁴⁹ Dedikodu

¹⁵⁰ Dilsiz, sessiz

¹⁵¹ En doğrusunu Allah bilir

¹⁵² Himmetli kişi

7.Vācib ü mümkün beyânında dehân ¹⁵³	Bu üçüddür bî-şek açan iy cüvân
8.Ger ceberrût-nāmemi okur iseñ	Ba'z-ı elfāz anda ger görür iseñ
9.Kim degüldir 'ādet-i nāsa qarîn	Daħl ideyim deme aña ey emîn
10.Belki saña vācib oldur bî-gümān	Bilmez iseñ olasın kelle lisān
11.Dīnūñi şaklayasın diluñ ile	Özüñe 'ālim dime biluñ ile
12.Ben bu üç aqvāla aña ey fülān	Tercümānım tercümānım tercüman

[8A]

1.Ben özümü aradan tarḥ ¹⁵⁴ eyledim	Pes bu üçün kavlini şerḥ eyledim
2.Pes bu söze kıılma aṣlā i'tirāz	Tā ki maḥşerde yüzüñ ola beyāz
3.Küfre ger imān derise evliyā	Mü'min ol şıdkile aña bî-riyā
4.'Ālem-i ğaybuñ çü rāzın girdikār ¹⁵⁵	Eylemişdür evliyāya āşikār
5.Ḥarḳ-ı 'ādāt bunlara oldı rūsūm ¹⁵⁶	Bu mu'āyini bilür ehl-i 'ulūm
6.'Ārif-i billāh olan ehl-i kemāl	Ḥāşā kim söyleye bāṭılā-yı ricāl
7.'Ārif-i billāh ile durur cihān	Gerçi köhne hırkada olur nihān
8.'Ārif-i billāh nūr-ı ḥaḳkıyla	Baḳdı lākin ḳaldı münkir daḳkıyla
9.'Ārifūñ 'ilmine reşk ¹⁵⁷ ider melek	Yüzün ister süre pāyine felek
10.'Ārifūñ cānına zāt-ı müste'ān	Dāimā kıılır tecelli bî-gümān
11.Pes kaçan sözi olur anuñ ğalāṭ ¹⁵⁸	Tā ki sen inkār idesin ey saḳaṭ
12.Özüni bir zerrece bilmeyesin	Ne içün pes dilūñi dutmayasın
13.Sen özünden ger ḥaberdār oladuñ	Ḥāşā lillāhi ehl-i inkār oladuñ
14.Ġayri kişi 'ilmīn idinme sened	Ölücek çün saña kıılmaz ol meded

[8B]

15.Ḥāşılı inkārdan gel pāk ol	Ḥāk olmazdan muḳaddem ḥāk ol
16.Şāh-ı 'ıṣṣa bende kılgil özüñi	Tā ki ḥaḳkı göre gören yüzüñi
17.Şāh-ı 'ıṣṣı ḥākım eyle zātuña	Tā tecelli kıla ḥaḳ mīrātuña ¹⁵⁹

Şürū'-ı Der Maḳşūd

¹⁵³ Ağız

¹⁵⁴ Çıkarmak

¹⁵⁵ Allah, yaratıcı

¹⁵⁶ Gelenek

¹⁵⁷ Kıskanılmak

¹⁵⁸ Hata, yanlış

¹⁵⁹ Ayna

1. Bir gice kim bu gönül bîdâr¹⁶⁰ idi
 2. Gülşen-i ğaybuñ semenzârında¹⁶¹ hoş
 3. Yüzine bakmağa gözüm doymadı
 4. Gülşen ider hüsni şahını ‘âlemi
 5. Nefhası ile Mesîhâ zindedür
 6. Ne felek bir pâyeye oldu pâyine
 7. Hâşılı bir cām şundi ol nigâr
 8. Didi ey sâlûs-ı tarrâr-ı¹⁶² cihân
 9. Zerrece ger ‘ışk olaydı sende bil

Gözlerimden eşk-i hûnîn-bâr idi
 Bir peri bu gözlerüme oldu düş
 Gönüm aña kaçdı baña uymadı
 Cân ider dem ursa hâk-ı âdemi
 Hızır anuñ cândan demine bendedür
 Zerredür gün yüzi vech-i âyine
 Nüş kıldum âh itdüm âşikâr
 Yoluñı urdı bu ‘akluñ bil hemân
 Terk iderdüñ sen seni bî-kâl u kıl

[9A]

10. ‘Akluñla istedügidür hân u mân
 11. ‘Akluñla istedügi nân u semek¹⁶⁴
 12. Al elimden kâseî nüş eylegil
 13. Çün çıka başuña hamr-ı lem yezel
 14. Vâcib-i mümkün rumûzın kıl ‘ayân Halk andan nef bulsun iy fülân
 15. Bülbül olub zâr u efgân eylegil
 16. Bülbül olub söz ü sâzuñ vâr ise
 17. Gel beyân it zât-ı vâcib kenzini
 18. Söyle kim hak ne yaratdı evvelâ
 19. ‘Akl evvel mi veyâ cevhermidür
 20. Yoksa rûh-ı a‘zam oldu evveli
 21. Ehl-i şer‘üñ kavlini eyle a‘yân
 22. Ehl-i hikmetden rivâyet nîcedür

‘İşkuñla istedügidür bezl-i cân¹⁶³
 ‘İşkuñ eydür hak gerek çekme emek
 Mest olub cānuñı bî-hoş eylegil
 Saña görine ebed ‘ayn u ezel
 Gül yüzine karşı destân eylegil
 Lahñ¹⁶⁵-ı Dāvūdide râzuñ vâr ise
 Hem ‘ayân it halk u emrûñ remzini
 Cümle eşyâdan kim ol evvel ola
 Ya kalem ya levh ya heb bir midür
 Kim Muhammed rûhı imiş iy velî
 Ne didiler burada bellü beyân
 Bir midür yâhūd ‘adeden nîcedür

[9B]

23. Ehl-i vahdet yoksa vâhid mi didi
 24. Dâhi hak andan ne zâhir eyledi
 25. Dâhi ‘ulvîden nîce kıldı nüzûl

Zâtdan mevcûd vâhid mi didi
 Di çü ânı nûr-ı zâhir eyledi
 Tâ gelüben kalıba itdi hulûl

¹⁶⁰ Uyanık

¹⁶¹ Yasemin bahçesi

¹⁶² Yankesici üçkâğıtçı

¹⁶³ Bol bol vermek

¹⁶⁴ Ekmek ve balık

¹⁶⁵ Güzel ses

26.Dāhi nīcedür yine aña me‘ād	Çünkü aşlına ‘urüc ¹⁶⁶ ide ‘ibād
27.Dāhi cānlar qalbile bir midür	Ya birisi şöñ birisi irmidür
28.Didüm iy sultān-ı ‘ālem kimsiñüz	Didi Aḥmed ḥaḫ rasūli biliñüz
29.Didüm iy sultān semi‘nā cān virem	Ben kimem kim ḥāk-ı pāyuñe irem
30.Cān fedā olsun cemālūñ āyine	Çün cemālūñdür Ḥüdāya āyine

Der-Beyān-ı Zuhūr-ı Cevher-i Evvel Be-Ḳavl-i Ehl-i Şeri‘at

1.Ḥaḫ kelāmın iy bürāder eyle gūş	Bī-tevessül bī-tavassuṭ bī-sürüş
2.Ḥaḫ te‘ālā muṭlaḫ idi bī-şuy’ün	Pāk idi ammā yeḫülū’z-zālimūn
3.Şāhid idi zātı girü zātına	Kim ire bu sözūñ idrākātına
4.Zātı idi girü zāta āyine	Tā ki anda baḫar yüzi āyine

[10A]

5.Diledi ḡayriyi hem mirāt ide	Tā ki anda cilve-i āyāt ide
6.Pes yaratdı ḡudretinden ol-ḳadīm	Bir ulu gevh̄er-i münevver pes ‘aẓīm
7.Pes nazār ḳıldı celāliyle aña	Diñle ḥoş bu sözleri batgil saña
8.Ol celāle doyamadı oynadı	İriyüben cūşa geldi ḳaynadı
9.Ḳaynayıcak diñle iy şāhib-i ḥuzūr	Bī-küdūret ¹⁶⁷ bir buḫār etdi zuhūr
10.Ol buḫār oldı leṭāif-i zübdesi	Oldurur ser-ḫayl ‘ālem bendesi
11.Bāḳisi oldı küdūretle kesīf ¹⁶⁸	Ḳaldı esfel ol-ḳaçan olur laṭīf
12.Ol-buḫāruñ elṭafından kirdikār	Ḳıldı rūḫ-ı Muşṭafāyı āşikār
13.Bāḳisinden hem yaratdı iy emīn	Şārī‘ olan enbiyānuñ cānların
14.Bāḳisinden rūḫahā-yı mürselīn	Zāhir oldı evvelin ve āḫirīn
15. Bāḳisinden enbiyālar cānını	Ḳalanından evliyālar cānını
16. Bāḳisinden ol-kerīm-i kirdikār	Ehl-i ‘irfān cānın itdi āşikār
17. Bāḳisinden cānını zāhidlerūñ	Zāhir itdi ba‘dezān ‘ābidlerūñ

[10B]

18. Bāḳisinden cānını zāhidlerūn	Zāhir itdi ba‘dezān ‘ābidlerūñ
19. Bāḳisinden ehl-i imānıñ temām	Zāhir itdi cānların ḥaḫ vesselām

¹⁶⁶ Yukarı çıkma, yükselme

¹⁶⁷ Bulanıklık

¹⁶⁸ Yoğun, koyu

20. Bākisinden kāfir olan cānların	Eyledi halk ol Hüdā-yı ‘ālemīn
21. Pes bahāyım cānların ol-kirdikār	Her yananuñ cānın itdi āşikār
22. Pes ṭabāyi‘ cānları etdi zuhūr	Alçaq oldu cümleden iy pür-ḥuzūr
23. Müfredāt-ı ‘ālem-i ‘ulvī temām	Burada tertīble buldı niẓām
24. Hem melekūt ‘ālemidür bu yaqīn	Bu söze inkār kıлма ki saqın

Der-Beyān-ı Hilḳat-ı Ecsād ev Kūdūret An Cevher

1. Hāk girü ol dörde kıldı bir nazār	Ki aşāğa çekdi irüdükde güher
2. Ol-dāḥī oldu güdāzān ey münīr	Zübdesinden ol Hüdā-yı nā-güzīr
3. ‘Arş-ı ‘ālāyi yaratdı bī-ḥilāf	Dāḥi kalanından ne ki kıldı şāf
4. Aluben kürsiyi halk itdi hemīn	Ol te‘ālāllāhu rabbū’l-‘ālemīn
5. Bāki zübdesinden ol-Ḥayy u Qādīm	Heftumīn ¹⁶⁹ çarḥı yaratdı iy selīm

[11A]

6. Bākisinden altıncısın ‘āşikār	Eyledi kādir-i perverdigār
7. Bākisinden pencini ol hüdā	Yaradub birbirinden kıldı cüdā
8. Kalanından ol kerīm zū’l-celāl	Çarmīn-i çarḥı yaratdu ber-kemāl
9. Zübdesinden kalanınun ey velīd	Eyledi üçünci gögi Hāk bedīd
10. Dāḥi kalan zübdeden gör ol çalab	İkinci gögi yaratdı bī-ta‘ab
11. Ne ki kıldı zübdeden ol kirdikār	
11. Ne ki kıldı zübdeden ol kirdikār	Dünyānuñ gögini kıldı ‘āşikār
12. Bākisinden ‘unşır u nār u hevā	Zāhir oldu ey emīn-i kibriyā
13. Bākisinden ‘unşur-ı mā u türāb	Yaradıldı ey nigeḥdār-ı şavāb
14. Müfredāt-ı ‘ālem-i mülk uş temām	Bu irāde oldu aña iy hümām
15. Müfredāt-ı küll-i ‘ālem bi’t-temām	Yigirmi sekiz olubdur ve’s-selām
16. Oldı ondurdı melekūt ‘ālemi	Dāḥi on dördü bu nāsūt ¹⁷⁰ ‘ālemi
17. Pes ḥurūf-ı heca hem imādudur	Cānlara hem tenlere ey pür ḥuzūr
18. Noktasuzı ‘ālem-i ervāḥdur	Noktalusu ‘ālem-i eşbāḥdur

[11B]

¹⁶⁹ Yedi kat

¹⁷⁰ İnsanlık âlemi

- 19.Cānlaruñ pes vār münāsibce beden Nitekim Qur'an arūsi aña sen
 20.Her birinüñ bir gök oldu halveti Girü ol gögadür anuñ 'avdeti
 21.Bil Muhammed rûhı halvethānesi Oldı 'arş-i 'ālinüñ kâşānesi
 22.Ol ulu'l-'azam¹⁷¹ enbiyānuñ cānların Kürsi üzre dāimā böyle ey emīn
 23.Heftimün kat gök maḳām-ı mürselīn Enbiyādur şeştemininde mekīn
 24.Evliyā cānları beşincidedür Ehl-i 'irfān cānı dördüncüdedür
 25.Oldı üçünci maḳām zāhidīn Çarḫ-ı sāni oldı cā-yı 'ābīdīn
 26.Ehl-i īmān çünki dünyādan gider Dünyānuñ göginüñ içine girer
 27.Dünyānuñ gögidür anlara mekān Anuñ içinde ḳalalar cāvidān
 28.Her birisi ḫāline göre na'īm Bulalar kim bile ḫaddīn ol 'alīm
 29.Bu tokuzu ehl-i cennetdür müdām Çünki ḳurtıla demüden ve's-selām
 30.Līke dört ervāḫ ḳaldı aşığa Çāre yokdur göga anlar çıkmağa
 31.Birisi ervāḫ-ı cümle kāfirīn Böyle didi ḫālīḳ-ı cān āferīn

[12A]

- 32.Dāḫi ervāḫ-ı bahāyīmdur biri Hem nebātāt ṭabāyi' cānları
 33.Cümleden esfel tabāyi' 'ālemi Vay eger onda ḳalursa ādemi
 34.Ger ṭabi'at şehvetiyle ḳala ol Cānını yüz biñ belāya şala ol
 35.Ola ḫayvānātla ḫaşr ol ḡarīb Görmeye Ḥaḳ rahmetinden ol naşīb
 36.Ḳıblesi çün ola dünyā dün ü gün Aşlā cānı dāmüde ser-nigün¹⁷²
 37.Şüreti yā kāv ola yā ḫimār¹⁷³ Yā ola şekli sek-i murdār ḫavār
 38.Yā ola ḫinzī¹⁷⁴ r yā püzīne¹⁷⁵ ol Yekrenüb tüküre öz yüzine ol
 39.Şüreti yā 'aḳreb yā mār ola Ancılayın cāna ne tīmār ola
 40.Kendüyi bilmedi miskin ādemi Çün anuñçün Ḥaḳ yaratdı 'ālemi
 41.İy ḫalīfezāde-i bī-ma'rifet Atā ki 'ilmiyle gel ol hem şıfat
 42.Her kime kim 'ışḳ aña yoldāşdur Milk-i dünyā gözlerine lāşdur
 43.Her kimüñ kim 'ışḳ olubdur rehberi Emrine maḫkūm ola deyu peri
 44.'Aşık olan ṭalib-i dīdār olur 'Āḳıl olan işi teng-i¹⁷⁶ 'ār olur

¹⁷¹ En büyük 5 peygamber

¹⁷² Ters dönmüş, baş aşağı olmuş

¹⁷³ Eşek

¹⁷⁴ Domuz

¹⁷⁵ Maymun

¹⁷⁶ Sıkıntılı

[12B]

45. 'Āşık olan rū-yı cānān gözedür	'Ākil olan hūr u ğilmān gözedür
46. 'Āşık olan cānını kurbān ider	'Ākil olan hīle vü destān ider
47. 'Āşık olan ol ki tedbīr ider	'Ākil olan deyni te'hūr ider
48. 'Āşık olan cānını kor ortaya	'Ākil olan kor īmānın irteye
49. 'Āşıkā īmān getürmek sehl olur	Va'de virmek hīle-i ebu cehl olur
50. Zerre 'ışk irse kāfir cānına	Zahmet olamıydı di īmānına
51. 'Işk imiş her dü-cihānı vār iden	Yirler üzere gökleri devvār iden
52. 'Işk imiş aḥbebtü sırrın fāş iden	'Işk imiş 'uşşāk bağrın bāş iden
53. 'Işk imiş kalub giden alub viren	'Işk imiş her şeyi zātına iren
54. Her kimüñ şeyhi ki 'ışk ola müdām Vāşıl-ı ma'sūk ola ve's-selām	

Der-Beyān-ı 'Urūc-ı Ervāḥ Bi-Maḳām-ı Evvel

1. Çünkü cānlar emrile indi yire	Pāk olan 'azm itdi aşlına ire
2. Ohuyu ben ve's-semā zāti'l-burūc	Her birisi 'ulve iderler 'urūc

[13A]

3. Hānesi her cānuñ oldı bir felek	Ta'ricu'l-rūḥu ileyhi ve'l-melek
4. Her birisi indügi göge aḡar	Feyz-i Ḥaḡ ol gökden üstüne yağar
5. Ol semādan idemez öte 'urūc	Ger ide biñ yıl şalātile orūc
6. Ger olursa mübtelā 'işyānile	Cāhil olub kala ol noḡşānile
7. İremeye ol maḳām-ı evvele	Kāndan oldı rūḥı anuñ nāzile
8. Çünkü iremeye evvel ḡāline	Ḥaḡ bilür ancak ki anuñ ḡāli ne
9. Añduğınca ol maḳām-ı evveli	Ḥasretinden ḡūn ola anuñ dili
10. Gerçi cennet ise durduḡı maḳām	Añduğınca dāmu ola ve's-selām
11. Gidemeye yādından ol ḡubbu'l-vaṭan ¹⁷⁷	Ol sebebden adı ola ebu'l-ḡazan ¹⁷⁸
12. Pes eger ire kemāle bunda cān	İndügi göge 'urūc ider hemān
13. Çün muḡadder oldı her cānuñ yeri	Geçemez ḡaddinden öte her biri
14. Hem nefes hem 'ömür hem āb ile nān	Cümlesi oldı muḡadder bī-ḡümān

¹⁷⁷ Vatan sevgisi¹⁷⁸ Hüzün babası

15. Pes muḳadderdür maḳāmı cānlaruñ

Hem muḳadder feyz ü ‘ilmi anlaruñ

[13B]

16. Ḳādirüñ maḳdûre ḥükmi budurur

‘Ālimüñ ma‘lûma ‘ilmi budurur

17. Yok dir iseñ hayli yañlış söyledüñ

Hem şavābıñ yolunu kem eyledüñ

18. Ger muḳadder olmasaydı her vücūd

Ādeme iblīs kıılır idi sücūd

19. Ger muḳadder olmasaydı ḥük-m-i Ḥaḳ

Her kişi olurdu ḥükminden sebaḳ

20. Ger muḳadder olmasaydı her maḳām

Her velī mürsel olurdu iy hümām

21. Ger muḳadder olmasaydı her gedā

Cidd ü ve cehdiyle olurdu pādişā

22. Ger muḳadder olmasaydı mevt ü ḥayāt

Her kişi dünyāda bulurdu sebāt

23. Ḳavl-i ehl-i şer‘ imiş bu kelām

Fikr idüben añla anı ve’s-selām

24. Līkin ehl-i ḥikmet eydür iḥtiyār

Ādemüñ fi‘linde vārdur āşıḳār

25. Kesb-i cāh kesb-i ‘ilm ü kesb-i ḥāl İḥtiyār-ı ḥalkılandur bī-maḳāl

İrmeye künhine ism-i a‘zāmuñ

26. Ger olursa ‘ömri biñ yıl ādemüñ

Ol sebep teklīf oldu hem-demi

27. Ḳādir ü muḥtārdur pes ādemi

Bāṭıl olur hem zuhūr-ı evliyā

28. Olmasa muḥtāru ba‘-s-ı enbiyā

[14A]

29. Olmasa muḥtār olmaz idi ḥāş

Kimi nesne ve bāṭıl olurdu kışāş

30. Olmasa muḥtār inmezdi kitāb

Olmaz idi emr ü nehyile ḥiṭāb

31. Olmasa muḥtār şer‘ olur heder

Cebri olmak ādeme virür keder

32. Ādemi cebrī olursa kebr olur

Bī-dīn ü bī-tā‘at u bī-şabr olur

33. Ḥāşılı cebrī olan mü’min degil

Emr-i Ḥaḳḳa çün-kim ol mūḳin¹⁷⁹ degil

Der-Taṭbīḳ-i Kelimāt-ı ehl-i Şerī‘at ve Ehl-i Ḥikmet

1. İy ḥaḳīḳāt destine şehbāz¹⁸⁰ olan

Vey-i ma‘nā baḥrine hemrāz olan

2. İy fezā-yı ḳudsī iden āşiyān

Vey-i ādem milkini idinen mekân

3. ‘İlm-i ledünniden aç birḳaç varāḳ

Tā ki ala cān dil andan sebaḳ

4. Gel demüñ ḥaḳḳıyla demsāz eylegil

Pes ma‘nādan ser-aḡāz¹⁸¹ eylegil

¹⁷⁹ Şüphesiz ve kati olarak

¹⁸⁰ İri gösterişli

¹⁸¹ Yeniden başlama

5.Bu h l f  n a lı ned r s ylegil
6.Yoksa ikisi reh-i b   l oldılar
7.Di le diyem iy nikehd r-ı  av b

 kisi de ha  m dur  er  eylegil
  lm-i Ha dan c mle     l oldılar
 kisin  n i     f ndan cev b

[14B]

8.İkisi de haḳdurur haḳ bil bunı	Haḳ eri ol terk idüb çır ü çöpi
9.Ma'nā-ı taḳdīr bil endāzedür	Aşl-ı her şey ger kühen ger tāzedür
10.Ya'ni ādem ādem ola bī-ḫilāf	Hem melāyikdür melāyik şaf şāf
11.Hem semā ola semā hem arz arz	Hem sünen ola sünen hem farz farz
12.Hem ola 'aḳl ve hem ola cism ü cān	Hem ola ḫār u ve hem ola gülistān
13.Hem ola nār u hevā mā u türāb	Hem ola ekl-i ta'ām şırb-ü şerāb
14.Hem ola kışile yaz yayile göz	Hem ola şems ü kamer şābile rüz
15.Hem ḫayāt ola ve hem ola memāt	Hem dāḫi ola cemādile ¹⁸² nebāt
16.Māsivāyullāh ḫāşılı makdūrdur	Ba'zısı fi'linde hem mecbūrdur
17.Ba'zısı muḫtārdur fi'linde hem	Durmaḳ oturmaḡile ḳavlinde hem
18.Ḥāşılı mecbūrdur cümle cihān	İrāde-i muḫtārdur insile cān
19.Ol-dāḫi cüz'ıyye ef'ālindedür	Durmaḡ oturmaḡ ve ekvālindedür
20.Ekl ü şurbunda belī muḫtārdur	Ölmesiyle dirlügi icbārdur

[15A]

21.Ṭıflu kühlü pīrlügi icbārdur	Bu fi'aller ādeme i'zārdur
22.Līki ḡusl idmekde almada vuzū	Ādemi muḫtārdur bil iy 'amū
23.Ḥāşılı ef'āl-i küllide beşer	Yoḡdur anuñ iḫtiyārı ser-be-ser
24.Līki şol fi'linde kül me'mūrdur	İḫtiyārı vār dime mecbūrdur
25.Olan ehl-i Haḳ bunı taḫḫīḳ ider	İḫtilāfāt arasın taṭbīḳ ider
26.Ehl-i Haḳ çün ḫaḳḳıyla kıldı nazar	Ḥaḳḳı zāhir gördi her şeyde meger
27.Ehl-i ḫaḳdur kāinātuñ cevheri	Bāḳisi yapıcı gāh u cev ḫari
28.Ehl-i ḫaḳdur ḫazret-i ḫaḳḳa iren	Ehl-i ḫaḳdur söz dādını viren
29.Ehl-i ḫaḳ kıldı münevver 'ālemi	Ol münevver sende añla ādemi
30.Ādemi ol ādemi bil ādemi	Tā olasın sende ḫaḳḳuñ hemdemi
31.Ādemi bildüñ ise bildüñ Ḥaḳḳı	Līki añlama bunı her şaḳḳı
32.Sen nefaḫtū fihi min rūḫi ¹⁸³ bil	Çünki Ḥaḳḳa varmaḡa oldur sebīl
33.Mā vesa'inden eger alduñ ḫaber	Ādeme ḫorluk ile ḳılma nazar

¹⁸² Cansız ve kurumuş¹⁸³ Seni ruhumdan üfledim

[15B]

34.Men rāini¹⁸⁴ sırrını bildüñ ise
 35.Pes bilürsin ādemi mirāt-ı Hāk
 36.Sen seni ger bildüñ ise yūri vār
 37.Sen seni bil hākķı bildüñ bī-gümān
 38.Özüñi bil özüñi bil özüñi

Der-İtmāmı Kelimāt-ı Ehl-i Şer‘

1.Pes kıala her rūḥ tā yevme‘l-kıyām
 2.Yirde mi kıaldı yāḥūd gökde mi
 3.Ger ola cānlar kesif ü ger laṭīf
 4.Çün ola yevme‘l-kıyāmet cümlesi
 5.Rūḥı her ten vara gire cismine
 6.Diyeler innā ileyhi rāci‘ün
 7.Ba‘zısı şādān ḥürrem olalar

Nūr-ı hākķıyla nazar şaldun ise
 Tā kılanda mütecelli zāt-ı Hāk
 Añladuñ hākķı muḥākķak āşıkār
 Çünkü Hāk sende görünmüşdür ‘ayān
 Tā ki Hākķı göre gören yüzüñi

Her nire güldi idi aña kıyām
 Kārubārı¹⁸⁵ ola cānı hemdemi
 Cümle fi‘li ola ol cāna ḥarīf
 Ḥaşr ola cānlar temāmet cümlesi
 Vākıf ola cismine vü ismine
 Bā‘zı güle ba‘zı ola cāzi‘ün
 Ba‘zısı pür-ḥüzn pür ḡam olalar

[16A]

8.Ba‘zısı elḥamdülillāḥ diyeler	Ba‘zısı vāveyyleyle āḥ diyeler
9.Yevme tesevvüd ve tebeyyüzü‘l vücūh ¹⁸⁶	Qopalar kabrinden ol-dem her gürūḥ
10.Ba‘zısı ola burāqlara süvār	Ba‘zısı sürüle yüzi üzere ḥwār
11.Ba‘zısı uçmak içinde pür-sürūr	Ba‘zısı dāmu içinde zār u ḥūr
12.Ba‘zısı ola ebed dīdārile	Ba‘zısı ola muşāḥib yārile
13.Ba‘zısı göre tecelli-i cemāl	Ba‘zısına kıahr ide ol zü‘l-celāl
14.Her biri bir meşkle ola mübtelā	Nıtekim dünyāda idi evvelā
15.Her ne kim kıldıysa ḥayr u şer temām	Gözine gözine anuñ iy ḡulām
16.Zālimüñ gördüḡi şüret mār ola	Dünyāda ‘uqbāda aña yār ola
17.Rāfizinüñ gördüḡi ḥınzīrdur	Ḥubb u buḡzı çünkü bī-tedbīrdür
18.Çünkü Aḥmed yārını kıldı cüdā	Şüretin ḥınzır kıla ol Ḥüdā
19.Görine püzine fāsıķ şüreti	Çün melek görine şādıķ şüreti
20.Ehl-i ḥırşuñ şekli ola mūş mūr	Qāni‘ olan şüreti ola çü ḥūr

¹⁸⁴ Beni göremezsın

¹⁸⁵ İş güç, hazırlık

¹⁸⁶ Yüzlerin aklandıḡı ve karalandıḡı gün

[16B]

21. Zālīmüñ mazlūma kılduğı sitem
 22. Hāşılı insān ne kıldı hayr u şer
 23. Kesret-i esmāda kılduğça maķām
 24. Līki sālīk çünki kesretten gice
 25. Şüret ve ma'nā aña yeksān ola
 26. Şirk-i vaḥdetden 'ubūr ide temām
 27. Kaṭre idi ğark ola 'ummāna ol
 28. Zerre idi şemse oldu rāzdār
 29. Kāmil olub günde dalar 'āleme
 30. Raḥmet-i yezdān olan ḥalka temām
 31. İns ü cinne ola feyzine şalā
 32. Ḥālīs ola bendesi dergāhuñ ol

Mār olub yiye etini dem-be-dem
 Görinür iki cihānda ser-te-ser
 Hayr u şer gözine görünür müdām
 Vāḥidü'l-ḳahhār mülkine göçe
 Şeş-cihetden görinen pür-şān ola
 Vaḥdetüñ baḥrine ṭala ve's-selām
 Ğayr-i ḥaḳdan küllisin yok şana ol
 Fāni olub ḥaḳla oldu pāydār
 İdeler anı ḥalīfe ādeme
 Hūn-ı feyzinden ṭoyına ḥāş u 'āmm¹⁸⁷
 Def' ola anuñ du'āsıyla belā
 Ola nābisi resülūñ Allāhuñ ol

Der-Beyān-ı 'Urūc ve Nüzūl-ı Ervāḥ-ı Kümmel bī-Cesed

[17A]

1. İy ḥaḳāyık 'ulvine mi'rāc iden
 2. İy elestüñ nağmesini gūş iden
 3. İy vücūdı olanuñ cān-ı cihān
 4. İy dileyen rū-yı dilberden nişān
 5. Çünki sālīkler mükemmel olalar
 6. Pes fenāfillāh ola her biri
 7. Kıla Ḥaḳ aña tecellini celāl
 8. Kaṭre iken baḥr-i zāta ğark ola
 9. Bī-ḥūd bī-ḥiss vehüm bī hūş ola
 10. Lī ma'allāhi milkine şehbāz ola
 11. Buraya dekdür sülūki cānlaruñ
 12. Bilmeye her biri aşlā ḥālını
 13. Bilmeye rāḥat nedür yāḥūd elem

Ḥāk-i pāyin fark-ı 'arşa tāc iden
 Vi şikāḥüm şerbetinden nūş iden
 Vi olan sīmurğ-ı ḳāf-ı lā-mekān
 Baḳ saña tā göresin anı 'ayān
 Sairān-ı mülk-i evvel olalar
 Nūr-ı zāt-ı Ḥaḳ ola cānı yiri
 Ḳalka andan fikr ü ḥissiyle ḥayāl
 Zerre iken āfitāb-ı şark ola
 Çünki nūr-ı zāt göze düş ola
 Sırr-ı mā evḥāya o hemrāz ola
 Ba'de yokdur nişānı anlaruñ
 Bilmeye dehri ve rūz sālını
 Def' ola andan tekālīf-i ḳalem

¹⁸⁷ Seçkin ve sıradan kullar

[17B]

14.Bilmeye dāmū ‘azābı nīcedür	Bilmeye kevser şarābı n’cedür
15.Bilmeye vaşluñ na‘īmi lezzetin	Bilmeye hicrūñ belāsı miḥnetin
16.Bilmeye yazile kışuñ devrini	Bilmeye düşmen olanuñ cevri
17.Bilmeye kıpsa kıyāmet şad-hezār ¹⁸⁸	Çünki kamer baḥr-i zāta idi kār
18.Faqr-ı külli bu maḳām içindedür	Çünki cāy-ı nūr şām içindedür
19.Şām anuñiçündür ki ğaybu‘l-ğayb imiş	Bilmeyen bu sözleri pür-‘ayb imiş
20.Çünki bu mi‘rācı ide cān-ı pāk	Menzilin ideler anuñ yine ḥāk
21.Menzili gerçi birez gün ḥāk ola	Līki seyri dāimā eflāk ola
22.Cān ola ḥaḳla demādem hem-nefes	Cismi ola ḥaḳkile çok sözi kes
23.Çünki kāmildür iki yüzi ola	Ḥāş u ‘amma añladur sözi ola
24.Dū-cihāna rahmet ola ol kişi	Ḥasbeten lillāh ola her işi
25.Ola zātı rahmeten li‘l-ālemīn	Nāib-i Ḥaḳḳ ola ve ḥaḳka emīn
26.Bu ‘urūcile nüzülü ma‘nevī	Dāima bulur kemālāt-ı nevi

[18A]

27.İki kısım oldu me‘āric rütbeti	Cān kulağıyla işit bu ḥikmeti
28.Enbiyānuñ cismiyledür iy fetā	Böyledür inan bi-ḥaḳḳı hel ātā
29.Birisidür evliyānuñ cānıyla	Bir degildür bel olur her anıyla
30.Her nefesde hemdemidür ḥaḳḳuñ ol	Tīr-i maḥfi ¹⁸⁹ maḥremidür ḥaḳḳuñ ol
31.Lī-ma‘allāhdur demādem ḥalveti	‘Aḳla şıġmaz ‘ilm ü feyz ü ḥikmeti
32.Evliyā cānile mi‘rāc eyledi	Ḥāk-i pāsın ḥaḳka sertāc eyledi
33.Enbiyā cismile cānile velī	Eyledi mi‘rāc diñle īy veylī
34.Her velīden her nebī ekmeldürür	Hem velīdür çünki hem mürseldürür
35.Ḥaḳḳile oldu vilāyetle nebī	Ḥaḳkile oldu nübüvvet ey ebī
36.Ol-cihetden kim velīdür enbiyā	Oldılar heb rāzdār-ı kibriyā
37.Pes vilāyet mazḥar oldu bātına	Bunı añlar ol ‘uḳūl-ı ḳātına
38.Ḥaḳ olubdur hem nübüvvet mazḥarı	Çün andan alur ḥaber ins ü peri
39.Pes vilāyet ḥaḳla bāḳidür müdām	Līki ḳaṭ‘ olur nübüvvet ve’s-selām

¹⁸⁸ Yüz bin¹⁸⁹ Gizli

[18B]

40. Anuñ içün kaç' olur iy nîk ü nām ¹⁹⁰	Kim bulubdur halk-ı 'ālemle kıyām
41. Çünki fāni ola halk-ı rûzigār	Hem nübüvvet kaç' oliser iy kibār
42. Çün tebeddül hem teğayyür andadur	Qanı Mūsā yāhū 'īsā kandedur
43. Hāşılı oldu Muḥammedde temām	Ba'dehu yokdur nübüvvet iy gūlām
44. Lā nebiyi ba'di didi ol resūl	Mü'min iseñ şādık ol olma fuzūl
45. Sen ḥaḳāyıkūñ 'urūcın ide gör	Aşluñı bilüben aña gide gör
46. Cümle sālîkler diriyken öldiler	Ba'dehu cānāna vāşıl oldılar
47. Hāşır u neşr oldu anlara ölmedin	İrdiler vaşla kıyāmet kopmadın
48. Keşf olan mevt-i tabī' ile 'ayān	Gördiler diriken anlar bī-gümān
49. Gördiler aşḥāb-ı cennet kimdürür	Bildiler erbāb-ı muḥabbet kimdürür
50. Gördiler dāḥi melāyik zümresin	Gördiler hem enbiyānuñ cümlesin
51. Ger dilerseñ göresin bu cümlei	Nefsūñ öldürmege eyle ḥamlei
52. Pes sülūk eyle erenler yolına	Bu cihānuñ bakma sağ şolına

[19A]

53. Hem ide cezb-i 'ināyāt-ı Ḥüdā	Bu denī dünyādan eyleye cüdā
54. Rūḥ-ı insānı bedenden ayrıla	Duyamaya cismi düşe bayıla
55. Bir nīce gün cismi düşer çün cemād	Bilmeye ebyāz nedür yāḥūd sevād ¹⁹¹
56. Ba'zısı üç gün miḳdār eglenür	Ba'zısı altı vü pes andan gelür
57. Ba'zınuñ cānı üç gün üç gice	Qalır anda gör bu ḥālî kim nīce
58. Ba'zısı qalır yigirmi gün temām	Añla uş bu sözi ḥoş iy nîk ü nām
59. Bu zamānda hem-çü merde qalır ol	Dime halkile virüben alur ol
60. Rūḥ-ı ḥayvān qalır ol tende hemān	Yimez içmez görmez ol ten ol zamān
61. Her ne gördi ise seyrinde cān	Qalıba geldikde heb eydür 'ayān
62. Cān basīṭ olub mürekkeb qalmadı	Cümle ne gördi ise yañılmadı
63. İy bürāder ṭālîb iseñ gel berü	Gözün aç pinhān degül māh-rū ¹⁹²
64. Vārlıguñdur yine cānuña ḥicāb	Ol peri yüzinde aşlā yok nikāb

Der-Beyān-ı Zuhūr-ı 'Ālem-i Kebīr Be-Qavl-i Ehl-i Ḥikmet¹⁹⁰ İyi adla anılan kişi¹⁹¹ Beyaz ve siyah¹⁹² Ay yüzlü

[19B]

1.Çün kelām-ı ehl-i şer‘ oldı tamām	Ehl-i hikmet kavlin işit iy hümām
2.Ehl-i hikmet eydür ikidür vücūd	Biri ‘ālemdür birisi ol vedūd
3.Hem kadīm imiş vücūdı vācibūñ	Ol vücūd-ı Hayy u Bākī-i Ġālībūñ
4.Ĥadis imiş māsivā Allāhu ‘ālemi	Ger melek ger ‘arş u ferş ¹⁹³ ü ādemi
5.Pes eĥaddan ‘aql-ı kül etdi zuhūr	Nitekim kurş-ı güneşden çıkdı nūr
6.‘Aql-ı kül pes oldı üç kısım iy ‘azīz	Diñleriseñ ideyim bir bir temīz
7.Birü zāt biri ‘illetdür temām	Birisi ma‘lūl oldı ve’s-selām
8.‘Aql-ı külden nefs-i kül oldı bedīd	Zāhir oldı ba‘dehu ‘arş-ı mecīd
9.Ne felek ne nefs ne ‘aql oldılar	Ehl-i hikmetden bular naql oldılar
10.Pes tabāy‘ile ‘anāşır ‘ālemi	Zāhir oldı ba‘dehu iy ādemi
11.Hem cemādile nebātı āşikār	Eyledi ol kādīrū perverdigār
12.Ba‘dehu ĥayvān vü insān-ı şerīf	Emr-i Ĥaqqla zāhir oldı iy zarīf
13.Cümleden gerçi ki soñdur ādemi	Līki oldur ‘aql-ı külūñ hemdemi

[20A]

14.Çünkü insān eyledi Ĥaqqā rücū‘	Çok riyāzātīle ya terk-i hücū‘
15.Cümlesine pişvā oldı temām	Kalanı eşyā tufeylidür müdām
16.Pes Ĥüdāya ādem oldı en yakīn	Añla bu sözi ve yok dime saķın
17.Saña ĥāricden diyem bir ĥoş mesel	İşüdūben añla ve inşāfa gel
18.Bir çıbuğı büküp eyle çenberi	Göresin bir evveli ve āĥiri
19.Ucı āĥir idi köki evveli	Līki āĥir bir olubdur ey velī
20.Ādem oldı pes Ĥüdānuñ nüşhası	Çünkü aña lāyık oldı nefĥası
21.Ādem oldı sırr-ı Raĥman-ı bī-riyā	Ādem oldı rāzdār-ı kibriyā
22.Ādem oldı mazĥar-ı nūr-ı kadīm	Ādem oldı ĥazret-i Ĥaqqā nedīm
23. Ādem imiş ‘aql-ı kül iy hüşmend	‘Aql-ı cüz’i ile olma pāyband ¹⁹⁴
24.Aşl-ı küldür fer‘-i küldür ādemi	Buldılar cüz ü kül çuvanda ‘ālemi
25.Bu sebebden ‘aqla Ādem didiler	Zübde-i eczā-yı ‘ālem didiler
26.Gördiler ‘ilm anda sābitdür müdām	Levh-i maĥfūz oldı ismi iy hümām

[20B]¹⁹³ Yer ve gök¹⁹⁴ Ayakbağı, köstek

- 27.Gördiler ‘aql oldı nakkāş-ı ‘ulūm Hem qalem didiler aşhāb-ı fūhūm
 28.Gördiler kim Ḥayy u hem Muḥyidūr Didiler kim Aḥmediñ rūḥıdūrūr
 29.‘Aql-ı küldür mebd’ile hem ma‘ād ‘Aql-ı küldür nūr hem beyne’l-‘ibād
 30.‘Aql-ı küldür aql u fer‘ u kāināt ‘Aql-ı küldür ‘arş u ferşile nebāt
 31.‘Aql-ı kül bir zātdur likin resūl Nıce ismile anı kıldı qabūl
 32.Kāh ‘aql-ı evvel itdi ismini Kāh kıldı rūḥ-ı a‘zam resmini
 33.Kāh levḥiyle qalem didi resūl Cümlesi bir zātdur sen kıl qabūl
 34.Hem mu‘allimdūr cemī‘ ‘āleme Şūrete girüb melekdūr ādeme
 35.Ḥaḳdan alur ‘ilm ü ḥaḳqa virūr Cümle-i eşyāya anı ırgürür¹⁹⁵
 36.Līki Ḥaḳ virūr ve almaz kimseden Çün ğanīdūr umu kılmaz kimseden
 37.(Yırtık)vü tenzīhi zātıdur müdām Fā‘il-i muṭlaḳdurur Ḥaḳ ve’s-selām

[21A]

- Oldı ol her dū-cihānuñ efzalı Nıce efzal bel nebīdūr yā velī
 Ḥaḳqa mirāt oldı ol rūḥ-ı şerīf Belki eşref bel leṭāyifden laṭīf
 Ḥaḳdan alur feyz o bī rābiṭa Virūr andan alçağa bī-vāsıta
 Vāşıl olan ‘aqlı külle geldürür Fāşıl olan bāde varan güldürür
 ‘Aql-ı külle vāşıl olandur şerīf Fāşıl olan hemçü ḥāk oldı keşif
 Hem kimüñ ‘aqlı ki ola ol basīt Ola ‘arş u ferşe nūrile muḥīṭ
 Her ki qaldı ‘aql-ı külliden cüdā Aña hıç keşf olmaya vech-i ḥudā
 Çün aḥaddan vāḥid oldı āşikār Var beyān etdügüm ‘aqlı kıl şikār
 Mazḥar-ı ḥaḳ oldı bu ‘aql-ı şerīf Ol-sebeb eşyādan oldı ol laṭīf
 ‘Aql-ı küllüñ ismi ‘ışk oldı bedel Çünki aḥbebtü didi ḥaḳ der ezel
 ‘Aql anuñçün didi bu ‘ışka resūl Kim bulubdur cümle eşyāya vuşul
 Cüz ü vü külli çünki idrāk eyledi ‘Acz idüben mā ‘arefnāk eyledi
 Pes Sücüd itdi ḥudā-yı ‘āleme Olki ‘irfān virdi nev‘ī ādeme

[21B]

- Çünkü gördi kendüyi mecmūldūr Fā‘ilüñ fi‘li ile mağmūldūr

¹⁹⁵ Ulaştırmak, eriştirmek

Pes sücüd etdi nıçe yıl hüznile	Tā kıla mevlāya tātāt hüsñile
Secdesinde iken ol hay āşıkār	Qıldı nefsi ‘aqlıdan iy kibār
Çünki gördi nefsi gāyetde cemīl	Māil oldı nefse ‘aql iy hoş āşıl
Ba‘dehü nefis oldı ‘aqla māyile	Kūyiyā cem‘ oldı üm bābāyile
İkisinden zāhir oldı kāināt	‘Arş u ferş hem me‘ādile nebāt
‘Işk anuñçün didim ‘aqluñ adını	Ki iktizā kıldı cihān bünyādını
Cüş kıldı baħr-i ‘ışk bī-kenār	Tā ki sāhil dola dürr-i şāhvār ¹⁹⁶
Qa‘r-ı ‘ummān-ı muħabbet kaynadı	Keffile hāşāk üzre oynadı
‘Aql-ı küldür baħr-i ‘ışk vü dū-cihān	Keffile hāşāk dur iy nev-civān
Dāimā cüş ider ol baħr-i nügöl	Keffile hāşāk sāhilinde bul
Līki çün emvāc-ı ervāh oldılar	Hārile hāşāk eşbāh oldılar
Hārile hāşāk sāhilde qalır	Līki mevci baħr içerü alur

[22A]

Çünki baħr oldı bu mevcüñ merci‘	İrdi gūşine nidā-yı irci‘
Baħrdur mebde bu mevce hem-me‘ād	Çünki anı kıldı ol-dem iftikād
Olki yutdı anı sāhilde dimāl	Bulmadı aşlına herkez vişāl
Cānki qa‘r-ı baħr-i ‘ışka dalmadı	Vaşl-ı cānān lezzetini bulmadı
Cānki ensābından ola ol ġarīb	Vaşl-ı cānāndan bulamaz ol naşīb
Cānki ‘āk ola toqız ataya ol	Pāy-ı bend ola sekiz anaya ol
Qala hicrān dāmūsında hūr u zār	Göre firqatde belālār bī- şümār
Ol besāyiť güldi aşlından ırak	Hissiyetle qala esfel bā-fırāk
Līki her terkīb güla ol basīt	‘Aleme olur leťāfetle muħiť
Cānki hissinle(?) ola ez sāfilīn	Hāk dir aña lā uħbitü‘l-āfilīn
Cānki ‘ışk atına oldı ol süvār	İrdi aşla qaldı onda pāyidār
Qatre idi qaşd-ı ‘ummān eyledi	Zerre ‘azm-i şems-i tābān eyledi

Der-Beyān-ı An ki Ervāh Piş Ez Ecsād-ı Mevcüd Bi‘l-ķuvve Būdend Yā Bi‘l-Fi‘l

[22B]

¹⁹⁶ Şahlara layık inci

Ehl-i şer‘ eydür ki ervāh-ı beşer
 Cümlesi ecsāddan evvel idi
 Hāşılı ervāh tenlerden kādīm
 ‘Ālem-i gaybuñ semen-zārında uş
 Bī-cihet milkinde rū-yı dilbere¹⁹⁷
 Nīce yıl vech-i hūdā çün āfitāb
 Çünki şaldı cānlar üzre gün şu‘ā‘
 Gel elestüñ namesin gūş eylegil
 Kim idi diyen belī ol-demde pes
 Hayy-ı ‘ālem idi cānlar der ezel
 Hāşılı bi‘l-fi‘l heb mevcūd idi
 Līki ehl-i hikmet eydür iy piser
 ‘Akl-ı külde maḥfīdi rūḥ-ı beşer

Cümlesi mevcūd bi‘l-fi‘l idiler
 Kimisi velī kimi mürsel idi
 Oldılar iy hazret-i ḥaḳḳa nedīm
 Bülbül olub rūḥlar öterdi hūş
 Nāzır idi ruḥlar bil iy sere
 Cānlara kıldı tecelli bī-nikāb
 Kıldı anda zerre-veş cānlar semā‘
 İçüñi inkārdan boş eylegil
 Mū‘min ol inkārı ḳo sözüñi kes
 Vech-i ḥaḳḳa ḳarşu oḥurdı ḡazel
 ‘Ābidān-ı hazret-i ma‘būd idi
 Ruḥlar bi‘l-ḳuvve mevcūd idiler
 Nītekim seniñile ahende şerer

[23A]

Zulmet-i gaybuñ içinde zerre-veş
 Yā mişāli şīr ü rūḡan gibidür
 Yā mişāli ḥabbe ile çün şecer ki
 Pes zuhūrına anıñ dirler vücūd
 Şābit olsa gaybile dirler ‘ādem
 Bir ‘ādem var mümteni‘dür gelmesi
 Ol ‘ādem bi‘z-zāt oldu ez ezel
 Hāşılı ‘ilm-i hūdāda var idi
 Pes ḥilāf itdi bu iki ṭayfa
 Biri şarkā gitdi biri ḡarba gitdiler
 Līki sen ḳılsañ ḥaḳīḳatle nazar
 Ḥaḳḳ adı görmedi bātıl bilmiş ol
 Ol-sebeb her şeydedir ḥayru‘l-beşer¹⁹⁸

Maḥfī idi rūḥlar bī-keşmekeş
 Yā fūnūn ehli ile fen gibidür
 Maḥfī idi rūḥlar anda meger ki
 Çün gela ebdāna ḳıla sücūd
 Geldügi oldu vücūd o dem-be-dem
 Ğayb içinde oldu anuñ ḳalması
 Çün zuhūr etme ki bulmadı maḥal
 Ğayb içinde bī-beden envār idi
 Biri Rūma gitdi biri Ṭāife
 Bildi bir kimsesi kim netdiler
 Bulmaz idüñ ḥiç bir egri ḥaber
 Anuñ için oldu kāmil bilmiş ol

[23B]

¹⁹⁷ Sevgilinin yüzü

¹⁹⁸ İnsanların hayırlısı

Ehl-i şer‘ ehl-i hikmetden haber
 Bilesin tā ikisi de haḳdurur
 Olki didi ehl-i şer‘ iy hüšmend¹⁹⁹
 Rūḫ-ı ḫayvānī degildir ḳudsīdür
 Rūḫ-ı ḳudsīdir ki nūrullāhdur
 Çün nefehtü fihī min rūḫidür ol
 Kün gibi cizme ta‘alluḳ eyledi
 Dāḫil olmaz cisme bu rūḫ-ı laṭīf²⁰⁰
 Gün gibi ecsāda nūri irişür
 İrmese şemsüñ şu‘ā‘ı yirlere
 Hāşılı bu rūḫ-ı ḳudsīdür ḳadīm
 Nefḫi haḳdur dāimā haḳḳıyladur
 Emr-i haḳdur dime kim me‘mürdur

[24A]

Gün gibi ecsāda nūri irişür
 İrmese şemsüñ şu‘ā‘ı yirlere
 ‘Aḳl-ı küi vār olalıdan vārdur
 Hāşılı bi‘l-fi‘l mevcūd idiler
 Likin ol-bi‘l-ḳuvve diyen canlara
 Ehl-i hikmetdür velī aña bunı
 Rūḫ-ı ḫayvānīdür re‘y-i hüšmend
 Ol-cesedle geldi anuñla gider
 Vār idi ‘ilm-i ḫudāda bī-gümān
 Ma‘lūm idi haḳḳa ol rūḫ-ı keşīf
 Cisme gelmeyince fi‘li yoḳdurur
 Nuṭfe²⁰¹ ile belki sāir oldu ol
 Rūḫ-ı cismānī ve nefsanīdür ol

[24B]

Gel haḳīḳatden işit iy rāhiber
 Gerçi birbirine sözi daḳḳdurur
 Şimdi mevcūd imiş ervāḫ-ı bülend
 Olki haḳ envāri dāim ünsīdür
 Dāimā ol lāzım-ı dergāhdur
 Dāimā ḫayyile hem muḫyīdür ol
 Ehl-i haḳḳ ile taḫaḳḳuḳ eyledi
 Çünkü oldu cümle ‘ālemden şerīf
 Fi‘le ile gelüb nīce günler dürişür
 Buz olub yirler geçerdı iy serre
 Çünkü oldu ḫazret-i haḳḳa nedīm
 Gerçi ‘aksi bir zamān ḫalkıyladur
 Gerçi ten anuñ ile ma‘mürdur

Fi‘le ile gelüb nīce günler dürişür
 Buz olur yire geçerdı iy serre
 Dāimā devrānile devvārdur
 Cümlesi mirāt-ı ma‘būd idiler
 Yoḳ idi bi‘l-fi‘l diyen anlara
 Açıla göñlüde ma‘nā gülşeni
 Kim olubdur ol-cesedle pāybend
 Kim bilür haḳ aña kim neyler nider
 Liki bi‘l-fi‘l oldu şimdi ol ‘ayān
 Rūḫ-ı ḳudsī gibi olmaz ol laṭīf
 Ḳabz u baṣ u fi‘l ü ḳavli yoḳdurur
 Doğdı pes cismile zāhir oldu ol
 Dime kim ḳudsī vü sulṭānīdür ol

¹⁹⁹ Akıllı, aklı başında

²⁰⁰ İnce ruh

²⁰¹ Meni, sperm

Rûh-ı cismânî ve nefsanî temâm
 Rûh-ı insânî ve sultânî velî
 Hâşılı biş oldu rûh-ı âdemî
 İkisi ammâ ki hâric oldılar
 Ehl-i tevhidüñ kelâmında ‘ayân
 İster(?) rûhı kimse kılmadı
 Rûhuñı bil haqqı bilmekdür hemîn
 Nefsini bilen bilübdür haqqı bil

Dâhilândur cisme añla iy gulâm
 Dâhil olmadı bu cisme iy velî
 Üçi cismüñ dâim oldu hemdemi
 Anuñcün zî‘l-me‘âric oldılar
 Eyleyem rûhuñ beyânın iy cüvân
 Lîke ba‘zı şerhîn idelüm beyân
 Eyledi rahmeten lil‘âlemîn
 Güş kıl vâllâhü yehdike‘s-sebîl

Der-Beyân Anki Encüm İrâdet Be-ğavl-i Ehl-i Şer‘ Nedârend

Ehl-i şer‘ eydur ki eflāk u nücüm
 Rûz u şeb²⁰² eflākger devvârdurur
 Çünki ‘ilmiyle irâdet anda yok

Hayy degildür keyleye hergiz hücüm
 Şanma kim ‘ilm ü irâdet vârdurur
 Pes şekâvetle²⁰³ sa‘âdet anda yok

[25A]

Her ne işlerse bu eflāk-ı ‘alâ
 Yaz u kış hâşiyetidir göklerin
 Bu cihân ıslâhı için ol hüdâ
 Her ne deñlü kim semâ oldu bülend
 Gerçi gökler çerha-ı fehğârdur
 Lîki ehl-i hikmet eydür iy selîm
 Kudretiyle hem irâden anda vâ
 Kudretiyle dâimâ devvârdur
 Fi‘l-meşel oldu semâ bir âsiyâ
 Dâneler kendü bitürür dem-be-dem
 Hem bitürür hem yitürür bî-sebeb
 Hem hayât hem emâtetler virür
 Birisin ider gani²⁰⁴ birin fağır

İhtiyârı yokdur añla helâ
 Rûz u şeb mâhiyyetidir göklerin
 Her semâda bir sebep qodı cüdâ
 Rûz u şeb bir yirde oldu pâyband
 Dönderen ammâ yed-i Cabbârdur
 Kim semâlar oldılar hayy u ‘alîm
 Hem şekâvet hem sa‘âdet anda vâ
 İhtiyâr-ı külli anda vârdur
 Dönmesi kendüden oldu bî-riyâ
 Yiyene kendü un ider yir iy dedem
 Böyle didi ehl-i hikmet iy ‘aceb
 Hem şekâvet hem sa‘âdetler virür
 Birini ider ‘azîz birin hağır

[25B]

Men‘ ider birine birine ‘ağâ

Ehl-i hikmet itdi bu sözde hağâ

²⁰² Gündüze gece

²⁰³ İsyan

²⁰⁴ Zengin

Belki şirk imiş ḥaḳīḳat bu kelām
 Cāiz olanı ola şāni‘ semā
 Kimseye cān vire mi yā olduda
 Ya şeqāvetle sa‘ādet vire mi
 Rūz u şeb bir çerḫ orucu bendedir
 ‘Āşīḳāne rūz u şeb devrān ider
 Dönmesinde ne felek mecbūrdur
 Līkin ehl-i necm olan azmışdurur
 Pes görenler aña taşdıḳ eyledi
 Ba‘zısı göklere şānī‘dür didi
 Ba‘zısı dirler ḳadīm imiş cihān
 Ba‘zısı ehl-i tenāsūḥ²⁰⁵ oldılar

Ehl-i tevḥīd iseñ aña iy hūmām
 Olamı yā kimseya māni‘ semā
 Yā yitügin kimsenūñ bulduda
 Yā ḥayātile imātet vire mi
 ‘Aşḳ-ı ḥaḳḳile demādem zindedür
 Pāy-beste ‘ālemi seyrān ider
 Rūz u şeb fi‘linde bil ma‘zūrdur
 Nīce elfāz-ı ḡalaṭ yazmışdurur
 Ḥalkı anuñ ile zındıḳ eyledi
 Ḥālīḳ-ı mu‘ṭī vü māni‘dür didi
 Yir ü gök pāyende olur cāvidān
 Bunuñ ile ehl-i pāsūḥ²⁰⁶ oldılar

[26A]

Her biri bir küfre oldu mübtelā
 Vay aña kim tābi‘ remmāl ola
 Ol ki rahmet şuyına ḡarḳābdur
 Ol resūli rahmeten li‘l-‘ālemīn
 Kim inānsa remle vü kehhāne bil
 Ḥāşılı ḡayr-i ḥūdādan bendedür
 Fā‘il-i muṭlaḳdan özge kimse yok
 Cümle eşyānuñ ḥayātı ḥaḳdūrür
 Ḥālīḳ ü rezzāḳ ol sübhāndūrür
 Şuyuñ üzre ‘ālemi kimdir dutan
 Cümlesin duta yürür dest-i ḳazā
 Her ne vār ise ḳazāvār eyledi

Ḳıldı etbā‘ına dā‘im eş-şalā
 Rūz-ı maḥşer hemdemi deccāl ola
 Didi ehl-i necm olan kezzābdur²⁰⁷
 Diñle kim ne didi cāndan iy emīn
 Kāfir olub ḳala dāmūde zelīl
 Yok diyenler küfrle efkendedür
 Yirde gökde gerçi esbāb oldu çok
 Yok diyenler cāhil-i muṭlaḳdūrür
 Māsivāsı külli şey‘in fāndūrür
 Hīç kendüden mi durur ol hemān
 Vay aña kim ḥükmüne virmez rızā
 Yiri sākin gögi devvār eyledi

Der-beyān-ı ḥükm ü ḳazā ve ḳader ve beddu‘ā redd şevend yā ne

[26B]

²⁰⁵ Reenkarnasyon

²⁰⁶ Cevap

²⁰⁷ Yalancı

Hük-m-i haqqıyla kazâyile kader
 Hük-m-i haqq 'ilm-i hüdadür der-ezel
 Cümle-i eşyâyı bildügi hüda
 Çünkü ol eşyâyı zâhir eyledi
 Aña didi ehl-i haqq budur kazâ
 Çünkü fi'le geldi ol eşyâ temâm
 Pes meşiiyeti hem kazâ ile kader
 Pes ne olsa cüz'i ü küll hükmiyledür
 Bildügi çün zâhir oldu iy peder
 Pes kadedür cümle fi'il-i kâinât
 Pes kader redd olmaya bil ey haqîm
 Vakt içinde ger olursa hem du'â
 Ol kadar kim 'âlem içre 'âmm ola

[27A]

Hemçü sermâ vü çü germâdur kader
 Bunların def'i ebed mümkün degül
 Lâkin öz nefsinde âdem def' ider
 Isıttı berdile berdi harrile
 Pes kadedür berd ü harr u baḥr u ber
 Pes kadedür def' iden fi'l-i kader
 Sen kazâdan hem kazâyâ kıl köriz
 Haḫḫa haḫdan budurur kaçmak hemîn
 Lütfına kaçub saḫatdan dâimâ
 Pes ilâllâhdur minallâh bu sefer
 Ğayr-ı haḫ vârdur dîn fâik degül
 Ğayr-ı haḫ küllîsi çünkü fânîdür
 Fânî olanın vücudı yokdurur

[27B]

Bir midür ayrı midür ey rāhber
 Gülmedi çaḫa vü aḫlâ ol-bedel
 Hük-m-i miş ey tālib-i rāh-i hüda
 Aḫ u fer'în cümle bāhir eyledi
 Mü'min iseñ ol kazâyâ vir rızâ
 Anıñ ismi uş kader oldu benām
 Cümle tābi' oldu hükme ey peder
 Hük-m-i haqq ammâ ki haqq 'ilmiyledür
 Ol kazâdur fi'ile gelmekdür kader
 Varma gelme hem ḫayâtile memât
 Lâki hükmi redd ider 'ilm-i 'alîm
 Hem kazâ redd ola iy merd-i vefâ
 Anı redd olur diyenler ḫām ola

'Âlemî kaplar serâser ey peder
 Yok diyenler bilünüz mevkin degül
 Ba'zı esbâbile anı def' ider
 Berrî baḫrile vü baḫrî berrile
 Def' ider birini ey rāhber
 Nitekim uş def' ider tîğî siper
 Ğayre kaçsañ haḫkıyla olur sitiz
 Eyle didi rahmeten li'l-'âlemîn
 Ol Resûli haḫ kılur eydür idi du'â
 Çünkü andan ğayrı yok ey rāhber
 Vârlığa iki demek lâyıḫ degül
 Yok demek ehl-i haḫḫuñ 'irfânıdur
 'Ömrî gerçî ḫaḫḫa gün çokdurur

Hāşılı Hayyü ebed haqdurur hemîn
 Nitekim cānsuz beden ‘atıldurur
 Dāimā fa‘āl oldur bī-güzend
 Haqqı gören oldı merhūm-ı Raḥīm
 Men kerāmet şataram diyen habīş²¹⁰
 Ben fülānı öldürürem diyeni
 Ben fülāna manşıb-ı a‘lā virem
 Hāşılı hūdbīn olan zerrākdur²¹¹
 Özünü yok eyleyan merdāndur
 Nār-ı ‘ışka²¹² yanmayınca bu vücūd
 Kılmayınca varlığıñ şehrīn ḥarāb
 Ger dilersen rū-yı dilberden naşīb
 Vārlıgun yok eyle ey merd-i ğarīb.

Der beyān-ı bāz-keşt-i ervāḥ

[28A]

Ehl-i ḥikmet eydür ey merd-i kabūl
 ‘Aql-ı külden çünkü ayrılan bu cān
 Qālībında kesb ider ise kemāl
 Ger münāsib oldı ise ‘arşa ol
 Kaṅkı göge geyledi ol cān sülūk
 ‘İlm ü feyzi kaṅkısından aldı ol
 Cezb ideler ol maḳāmuñ cānları
 Çünkü cān hemçün melekler pākdur
 Ger münāsib olmadıysa göklere
 Qala ol eflāk altında zelīl
 Qala ol cān ḥuvār şöyle bī-beden
 Bil tenāsuḥ ehlidür böyle diyen
 Qala dirler cān bedensüz bir zamān

Çünkü cānlar qalībına ider nüzūl
 Seyr idūben qalība gelür hemān
 Girū ol cān aşlına bulur vişāl
 ‘Arşa varur dime qalur ferşe ol
 Ger gedālar cānidur yāḥud mülūk
 Cān viricek cānı aña bula yol
 Çünkü ol cān sevdi dāim anları
 Mercī’i anuñ yine eflākdurur
 Göge çıkdukça qovalar yirlere
 Göge çıkmağa çū bulmadı delīl
 Yaqa yandūra anı ḥubbu’l-vaṭan
 Ehl-i ḥikmet arasından iy cüvān
 Tā kemālin ḥāşıl idince hemān

[28B]

²⁰⁸ Âlemlerin rabbi

²⁰⁹ Yüce tavan

²¹⁰ Pis, uğursuz

²¹¹ İkiyüzlü

²¹² Aşk ateşi

Çün bedensüz eyleye kesb-i kemāl
 Ba'zı eydür çū yirde ҡalsa cān
 Ya behāyimden ola yā ādemī
 Pes birine gire birinden çıķa
 Dāmū ola 'ālem aña ser-te-ser²¹³
 Gūyiyā aşlına varduğı tarīķ
 Hem cihāna dāmū didi bu ferīķ
 Bu kelām-ı hīkmet buna nedur
 'İlm-i Aḥmeddür kelām-ı sermedī
 Hīkmet-i Yeşrib mezāk-ı 'āşıkān
 Bir bedende iki cān etmez ķarār
 Ya havada cān mu'allak ola mı
 Āşikārādur bu sözüm ne ḥafī

Yine ol cān aşlına bula vişāl
 Ğayrı cisme dāḥil olur ol hemān
 Bu beden kül cāndur anuñ hemdemī
 Tā bulunca ol kemāl-ender bekā
 Tā kılınca aşlına ol cān güzer
 Ol şırāt oldı bu cāna ey refīķ
 Baḥr-i şekke²¹⁴ her biri oldı ğarīķ²¹⁵
 Nī kelām şāḥib-i īmāndur
 Aḥmedī ol Ahmedī ol Ahmedī
 Hīkmet-i Yunan vifāk-ı fāsīķān
 Çün ezelden her cesedle rūḥ vār
 Şer'a nākızdur bu söz ey ādemī
 Böyle diyan felsefidür felsefi.

[29A]

Felsefinüñ i'tikādı yokdurur
 Şāfi'ī didi ki mantıķ okuyan
 Dīni ḥaķķ yoluna gir ey rāḥ-rev²¹⁶
 Dū-cihān kaydından āzād id özüñ
 Ger dilerseñ vaḥdet-i şırr fī-maķām
 'Āşıkı ḥaķķuñ maķāmı ḥaķdurur
 Bilemez 'āşık nedür nār ile nūr
 Maķ'adı şıdkuñ şafāsında ķarār
 'Āşıkān ba'de'l-fenā buldı bekā
 'Āşıkā ḥaķ oldı dā'imā meķān
 Cān-ı 'āşık çün fenā bula temām
 Pāk ola kayd-ı mezāhibden temām

Gerçi kaçacak ḥayālī çokdurur
 Yüz kebīre irtikāb itdi hemān
 Olma her kayd iyle 'ālemde girev
 Tā ki tevḥīd ola dā'imā sözüñ
 Fāriğ ol iki cihāndan ey gulām
 Çünki kayd olandan ol muṭlaķdurur
 Çünki vechüllāḥ buldı ol ḥuzūr
 Bezm ider 'uşşāk dā'im ey kibār
 Anuñ için oldı maķşūd likā
 Anuñ için yāra oldı cān feşān
 Ğarķ-ı nūr-ı zātıdur ol cān-müdām
 Ola vech-i ḥaķķ merāmı ve's-selām

Der-beyān zuhūr-ı 'ālem-i kebīr be-ķavli ehl-i vaḥdet

[29B]

²¹³ Baştan başa

²¹⁴ Şüphe denizi

²¹⁵ Dalmış, batmış

²¹⁶ Yolcu

Ehl-i vahdet eydür ey şāhib-i şühūd
 Hakk vüçududur muḥakkak bī-zevāl
 Zıll-ı zāyıldür vüçudı mümkünāt
 Hemçü mevc oldı vüçudı kâināt
 Varma gelme kâināt içinde dur
 Pes mecāz oldı vüçudı ‘ālemün
 Hem vüçud oldur ki bulmaya fenā
 Hem vüçud oldur ki bâkîdür müdām
 Çünkü bildik ol vüçud-ı vāḥidi
 Dāhi ehl-i vahdet eydür ola vüçud
 Zāhir ü bātındur ismi bī-riyā
 Zāhiridür rûḥ-ı cümle kâināt
 Pes cihān toptolu ol nūryladur

[30A]

Hem cihān cānı durur ol nūr-ı hū
 Kudret ü ‘ilm ü irādet hem kelām
 Çün cihāna ḥak ‘ināyet eyledi
 Müfredāt-ı ‘ālem oldı ayine
 Yāḥūd oldı revzeniyle ḥāneler
 Her dericeden iner çün āfītāb
 Ḥāneger gerçi olur geh geh ḥarāb
 Dā‘imā ider tecellī bī-kuşūr
 Cüz’i ü küll anuñla ḥaydurur müdām
 Ne bidāyet vārdur ānda ne ebed
 Nitekim diledi cān göre özin
 Diledi ol nūr-ı ḥakk mirātda
 Nitekim evşāf-ı esmāsını rûḥ

[30B]

Hem diledi nūr-ı ḥakk insāndan

Ḥakdan özge yokdurur aṣlā vüçud
 Māsivāsı ayinedeki ḥayāl
 Çünkü yokdürür vüçudına şebāt
 Ka‘r-ı baḥr oldı vüçud-ı baht-ı zāt
 Liki vahdet baḥr-i zāt içinde dur
 Anuñiçündür tufeyli ādemün
 Bâkîdür der-fenā vü der-‘anā
 Ol degül illā vüçud-ı lā-yenām²¹⁷
 Cehd kıll ol ol-vüçuduñ vācidi
 Gider aña yirler vü gökler sücūd
 Kim anuñladur zuhūr-ı kibriyā
 Bātındur baḥr-i a‘zam nūr-ı zāt
 Dime sen maḥşuş kim tavriyla tur

Hem başar hem sem‘i vü idrāk ey ‘amū
 Cümlesi ol nürdur ey nîk ü nām
 Ser-be-ser nūri sirāyet eyledi
 Tā ki ol nūruyla cümle bāyine
 Yā şerāb-ı feyzine peymāneler
 Pes virür her ḥāneye ol nūr-tāb
 Liki bâkîdür vüçud-ı āfītāb
 Müfredāt-ı ‘ālemün vārına nūr
 Yir ü gök anuñla bulmuşdur kıyām
 Çünkü vaşfi oldı Allāhü’ş-şamed
 Cismile hem andan işide sözün
 Göre özin ḥüsniye gāyātta
 Gördi cismiyle ve buldı hoş fütūḥ

Göre özin gāyet-i tibyāndan²¹⁸

²¹⁷ Uyumayan

²¹⁸ Açık ifadelerle anlatma

Cümleden kıldı mufaẓẓal²¹⁹ ādemi
 Pes şıfâtın kodı ādemde ẓamū
 Ya'nī esmā u şıfātuma temām
 Kuṭb-ı 'ālemdür didüğüm ādemi
 Şanma her hayvān şıfāt insān ola
 Hāşılı insān olandur nūr-ı haqq
 Pes nazar kıldı cihāna serteser
 Hem vücūdın hem cihānı gördi nūr
 Çünkü ol nūrile baqdı evliyā
 Nūr-ı haqdan seçmediler özlerin
 Pes didiler bizden oldı haqq 'ayān
 Ger olursa zāhir uş bizden kelām

Aña hıẓmetkār kıldı 'ālemi
 Didi aña şüretümdür ey 'amū
 Maẓhar oldı ādemi bil ey hümām
 Gül hüdānuñ dā'im oldı hemdemi
 Her müzevvir²²⁰ şüret-i rahmān ola
 Çünkü aldı vech-i haqqdan ol sebak
 Cümlesini nūr gördi iy pesir
 Çünkü vech-i haqqile buldı huzūr
 Özlerini nūr gördi bī-riyā
 Bildiler nuṭk-ı hüdādur sözlerin
 Şādık ol keşf ola saña bu beyān
 Haqdur iden ol kelāmı ey hümām

[31A]

'Aynmuz haq sem'imüz haq bī-riyā
 Baṭşumuz haq meş'nümüz haqdur temām
 Men reānā geldi Aḥmedden haber
 Sen Yedullāhu fevka eydihimden al
 Hāşılı dirlerki haqda fāniyüz
 Bī-'ālem bī-ṭabl şāhuz bī-gümān
 Dest-i haqdan hamr-ı 'ışkı içmişüz
 Hemçū ney oldı vücūd-ı bā-'ādem
 Fāniyüz ammāki haqla bākīyüz
 Cümlemiz bir zāt idük der-ezel
 Māzī ve müstaḳbel anda yokdurur
 Māzī ve müstaḳbel oldı cismile
 İy birāder qaşdı ide gör rüz u şeb

Nuṭkumuz haq didi cümle evliyā
 Sen kabıbyebṭışdan işit ve's-selām
 Beni gören haqqı gördi dir meger
 Hoş haber kim def' ola senden hayāl
 Anuñ için dū-cihān sultāniyüz
 'Asker oldı bize ẓavm-i kün fekān
 Pes ene'l-haqla²²¹ dehānı açmışuz
 Dem odur nefh-i haq aña dem-be-dem
 Hamr-ı 'ışkıle cihāna sākīyüz
 Gerçi olur cismümüz bunda bedel
 Pādişāh-ı mülk ü bende yokdurur
 Niyete kim keşret-i şıfātı ismile
 Görine tā saña ol nūr-ı 'aceb

[31B]

Nīceler ol nūra buldılar vüşül

Gördiler nedür fūrū'ile uşul²²²

²¹⁹ Faziletli

²²⁰ Yalancı, dolandırıcı

²²¹ Hallac-ı Mansurun "Ben Allahım" sözü

²²² Asıl ve teferruat olanlar

Onda gördiler ‘acāyib-i ‘ālemi
Daldılar bir baħr-i bī-pāyāna kim

Hikāyet

Vār idi bir ıuṭb-ı ‘ālī bī-ḫilāf
Didi kim ol nūra irdüm bī-gümān
Anı gördüm līki özüm görmedüm
Vāḫid oldum ol nefes ben nūri
Bī-nihāyet nūr-ı deryā mevc-zen²²³
Taḫt u fevk ü pīṣ ü pes sağıle şol
Gitdi kuvvet ıaldum eyle bī-mecāl
Beni gören dirdi kim irdi memāt
Bir nīce gün hemçü mürde ıaldum üş

[32A]

Çünkü ‘aḳla naḳl ııldum ba‘dāzān
Pes baña didi ki yūri vār tīz
Bī-icāzet bir avuç şāmānın al
Çünkü aldum bir ıışinüñ gāhını
Pes naẓar ııldum o nūrı görmedüm
Kendi gözümden şu‘ā‘-ı āfītāb²²⁴
Bir avuç şāmān alanuñ ḫāli bu
Her faḳīrūñ arpasıyla buğdayın
Bu fülāndan oldu ḳānūn diyesin
Yā dōkesin zūlmile ḫūn-ı za‘īf²²⁵
Yā diyesin ben fülān şehzādeim
Yā çü işüñ istikbār ola
Pes bunuñla ḫaḳḳa istersin vuşul

[32B]

Belki dirsın bende nūrı görsedim
Yā dönüb inkār idersin görene

Kānde yok olur vüçüd-ı ādemi
Bilmediler nedendür yā na‘īm
Söyledi sözün ḫaḳīḳatle ne lāf
Līki ol-dem ḫiç yok oldum hemān
Sāye gibi gün öñünce durmadum
Şanma ıaldı bu vüçüdüm zorile
Ġarḳdı anda şad hezārān merd ü zen
Yok idi ol nūrda vār anı bul
Kim bilemedüm özümü iy ricāl
Līki ıaldı bende āsār-ı ḫayāt
Bī- ḫwār bī-ḫwāb ve bī-‘aḳlile ḫūş

Bir ıışiye ḫālumu ııldum ‘ayān
Bir ıışinüñ ḫırmeninden iy ‘azīz
Göresin tā nīce olur āḫir māl
Ol-dem işitdim bu cānım āhını
Ol şafā vü ḫuzūrı görmedüm
Getdi sulṭān memleket oldu ḫarāb
Nīce ola ḫāluñ baña di iy ‘amū
Zūlmile almaḳ kimdendür ayın
Ehl-i dīn olanıñ mālın yıyesin
Yā şikeste dīn ıılasın ḳalb-i naḫīf
Ḫāş u ‘āmm olandan uş āzādeim
Beş endürmek her faḳīre ‘ār ola
Yā dilersiñ tā du‘āñ ola ḳabūl

Bir ıışi olaydı nūrı şorsadım
Yā ḫū ṭāliblerden anı şorana

²²³ Dalgalı deniz

²²⁴ Güneş ışığı

²²⁵ Zayıf kanı

Ger dilerseñ şu‘le-i şems-i hüda
 Vārıguñ dāğını gel eyle harāb
 Ger dilerseñ şāh-ı ‘ālem olasın
 Her kişi öz hālını bilür ‘ayān
 Diyelüm bu ‘ālemüñ öñi nedür

Hāk-i reh²²⁶ ol zīr-i pāy-i her gedā
 Ger dilerseñ t̄āb-ı nūr-ı āfītāb
 Gey kemeriñ kim hāk-ı ādem olasın
 Biz murādumuz idelüm hoş beyān
 Ba‘dāzān bu cümlesinüñ şoñı nedür

Ḳavl-i Diger Be-ḳavl-i Ehl-i Vaḥdet

Ehl-i vaḥdet eydür iy sultān-ı dīn
 Ger bilemezseñ heyūlā-kim nedür
 Bir ḥaḳīḳatdur heyūlā iy piser
 Fī‘l-mesel bil kim heyūlādur midād
 Hem ‘anāşır bil heyūlādur hemān

Aşl-ı ‘ālem bil heyūlādur hemīn
 Cān ḳula aç baña ve diñle dur
 Kim zuhūr ider özinden her şüver
 Kim ḥurūf ider zuhūr iy üstād
 Kāndan olur bu şüverler der-miyān

[33A]

Yir yüzinde cümle eşyā şüreti
 Çöb āhen hem heyūlādur hemān
 Liki ol evvel heyūlādur basīt
 Mebde-i ğayb şehādetdür temām
 Hem ceberūt oldı bil adı anuñ
 ‘Ālemi ‘ulvi ve süflīde tamām
 Cümlesi buldı heyūlādan zuhūr
 Pes ceberūtdur heyūlā ‘ālemi
 Nitekim mülki melekūt uş sever
 Anuñ içün bir birisini sever
 Naḳşını naḳḳāş ğāyetde sever
 Hāşılı mülk ü melekūt her biri
 Gerçi mebde’dür ceberūt bunlara

Andan olur aña gör bu ḥikmeti
 Kim düzerler ne dilerlerse revān
 Kim olubdur cümle eşyāya muḥīt
 Aña uş bu sözleri iy nīk ü nām
 Çünkü mebde’ oldı cemīle cānuñ
 Her ne şüret vār ise iy nīk ü nām
 Vir gönül bu sözlere olma nüfūr
 Cehd ide gör tā olasın hemdemi
 Hem ceberūt uş melekūti diger
 Kānde cümle şun‘ını peydā güder
 Zātınuñ fi‘lidürür görmek diler
 Oldılar bī-mesel ceberūt maḫharı
 Oldı bunlar aña maḫhar iy sere

[33B]

Hem-çü deryādur ceberūt ‘ālemi
 Şüretüñ biri gider biri kalur

Mevc-zen oldı şuverden her demi
 Ba‘zı bākī ba‘zı fānī olur

‘Ālem-i ‘ulvī beḳādur bī-hilāf
 Şey’-i ‘ulvīsi ceberūt cezb ider
 Olki nisbet bulmadı oldu ba‘īd
 Pes ceberūt ‘ālemidür bī-gerān²²⁷
 ‘Ālem-i tevḥīd andadur tamām
 ‘Āql anuñkühine bulmaz hīc yol
 Birdür anda şehd ü ḥaṅtal iy ḡulām
 Mūsā vü Fir‘avn cenk etmez ebed
 Şulḥ ider İbrāhīm uş nemrūdile
 Birdür anda bāzū (...) kürk ü piş
 Şanma sen olyirde kim deyyārdur²²⁸

‘Ālemi süflī bula nedür i’tilāf
 Çünkü anuñ ile nisbet kesb ider
 Ol şaḳīdür olmaya herkez sa‘īd
 Zāt-ı dü-‘ālem olubdur cāvidān
 Anda iren ḥayy olur ḳalır müdām
 Çün fenā olmayınca bulmaz vuşul
 Birdürür tiryāk ve zehr uş ve’s-selām
 Çünkü kesret ref’ ola ḳalır aḥad
 Birdür anda vālid uş mevlūdile
 Çünkü bī-kesret taḥaḳḳuḳ hevāymış
 Belki mülk-i mālīk-i cebbārdur

[34A]

Der-Beyān-ı Tecelli Şifāt-ı Ḥaḳ

Dāḥi ehl-i vahdet eydürür iy cüvān
 Ḥaḳdurur iden tecellisi şifāt
 Pes nazar ḳıldılar eşyāya tamām
 Gördiler ḥaḳ ‘ābid ü ma‘būddur
 Gördiler ḥaḳ zākir ü mezkūrdur
 Gördiler ḥaḳ ‘āşık-ı ma‘şūḳdur
 Gördiler ḥaḳ şāhid ü meşhūddur
 Gördiler ḥaḳ ‘ālim ü ma‘lūmdur
 Gördiler ḥaḳ mürsil imiş hem resūl
 Ya‘ni kim ḥaḳ ḳudretiyüz bir vücūd
 Zıll-ı zāyildür vücūd-ı kün fekān
 Māsivāyullāhuñ vücūdı çün serāb

Ḥaḳdan özge yokdurur kün fekān
 Anuñ ile zāhir oldu mümkināt
 Gördiler ḥaḳla doludur iy hümām
 Gördiler ḥaḳ ḳāşid u maḳşūddur
 Gördiler ḥaḳ şākir ü meşkūrdur
 Gördiler ḥaḳ rāzık u merzūḳdur
 Gördiler ḥaḳ sācid ü mescūddur
 Şanma ‘ālemden ki ol ma‘dūmdur
 Añla uş bu sözleri olma fużul
 Ḳudreti yok tā ḳıla ḥaḳḳa sücūd
 Ḳāim-i bizzāt ol ḥaḳdur hemān
 Hisde vār zātında yokdur iy şebāb²²⁹

[34B]

Bil tecellisi ḥüdānuñ üçdürür
 Biri zāt birisidürür şifāt

Andan özge söz olan pūçdürür
 Birisi ef‘āldür ber kāināt

²²⁷ Sınırsız

²²⁸ Yer sahibi bir kimse

²²⁹ Delikanlı

Zātı ider dāim tecellī ber şıfāt
 Pes ider ef'āl dāim bī-şümār
 Gāh kahrile vü gāhi lütfīle
 Mü'min imiş mazharı lütf-i kerīm
 Hem şıfāt-ı haq imiş mihr ü gāzab
 Rabbi imiş bu iki esmā-ı bülend
 Her birisi rabbine merbūbdur
 Rabbisi merbūbına hem kâzîbdür
 'Āşık olan rāzıdur maḥbūbdan
 Çünkü görür Rab özin merbūbdan
 Lık ger etseñ suālī iy cüvān

Hem şıfāt ef'āle ider iy şıqāt
 Kāināta hoş tecellī iy kibār
 Gāh ünsile ve gāhī 'unfile
 Kāfir imiş lāyık-ı nār-ı caḥīm
 Mazharıdur mü'min ü kāfir 'aceb
 Mü'mine hem kāfire iy hūşmend
 Rabbisi katında hem maḥbūbdur
 Anuñ içün ne iderse rāzıdur
 Rāzıdur hem rabb olan merbūbdur
 Rāzıdur ol mazhar-ı merḡūbdan
 Kādemi mecbūr olmışdur hemān

[35A]

Mü'min ü kāfir çü mecbūr oldılar
 Da'vet ü va'z u naşihatden gāraş
 İy birāder da'vet ü va'zile pend
 Da'vet uş kahrhārdan ḡaffāredür
 Ya müzilden da'vet olur bā-'azīz
 Hāşılı seyrü ilāllāh budurur
 Gerçi kāfire mazhar oldu kahrına
 Lık sālīk kahr u mihrinden geçer
 'Āşık-ı cevır ü cefā maḥcūbdur
 İkilik kaydından ol buldı ḡalāş
 Baḥr-i zāta ol kişi oldu ḡarīk
 Ol kişiler bī-riyā ḡāş oldılar
 Ol kişiye menzil uş lāhūtdür

Her biri fi'linde ma'zūr oldılar
 Ne imiş di def' ola dilden maraş
 Haqdurur gel dime kavlı-i nā-pesend
 Çünkü mü'min kahrile bīçāredür
 Sālīk iseñ bu kelāmı kıl temīz
 Her kişiye ḡayr-i dergāh budurur
 Da'vet iderler ki ire mihrine
 Belki baḥr-i nūr-ı zātına göçer
 Mezhebinde dilberüñ me'cūbdur²³⁰
 Kayırdı zāta oluben Allāha ḡāş
 Güldi yeksān mezhebinde her ferīk
 Kim aḡad baḥrinde ḡavvāş oldılar
 Gül özinden bī-ḡaber mebhūtdür

[35B]

Liki kesret ile kalan mübtelā
 Hāşılı tañrıya tapısa vehmidür

Qala ser-gerdān betihi kerbelā
 Ol ḡanīfi olmaya bel cehmīdür

²³⁰ Ayıplanmış

Kiminüñ cennetdürür tapdugi bil
 Kiminüñ tapdugi sîm ü zerdürür
 Kiminüñ tapdugi sultâ oldugi
 Kiminüñ tapdugi oldugi vezîr
 Kiminüñ tapdugi kâzî oldugi
 Kiminüñ tapdugi mollâ oldugi
 Kimisi şeyhîm diyü ider hadîs
 Gördi yâ yeyile olursa hem namâz
 Aḥmed eydür şîrk-i aşgardur riyâ
 Şîrk-i aşgarile ekber birdürür
 Hâşılı kâr-ı hüdâ ihlâşdur

Kiminüñ dāmūdürür iy hoş aşıl
 Mü'min olmaz ol kişi azardürür
 Çok ḥazâyinile ḥākân oldugi
 Halkuñ üzre gördi özin nâ güzîr
 Halkile hoş i'tirâzı oldugi
 Halk içinde başı bālâ oldugi
 Olmaya oldire herkez ḥaḥ muğîs
 Andan ola ḥaḥ beri iy serfirâz
 Bâkî kalmaz hemçü naḥş-ı bu riyâ
 Muḥbil olmaz şâhibi müdbirdür²³¹
 Ehl-i ihlâş anuñ içün ḥâşdur

[36A]

Aḥmed eydür çil gün ihlâş eyleyen
 'Ayn-ı ḥikmet ola ḳalbinden revân
 'Âleme ola hüdânuñ rahmeti
 Ola maḥsûdına nâzır ol 'ayân
 'İlm-i tevḥîdi anuñ ola şühûd
 Ḳurtıla zann u taḥarriden²³³ temâm
 Ola ḥamr-ı 'aşḳile mest ü ḥarâb
 Gerçi cisminüñ dudağı ḥāk ola

Ḥaḥdur anı zâtına ḥaş eyleyen
 Dökile ḥalk üzere feyzi her zamân
 Götüre ḥalk-ı hüdâdan zaḥmeti
 Ne rivâyet dileye ol ne beyân
 Rû-be-rû²³² kıla tecellî ol vedûd
 Manzarı ḥaḥ ola dâim ve's-selâm
 Görine gözine 'âlem çün serâb
 Lîki seyri dâimâ eflāk ola

Der-Beyân-ı Ḥaḳîḳat-ı İnsân

İy ḥaḳîḳatin dileyen âdemî
 Sen özüñi bilmeyince iy faḳîr
 Ḥaḳḳı bildüñ özüñi bilseñ hemân
 Özüñi bilmedin iy bîçâre ḳûl

Gey işit bilmege oldı hâdi
 Çün behâim olasın ḥûr u ḥaḳîr
 Uş Muḥammed ile dimişdür 'ayân
 Ḥaḳḳı bilmege bulunmaz saña yol

[36B]

²³¹ Talihsiz, düşkün

²³² Yüzyüze

²³³ Soruşturma

Ger haḳīkatūñ dilerseñ bilmege
 Zāhir bāṭın bilürseñ ādemī
 Diñle tā aşluñı kılayım beyān
 Bil bu cismūñ terkibi kim nicedür
 Liki evvel diñle cismūñ aşlını
 Nuṭfe imiş aşl-ı insān iy cüvān
 Cevheri evvel hem oldur tenlere
 Nuṭfe pes gāyetde sevdi özini
 Diledi icmālden tafşıl ide
 Çünkü nuṭfe ana rahmine ire
 Çünkü bir ay geçdi dāḫi lütf-i haḳ
 Muṣṣa²³⁴ ider dördünci ayda ḫüdā
 Çünkü ide māh-ı çarım evveli

[37A]

Hem ḫayāt ol ayda bulur iy ‘aceb
 Hem muḫarrek hem irādet virilür
 Çünkü gice māh-ı çarım iy pesir
 Hem ḡidāsı rahm içinde ḫayṣ olur
 Çünkü ola toḳuzuncı ay bedīd
 Hem doḡa toḳuzuncı ayda temām
 Ger bu sözi bilmedünse iy selīm
 Çünkü māder²³⁵ rahmine ire meni
 Hem müdevver şekl olur şudur haḳ
 Çünkü dört oldı merātib-i nuṭfesi
 Pes iḫāṭa kıldı eṭrāfını heb
 Çünkü mā fevḳīn iḫāṭa kıldı ol
 Cümlesinde gerçi oldur elṭafi

[37B]

Gey gerek gözden sebālūñ silmege
 Cānuñ ola dem-be-dem haḳ hemdemi
 Zāhir ü bāṭın vücūduñ bil hemān
 Hem bu rūḫuñ cism içinde nicedür
 Nīce bulmuşdur bu cānuñ vaşlını
 Bunca şūret andan olurmuş ‘ayān
 Hem heyūlā hem ceberūt iy sere
 Görmek istedi gözile yüzini
 Sem‘ ü nuṭḳile başar taḫşıl ide
 Kalur anda nuṭfe bir ay iy sere
 Bağlayuben nuṭfei kıılır ‘alaḳ
 Hem kemük hem ‘ırḳ pey olur cüdā
 Anı besler şems-i ‘ālī iy velī

Hem ḡidā cezb etmege kıılır taleb
 Hem şekāvet hem sa‘ādet virilür
 Cism ü cān aña virilür ser-te-ser
 Göbeginden cümle cismine feyṣ olur
 Müşteridür uş mürebbi iy reşīd
 Fehm kııl bu sözleri iy nīk nām
 Saña bir vechile dāḫi eydeyim
 Çār kısm olurmuş anda iy seni
 Bağlanuben muṭfe muṣṣa olucaḳ
 Oldı yüce olki oldı zübdesi
 Çünkü nuṭfe kııldı anı ol çalab
 Cümlesinden elṭaf oldı bilmiş ol
 Andan esfel olan oldı ekşefi

²³⁴ Çocuğun anne karnında cenin hali

²³⁵ Anne

Cümlesinden esfel olandur ğalîz
 Merkezinde nuṭfenüñ kıldı karar
 Ol ğalîzi belki sevdâ didiler
 Çünki serd ü yâbis oldu iy sere
 Olki andan oldu a'lâ vü laṭîf
 Raṭb bâritdür mizâcı iy hümâm
 Olki andan oldu yüce kandurur
 Çün mizâcı raṭb u ḥarr oldu hemâ
 Olki üçinden yücedür iy veled
 Ḥarr u yâbisdür²³⁷ mizâcı ibtidâ

Nuṭfenüñ ortasına oldu ḥafîz
 Ol ğalîz işidüb añañ iy kibâr
 Merkez-i eczâ-yı a'lâ didiler
 Anı ḥaḳ kıldı muḳâbil yirlere
 Aña balġam didiler bil iy şerîf
 Şuya ḥaḳ kıldı muḳâbil bil temâm
 Cümlei a'zâya ol sultândurur
 Ḥaḳ hevâ yirine kıldı iy cüvân
 Aña şafra didi iy aşḥâb-ı ḥired²³⁶
 Nâra uş kıldı muḳâbil ol ḥudâ

Der-Beyân-ı 'Anâşır ve Ṭabâyi'

Çün 'anâşır şüretin bildüñ temâm
 Ger muḥâlifdür 'anâşır zâhiren

Hem ṭabâyi' neydügin bil iy hümâm
 Lîki bil oldu muvâfıḳ bâṭinen

[38A]

Pes ṭabâyi'dür muvâfıḳ olduġı
 İki vechi vardurur her 'unşuruñ
 Hem yubüset hem bürüdet yirde vār
 Pes ikisinde bürüdet bulunur
 Hem havâ raṭb²³⁸ oldu hem şu iy fülân
 Hem havâ germ oldu hem nâr iy pesir
 Yubis nâr oldu münâsib ḥâkile
 Gerçi oldu nâr bes 'âlî neseb
 Ḥâk u âb u bād nâr azdâddur
 Hem ṭabâyi'dür kıyâmı 'âlemüñ
 Çâr ṭab' 'unşur oldu pes meni
 Çâr 'unşur rengi gerçi ġayrîdür
 Lîki ana raḥmi ḳanın içiceḳ

Birbirine cem'e lâyıḳ olduġı
 Diñle kim idem beyânın bunlaruñ
 Hem ruṭûbet hem bürüdet şuda vār
 Birbirile hoş muvâfıḳ olunur
 Anuñiçündür münâsib câvidân
 Pes muvâfıḳ oldu ikisi meger
 Çün yubüset vār ikisinde bile
 Lîki ḥâki dâimâ kıılır taleb
 Ṭab'ile lîk âdeme bünyâddur
 Hem ṭabâyi'dür zuhûrî âdemüñ
 Bundan oldu şekl-i şüret aḥseni
 Bu sebebden birbirinden ayırır
 Göbeginden her birine iriceḳ

²³⁶ Akıl sahipleri

²³⁷ Sıcak ve nemli

²³⁸ Rutubet

[38B]

Cümlesinüñ rengi uş Gülgün²³⁹ olur
Bu didügüm cümle bir ayda olur

Çün ğıdāsı rahm içinde hün olur
Bunca şekli anuñ içinde bulur

Der-Beyān-ı Ma‘ādin ve Nebāt ve Hayvān

Çün ‘anāşırta tabāyi‘i temām

Añladuñ bir bir haķıķatıle benām

Pes mevālīd-i selāse hikmetin

Añla ve gör anda haķķuñ kudretin

Ol mevālīdi beyān eyleyelüm

Fehm idene hoş ‘ayān eyleyelüm

Ol mevālīd-i selāse iy cüvān

Bil birisi kim ma‘ādındur hemān

Birisi dāhi nebāt oldu benām

Biri dāhi oldu hayvān iy hümām

Bu ma‘ādin oldu on dört iy kibār

Yedisi bātin yesidi āşikār

Zāhiri baş oldu vü dest şikem

Ferc ü pāy şura döşedi iy dedem

Bātını beyti vü öykün dāhi dil

Hem ciger hem ödü bu gerek muttaşıl

Heftimündür dālāk iy şehriyār

Oldı ikinci ay içre āşikār

Pes ma‘ādin bu imiş kim söyledüñ

Saña bir bir sırrımı şerh eyledüñ

[39A]

Çan u şafrā balġam u sevdā temām

Oldı kısmet bunlara iy nīk nām

Pes mecādibi hayātıyka ğıdā

Zāhir oldu cümle tende bī-riyā

Ba‘dāzān hiss ü şehrüñ yolları

Zāhir olur iy hüdānuñ rehberi

Der-Beyān-ı Rūh-ı Nebātī ve Hayvānī ve Nefsānī

Ba‘dāzān rūh-ı nebātī virilür

Anuñ ile cisme kuvvet irilür

Qādir olur hazm ide ol ten ta‘ām

Hem yürek olur kavī iy nīk nām

Hālişin rūh-ı nebātüñ iy cüvān

Yürek anı cezb ider ol-dem hemān

Hālişi çün hazm ola dilde temām

Zāhir ola rūh-ı hayvānī benām

Rūh-ı hayvānī çū dilde hazm ola

Cümle a‘zāya hayātı kısım ola

Rūh-ı hayvānīle a‘zā zindedür

Cüz ü kül tendeki aña bendedür

Rūh-ı hayvān cisme uş fennāmdur(?)

Bunu bilmeyen kişi bed-nāmdur

Hem maķām-ı rūh-ı hayvāndur gönül

Anuñ için ‘arş-ı Rahmāndur gönül

²³⁹ Pembe

Rûh-ı hayvānuñ muşaffā zübdesi

Bil dimāğ-ı ‘ulve çıkdı cümlesi

[39B]

Rûh-ı nefsanî didiler adını

Yüce imiş āferīn üstādını

Pes muharrikdür bu cisme hisse

Gerçi rûh-ı hayvānîdürür bile

Hem beyān-ı rûh-ı hayvān oldurur

Yok diyen bile merd-i nādān oldurur

Lîki olur çār u mīn ey nevbeti

Aç gözünü yahşi bil bu hikmeti

Der-Beyān-ı Taşarruf-ı Rûh-ı Nefsanî(...)

Rûh-ı nefsanî bil kassāmdur

Zāhir ü bāṭınına lütfi ‘āmdur

Zāhiren beş hisse hākim oldı ol

Beşi dāhi bāṭınîdür doğrıyol

Zāhiri sem‘ ü başar zevkile şem

Pençümîni lems²⁴⁰ olubdur dem-be-dem

Bāṭınında diyeyim bilmek gerek

Birisidür hiss-i ‘ālî müşterek

Biri vehm birisidürür hayāl

Birisi de hāfızadur iy ricāl

Birisi oldı taşarruf ‘ālemi

Bā‘ise vü fā‘iledür hemdemi

Her ne olsa fā‘ilede hādise

Cümlesini hüküm ider ol bā‘ise

Bā‘isedür fā‘ileye hüküm iden

Ba‘dezān ef‘āle gelür bu beden

[40A]

Pes bu üç ervāḥda bil ādemi

Kim bahāyimle berāberdür hemi

Bilki bu üç rûh hep hayvānda vār

Hemçünān üçi dāhi insānadur

Âdemî güldi bahāyimden şerīf

Rûh-ı insānîledür güldür laṭīf

Ger bu üçile qalursa ādemi

Ola esfelde bahāyim hemdemi

Rûh-ı insānîdür ādemde şeref

Kānūn ile ḥayr iderler her taraf

Rûh-ı insānî melekden uludur

‘Āleme sultān ḥaḳḳuö kûludur

Rûh-ı insānîdür Allāhı gören

Oldurur uş cümle maḳşûda iren

Rûh-ı insānîdür uş mi‘rāc iden

Nūr-ı ḥaḳḳı başına sertāc iden

‘Aḳl anuñ vaşında ḥayrāndur müdām Çün nefehtü fihî didi lā yenām

Didiler kim cisme dāḥil midir ol

Yā degülmi bulmadı bir kimse yol

Ehl-i şer‘ eydür ki dāḥildür müdām

Süd içinde niyete kim yağ iy gulām

Lîk ehl-i hikmet eydür cān-ı pāk

Dāḥil olmaz güldür çün yire ḥāk

²⁴⁰ Dokunmak, ellemek

Dāhiliyyet hāriciyyet iy cūvān

Cismüñ evşāfidur aña bī-gümān

[40B]

Rūh-ı insāniyyeye göre yok mekân
Lā-mekānı seyri der ol cān müdām
Ol imiş ‘ālemde sīmurğ²⁴¹ ‘azīz
Līki cümle böyle kıldı ittifāk
Rūh-ı nefsanī vü hayvān u nebāt
Cismile doğdı bu üç rūh iy hümām
Rūh-ı hayvā müdrık-i cüz’idürür
Rūh-ı insān ‘ārif-i külli elamūr
Rūh-ı hayvānīnün işi h^wāb u h^wār
Rūh-ı hayvān çün bahāiyim ekl ü şurb²⁴³
Rūhı hayvānuñ hevāsıdur ‘alaf
Rūh-ı insāna muhabbet kārdu

Öyle geldi ehl-i hikmetden beyān
Bir maḳāmda kılmaya hergiz maḳām
Ḳāf aña cism olubdur kıl temīz
Gülmedi üç rūhdan bu cism-i tāḳ
Cism içine dāhil oldu iy sīḳāt²⁴²
Hem dāhi cismile gider ve’s-selām
Çok kişi azdırub moğvidürür(?)
Oldı çün Raḥmānıña buldı huzūr
Üç insānuñ hevāsı rūy-ı yār
Rūh-ı insān diler sulṭān ḳurb
Bulmaz ise guşşadan olur telef
Anuñ içün şāhib-i dīdārdur

[41A]

Der-Beyān-ı ‘Urūc-ı Ervāḥ Be-ḳavl-i Ehl-i Vaḥdet

İy birāder gūş kıl bir hoş beyān
Ehl-i şer‘ ü ehl-i vaḥdet iy hümām
Her kişi kim rūh-ı insānī bula
Adı mü’mīn ola anuñ iy cūvān
Ger ‘ibādet ola cānına ḳarīn
Hem ikinci gök ola aña mekân
Ger iderse terk-i dünyā cānile
Hem ide üçünci gökde ol-ḳarār
Ger olursa ehl-i ‘irfān iy ‘azīz
‘Ārif-i billāḥ dirler eyle bil
Ger ola işi muhabbet dāimā

Göresin tā ḥāluñi sende ‘ayān
Bu arada didiler bir hoş kelām
Enbiyāya şıdkını cāndan kıla
Dünye gögi ola cānına mekân
İsmi ‘ābid ola iy sulṭān-ı dīn
Anda ḳala cānı anuñ cāvidān
Zāhid olur ismi bil bürhānile
Cānı anda ola anuñ pāyidār
Eyleye herşeyüñ aşlını temīz
Çārmīn ḳāt göge vireler sebīl
Evliyādan ola ismi iy fütā

²⁴¹ Anka kuşu

²⁴² Kendisine güvenilen kimse

²⁴³ Yeyip içme

Hem ola beşinci gök aña maḳām

Anda ola cānı dāim iy hümām

[41B]

Ger olursa mu‘ciz anda āşikār
Ola altıncı semāda ḥalveti
Olki mu‘ciz hem kitāb uş virdiler
Heftumīn²⁴⁴ kāt gök olubdur yirleri
Olki mu‘ciz hem kitāb nesh-i şer‘
Biş kişidür hem ulu’l‘azam oldılar
Olki şoñra geldi bu beşden temām
Dördine kürsīdürür cāy u maḳām
Budurur mi‘rāc-ı ervāḥ-ı laṭīf
Şükr-i diğeri hem orūc ile şalāt
Līki ehl-i şer‘ eydür iy hümām
Ehl-i vaḥdetden velī işit beyān
Didiler kim bir kişi ‘ömr-i hezār

Bil nebī kılubdur anı girdikār
Çünki ḥaḳḳa dāim oldı da‘veti
Mürselīndür bu cemā‘at didiler
Dāimā kürsīye irer serleri
Virdiler hem aşlı şer‘e ḳodı fer‘
Şāhib-i tiğile azerm oldılar
Ḥātem oldı cümlesine ve’s-selām
Ḥāteme ‘arş oldı cā iy nīk nām
Ḳaldı esfel cismile olan keşif
Oldı bu mi‘rāc içün iy siḳāt
Kim ‘aṭādur ḥaḳdan uş bu ne maḳām
Tā ḥaḳīḳat ola gözüñe ‘ayān
Ger olursa iy serefrāz-ı kibār

[42A]

Bulamaya künh-i ‘ilmullāha yol
‘İlm-i ḥaḳḳa baḥr ger olsa midād
Bī-nihāyet ‘ilmine baḳdı resūl
Çār muşḥaf āyetidür ḥüsninüñ
Zerredür şems-i cihān ‘ālī meṭāf
Her zamān bir döne girür ḳāmeti
Ki özin şāh ider ol gāhī gedā
Ki özin ḥüsrevle şīrin ider ol
Kāh özin ādem ü ḥavvā ider
Kāh adın leylā vü mecnūn ider
Bileyim dirseñ bu sözi iy hümām
Bendelikde şāh olasın iy gedā

Her nefes bir tāze ‘ilmi bile ol
Dime sen ‘ilm-i ḥüdā bula nefād
Rabbī zidnī anuñ içün didi ol
Dū-cihān bir mevc-i ‘ilmi baḥrinüñ
Āfitāb-ı çehresinde bī ḥilāf
Tāki kimse bilmeye ol āfeti
Gāh atlas pūş olur ki ḳaya
‘Āşıḳa zehrini şīrīn ider ol
Gāh ismin vāmıḳ ‘azra ider
Gözlerini ‘āşıḳuñ pūr-ḥūn ider
Merd-i ḥaḳḳa cān-ı dilden ol-gulām
Ḥaḳḳı bātıldan ḳılasın hem cüdā

²⁴⁴ Yedi kat

Cümle ‘âlem âdemi bulmağ diler
Pes kemâl-i ‘âlem oldur iy cüvân

Çünkü buldı hem kemâline irer
Kādeme irişe tâki ol hemân

[42B]

Oldı insānuñ kemāi vaşl-ı hağ
Çünkü insān bildi özünü temām
Çünkü irdi hağğa hulkı hūb olur
Hulkı hağkıyla tağalluk²⁴⁶ bula ol

Çünkü anuñ fer²⁴⁵ hağdur aşl-ı hağ
Hağdan özge yokdurur aña mağām
Halk içinden hağğa ol mağbūb olur
Muğtedāsı her dū ‘âlem ola ol

Der-Beyān-ı An-ki Der Ādemi Çend-Rūh Hest

Çün tabāyi²⁴⁵le ‘anāşır ola bir
Rūh olur zāhir tabāyi²⁴⁵den inān
Līki cān kaç ola oldı iğtilāf
Ba‘zısı didi ki her âdemde var
Ba‘zısı didi ki dört oldı hemân
Ādemi a‘cūbe-i esrârdur
Zāhiren cismi hemân mişkâtdür²⁴⁷

Zāhir olur iki nesne ey mīr
Hem ‘anāşırdan ten olur ey cüvân
Kağısı oldı kesīf vü kağı şāf
Penç rūh iy hağret-i şadr-i kibār
Ādemīde rūh aña iy fülân
Çünkü ser-tā-pāy pūr-envârdur
Bāṭını hūd nūr-ı pāk-ı zātdur

[43A]

Çün zücāce oldı ol rūh-ı nebāt
Rūh-ı nefsanī hemân zeytündürür
Rūh-ı insānī nedür mişbāğdur²⁴⁸
Rūh-ı qudsī nūr üzre nūrdur
Ādemide dū-cihān mevcūd imiş
Cümle ‘âlem âdemīde bulunur
Gerçi cismi ‘âlem-i nāsūtdür
Ger ceberūt ger melekūt ‘âlemi

Rūh-ı hayvānī katıla iy sığāt
Gül tükenmez dem-be-dem afründurur
Gül sirāc-ı²⁴⁹ ‘âlem-i işbāğdur²⁵⁰
Bunu eyle bilmeyen ma‘zūrdur
Hağ katında çünkü ol mağşūd imiş
Yirle gök hem berāidle sūcūd
Līki rūhı nüşha-ı lāhūtdur
Cümlesinüñ zūbdesidür âdemī

²⁴⁵ Kol, yan kol, detay

²⁴⁶ Ahlaklanmak

²⁴⁷ Kandil

²⁴⁸ Lamba

²⁴⁹ Meşale

²⁵⁰ Şekiller âlemi

Hāşılı ādem cihāna cāndurur
 Cümle ‘ālem zulmetine nūrdur
 Bilmedi özünü miskīn ādemī
 Līki bilen özin oldı pādīşāh
 İy birāder ne dilerdin di baña

Nīce cān bel ‘āleme sulṭāndurur
 Gerçi cism içinde ol mestūrdur
 Ol sebebdan oldı hayvānuñ kemi
 Hem melekden yegdūrūr bī-iştibāh
 Sen seni bil yūri didūm uş saña

[43B]

Sendedūr ḥaḳ ger dilerseñ iy cūvān
 ‘Ālemi nīçe gezersin iy gedā
 Her dem yirde dāimā kılma sefer
 İre dāim diyen murādına tamām

Sözüm işit cānile koma yabān
 Göñlü gök tahtında şāh imiş ḥūdā
 Her ne yirde hergiz açılmaz naẓar
 Özini bilsün hemān ol ve’s-selām

Der-Beyān-ı An ki Her-Çe Der ‘Ālem Der-Ādem Hest

Tālib iseñ iy bürāder eyle gūş
 Ḥaḳ buyurdı nefis ü āfāḳda temām
 Tā cihāndan zātı istidlāl ola
 Didi ḥaḳ ‘ālem kitābumdur benüm
 Böyle didi ḥaḳ velīkin ādemī
 ‘Āciz oldı çün uludur bu kitāb
 Çünki müşkil oldı ḥalḳa bu kitāb
 Gerçi oldı muhtaşar uş intihāb

Tā ki ‘ışķile kıla cānuñ ḥurūş
 Oḥuna āyetleri bil iy hümām
 Ara yirde nīçe bīñ aḥvā ola
 Evvel āhir bu cevābumdur benüm
 Nīce görsen bunca ulu ‘ālemi
 Nīce kıla cümle eşyā bī-ḥisāb
 Ādemi kıldı kitābdan intihāb
 Līki anda cümledür külli kitāb

[44A]

Gerçi sifr-i muhtaşardur ādemi
 Cism-i ādemdür cihānuñ nüshası
 ‘Ālem-i ḥalḳ oldı cismi bī-gümān
 Bāṭını ḥaḳ zāhiri ḥalḳ oldı bil
 ‘Aḳl-ı küldür gerçi mebd²⁵¹ ‘āleme
 Pes ḥalīfedür cihāna ādemi

Anda kıldı ḥaḳ müderric ‘ālemi
 Līki rūḥı oldı ḥaḳḳuñ nefḥası
 ‘Ālem-i emr oldı rūḥ-ı cāvidān
 Sen seni bilmeñe budurur sebīl
 Līki seyrile irişdi ādeme
 Ger olursa ‘aḳl-ı küllüñ hemdemi

²⁵¹ Başlangıç

Hem cihān anuñ ile maḥfūzdur²⁵²
 ‘Aql-ı evvel anda oldı uş temām
 Cümle ‘ālemde olan icmālile
 Hāşılı insān oldı bir kitāb
 Raṭb u yābis bunda bulmuşdur nizām
 Çār muşḥāf buña uş tefsīrdür
 Dū-cihānı bunda buldum iy kibār

Çünkü lütf-ı ḥaḳḳile melḥūzdur²⁵³
 Pes ḳarīb²⁵⁴ ol ḥaḳḳa oldı ve’s-selām
 Anda oldı āşikāren ḥālile
 Gūḥuyan bile ḥudāyı iy şebāb
 Bu imiş sifr ü mübīn iy nīk nām
 Bunı bildürme ki bir ta‘bīrdür
 Siz sizi bilmege eyleñ āşikār

[44B]

Der-Beyân-ı Ef‘âl-i Ḥüdā

Ḥaḳ te‘ālā çünkü kendü dileye
 ‘Aşuñ üzre zāhir olur şüreti
 Ba‘de tedricile ider nüzül
 Ba‘dezān bil sābitāta aşılur
 Pes kıla heft āsumāndan ol güzer
 Çünkü ola ‘ālem-i sifle ḳarīb
 Aña dirler uş ṭabī‘at iy cüvān
 Aña bir merkeḳ ilede çār bā
 Ola pāyi şafrā vü ḳan iy cüvān
 ‘Ālem-i ğaybuñ müsāfiri hemān
 Pes şehādet ‘āleminde ol süvār
 Bir zamān ola şabī vü nev-cüvān

Bir vücūdı anı zāhir eyleye
 Ol vücūduñ aña uş bu ḥikmeti
 Tā gelüben kürsiye ider ḥulül
 Yedi ḳat göklere ol andan gelür
 Bula pes seyyārelerden ger ü fer
 İde istikbāl bir şāh-ı ‘acīb
 Ḳarşu istikbāl eyleye hemān
 Tā müsāfırbine aña iy fetā
 Balġam u sevdā yüriye bir zamān
 Atlanuben cılve kıla bī-gümān
 Cılve ide nīce günler āşikār
 Bir nīce gün kühl ü pīr nā-tüvān

[45A]

Pes irişe nāgehān peyk-i ecel
 Ger bulursa bunda iken ol kemāl
 Dāimā vaşl ola anuñ her demi
 Geldügi ‘arşa bula girü vişāl
 Budur ef‘âl-i ḥüdā-yı ‘ālemīn

Ḳabẓ ide rūḥını ḥaḳ ‘azze ve cel
 Bula girü aşlına ol-dem vişāl
 Olmaya āsīb fırḳatden ğami
 Gelmeye ḳalbine hicrāndan melāl
 Hem ḥalīfe fi‘līn aña iy emīn

²⁵² Hifz olunmuş, korunmuş

²⁵³ Beklenen düşünölen umulan

²⁵⁴ Yakın

Der-Beyān-ı Ef'āl-ı Ḥalīfe-i Ḥudā

Bu vücūdda ‘aql-ı küldür pādīṣāh
Nitekim ḥaḳ ḥükm ider bu ‘āleme
Her ne iş kim kılsa ādemde zuhūr
Pes olur a‘zā-yı zāhirden bīrūn
Pes ḥalīfe ‘aql-ı küldür bī-gümān
Aña kürsi rūḥ-ı ḥayvānīyi bil
Yesi a‘zā-yı derūn heft āsumān²⁵⁵

Hem ḥalīfedür ḥudādan ḥaḳ güvāh
‘Aql-ı kül hem ḥākim oldu ādeme
Ġayb içinde ‘aql-ı kül evvel kıılır
Çünkü a‘zā oldu emrine zebūn
Rūḥ-ı insān oldu ‘arṣ-ı cāvidān
Sen seni bilmege uş budur sebīl
Oldı aña serefrāz-ı zamān

[45B]

Heft a‘zā-yı bīrūnı iy emīn
Her ne emr etse ḥalīfe der zamān
Çünkü ‘arṣı oldu ol rūḥ-ı laṭīf
Pes iner kürsiye buluben ḳarār
Pes kıılır heft āsumāndan ol güzer
Pes yedi ḳat yirlere ider zuhūr
Gāh elden gāh dilden iy cūvān
Ger olursa zāhir elden ol-zamān
Pāyı zāc u māz u zamḡ oldu bil
Ya‘nielden zāhir olandur kitāb
Ol didiḡüm merkeb oldu bil midād
Ol ḥalīfeemri dāimā zuhūr
Ger olursa dilden ol emr uş bedīd

Bī-riyā olubdur aña çün zemīn
Rūḥ-ı insāniye kalur ol hemān
Evveş añainer emri iy zarīf
Kim dinüldi rūḥ-ı ḥayvān iy kibār
Güldürür a‘zā-yı bāṭın iy piser
Güldürür a‘zā-yı zāhiri der ḥuzūr
Kalur ol fi‘l-i ḥalīfe der zamān
Çar-pā bir merkeb iledürler revān
Düdedür biri buriye ber sebīl
Kanden ola her kişiye bir cevāb
Ki aña biner ol müsāfire bā-murād
Bu şıfatla elden ider bī- ḳuşūr
Merkebi hem çār-pādur²⁵⁶ iy reşīd

[46A]

²⁵⁵ Gökyüzü

²⁵⁶ Dört ayaklı

Ol nefesdür şavtile harf u kelām
 Nıce dilerse halıfe hüküm ider
 Hâşılı her işi evvel işler ol
 Fâ‘ili muṭlaḳdurur ğayb içre bil
 Her işi kim kılsa ol sultān yakın
 Ol vücūda iki vech oldu bedīd
 Biri ‘aḳlı birisi hissidürür
 Ol halıfe hâşılı feḳāldür
 Bī-sebeb bī-ālet ve bī-cāriḥa²⁵⁸
 Ḥayy u ‘ālimdür irādetle temām
 Ol ḫalīfedür ḫüdāya sevgülü
 Ḥaḳ şıfātile müzeyyen eyledi
 Nāyib-i ḫaḳdur bu cism içinde ol

[46B]

Kıldı esmā vü şıfāta āyine
 Her ne yazsa dest-i yādıma dehān
 Zāhir olan ol ḫalīfeden hemīn
 Nitekim ḫalḳ-ı ḫüdā bī-hiç şek
 Ol ḫalīfeye kitābet yā kelām
 Her kişiden zāhir olan ‘āḳıbet
 Her kişi aşı oldu fi‘lidür fūrū‘
 İy bürāder ol ḫalīfe sendedür
 Şeyḫ ü mürşīd oldurur saña müdām
 Bu vücūduñ içi dolu nūrdur
 Nūr-ı ḫaḳ gerçi özüñde ḳaşdur
 Ḥum gibi şu ṭobdolusın iy gedā
 Hemçü zerre āfītāb içindesin

[47A]

Gül müsāfir añā biner iy ğulām²⁵⁷
 Gāh ‘aşḳ ider işin ki ‘ilm ider
 Pes cevāriḥden bulur emr ile yol
 Pes cevāriḥden bula emri sebīl
 Bil vücūdı vārdur anuñ iy emīn
 Biri zihni biri ḫāriciy reşīd
 Biri vahşi birisi ünsidürür
 Bī-rivāyet bī-sebeb neḳāldür
 İşler işin ger bugün ger bāriḥa
 Ḳudret ü sem‘ ü baṣar vār hem kelām
 Çün anuñla zāhir oldu iy ulu
 Cisme durmasın mu‘ayyen eyledi
 Ḥaḳdan alur feyzini ol bī-resūl

Tā demādem nūr-ı ḫaḳla bāyine
 Gūş işidürçeşm anı görür ‘ayān
 Aña rāci‘ olur iy sultān-ı dīn
 Rāci‘ ola aña cümle yek-be-yek
 Çeşm ü gūşine irişür ve’s-selām
 Aña rāci‘ ola bil iy ḫoş şıfat
 Şāhibine fi‘l ider girü rücū‘

Līki olduñ ğafletile dürdür
 Līki ḫaḳkın bilmedük iy ğulām
 Līki nūrı görmez ol-kim kördür
 Nıce görsün ol-kimol ḫuffāşdur²⁵⁹
 Teşnelikten nıçe çakarsın ‘atā
 Bilemezsin çünki nefse bendesin

²⁵⁷ Köle

²⁵⁸ Yarasız

²⁵⁹ Yarasa

Ger göreydüñ sendeki nûrî ‘ayân
 Sende gizlüdür hüdānuñ cevheri
 Sende vârdur bir haqîkat iy cüvân
 Sen seni bil ölmedin iy bî-sebât
 Her ne vârsa yirde gökde sendedür
 Cümle ‘âlem sendedür bil iy faķîr

Yarılurdı zehriñ ol-dem iy fülân
 Aña ‘âşık yir ü gök ins ü peri
 Kim götürmedi zemîn ü âsumân
 Çünkü sen sin nûr-ı zâtîle şıfât
 Hizmetüñle cümle ‘âlem bendedür
 Zilletile kendüñi kılma haķîr

Der-Beyân-ı Āyet-i Ve Fī Enfüsiküm Efelâ Tübşırûn

İy bürâder diñleriseñ uş beyân
 Diyeyim kim ‘ilvî ü siflî temâm
 Yirde gökde her ne vârsa bî-gümân
 ‘Ālemi ‘ilvî misālî cāndadur
 Hâşılı diñle ki ba‘zısın ‘ayân
 Çünkü ine nuţfe rahme iy aşîl

Eydeyim âfâķ-ı enfüsden ‘ayân
 Her kişide vār misālî iy hümâm
 Vār misālî âdemîde iy cüvân
 Gerçi siflinüñ misālî tendedür
 Diyeyim ger añladıysañ bî-gümân
 Cevher-i evvel mesābesinde bil

[47B]

Cevher-i evvel ki ‘aķl-ı küldürür
 Nuţfe bir cevherdürür ya‘nî basîť
 Pes muķābil oldı bu anuñ ile
 Çünkü ola çār kısm ol nuţfe bil
 Nuţfe çünkü kıldı a‘zā āşıkār
 Dest ü pādur baş u eşkim fercile
 Ol yedi arzuñ mesābesindedür
 Çünkü a‘zā-yı derûn ola bedîd
 O yekûn (?)oldı dünye çarķına bedel
 Anuñ içün kim ķamerdür vāsıta
 Çok melâik bu semāda vârdur
 Zıkr-i ‘ilm hem tedābîr-i ma‘āş
 Hem dimāğ ikinci gögedür bedel

Rāh-ı haķķa tîz rev düldüldürür
 Gerçi oldı cümle a‘zāya muķîť
 Diñle uş bu sözleri cānuñ ile
 Sen ‘anāşırlar mesābesinde kıl
 Küldürür a‘zā-yı zāhir iy kibār
 Kāylar ol ef‘āl daķl u ģarcile
 Bunı bilen nûrile akendedür
 Yedi gök vezninde oldı iy reşîd
 Hem nümüdār²⁶⁰oldı māha der maķal
 Dū cihāna ulu bānî rābıta
 Cebrāil anlara dāim yārdur
 Anlara oldı müsellemler ģwāce taş
 Hem ‘uťārîd²⁶¹ andadur etme cedel²⁶²

[48A]

²⁶⁰ Namlı, şanlı

²⁶¹ Merkür gezegeni

²⁶² Tartışma, lavga

Andaki olan melâik dâimā
 Bu gerek oldu üçünci göge misāl
 Bu gerekmidür bî-gümān ol ‘ālemüñ
 Ol melâik kim nişāt üzre durur
 Çārumīn gökdür muḳābil ḳalbe bil
 Oldurur ḳalb-i semāvāti’l’ulā
 Hem melâik işi tehlīldür
 Od imiş pencümin çarḫa manend
 Ol felekdür hem murāda ‘āleme
 Heb melâiki anuñ ḳahhārdur
 Altıncı gökdür mesābesinde ciger
 Hem cihāna müşteridür uş ciger
 Andaki olan melâik dâimā

[48B]

Hem ṭalaḳdur āsumān-ı heftumīn
 Ol felekde hem zühāl döndi maḳām
 Ḳabz-ı rūḥ²⁶⁴ içündürürler eyle bil
 Rūḥ-ı ḫayvānī çü kürsidür müdām
 Rūḥ-ı insāni olur ‘arşa bedel
 Nitekim ‘arş üzre uş Raḥmāndur
 Rūḥ-ı insān ‘arşı üzredür müdām
 Ger olursa fānī bu cism-i kesīf
 Menzili cismüñ egerçi kördür
 Her kime kim vird ola iş bu kitāb
 Kimki bundan bilemedi ḫālını
 Bu kitābdan bilmeyen özüni
 Kimse böyle ḳılmadı şerḫ ādemi

[49A]

Yazılan eşyāya baḳar iy fetā
 Zühre anda ḫürrem olur bî-misāl
 Gül kesibdür ‘ırḳını her mātemüñ
 Üçünci gök üzre durur bî-ḳuşur
 Güldürür şemsüñ semāsı iy āşıl
 Hem ḫayātuñ menba‘ıdur iy fetā²⁶³
 Anlaruñ ulusu isrāfildür
 Gül imiş merīḫ cāyı bes bülend
 Gül sebebdür ḳahr u zarb u māteme
 Maḫhar uş çün ḫazret-i Cabbārdur
 Gül makām-ı müşteridürür meger
 Anda Mikāil olur imiş meger
 Ḳāsım-ı erzāk oldu iy fetā

Ḳarşusına duran iy dārā-yı dīn
 Hem melâik anda çoḳdur iy hümām
 Anlaruñ ulusu oldu ‘azrāil
 Sābitāt ol gökde dutmuşdur maḳām
 Kande olur ol ḫalīfe bî-cedel
 Rūḥ-ı insān üzre ol sulṭāndur
 Ol ḫalīfe-i ḫüdā-yı lā-yenām
 Ḳalur bāḳī rūḫile ‘aḳl-ı şerīf
 Mercī‘-i cān cennet ile ḫürdur
 Sehl ola bilmege özin iy şebāb
 Žāyi‘ itdi rüz u māḫ ve sālını
 Dū cihān içinde görme yüzünü
 Ādemi bil olasın ḫaḳ hemdemi

²⁶³ Yiğit delikanlı

²⁶⁴ Canın bedenden alınması

Bu kitāb arāyiş oldu ‘āleme
 Gelmedi ‘ālemde bu misl uş kitāb
 Bunda ḥatem oldu kemālāt-ı ‘ulūm
 Bu ceberūt nāmı ne kim oḥuya
 Kimse dimedi ceberuṭnāmeyi
 Vācibile mümkünüñ şerḥi temām
 ‘Ārifüñ gözine bu gülzārdur
 ‘Ārif-i billāh bu sermāyedür
 Şīr-i ḥikmet çeşmesin kıldum revān
 Gerçi Türkīdür ceberūtnāmesi
 Ḥaş olan dergāh-ı ḥaḳḳa dāimā
 Gerçi Türkīdür velīkin ḡaybidür

Māyedür özüni bilen ādem
 Gerçi düzdiler kitābı bī-ḥisāb
 Nefs ü āfākdan bilür ehl-i fūḥūm
 Dū-cihān aşlını bile bī-riyā
 Kāğıda ādem uraldan ḥāmeyi
 Bunda oldu cümlesi bil iy ḥümām
 Līki münkir gözlerine ḥārdur
 Mübtedīler cānına çün dāyedür
 Tāki bundan perveriş bula revān
 Līki bilmez anı ḥalkuñ ‘āmmesi
 Ol bilür bunuñ rumūzın iy fetā
 ‘Aybını gören özinüñ ‘aybidur

Der-Beyā-ı Niyet-i Sālik

[49B]

Ey teveccüh eyleyen dergāhına
 Gel muḥabbetden işāret eyleyen
 Göreyin dirseñ cemālin dilberüñ
 Ger olursa rehberüñ ‘ışḳ iy cüvān
 ‘İşḳ-ı dilber ger irişe cānuña
 Zerre ‘ışḳ-ı ḥüdā besdür hemān
 ‘Āşıkā ‘ışḳ-ı ḥüdā sermāyedür
 Olmasa ‘ışḳı kişi zerrākādur
 Zāhid olursa dāḥi şeytāndurur
 Olki oldu tātāi zerḳ ü riyā
 Ḥāşılı ger ‘ışḳ olursa sañā pīr
 Nīce kārūñ belki cānun iy gedā
 Her ki ‘āşık oldu iy pūr ma‘rifet

[50A]

Baḳayım diyen cemāli māhine
 Vār līkin ‘ışḳında ḡāret eyleyen
 Dāmenin²⁶⁵ dut şāh-ı ‘ışḳ rehberüñ
 Saña dilber kıla uş ḥüsnin ‘ayān
 Od ura bu cümle ḥānūmānuña
 Diler iseñ vaşl-ı yāri iy cüvān
 Dilberile ‘āşıkān hemsāyedür
 Dāimā ol münkir-i ‘uşşāḳdur
 Çünki bī-‘ışḳ oldu bī-īmāndurur
 Çünki ‘ışḳı yokdurur olur hebā
 Ḥāliş ola cümle ḳaru iy faḳīr
 Dilberüñ yolında kılasın fidā
 ‘Āḳıbet cān vire o yaḥyā sıfat

Çün Zekeriyâ her ki 'ışk oldı işi
 Her kişi kim 'ışkile ol yâre olur
 'Aql-ı cüz' ile olan kayd iy piser
 Liki 'âşık olan ol merdânedür
 Ger iderlerse hâzārān pâreler
 'İşkî olmayan vişâle irmedi
 Sâlik olana gerek sermâye 'aşk
 Ger kabûl ider muhabbet sâliki
 Niyeti 'ışk olanuñ buldı vişâl
 İreyim dirseñ hüdāya 'azmile
 Şāh-ı 'ışka bende ol iy bu'l-heves
 Başuñı kaldurma dâim hemçü mār
 Bulayım dirseñ hüdāya sen vişâl

[50B]

Bulayım dirseñ hüdāya sen vişâl
 Ben dimezem şāğ şol endîşe kıl
 Ger olursañ dāhi kılma ihtirāz²⁶⁷
 Çıkma elden ger nişān-ı küfr ü dīn
 Ger dilerseñ bulmağa cānāna yol
 Küfr ü dīl iki hicābdur iy cüvān
 'Āşıkān haqqı diler ne küfr ü dīn
 Birbirini çün giderür küfr ü dīn
 'Āşık olanlar 'arzdan geçdi bil
 Her biri seyrü ilallāh eyledi

Der-Beyān-ı Merātib Esfār İn Merātib

İy bürāder sâlik iseñ hāzır ol
 Evveli seyrü ilallāhdur müdām
 Rūh-ı hayvāuñ yeri siccīndür

Dilberi yolına qodı ol beşi
 Dāre çün manşūr ol berdāre olur
 'Ākıbet bu cehl olur ol bī-hüner
 'İşk odına yanmağa pervānedür
 Dönmege haqdan bulunmaz çäreler
 Yāre eger dilerse cānın virmedi

Ṭālibe çün oldı dâim vāye 'aşk
 Sâlik ola dū-cihānuñ māliki
 'Aql-ı cüz'i 'āşıka olur vebāl
 Niyyetüñ olsun muhabbet cezmile
 Haq eri pāyine düş sözüñi kes
 İnmesün başuña seng-i bī-şümār
 Merd-i haqqa kıl yüzüñi pāymāl²⁶⁶

Merd-i haqqa kıl yüzüñi pāymāl
 Belki direm saña 'ışk pīşe kıl
 Olasın tā haq katında serfirāz²⁶⁸
 Koma elden şāh-ı 'ışkuñ dāmenin
 Küfrile dīn ne imiş cān diler ol
 İkisinden geçdi bī-şek 'āşıkān
 Sâlik olan himmeti budur hemīn
 Pes 'araz oldı ikisi iy emīn

Cevherüñ aşlına buldılar sebīl
 Terk-i cān mālile cāh²⁶⁹ eyledi

Tā ki diyem nīce imiş haqqa yok
 Güldürür qalbūñ maqāmı iy hümām
 Rūh-ı insā hāş-ı 'illiyindür

²⁶⁶ Ayakaltında kalmış, mahvolmuş

²⁶⁷ Çekinme, sakınma

²⁶⁸ Başarılı, başı dik

²⁶⁹ Makam, mansıb

[51A]

Çünkü nefsinden bula sâlik necât
 Oldurur şahrâ-yı bî-hadd u girân
 Ol ufukdur ki aña didi haq mübîn
 Ol ufukdur ki anda gâş olur ‘uqûl
 Bî-nihâyet yollar andadur inân
 Birbirine beñzemez anda tarîk
 Anda buldı heb mezâhib ihtilâf
 Çünkü esmâ hazretidür bu maķâm
 İsm-i evvel uş muķâbil ahire
 Cümle esmâ bil serâser zıddurur
 Dileseñ bilmege bu sırrı yakîn
 Tâ hezârân şekl ü şûret bî-hafâ
 Kimisi âdem kimisi dîvdür

İrişe şahrâ-yı kalbe iy sîkât
 Güldürür mirât-ı esmâ bî-gümân
 Güldürür vâsî‘ yer ü gökden yakîn
 Ol-sebebeden kande yollar oldı yol
 Çün iresin saña uş ola ‘ayân
 Her tarîke ‘azm idübdür bir farîk
 Anda olur zarb u katl u i’tilâf
 Birbirinden almak ister intikâm
 Oldı nite güldi bātın u zâhire
 Bunı eyle bilmeyen mülhiddürür
 Kalbünün mirâtına baķ göre hemîn
 Dâim anda göresin iy pür şafâ
 Kimisi haķķ kimi fi‘l-i dîvdür

[51B]

Kim ferîşte kimisi hem cindürür
 Hâşılı kalb oldı bir ulu fezâ
 Lîki bu yere nihâyet vardurur
 Nefs imiş mebd’ buña kalb intihâ
 Katı şa‘ti olur bu seyr iy bî-nevâ
 Dîv nefsün bunda oliser melek
 Bunda imiş bil nihâyetsüz cihâd
 Hem gide ahlâķ-ı bed dilden temâm
 Dâimâ ide teraķķi ‘ışķile
 Tâ ikinci seyre vâķıf ola ol

Kimisi kâfir kimisi mü’mindürür
 Gül yer ü gökden uludur iy fetâ
 Maķşadına hadd u gâyet vârdurur
 Ehl-i hâl olan bilür bunı şehâ
 Çünkü çıķmak ister elden bu hevâ
 Hem süre pâyüña yüzünü felek
 Tâ ki nefsün râm ola ber-murâd²⁷⁰
 Çün ferîşte hûb ola hûķuñ müdâm
 ‘Azm-i haķ ide demâdem şıdķile
 Seyr-i fillâhi bile ‘arif ola ol

Der-Beyân-ı Seyr-i Sâni İn Seyrü Fillâh

İy dileyen seyr-i fillâh ‘âlemîn

Müttaşf ol hûķ-ı haķķile hemîn

²⁷⁰ Muradına ulaşmış

Hulḳ-ı ḥaḳḳile müzeyyen ol temām

Tā müyesser saña ola bu maḳām

[52A]

Dileseñ bulmaḳ tecelli şıfāt
Ki gerekdür ḥāḳ-ı dergāh olasın
Çünki ḥulḳ-ı ḥaḳ ide sende sübūt
Seyr-i cān keşf ola anda bī-gümān
Vāḥidiyyet tecelli bulasın
Cem²⁷¹ ola kesret ḳutuñda bī-gümān
Cümle kesret anda bula ittiḥād
Görine nūr-ı tecelli bī-ḥisāb²⁷¹
Bī-nihāyet baḥr-i nūra ire ol
Sem²⁷² u nuṭḳı cümle ḥaḳ ola inān
Hem buña ḳurb-ı nevāfil²⁷² didiler
Sālikūñ gözi ḳamaşur burada
Görine çünkim tecelli düş olur

Vārlıḡuñdan ola gör iy bī-sebāt
Vaḥidiyyet milkine şāh olasın
Ḳıla sen sözün tecelli lā-yemūt
Hemçü ʿisā ola seyrūñ lā-mekān
Vaşf-ı ḥaḳḳile teselli bulasın
Bir ola hem rüz u şeb dehr ü zamān
Olmaya buḡz u ḥased beyne'l-ʿibād
Gāh ay gibi gehī çün āfitāb
Rūḥ-ı Aḥmed vechini hem göre ol
Eyler didi ḥaḳ ḥaberde bī-gümān
Bunu bilmeyene ḡāfil didiler
Çünki ḡālibdür tecelli-i ḥüdā
Hemçü Mūsā gāh ki bī-hüş olur

[52B]

Yāda anuñ ile ide hoş kelām
Güş idiceḳ ol kelāmı mest ola
Çünki ʿışḳuñ cāmını nüş ide ol
Len terāni uş geḷe ḥaḳdan cevāb
Vārlıḡuñ vaşlına bil māni'dürür
Pes tecelli ḳıla ḥaḳ ʿazze ve cel
ʿAḳl-ı Mūsā tūr-ı tende ola lā
Duymaya nūr-ı ḥaḳ sübühātına
Ref²⁷³ ola andan ḥucubhā-yı şıfāt

Vāsıta gide aradan hem peyām²⁷³
Bī-ser ü bī-pā ü hem bī-dest ola
Hemçü baḥr-i adenile cüş ide ol
Vārlıḡuñ daḡını ḳıl ya'ni ḥarāb
Gerçi saña söyleyen şāni'dürür
Def²⁷⁴ ola vārlıḳ ki oldurur cebel²⁷⁴
Pes fenādan yaña yolu açıla
Līki yol açıla anuñ zātına
Ol-nefes cezb ide mevc-i baḥr-i zat

Der-Beyān-ı Seyr-i Billāḥ ve Fenā-ı Sālik

Çünki sālik bu maḳāma irişe

Baḥr-i vaḥdet içre cānı ḳarışa

²⁷¹ Hesapsız

²⁷² Farz ve vacibler dışında kalan nafile ibadetler

²⁷³ Haber

²⁷⁴ Dağ

Çünkü ura mevc-i baħr-i nūr-ı zāt
Zerre üzere çünkü doğa āfitāb
[53A]

Maħv ola anda serāser kāināt
Bulamaz özünde özin iy şebāb

Çünkü ref' ola hicāb-ı kibriyā
Lī ma'allāh vaħdetibe irişe
İre ma'suķına 'āşık bī-gümān
Sırr-ı mā ūhā-yı 'āşıkā ola delīl
Cebrāile gerçi nur işrāk ider
Gerçi haķķa ol muķarrebdür benām
Ki celāl ki cemālile habīb
Bī-tavassuť bī-tevessül bī-hicāb²⁷⁵
Ol-ħiťābı kişidürse cebrāil
Ol-ħiťābı kişidürse nüh felek
Ol-ħiťābı kişidürse āfitāb
Ol-ħiťābı kişidürse ger nücüm

Sālik anda maħv oliser bī-riyā
Kaťre iken faķir bahre ķarışā
Olmaya aġyār-ı bī-şek der-miyān
Çünkü irmez ol maķāma cebrāil
Līki anı nūr-ı haķ ihrāk ider
Līkin Aħmed ile şıġmaz iy hümām
'Āşıkā kıla tecellisi ġarīb
'Āşıkā ma'suķ kıla hoş ħiťāb
Bulamaya fehmine hergiz sebīl
Hem felek maħv ola andan hem melek
Nār-ı 'ışķa düşüben ola kebāb
Dutuşā yana beşinden hemķü müm

[53B]

Ger işitse anı ebr-i nevbahār
Hāşılı ma'suķ 'āşıkla temām
Līk nāfizdür bu sālik iy fetā
İkilikdür bu maķām iy hūşyār
Hem maķām-ı ķāb-ı ķavseyn²⁷⁷ iy cüvān
Dāire bir idi līkin bu vücūd
Hatt-ı vehmīdür arada çekilen

Aġlāya ķan-zār tā yevm-i şümār²⁷⁶
Birbirine eyleye hoş hoş kelām
Bulmayınca vārlığından ol fenā
Çünkü 'āşık-ı ma'suķına oldu yār
'Āşık u ma'suķ oldu bī-gümān
Ara yirde zāhir eyledi ħudūd
Dāire yoksa bir idi iy fülān

[54A]

²⁷⁵ Vasıtasız, vesilesiz, perdesiz

²⁷⁶ Hesap günü

²⁷⁷ İki yay boyu mesafe

Ya'ni sâlikvehm ider iy nûr-ı cân
 Eyle şandı kim hüdâdan özgenüñ
 Pes bu vehm oldı irâde bir hicâb
 Lîki çün ire 'inâyet-i hüdâ
 Pes tecelli saşvetinde iy cüvân
 Mağv ola hem hażż-ı vehmi aradan
 Ya'ni sâlik ola nûrı haqda ğark
 Baħr-i zâta çünki kıla ol daħıl
 Mağv ola ol-dem vücûd-ı sâlikîn
 Sâlik-i müstehlel oldı bu gürüh
 Fânî-i fillâh²⁷⁸ oldı her biri
 Yansa bir pervâne şem'e iy cüvân
 Ya irişse kaatre-i ħur u haķır

Ki benüm vârdur vücûdum bî-gümân
 Ola kendüden vücûdı zâtınuñ
 Belki rû-yı dilbere oldı niķâb
 Kıla sâlikden o ser hemîn cüdâ
 Göre fânî sâlik özin bî-gümân
 Kala bâķī dū-cihānı yâradan
 Bulmaya özini tā-kim ide firak
 Ne devende kala ol-dem ne sebîl
 Ehl-i vaħdet bunlara dir hâlikîn
 Bunlara irmez selâţinden şüküh
 Ne ayağı kimse buldı ne seri
 Nârile yeksân olur ol-dem hemân
 Baħre ol-dem anuñ ile ola bir

[54B]

Duzlaya düşse seki murdâr ħwâr
 Baħr-i vaħdet bundan uş kemtermidür
 Çünki dala sâlik ol-baħre temâm
 Pes eger ħalursa anda câvidân
 Çün maķāmı anuñ ev ednâdurur
 Aña iremez dirâyât-ı 'uķûl
 Belki sâlik dâĥi özin bilemez
 Terk ide küfrile îmân 'âlemîn
 Ķalmaya yolında zerre nâr u nûr
 Ref' ola andan tekâlîf-i cihân
 Ger olursa Aħmedî meşreb temâm
 Pes fenâdan soñra bula ol beķâ

Düz olur hem yirler anı iy kibâr
 Böyle diyen kişi ħaşâ ermidür
 Fânî fillâh ola ve's-selâm
 Sâlik-i ebter olur ol bî-gümân
 Bilmez anı kimse gerdanadurur
 Görmedin bildüm diyen oldı fużûl
 Ĥâceti de yok anuñçün dilemez
 Çünki mağv ide hüdâ-yı 'âlemîn
 Gide andan Fikret-i ħur u kuşûr
 Ola meczûb-ı hüdâ ol câvidân
 Göndereler 'âleme iy nîk-i nâm
 Anda ire kânde idi sâbıķâ

[55A]

²⁷⁸ Allah yolunda kendinden geçmek

İy bulan seyr ma'allāhda kemāl
 Diñle tā seyr-i çehārumdan nişān
 Tāki hāluña muṭābık ola ol
 Çün fenādan bula sālİK uş beḳā
 Göre meclīdür cemī' kāināt
 Müfredāt-ı 'ālem uş mirātdur
 Līki kesret ol mūrāyālardadur
 Biñ mūrāyāya muḳābil şūretüñ
 Göresin her birisinde yüzüñi
 Hāşılı insān-ı kāmīl iy hūmām
 Hūlk-ı ḥaḳḳile müzeyyen ola ol
 Zāhiren şer'ī şī'ār idine ol
 Hem ma'ārifle ḥaḳḳat 'ālemi

Vi gören her şeyde dilberden cemāl
 Saña virem iy serefrāz-ı cihān
 Seyrüne göre muvāfık ola ol
 Hāḳḳı göre cümle şeyden muṭlaḳā
 Ki şıfātı ider tecelli-gāh-ı zāt
 Her birinden zāhir olan zātdur
 Çün ta'addüd nev'-i eşyālardadur
 Eyle vāşlını gör bu ḥikmetüñ
 Bilesin ol-demde vāḥid özüñi
 Raḥmet-i yezdān ola beyne'l-enām
 Gizlü olmaya mu'ayyen ola ol
 Hem tarīḳati disār²⁷⁹ idine ol
 Ol cānınuñ demādem hemdemi

[55B]

Hem irişe evveline aḥiri
 Dāimā dā'ī ilallāh ola ol
 Kāfir olana ura tīg-i hūdā
 Her kişinuñ cevherin ide temīz
 İne ḥulḳa ḥaḳdan ol tekmīl içün
 Bu imiş tekmīl merdān-ı hūdā
 Bu imiş irsāl-i cümle mürselīn
 Cismine mesken egerçi ḥāk ola
 Her nefes ma'nāda bir mi'rāc ide
 Mürsel ile cebrāīl ola hemdemi
 Gāh ḥaḳḳile ola geh ḥalkīle
 Hāḳḳı ḥaḳḳa dāimā irşād ide
 Gice gündüz lāzım-ı dergāh ola
 Budurur etvār-ı merdān-ı sülūk

Ola yeksān bātını vü zāhiri
 Ger velīdür ger nebīdür ger resūl
 Mü'mini müşrikden eyleye cüdā
 Hūr ide bu cehli bu bekri 'azīz
 Ol zamāne ḥalkına tafşīl içün
 Kim geleler ḥalka oluben hūdā
 Aḥmede dir raḥmeten lil'ālemīn
 Līki rūḥı seyri ber eflāk ola
 Hāḳ-ı pāyin nüh felekler tāc ide
 Ger velīdür cezb-i ḥaḳ ola emi
 Hem ola ḥaḳdan müzeyyen ḥulḳile
 Ḳābilīn hem 'ilmiyle üstād ide
 Her ne kılsa cümlesi lillāh ola
 Ger gedādur ger ger emīr u ger mülūk

[56A]

²⁷⁹ Giyilen kaftan, elbise

Lîki sâlik olmayanlar bî-gümân
 Enbiyâ vü evliyânun yolların
 Ne imiş seyr ü sülûk dirler yakın
 Bu tarîki şandı cāhiller güzâf
 Ne imiş dirler fenāya hūd bekā
 Hey taşavvuf ne imiş var yi vü iç
 Biz taşavvufi vilürdük iy fetā
 Yâ şu mantık oğuyan mevlânâlar
 Selb iderler bu maķāmâtı kamū
 Hem fenā-yı sâlike dirler hūlūl
 Ol fetāya dir eriḥni yâ Bilāl
 Çün beķāya gekmege isterdi ol
 Lî-ma‘allāh hūd güvāh oldu temām

Münkir olur bu ‘ulūma iy cūvān
 Bilmeyenler münkir olur iy emīn
 İy birāder böyle diyenden saķın
 Yokdurur ma‘nāsı oldu kuru lāf
 Kavl-i bātıldur bilūn bu muṭlaķā
 Bunlarun lāfı bilūn hīç oldu hīç
 Şol hemān tesbīḥ ridā²⁸⁰ vü ‘aşā
 Bu maķāmāta neler dirler neler
 Görmedün mantıkda dirler iy ‘amū
 Bilmediler kim budur ḥāl-i resūl
 Tā olam fānī bulam ḥaķla vişāl
 Kellimnī yā ḥumeyrā dirdi ol
 Lîki ne bilsün bu ma‘nāyı ‘avām

[56B]

Gerçi oḥudı ‘ulūmı felsefe
 Çünki dünyā içün ola ma‘rifet
 Çün gönüller kālile bî-nürdur
 Bir kişi vār idi māder-i zād kör
 Anasından kör doğmuş idi ol
 Belki zulmet neydügin bilmezdi hem
 Bu didigüm kör tāki bir gice
 Başladı ol şūfīlerun ulusu
 Sâlike didi görünür ibtidā
 Birinun rengidür evvel nīlgün
 Nūr-ı nefes oldu benūr-ı bî-fürüg
 Biri aḥzardur ki ol ḳalbūndür
 Birisi ‘aḳlñdurur güldür sepīd

Lîki ‘āmīdür beḥaķķı’l-ma‘rife
 Şāhibiyle fānī olur ‘aķıbet
 Nūr-ı ḥaķdan dā‘mā ol kördür
 Ne imiş bilmezdi zulmetile nūr
 Zulmetile ḥuy dutmuş idi ol
 Çün bilinür nūr zulmetile behem
 Şūfīler cem‘ine irdi iy ḥwace
 Kim ḥüdādan vāfir idi bilüsi
 Çār nūr i ṭālib-i vech-i ḥüdā
 Kim bidāyetde olur tenden berün
 Sen aña aldanma güldürür dürüg
 Gül riyāz-ı ‘ālemi ḡaybuñdurur
 Gül riyāzatla bulunur iy reşīd

[57A]

Nūr-ı rābi‘ rengini aña siyāh
 Anuñiçündür diyāh iy pāk-i zāt
 Çunki ğayb içinde kılmışdur mekân
 Künhi rūhı dimesi bir üstād
 Liki nūr aña demek lāyıkdururur
 Dū-cihān anuñ ile buldı vücūd
 Andan özge nesne yokdur āşikār
 Ol-sebebeden ğayb olubdur ol hü mā
 Ol nefesde kör kıldı i‘tirāz
 Nīce söylersin güzāf iy bī-fürüg²⁸¹
 Kande gördüñ sen gözüñle çār nūr
 İy didüğüñ nūrlardan bī-vükūf

[57B]

Nūrda denk olmaz iy şāhib-i hayāl
 Nūrı görse göz kamaşur göremez
 Şanma nūrı bir yire maḥbūsdur
 Lübb-i bādāmı göremez gözlerüñ
 Gözüñi gözüñ göremez iy fetā
 Ben işitmişem kulağdan iy filān
 Bir şūfī hocadan artukmı bilür
 Hoca gül oḡur meṭālī‘ şerhini
 İy müslümānlar budur uş doġrı yol
 Ol zamān açdı zebā ehl-i şühūd
 Çün anañdan gördüğüñ iy zarīr²⁸²
 Sen sen oturduğüñ yiri bilmeyesin

Gül olubdur nūr-ı cān bī-iştibāh
 Kim anı bildüm diyenler oldı māt
 Kimse andan virmedi hergiz nişān
 Ol-sebeeb aña ‘ibādetdür sevād
 Çunki aña dū-cihān ‘āşıkdurur
 Zātına maḥşūş kıldı ol vedūd
 Liki görmez gör anı iy kibār
 Sāyesine iren olur pādīşā
 Ki iy bürāder ḥāşā yokdurur beyāz
 Bu didüğüñ cümlesi oldı dürüg
 Diyesin tā ḥalka anı görinür
 Lāfıña disün işiden yuf yuf

Bu didüğüñ çār nūr oldı muḥāl
 Vārmı yokmı rengi diyu şoramaz
 Ya bu güne ḥazreti maḥşūsdur
 Kış içinde lāf imiş sözlerüñ
 Nūrı maḥzı nīce gördüñ di baña
 Ḥaḡ nūrın gördüm diyenlerdür yalān
 Kim çehār envār da‘vāsın kıılır
 Nūr nedür diyu ider tarḥını
 Bu müzevir sözüni kıılmañ kabūl
 Didi kim sözüñ kes iy gevr ü kebūd
 Cül nedür sen ne bilürsin yā ḥārīr
 Lāyık olmaz nūrdan söyleyesin

[58A]

²⁸¹ Işıksız

²⁸² Kaba, sert yapılı

Pâkmı yâhûd necismi dürdüğün
 Bilmeyesin iy giriftâr-ı zunûn
 Kelp eger gelse ısrısa baldırn
 Kör olanlar cânı yokdur bî-‘aşâ
 Pes ‘aşânı gözlüye şora iy zarır
 Sen kulağuna da inme iy habıs
 Ki ihtimâl ola ki ağıyar ola ol
 Göz ile kande olur görmek ‘ayân
 Hem dimişdür ol resûl-ı ins ü cân
 Şâhid olsa kör kâzı redd ider
 Kör olanun hâli budur şüretâ
 Ger dir ise eşhed ol muzil
 Çün şehâdetde şühûduñ yaqdurur

[58B]

(eksik) şehâdet redd olur
 (eksik) Didi aña haqq
 Gözi açık imiş kördür
 Aña dirler ki ol ‘ayne’l-‘âyân
 Ana dirler ki yâri gözede
 (eksik) aña dirler ki mülk-i lâ-mekân
 (eksik) aña dirler ki ol ‘ankâ sıfat
 (eksik) aña dirler ki ola ol başır
 Nîce ilden sen haber işidesin
 Sende haqdan al haberi iy nevâ
 Hem kelâm ve semî‘ u batşile başar
 Hem hadîs-i qudsî bu kavli beyân
 ‘Aklı ko gel şâh-ı ‘ışka ol mürîd

Merkeb imiş ya semer mi ör (eksik)
 Nûr bahşın saña etmekdür (eksik)
 Dutma dîn görmege yokdurur göz(eksik)
 Bir ayağın kaldura birin başa
 Tâki yide sâni dâ‘im ol basır
 Ger tefâsîr işidürseñ yâ hadîs
 Yâ ‘adûdur bulmağ ister saña yol
 Kişidesin güşile elden beyân
 Kim haber olmaz ebed hemçün ‘ayân
 Dâhi söyler ise aña lüdd ider
 Nîce olur kör-i bâtin iy fetâ
 Haq dir aña söyleme iy kör-i dil
 Ehl-i imâna vürüduñ yokdurur

Hem şomûd etmege yolu sedd olur
 Çün gönülle almadı haqdan sebak
 Vaşl-ı haqdan çün gönül bî-nürdur
 Şâhid ola vech-i haqka bî- beyân
 Ne çû hayvân ẖwâb ẖwâri gözede
 Bî-cihet bî-resm ola aña ‘ayân
 Kâf-ı kurbı seyr kıla bî-cihet
 Nûr-ı haqqile demâdem iy zarır
 Vâruben anuñ ile iş idesin
 Bilesin kim fi‘l-i haq imiş kuvâ
 Fi‘l-i haqqile ola iy bî-habîr²⁸³
 Eyledi hoş aña anı iy cüvân
 Olasın tâ ‘ilm-i haqqile ferîd²⁸⁴

[59A]

²⁸³ Habersiz

²⁸⁴ Benzersiz

Nıceye dek ‘ilmi elden alasin
 ‘Aql-ı cüz’i rehzen-i ‘uşşâkdur
 ‘Aklı cüz’i begden ister kâzılık
 ‘Aklı cüz’i medrese vü hāngāh
 ‘Āşık ol tā şāh-ı ‘ālem olasin
 İy ki da‘vā nekāhet eyledün
 Ğayri kişi ‘ilmin ālet eyledün
 Ğayri kişi ‘ilmi aletdür hemîn
 Ğayri kişi kıyusından dün ü gün
 Şu çekersin kendü kıyuña döküb
 Ne içün pāk etmeyesin tüyüni
 Bir ‘Arab vār idi Mısr içinde kim
 Hasta idi her zamānda ol fakır

‘Aql-ı cüz’ile muḳayyed olasin
 ‘Aql-ı cüz’ile kalan zerrākdur
 ‘Işk-ı kāmīl-i ḥaḳdan ister rāzılık
 İster vü ‘ışk-ı ḥüdā dīdār-ı şāh
 ‘İlm-i ḥaḳile mu‘allem olasin
 Ḥaḳ vü ḥaḳkile sefāhet eyledün
 Celb-i māl için cehālet eyledün
 Bulasin ‘ilm-i ledünnüñ ‘ālemîn
 Nıceye dek şu çekersin iy zebün
 Yazın ve kışın zaḥıre idinüb
 Tā ki kıyuñdan içesin şuyuñı
 Yazın ve kışın olur idi saḳīm
 ‘İlletinden dāīm iderdi nefir²⁸⁵

[59B]

(Eksik) ‘ākıbet getürdiler
 (eksik) nabzını ṭabīb ol ḥastanuñ
 (eksik) kim ḳarüredendür ḥasta ol
 (eksik)imiş ‘illeti dāīm bunuñ
 Ḳandan içdün didi şuyı iy fakır
 Didi kim bir kişi baña çārdur
 Ol kıyudan şu çekerem ben müdām
 Tā ki andan bir nıce gün içerem
 Kıyunuñ ağızını muḥkem örterem
 Döndi aña ‘unḳile²⁸⁶ didi ṭabīb
 Şaḳlayacak nıce şuyuñ vār senüñ
 Kıyunuñ şuyını bil murdārdur
 Pāk idi aşlinda ol iy pelīd

Çevresine ḥastanuñ oturdılar
 Göre ḥālinedür ol dilbestenüñ
 Ya’nī buldı yādlu şu içine yol
 Gül belāsıdur demādem cānınuñ
 Kānden uş nūşuñ her dem erir
 Bir eyü şulu kıyusu vārdur
 Kendü kıyuma dökerem lā cerem
 Dükenicek ol kıyudan çekerem
 Kimse andan içmeye şū lācerem
 Epsem ol iy kör dil başı nişīb²⁸⁷
 Kānden oldu ḥasta uş cān u tenüñ
 Andan içmek ādeme pes ‘ārdur
 Līki saña gelmegīn oldu şadīd

[60A]

²⁸⁵ Cemaat, topluluk

²⁸⁶ Boyun, gerdan

²⁸⁷ Niş, eğik

Pāk idi aşlında ol āb-ı zülāl²⁸⁸
 Pāk olmaduḡ kuyuñda ḳaldı ol
 Gerçi adı şudur anuñ iy ‘amū
 Pāk idemedük kuyuñı iy zelīl
 Bu vücūduñdur kuyu bil iy cūvān
 İy bürāder sendedür āb-ı hayāt
 Bu ten-i zulmet içinde hıẓr-ı cān
 Raṭb u yābis ‘ilmini ḥaḡ āşıkār
 Yābis olan ten ve raṭb uş cāndurur
 Didi Aḥmed Çil gün ihlāş ādemi
 Hem menābī‘ ḥikmeti ide zuhūr
 Penc-i ḥiss-i zāhir ola lüleler
 Nıçeye dek iy bürāder ḳıl u ḳāl

[60B]

‘ömrüñi şarf etme gel heb şarfile
 Fıḡh u sehvuñ faḡre ve maḥve bedel
 ÇÜnki gördün bunları giç ḥaḡḳı bul
 ‘İlm-i ḥaḡda yok nihāyet iy fetā
 Hāşılı gel vārıḡuñ ḥaḡ eylegil
 Göresin gönölüne inān vāridāt
 Hān-ı dilde şad-hezārān ḳarivān
 Ol-ḳadar çok ola gelen ḳarvān
 Bil ki şaḥn-ı dil olubdur bir ḳazā
 Çün ḳadīmūñ ḥānesidür dil müdām
 Dil çū ḥānem ḥaḡ çū faşş²⁹¹ ola temām
 Līki dime ḳalbe ḥaḡ maḡşūrdur
 Belki nūr-ı āfitāb vech-i zāt

[61A]

Līki saña geliceḡ oldu vebāl
 Ol sebeb murdār u afen oldu ol
 Ne ṭahāret etmelūdür ne vuẓū²⁸⁹
 Tā kuyuñdan aḡa āb-ı selsebīl
 Kānden olur āb-ı ḥikmet uş revān
 Ne durursın fī zulmāti’l-memāt
 Āb-ı ḥayvān çeşmesin ister revān
 Sende ḳıldı iy büzürg nāmdār
 Berr ü naḡre ādemī sultāndurur
 Ḳılsa ola cānı ḥaḡḡuñ hemdemi
 Mevc ura dilden demādem baḡr-i nūr
 Nefi‘ bī-‘illet ḥalāyık bulalar
 Ta‘līm ide saña bu ehl-i zālāl

Çünki bulduñ lübbi ḳālma ḡarfile
 Eyle vü ḳılma ḥalāyıkla cedel
 Bu ḳadarla ḳalmagil iy bu’l-füzül
 Buña nāṭıḡdur kelām-ı hel atā²⁹⁰
 Pes gönül mirātını pāk eylegil
 Ki tecelli şıfatdan ḡāḡ zāt
 Gele ḡaḡdan hem gide her dem revān
 Kim götürmeye zemīn vü āsumān
 Kānde hemçün zerredür ‘arş-ı ‘alā
 Ḥādis anda şıḡāmāya iy hümām
 Arṭuḡ eksük olmaya iy nīk nām
 Bunı eyle añlayan maḡrūrdur
 Eyleye ḳalsa tecelli iy siḡāt

²⁸⁸ Berrak su

²⁸⁹ Abdest

²⁹⁰ İnsan suresi giriş ayeti

²⁹¹ Yüzük taşı, kemiğin oynak yeri, meyvenin özü, Gözbebeği

Ol gönül kim pāk ola çün semā
 Vüs'atınca irişe her qalbe nūr
 Dola mālāmāl ol dil nurile
 Hem buña kurb-ı nevāfil didiler
 Liki çün haq halka ve dil faşş ola
 Budur uş kurb-ı ferāiz 'ālemi
 Vāsi' ola haqla uş bu maqām
 Hālikā amūrizigārā mükrimā
 İy seven zāriliğin 'aşıqlaruñ
 Ben günehkārum günāhım kıl mu'āf
 Liki şol ulu günāhım iy kerīm
 Mürçe diler süleymān devletin

[61B]

Ol günā hemçün kılur iseñ 'ikāb
 Nār-ı 'ışkuñ ile eyle yaq beni
 Derd-i 'ışkuñ ile zinde kıl bugün
 Nār-ı 'ışkuñ ile baña per ü bāl²⁹²
 Nār-ı 'ışkuñ ile kabre qo beni
 Bū-yı sözün sīnemüñ ehl-i kubūr²⁹³
 'ışkuñ ile cān virürsem iy nigār
 Şāhib-i dehr olam iy cān her zamān
 Zerre 'ışkuñ baña besdür müdām
 Gel sini bu sırrı pinhān eylegil
 Yokdurur 'ışkuñ beyānı epsem ol
 'ışk imiş tūfānı bī-hadd u gerān²⁹⁴
 Kime kim 'ışk-ı ezel oldı naşīb

[62A]

Bula ol nūr-ı tecelli dāimā
 Bula qalb ol nūr ile dāim huzūr
 Bendedür uş haq diye destürile
 Dāimā kesbile hāşıl didiler
 Kesbile olmaduğına naşş ola
 Kim irişür fazl-ı haqla ādemi
 Bulmaya aşlā nihāyet ve's-selām
 Rāzikā perverdigāra mün'imā
 Vi dileyen cānını şādıqlaruñ
 Şol Muḥammed haqqı ki iderler tarāf
 Oldurur kim seni sevdim ben leim
 Zerre ister āfitabūñ vuşlatın

Nār u 'ışkuñ ile girü kıl 'azāb
 Kim cehennem qaça göricek beni
 Tā diyem innā ileyhi rāci'un²⁹⁵
 Tāki uçam saña vārām bī-zālāl
 Ehl-i kabir idine hoş qoşu beni
 İşidicek hoş olub bulardur
 Hāzır olam her yere her rūzigār
 Ger olursa baña 'ışkuñ mīhmān²⁹⁶
 Dilemez cān ravza-ı dāru's-selām²⁹⁷
 Fāş ider cān-ı kurbān eylegil
 Kūnh-i 'ışka çünki bulmaz 'aql bul
 Kim iremez 'ömr-i Nūḥ anı beyān
 Cān virürse rāigā olmaz 'aceb

²⁹² "Şüphesiz ona döneceğiz"

²⁹³ Kol kanat

²⁹⁴ Ölüler, kabir ehli

²⁹⁵ Ev sahibi

²⁹⁶ Selam yurdunun bahçesi

²⁹⁷ Hadsiz hududsuz

Kime kim sultān-ı ‘ışk etdi nüzül	Biçeler bıçkıyla āh etmez ol
Niçeye dek iy seni bu kıl u kāl	‘Āşık iseñ ol habībe bul vişāl
Vārlıguñ mahv eyle vaşl-ı yārile	Zāyi‘ itme ‘ömrüñi eş‘ārile
Ne başuñda ‘aql vār ne ‘āfiye	Hātıruña nīce gelsün kâfiye
Çün ‘ināyet ‘aşkile meczūbsın	‘Işk-ı gālīb hükmine mağlūbsın
Eyle fānī kıl vücūduñ aradan	Vāris ola saña girü yārdan
Ger dilerseñ olasın bedr-i temām	Vārlıguñdan fānī ol temme’l-kelām
Düşdi nāgeh ²⁹⁸ bu kitābuñ iy ahi	Toğuz yüz elli ikisinde tārīhi

Bu kitābı müṭāla‘a itdim

Allah rāzı olsun didim

Hicri 952

[63A]

Bismi sübhanehü

‘İzzetlü Mercān Ağānıñ düğün beşāreti olan biñ iki yüz elli üç senesi mäh-ı rebī‘ul ahiriñ on beşinci günü tārīhiyle mestūr olmuşdur mübārek olsun efendim

Fı 15 R Sene 1253

Vak‘a sa‘ādetlü ref‘etlü Mercān ‘Abdullāh Ağānıñ kerimesi dünyāya ṭulū‘ eyledi biñ iki yüz elli dört senesi mäh-ı muḥarremü’l-ḥārāmın ikinci günü cehārşenbe günü sâ‘at yedide Fāṭma Zehrā ḥānım

Fı 2 M sene 1254

Māte oldı fı 2 M sene 1255

Vak‘a ‘ināyetlü ‘aṭūfetlü Mercā ‘Abdullāh bin ‘Abdullāh ağānıñ Kerimesi biñ iki yüz elli beş senesi mäh-ı rebī‘ulevveliniñ yigirmi yedinci bazar gicesi sâ‘at yedide ḥurūc eyledi ṭul-ı ‘ömr ile mu‘ammer eyleye Bāri-i ḥüdā ḥāzretleri

Fı 27 R sene 1255

Sicil terkım 3063

²⁹⁸ Birdenbire, hemen, ansızın

3.2. Metin Kurmada İzlenen Yol

Tasavvuf, tasavvuf edebiyatı alanlarında veya nazım şeklinde olabildiğince benzer konuları işleyen; Mesnevi, Divan gibi Türkçe eserlere müracat edilip varsa yazarın üslup açısından kimden etkilendiği yada kendine ait üslubun özgünlüğü belirlenmeye çalışılacaktır.

Ayrıca tasavvuf tarihi ve klasik tasavvuf ve tasavvuf ıstılahları alanında genel eserlere başvurularak, yazarın tartışmalı konuları hangi cepheden ele aldığı belirlenmeye çalışılacaktır.

Çalışmamda Ceberûtname adlı eserin latinize adılmış trangripli hali ile Türkçeye çevirilmiş halinde, varak numaralarını sayfa başlarında [1A] şeklinde verilmiştir.

3.3. Metnin Günümüz Türkçesine Çevirisi

Kapak Yazısı

[DSC06341(Kapak yazısı)]

Bin iki yüz elli üç senesinde

Türkçe manzûme

Ceberûtnâme müellifi zikr edilmemiş

1 Cemâziyelâhir sene 1258 de

Cemâziyelâhir ayının başı

952

Kayıt 3063

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

Allah'ım! Senden tevhid sözünün hakikati ve zatının birliği hakkı için, Ârş' ve Arş'ın azameti hakkı için, Kürsî ve onun genişliği hakkı için, Âdem Aleyhisselâm ve onun temiz zâtı hakkı için, Şit Aleyhisselâm ve onun nübüvveti hakkı için, İdris Aleyhisselâm ve onun semâya yükselmesi hakkı için, Nuh Aleyhisselâm ve onun güvenilirliği hakkı için, Hud Aleyhisselâm ve haşyeti hakkı için, Lut Aleyhisselâm ve onun hayırlı oluşu hakkı için, İbrahim Aleyhisselâm ve sana olan dostluğu hakkı için, İshak Aleyhisselâm ve zürriyeti hakkı için, İsmail Aleyhisselâm ve inşâ ettiği beyti hakkı için, Yakub Aleyhisselâm ve hüznü hakkı için, Yusuf Aleyhisselâm ve gurbette kalışı hakkı için, Şuayb Aleyhisselâm ve merhameti hakkı için, Salih Aleyhisselâm ve devesi hakkı için, Eyyüb Aleyhisselâm ve

hastalığı hakkı için, Yunus Aleyhisselâm ve duâsı hakkı için, Hızır Aleyhisselâm ve yolculuğu hakkı için, İlyas Aleyhisselâm ve peygamberliği hakkı için, (Zül)karneyn Aleyhisselâm ve geriye dönmesi hakkı için, Danyal Aleyhisselâm ve hikmeti hakkı için, Tâlut ve heybeti hakkı için, Üzeyr Aleyhisselâm ve yol azığı hakkı için, Davûd Aleyhisselâm ve hilafeti hakkı için, Süleyman Aleyhisselâm ve mülkü hakkı için, Lokman Aleyhisselâm ve nasihatleri hakkı için, Musa Aleyhisselâm ve (Allah'la) konuşması hakkı için, Harun Aleyhisselâm ve delili hakkı için, Zekeriyya Aleyhisselâm ve kulluğu hakkı için, Yahya Aleyhisselâm ve iffeti hakkı için, Cercis ve doğruluğu hakkı için, İsa Aleyhisselâm ve zahidliği hakkı için, Muhammed Mustafa (sallallâhü aleyhi ve sellem) ve fazileti, kerameti, şefaati hakkı için, Cebrail Aleyhisselâm ve emînliği hakkı için, Mikail Aleyhisselâm ve vekilliği hakkı için, İsrâfîl Aleyhisselâm ve onun nefhası (üfürmesi) hakkı için, Azrail Aleyhisselâm ve (ruhları) kabzetmesi hakkı için, Kur'an-ı Kerîm ve gönderilişi, izzeti, fazileti, ilmi ve öğrenilmesi hakkı için, Kalem ve yazdıkları hakkı için, Tevrat ve içindekiler hakkı için, İncil ve kudsiyeti hakkı için, Zebur ve okunması hakkı için, Levh-i Mahfuz ve içinde yazanlar hakkı için, Cennet ve oradaki rahatlık hakkı için, Cehennem ve yakıcılığı hakkı için, semâ ve içinde sâkin olanlar hakkı için, yer ve çıkardığı (nimetler) hakkı için, su ve yoğunluğu hakkı için, melekler ve tâatleri hakkı için, huriler ve latîf oluşları hakkı için, Rıdvan ve cömertliği hakkı için, Sırat ve yüksekliği hakkı için, mizan ve tarafsızlığı hakkı için, hidayet ve nasihati hakkı için, din ve ona uyma hakkı için, iman ve yüceliği hakkı için, nûrve berraklığı hakkı için, gök gürültüsü ve çıkardığı ses hakkı için, şimşek ve parlaklığı hakkı için, rüzgâr ve şiddeti hakkı için, gecenin hakkı için, dağlar ve namazları hakkı için, hayat ve onun devamlılığı hakkı için, ölüm ve ayrılığı hakkı için, en büyük korku günü ve onun korkusu hakkı için, kabirve onunvahşeti hakkı için, lahd ve onun vahşeti hakkı için, Ebû Bekir ve onun cömertliği hakkı için, Ömer ve onun namazı hakkı için, Osman ve onun hayâsı hakkı için, Ali ve onun yiğitliği hakkı için, Hasan ve onun yetimliği hakkı için, Hüseyin ve onun katli hakkı için, Hamza ve şehadeti hakkı için, nebilerinin ve dostlarının(velilerinin), şehitlerin, suadâ (bahtiyar kulların) nın ve kutupların hakkı için, imamların, efradın, nakîblerin, cebbârların, yedi uyurların, recebîlerin, büdelânın, evladın ve evtâdın, kulların, erkek ve kadından sâlih ve sâdık olan kullarının hakkı için isterim. Allah'ım ömrümüzü, rızkımızı, dinimizi, dünyamızı, ilmimizi amelimizi, güvenliğimizi ve selametimizi, selâmet, sıhhat ve afiyetimizi, nimet, marifet ve hidayetimizi mübârek kıl, bereketlendir. Bana ve vâlideynime hayır, bereket, hidâyet, takvâ ihsan et. Dönüş ve gidilecek yine onadır. İhtiyaçlarımızı gideriver. Bizlere cehennemden kurtuluşberâtınıyazdırırver. Sırat'tan geçiriver, azabdan kurtariver, şüphe ve

korkularımızı gideriver, habibinin ümit olunan şefâati ile rızıklandırır, ism-i a'zam hürmetine. Ey Hayy ve Kayyûm olan, celâl, kerem, ikrâm, bekâ sâhibi olan Allâh'ım. Seyyidimiz Muhammed üzerine ve onun bütün âli üzerine rahmetinle salât ve selâm kıl ey merhametlilerin en merhametlisi.

[1A]

Ceberûtnâme Kitabı

1. Övgü, âlemi yaratan, yerin üzerinde bulunan gökleri döndüren Allahadır
- 2.Övgü, bütün bu varlıklar yokken, “ol” emri ile var eden Allahadır
- 3.Övgü, bu kâinat yok iken göz ile görülen o temiz zatadır
- 4.Âdeme üfleyip ruhunu yarattı , “ben bir hazineydim” sırrını açığa çıkardı
- 5.Her zaman Allahın emrindedir melekler ve güneşin ayağı bir yere bağlıdır
- 6.Evren Allahın emri altında şaşkındır ve her şeyi kavrayan akıl Allahın ilminin yanında bilgisiz kalır
- 7.Zatının hazinesine sıfatı tılsım oldu, vasfına bakınca zatının hazineleri görünür.
- 8.Akıl yetmez onun vasfını anlamaya ve ruh Allahın zatının derinliğine dalamaz(idrak edemez)

[1B]

- 9.Göğün en yüksek katı her daim suyun üzerindedir, Deniz üzerindedir yedi kat yer
- 10.Suyun üzerindedir âdemin mülkü, çünkü bütün âlem su üzerindedir.
- 11.Güneşi seyreden biçare yıldızların hepsi Allahın emri altındadır.
- 12.Ay, şevkinin ateşinden her ay eriyip gider, ayın parlaklığı bir saat olduysa bile
- 13.Deniz her zaman sanki aşk şarabından içmiş gibi şevk ile coşar
- 14.Toprak, su ve rüzgâr ve ateş, Allah aşkından dolayı daima canlıdır.
- 15.Herşey Allahı zikreder ve Allah sevenlerin kazanacağı söylenir
- 16.Allah ehli Allahı hak ile buldular, Onu zatının sıfatları ile bildiler
- 17.Çünkü “yubsır”(Görmek)den gözler görür ve yüzü her şeyde bakmadan da görülür
- 18.Çünkü Allah yüce zatı ile tecelli kılınca, ondan gayri her şey fena olup kaybolup
- 19.Çünkü var olan her şey yok olur, onun zatı açıkça görülür herşeyde
- 20.İki cihan da Hak ile dolar ve beden ile ruh Hakkın nurunda yok olur
- 21.Ve eğer Allah bir kuluna yardım edip lütfederse,

[2A]

22.Gözüne dünyada hem maddi hem manevi âlem hem ruh hem beden Allah ile dolu görünür

23.Yazıklar olsun ki hakkı nasıl söyleyeyim çünkü onu inkâr eder bütün sapmışlar

24.Bu dil lal olunca hakkı nasıl anlatabilirim ki heyhat

25.İncinmişim, heyhat ki bu çetin derdimi kime nasıl anlatayım

26.Heyhat ki müslümanız ve bu perdesi olmayan aşkı nasıl gizleyebiliriz

27.Laubali deli bir aşığım, aşk ateşinde yanmaya hazır pervaneyim

28.Aşk hamuru ile kendimden geçmişim, Allaha şükür ki tersane müşriğiyim

29.Gerçi günahım âşık olmaktır ama dilerim ki iki cihanın tamamını yaratan Allah

30.Hz.Muhammedin nuru ile beni akıllı etsin ve ürkek aklı bana yar etsin.

31.O ki dostu idi Ebu Bekir ile Ömer, Onun yüzü güneş, alnı ay idi

32.Ona dost idi Osman ve Ali, bundan dolayı oldu her biri veli.

33.Onun (Hz.Muhammed) aile ve arkadaşlarına bizden kıyamet gününe dek bin dua, bin selam olsun.

Cihan Sultanı Selim Oğlu Sultan Süleyman Hanın Övgüsüdür

[2B]

1.Bu kitabın yazılış tarihi olarak dokuz yüz elli ikiyi kaydettik ey kardeşim

2.Dil, âlemin şahının övgüsünü, gücün yettiği sürece açıkla dedi

3.Şah ama iki cihanın şahıdır ve din ile dünyanın sahibidir şüphesiz.

4. Rahman olan Allahın sayesinde adildir ve bu sebepten iki cihanın sultanıdır.

5.Devleti için döner bu dokuz gök katı, daima melekler ona telkin ederler.

6.Çünkü onun için asıl olan Hakkın adaletidir. Allahın zatının güneşine gölgedir.

7.Gerçi Allahın gölgesinden meydana gelmiştir ve aslı gölgeyi hareket ettirir her zaman.

8.Aslı olan Allahın zatıyla ayakta durur gölge olan yaratılmışlar ve gölge gölgenin sahibini ortaya çıkardı, görünür kıldı.

9.Gölge, aslı olan Allahın zâtından ayrı değildir, Allah gölgenin sahibidir.

10.Her ayda bir saat olgunluk bulmak için, hilal atının nalına yüz sürer

11.Ta Hz.Adem zamanından bu zamana kadar, Allah hiçbir insana bu izzeti bahşetmedi

12.Çünkü bazısı zamanın şahıdır, kimisi halkın üzerine sultandır

13.Bazısı günah ve isyan ile yönetici oldular, bu geçici dünyaya sultan oldular

[3A]

14.Dünya ve dinin riyasız şahıdır, insanların üzerine Allahın büyük lütfudur.

15.İnsanların üzerine şüphesiz Hakdan gelen naibdir, Allahın lütfu ile yeryüzünün sahibidir

16.Hz.Muhammedin dini(İslam)ın sahibi ve Allahın güneşidir, Allahın lütuf ve ihsanlarına mazhar olmuştur

17.Cömertlik bulutu, İhsan kaynağı, yumuşak huyluluk dağıdır, İlk akıl, ikinci ruh ve ilim denizidir.

18.Daima Muhammedin dininin sahibidir, Hak din onunla bir düzene oturmuştur.

19.Mazaretsiz bütün işleri Allah içindir, Bu sebepten Allah için halk üzerinde sultandır.

20.Eğer adaletiyle ünlü sultan Nüşinrevan bunun adaletini görse idi, hemen şahın adaletine sığınmak için gelirdi

21.Eğer Hatem-i Tai Süleyman Şahın cömertliğini görse, defterini dürüp ortadan kaldırırdı.

22.Eğer Zaloğlu Rüstem şahın savaşmasını görseydi, kapısında köle olurdu.

23.Ve İslam ile dünyaya düzen verildiği için kıyamet günü bile uzaktır diyebilirim.

24. Sultan Süleyman ile din kuvvetlenmişken niye yakın olsun ki kıyamet günü.

25.Macar saltanatını yıktı, Kızılbaşların gözlerinden yaşlar getirdi.

26.Rumeliye ava çıksa o lütfu bol padişah, düşman askerinin kalbine bi korku düşer.

[3B]

27.Eğer anadoluya doğru gitse, Kızılbaşlar Hindistana kaçmak için yol ararlar.

28.Hışımila kaşlarını çatsa eğer şah, o anda hemen Çin sultanı bunu yazar bir kenara

29.Göz ilekaşa eğer durmadan bir ukde salsa, o anda yay ve ikizler burcu bir kavgaya tutuşur

30.Eğer aslan burcunda iken gün çıkarsa tahta, Jüpiter ve Venüs gezegenleri düğün yaparlar

31.Gerçi yüksekliği gökyüzünden fazladır, Hak dini ile ebedidir devleti.

- 32.Dış görünüşte dünyanın sultanıdır ve iç dünyasında da evliyadandır.
- 33.Şahın adaletle hükmettiği bu devirde şüphesiz yavru nergizler bile altından külâhlar giyerler
- 34.Nice gün çölde korkmadan, bir değneğe dayanarak dururlar
- 35.Lale kendi bilmez nedir herkes yasak, sürekli elinde tutar...
- 36.Eğer bu devirde kaynayan bir fitne varsa, gönül alan insanlar sürekli bunu kontrol ederler.
- 37.Eğer bu şahın zamanında zalimler var ise ve el uzunluğu ile sürekli yar iseler.
- 38.O güzellerin kâkülünden başkası değil ve onun yanakları gülü bile mat edecek kadar güzeldir.
- 39.Yârin gözlerinden başka kan dökcek kalmadı ve şahın zamanında herkes aşikâr oldu.

[4A]

- 40.Şahı överken şeker gibiysen eğer ve ona ikinci Süleyman dediğimde
- 41.Beni ayıplayanlara karşı delillerim vardır ki bu delillerle onları susturmak gelir elimden.
- 42.Gerçi Allah ona mühür, yetki vermiş ki yaratılanlar ona itaat etsinler.
- 43.Dinin de şahı olduğuna delildir bu mühür ve bu Lailaheillallah sözüdür.
- 44.Bu söze itaat etti insanlar ve cinler, hem imanın mührü hem de canın kalkanıdır bu söz.
- 45.O süleymana (as) boyun eğdi rüzgâr, bu Süleymana ise itaat eder kalp
- 46.İhtiyac olduğunda sabahtan akşama kadar, buna ruhlar yardım eder, ona rüzgârlar
- 47.Her kim mükemmel şekilde azm etse her yere, kuşlar tahtının üzerinde gölge ederler.
- 48.Bu Süleymana Allahın yardımı daima başının üzerindedir, uzak değildir.
- 49.Hz.Süleyman(as)a devler itaat ederlerdi, bu Süleymanın da dev gibi yeniçerileri vardır.
- 50.Birçok kale ona kaf dağı gibidir ve taşlarından gökyüzüne surlar örülür.
- 51.Kapısındaki herkes riyasız mümindirler, Ancak akıncılar şüphesiz cindirler
- 52.Eğer binlerce göz açarsa gökyüzünde, sultan Süleymanı göremeyebilir yinede

[4B]

53.İnsanlara Allah onu lütfetti ve dünyaya onu sultan kıldı.

O hazretin övüldüğü diğer gazeldir

1.Ey Allahın güzel sıfatlarını ortaya çıkaran, denizde ve karada (tüm yerlerde) sana sultan olmak yakışır.

2.Gökyüzünde dünyayı aydınlatan güneşsin, insani temiz ruhunla her tarafa ışık saçtın.

3.Sana güneş desem eğer sözüme sadık kalıyorum evet, ey devranın hükümdarı, senin yüzünün ışığı Müslümanlığa yansıdı onu aydınlattı.

4.Ne melek ve ne de insan. İkisine de benzemiyorsun, çünkü kutsal niteliklerle bezenmişsin sen

5.Sen atınla dolaştığında, gökyüzü zümrüt rengindeki yeşil atlası ayaklarının altına neden sermesin.

6.Sen Allahın lutfuyle ortaya çıktın, senin vücudun dünyaya ruh ve can verdi.

7.Kalbin, İskenderin aynası gibi tüm gizli sırları içinde barındırdı.

8.Ey zamane Rüstemi, düşmanla savaşırken binlerce kelle vurup bedenlerden başlarını ayırırsın

9.Gerçi feleğin padişahısın ve gökteki güneş gibi parlıyorsun ama insanlardan yüz çevirmen yakışık kalmaz

10.Gerçi feleğe hükmeden sensin ama dertli dervişlerin de yardımını bekliyoruz.

11.Gerçi bir ekmek için hep kapı kapı dolaşıyorlar ama seher vakti onların ahından Allahın arşı titrer.

[5A]

12.Ey sultan, seni övmek için benim aklım yetersizdir çünkü seni anlatmak benim gibi akılsız bir dervişin ötesindedir (öyle üstünsün ki seni anlatmaya aklım yetmiyor).

Dua hakkındadır

1. Ey basiret sahipleri! Sizden her kim onun lütuflarının ayetlerini (işaretlerini) görmüşse.

2. Her şeye kadir olan Allahın rahmetiyle güneş gibidir onun cömertlikte benzeri ve bedili yoktur.

3. Zamanın annesi(onun devrinde hiçbir anne) onun gibi birisini doğurmadı çünkü hakkın yüzü onun yüzüydü.

4. Ey çeşit çeşit insanların ve ümmetlerin mâliki ve ezeli lütufların mazharı!

5. (Ey) Mustafanın dininin (İslamın) sancağını yükselten ve cefa ehlinden zulmü kaldırıp def eden!

6.Ey Allahım, o eşsiz sultanı nasıl öveceğim çünkü onu övmeye gücüm yok.

7.Dünyada eşi benzeri olmadığı için onu övmeye başka örnek bulamıyorum.

8.Ona layık olacak bir şekilde övemediğim için bari ellerimi açıp dua ediyorum.

9.Onu övmek kimsenin haddi değildir. Tıpkı bir sinek gibi Anka kuşun makamına ulaşması imkânsızdır.

10.Bir su damlası, denizi nasıl anlatır. Bir sivrisinek Süleymanı nasıl över.

[5B]

11.Şahım vücudun hakkın gölgesidir ki Allah o gölgeyi uzatsın

12.Sana dua etmeyen diller şahım, şeker gibi çürüsün ağızlarında

13.Yüzünü görüp sevinmeyen gözler, aradığına kavuşmasınlar.

14.Kapında toprak olmayan başlar ve senin hizmetinde durmayan ayak

15.Kahrının çevganına top olsunlar ve ayakları kanayıp sallansın.

16.Sana dua etmeyenler, şiddetli sırt ağrısına tutulsunlar.

17. Senin aşkınla mutlu olmayan canlar, cin ise şeytanlaşır.

18.Allah seni her tehlikeden korusun, Allahın gölgesinin ki o senin yardımcın olsun

19.Gece gündüz beyaz süt bulduğun sürece(?) neslin, soyun tükenmesin

20.Soyuna bir zeval gelmesin ve ta kıyamete kadar mülküne bir şey olmasın.

21.Mülkünü, Allah kıyamete kadar fitneden uzak edip devamlı kılsın

22.Ey kendisinin yardım istenilen Allahım, Osmanlı hanedanının gelecek nesillerine kalıcı saltanat ver.

23.Ve onların geçmişlerinin yerini naim cenneti kıl

[6A]

24.Cenneti son durakları eyle, rahmetinin suyu ile onları suya kandır.

Diğer Gazel

- 1.Gece gündüz dünyada şaha itibarla bayram olsun, zaman zaman talihin saadet burcunda mutlu olsun
- 2.Düşmanın ömrü sonbahar günleri gibi durmadan kısılırken, senin ömrün ilkbahar günleri gibi durmadan uzasın.
- 3.Düşmanın hüznün hisarlarında ebediyen mahpus kalsın, kılıç duası o hisara her zaman kilit olsun
- 4.Soyundan gelenler, dünya durdukça hükümet ve saltanat tahtında ebediyen bulunsunlar.
- 5.Sadık bir kalp ile saima seni övmeyen diller, ağızlarının içinde harareten kuruyup kalsın
- 6.Şaha duam budur ki her ne tarafa yönelse amacına ulaşmada Allah yardımcısı olsun.
- 7.Murat Hanı eğer şeyhi övmüşse, Süleyman şahı da öven mürididir.

Özrünü beyan etmek

1. Bu şiirlerimden dolayı mahcubum ki o hazret kıymet verir diye umuyorum
- 2.Şaha bir divan gönderdim ulaşırsa dergâhına yüzümü süreceğim
- 3.Bilmiyorum acaba şaha ulaştı mı yoksa başka yerlerde kayıp mı oldu
- 4.Eğer Hazreti şah huzur bulsaydı bu âlemde hemen belli olurdu.

[6B]

- 5.Hediye ne kadar kusurlu, noksan olsa da cihan sultanı onu asla reddetmez
- 6.Bir çekirge ayağını topal bir karınca, Süleyman(as)a çabucak ilettiler hediye olarak
- 7.Bütün hediyeler içinde en çok o hediye rıyasız olduğu için sevimli geldi Süleyman(As)a
- 8.Ama lütfundan rica ediyorum ki eğer ara sıra hatalarım var ise,
- 9.Bütün ayıplarımı mazur görerek bu hüznü kalbimi şenlendir.
- 10.Ben yapmam gerekeni yapıp, lütuf ehlinden özür diledim.
- 11.Her kim onlara layık olursa zuhur eder ve her şeye bir nur iner
- 12.Fazıl olanlara bunu anlatmak bahçeye gül dikmek kadar kolaydır.
- 13.Mısırla şeker yan yana olmaz ve minare yükseklikden bulur özünü
- 14.Eğer bir nefesde olsa insafa gelirsem, hazreti sarrafa gönlümü açtım

15.Özrüm asla geri çevrilmez ki dilek kapısı kapanmamışsa

Yakarma

- 1.Ey cömertliği bol olan ihsan denizi, ey niyet ve hatalarımızı affeden
- 2.Lütuf denizine akıt canımı, aşk seline ver evimi ocağımı

[7A]

- 3.Gerçi isyandan dolayı yüzüm karadır, yüreğim bunun üzüntüsünden parça parçadır
- 4.Dilerim ki yüzümü ağartasın ve o nefesde bedenimi toprak edesin
- 5.O nefesde beni yalnız bırakma ki o anda ağız kulak ve göz yumulur
- 6.Dilerim ki o anda bedenim toprak olur ve can kuşum göklere doğru kanat çırpır
- 7.O nefesde kabrimi yere kazarsın ve ruhumu da gökyüzüne salarsın
- 8.Dilerimki o anda yeryüzü ehli beni gömsünler ve gök ehli bize gel desinler
- 9.Bu ilahi dava bir dedikodudur ve hal ehlinin makamı bunun da ötesindedir.
- 10.Çünkü vücudumdan bana bir hüznün erişti ve bana tecelli eyleyip beni mecal siz eyle
- 11.Hayattayken beni tamamen benden al ve sadece sen kal geriye
- 12.Celalinle yok et beni ey Zülcelal ve cemalinle ruhumu sonsuz eyle
- 13.Ey sen, gel kes dilimi kan etme, ara sıra gözümde yaşlar akıtma
- 14.Sakın aşk ile pazarlık edipte hayattayken yerini ateş eyleme
- 15.Aşk imiş İsa(As)yı göğe yükselten ve aşk imiş Yunus(as)u denize attıran
- 16.Aşk imiş Cercis(as)ı bin kez öldüren ve aşk imiş Mansuru darağacına çektiren

[7B]

- 17.Kimse aşkı hesap edemez, sus bu konuda çünkü doğrusunu en iyi bilen Allah'tır.

Kitabı Tasnifin Sebebi Hakkındadır

- 1.Gerçi söze Allaha samimiyetle sığınarak aşk ile başladım.
- 2.Ama sözümü dinle ey yakın ehli, bu sözleri benden sanma
- 3.O nefesde sözü üç kişinin sözleri üzerine bina edip söyledim;
- 4.Şeriat ehli ile hikmet ehlinin ve son olarak da vahdet ehlinin
- 5.Ey gayretli kimse bu dünya varolalıdan beri bu üç grup insan halka önder olmuştur

6. Her millet için asıl olan bu üç gruptur, geri kalanı hastalık denizinde boğulur.

7. Ey delikanlı, vacib ve mümkün konularında ağzını açan şüphesiz sadece bu üç gruptur

8. Eğer açıp ceberrutname kitabımı okursan, onda bazı sözleri görürsün.

9. İnsanların örflerine yakın olmayan şeyleri, onlara sakın katayım deme

10. Belki de sana şüphesiz vaciptir, bilmezsen eğer kelle lisan ol

11. Dinini dilin ile sakla, kendine bildiğine bakarak âlim deme

12. Bu üç sözü anla ey fûlan kişi, ben bunlara sadece tercümanım

[8A]

1. Ben kendimi aradan çıkardım ve bu üç grubun sözünü açıkladım

2. Bu dediklerime asla itiraz etme ki mahşer günü yüzün ağarsın

3. Eğer bir Allah dostu küfre iman derse, tüm kalbinle şüphe etmeden inan ona

4. Gayb âleminin sırlarını Allah, evliya kullarına açık eylemiştir.

5. Adetleri yırtmak bunlara gelenek olmuştur ve bunu ilim ehli açıkça bilir

6. Mürşid olan kemal ehli, insanların batıl işlerini söylerler.

7. Mürşid ile durur dünya ama eski bir hırkaya gizlenirler

8. Mürşid hakkın nuruyla bakar lakin inkâr edenlerin vurmasıyla kalır

9. Melekler arifin ilmini kıskanırlar ve gökyüzü ayağına yüzünü sürmek ister.

10. Arifin ruhuna yüce Allah şüphesiz daima tecelli eder.

11. Onun hiçbir sözü hatalı değildir ama sen inkâr edersin

12. Kendini zerre kadar bilmezsin ve dilini de nende hiç tutmazsın

13. Eğer senin kendinden haberin olsaydı asla inkâr edenlerden olmazdın

14. Başkasının ilmini kendine kaynak edinme çünkü ölünce sana hiç faydası dokunmayacaktır.

[8B]

15. Kısacası gel inkâr etmekten vazgeç, toprak olmadan evvel gel Hakka inan

16. Aşkın sultanına kendini köle et ki senin yüzünü göre Hakkı görsün.

17. Aşkın sultanını kendine hâkim eyle ki Allah senin aynanda tecelli edip görünsün.

Amaca Giden Yolun Başlangıcı

- 1.Bir gece bu gönül uykusuz iken gözlerimden kanlı yaşlar dökülüyordu
- 2.Gizli hoş bir yasemin bahçesinde bir peri gözlerime hayal gibi gözüktü
- 3.Yüzünü seyretmeye doyamadım aklım bendne çıktı gitti kalbim ona meyletti
- 4.Güzelliği dünyanın oyuk yerlerini gül bahçesi eder, Âdemin toprağına dokunsa can verir
- 5.Nefesi ile Mesihi diriltir, Hızır onun kölesidir.
- 6.Gökler ayağının altında bir mertebe değildir, ay yüzünün yanında gün yüzü zerre kalır
- 7.Kısacası bir kadeh sundu bana sevgili ve içip ah ettim seslice
- 8.Dedi ki ey dünyanın ikiye bölünmüş hilekârı, şunu bil ki aklın yoluna engel oluyor
- 9.Eğer sende zerrece aşk olsaydı, sen seni hiç laf etmeden terk ederdin

[9A]

- 10.Aklın ev ocak istiyor, aşk ise canını esirgemedi vermek istiyor
- 11.Aklın istediği ekmekle balıkken aşk diyor ki Allah gerek diğerleri boşa emek
- 12.Al elimden kâseyi iç, kendinden geçip ruhunu sersem eyle
- 13.Çünkü aklını başından alır kalıcı şarap, sana ebedle ezel aynı görünmeye başlar
- 14.Vacib ve mümkünün sırlarını açıkla, insanlar ondan faydalansınlar ey filan
- 15.Bülbül olup ah ile inle, gül yüzüne bakarak destan yaz
- 16.Bülbül gibi sözün sazın var ise Davud(as) gibi güzel sesin sırrına sahipsen
- 17.Gel açıkla vacib olan zatın hazinesini, hem açıkla yaratma emrinin sırlarını
- 18.Söyle Allah ilk olarak ne yarattı ve bütün her şeyden önce olan nedir
- 19.Akıl evvel midir yoksa cevher midir? Ya kalem ya levh? Hepsisi bir midir?
- 20.Yoksa ilk yaratılan en büyük ruh olan Hz.Muhammed(sav) ruhu mudur?
- 21.Şeriat ehlinin sözünü açıkla, ne dediler açıkça beyan et
- 22.Hikmet ehlinin rivayeti nasıldır? Bir tane midir yoksa birçok mudur?

[9B]

- 23.Yoksa vahdet ehli bir midir dedi? Allahın zatındanvar olan bir midir dedi?
- 24.Ve Allah ondan ne meydana çıkardı? De çünkü onu görünen nur eyledi
- 25.Yücelerden nicesini indirdi ve bir şekle girip meydana çıktılar

- 26.Ve ona geri dönüş nasıl olacaktır? Çünkü bütün kullar aslına geri dönerler
 27.Bütün ruhların kalpleri bir midir? Birisi önce yaratılmış birisi sonra mıdır?
 28.Dedim ey âlemin sultanı kimsiniz? Dedi ki Ahmed(as)ı Hak Peygamber biliniz
 29.Dedim ey sultan işittim, yoluna can vereyim, ben kimim ki ayağının tozuna erişeyim
 30.Can feda olsun ay yüzüne, çünkü yüzünden Allahın aynası

Şeriat Ehlinin Sözlerine Göre İlk Cevherin Ortaya Çıkışı Hakkındadır

- 1.Ey kardeşim Allahın sözünü, vesilesiz, vasıtasız, Cebrailsiz işit
 2.Allahu Teâla mutlak idi şüphesiz, Pak idi amma zalimler derki
 3.Kendi zatına kendini şahitti, bu sözün idrakine kim erebilir?
 4.O zata kendisi idi ayna ki ondan bakar yüzü aynaya.

[10A]

- 5.Başkasını kendisine ayna edinmeyi diledi Tâ ki onda âyetlerini göstere
 6.Ol ezeli olan Allah kudretiyle yarattı Bir yüceparlak cevheri ol Azîm
 7.Sonra celâliyle baktıona İyi dinle bu sözlerinasîhattırsana
 8.Ol celâle doyamadı oynadı Eriyipgaleyâna geldi kaynadı
 9.Ey huzur sâhibidinle kaynayınca Renksiz bir buhar ortaya çıktı
 10.O buhar, bir güzellik parçası oldu Ve oldubütünâlem onun kölesi
 11.Kalanlarbulanıklıkla çıktı ortaya Kaldien aşağı derecede, kaçanlar olurlatif
 12.O buhârın güzelliklerindenCenâb-ı Hak KıldıMustafânırûhunuâşikâr
 13.Kalanından hem yarattı emînolanHer şeyi ortaya koyan Allah, Peygamberlerin ruhlarını

- 14.Kalanından Resûllerin ruhlarını Ortaya çıktı evvelkiler ve âhirkiler
 15. KalanındanPeygamerlerin ruhlarını Kalanındanevliyâların canlarını
 16. KalanındanKerim olan Allah Marifet ehlinin ruhlarını yarattı
 17. Kalanındanzâhidlerin canlarını Yarattı, sonra âbidlerin ruhlarını

[10B]

18. Kalanındanzâhidlerin canlarını Yarattı, sonra âbidlerin ruhlarını
 19. Kalanındanîman ehlinin Yarattı canlarını Hak Teâlâ vesselâm

20. Kalanından kâfir olanların canlarını	Yarattı o âlemlerin Rabbi
21. Sonra hayvanların canlarını o Allah	Her varlığın canını yarattı
22. Sonra tabiatın canlarını yarattı	Alçak oldu hepsinden ey huzur sahibi
23. Yüce âlemin içindekiler	Burada tertip ile buldu nizam
24. Hem bu semâ âleminde kesin	Bu sözü inkâr etmesakin

Cesetlerin veya cisimlerin Cevherden Yaratılması Hakkındadır

1. Ha ksonra ol dörde bir baktı	Ki aşağıya çekti cevher eriyince
2. O dahi olduyakıcı ey âlemleri nurlandıran	Özünden ol benzeri olamayan Allah
3. Arş-ı Âlâ'yı yarattı ihtilafsız	Ve kalanından her şeyi kıldısaf
4. Alıp Kürsiyi yarattı hem	O, Âlemlerin Rabbi olan Yüce Allah
5. Kalan parçasından o Hayy ve Kadîm olan Allah	Yedinci kat semâyı yarattı
- Selîm Allah

[11A]

6. Kalanından altıncısını yarattı	Bütün yaratıkları besleyen Kâdir Allah
7. Kalanından beşincisini o Hüdâ	Yaratıp birbirinden ayır kıldı
8. Kalanından ol Kerîm ve Celâl sâhbi	Dördüncü semâyı yarattı kemâl üzere
9. Kalanın bir parçasından ey çocuğum	Yarattı üçüncü göğü Ha kpek zâhir
10. Yine kalan parçasından gör o Allah	İkinci göğü yarattı yorulmaksızın
11. Yine o Allah, kalan parçadan	Dünyanın göğünü yarattı hem âşikâr
12. Kalanından gökyüzünün ateşi –güneş–	Yaratıldı ey büyüklerin emîni
13. Kalanından su ve toprak	Yaratıldı ey doğruluk sâhibi
14. Mülk âlemin bütün parçaları	Böyle yaratıldı işte ey gayretli kardeşim
15. Âlemin parçalarının tamâmı	Yirmi sekidir ves-selâm
16. Oldu on dördü semâ âlemi	Ve on dördü bu fânî âlem
17. Sonra hece harfleri hem işâret eder	Hem ruhlara hem tenlere ey huzur sahibi
18. Noktasız ruhlar âlemdir	Noktalısıcisimler âlemdir

[11B]

19. Ruhların bedenle münâsebeti vardır	Nitekim Kurân beyan eder anla sen
20. Her birinin bir gök ile oldu halvet yeri	Sonra yine o göğedir onun dönüşü

- 21.Bilki Muhammedin (s.a.v.) ruhunun halvetgâhı Oldu Arş-ı Âlânın en süslü köşesi
- 22.Azamet sâhibi Resûllerin ruhları Daimâ Kürsi üzerinde oldu emîn
- 23.Yedinci kat gök diğer Resûllerin makâmı Peygamberler beşinci katta oldu mukîm
- 24.Evliyâ ruhları beşinci kattadır Marifet ehlinin ruhları dördüncüdedir
- 25.Üçüncü katzâhidlerin makâmı oldu Dördüncü ve ikinci kâtâbidlerin
- 26.İman ehli dünyadan gidince Dünyasemasının içine girer
- 27.Dünyânın göğüdür onların mekânı Onun içinde dâimi kalırlar
- 28.Her birisi hâline göre nimetlenir Ki ona göre haddini bil ey âlim
- 29.Bu dokuzudâima cennet ehlidir Zira kurtuldular cehennemden ves-selâm
- 30.Geriye dört ruhkaldı aşağıda Onların göğe çıkmasına a-çare yoktur
- 31.Birisi bütün kâfirlerin ruhları Böyle dedicanların yaratıcısı Allah

[12A]

- 32.Vebiri hayvanların ruhlarıdır Hem bitkilerin ve tabiatın canlarıdır
- 33.Cümleden aşağıdır tabiat âlemi Vay ona eğer onda kalırsa bir insan
- 34.Eğer bir fâni şehvetiyle kalırsa o Kendini yüz bin belâyâ atmıştır o
- 35.Hayvanlarla haşır olunur o garip Allah rahmetinden görmez bir nasip
- 36.Kıblesi dünya olanın her zaman Ruhu asla olmaz yüksek mertebede
- 37.Şekli ya inek olur ya eşek Veya şekli olur murdar bir hayvan
- 38.Yahıncı olur ya maymun Davranıp yüzüne tükürmeli onun
- 39.Sûreti ya akrep ya yılan olur Onun gibi ruhu bedeninden soyulur
- 40.Kendüsini bilmez miskin insan Hâlbuki Hak âlemi onun için yarattı
- 41.Ey ilimsiz câhil Âdemoğlu Âlim ol gel ilimle süslen
- 42.Her kime kışkonun yoldaşdır Dünyâ malı gözlerine leş gözüdür
- 43.Her kime kışkrehber olur Bütün varlıklar emrine âmade olur
- 44.Âşık olan Allâhın cemâlini talep eder Akıllı olan gayet ar sahibi olur

[12B]

- 45.Âşık olan sevgilinin yüzünü ister Akıllı olan hûri ve gılmanları ister
- 46.Âşık olan canını kurban eder Akıllı olan hile ile destan eder

47.Âşık olan tedbirli olur	Akıllı olan borcunu tehir eder
48.Âşık olan canını kor ortaya	Akıllı olan îmânını götürür âhirete
49.Âşığa îmân etmek kolay olur	GeciktirmekEbû Cehil hîlesi olur
50.Kâfir canına zerre aşk erse	Zahmetsiz îmân ederdi elbet
51.Aşk imiş her iki cihanı yaratan	Yerler üzere gökleri döndüren
52.Aşk imişsevdim seni sırrın açığa çıkarın	Aşk imiş âşıkların bağrını yakan
53.Aşk imiş kalıp giden alıp veren	Aşk imiş her şeyi zâtınaerdiren
54.Her kiminşeyhi aşk olur her zaman	Sevdiğine vâsıl olurves-selâm

Ruhunların Birinci Makamâ Yükselmesi Hakkındadır

1.Ruhlar onun emri ile indi yere	Temiz olan azmetti aslına ermeye
2. Andolsun burçlar sâhibi olan göğe âyettini okuyarak	Her birisi yüce makama yükselir

[13A]

3.Her canın hanesi oldu bir felek	Ruhun ve meleğin ona yükselmesiyle
4.Her birisi indiği göğe yerleşir	Hak Teâlânın feyzi yere yağar
5.O semadan öteye yükselemez	Her ne kadar bin yıl namaz kılıp oruç tutsa da
6.Eğer isyana mübtelâ olursa	Cahil kalır o noksan sıfat ile
7. Eremez birinci makâma bile	Onun ruhu iner nerelere
8.Çünkübirinci dereceye bile eremez	Onun halini ancak Hak bile
9.O birinci makâmı andıkça	Hasretiyle gönlü kan ağlar onun
10.Gerçi makâmı cennet ise onun	Andıkça şâd olurves-selâm
11.Gidemezhatırından o vatan sevgisi	O sebepten adı olur hüznün babası
12.Sonra ererse can kemâle ererse	İndiği göğe yükselir tekrar
13.Çünkümu kadder oldu her canın yeri	Geçemez haddinden öte her biri
14.Hem nefes hem ömür hem su ile ekmek	Cümlesi oldumu kadderşüphesiz
15.Sonramu kadderdirruhların makâmı	Hem mu kadderdir feyiz ve ilimleri

[13B]

16.Kâdir olan Allâhın takdirine hükmü budur	Bilenin bilinenene takdiri budur
17.Yo k dersençok yanlış söylersin	Hem doğru yolu eğri edersin
18.Eğermu kadder olmasaydı her vücūd	Âdeme İblis ederdi secde

19.Eğer mu kadder olmasaydı Hakkın hükmü	Her kişi ders alırdı onunhükmünden
20.Eğer mu kadderolmasaydı her ma kâm	Her velîresul olurdu ey gayret ehli
21.Eğer mu kadderolmasaydı her fakir	ciddiyet ve gayret ile olurdu padişah
22.Eğer mu kadderolmasaydı ölüm vehayât	Her kişi dünyâda bulurdu sebat
23.Şerîat ehlinin sözü imiş bu kelâm	Düşün de anla onuves-selâm
24.Lâkin hikmet ehli tercih eder	Âdemin yaptığında vardır bir hikmet
25.Makam kazanmak, ilim öğrenmek ve hal elde etmek	Halkın kendi tercihiyledir ihtilafsız
26.Eğer ömrü bin yıl olsa insanın	İsm-i Azamın özünü bulamaz
27.Güç yetiren ve tercih edendir her âdem	Bu sebeple her ânı teklif oldu
28.Olmasa peygamberlerin gönderilmesini tercih	Evliyâların gelmesi olurdu

bâtıl

[14A]

29.Olmasa seçilmiş olan olmazdı hâslığı	Kimsenin ve batıl olurdu kısav
30.Olmasa seçilmiş olan inmezdi kitâb	Olmazdı emir ve nehi ile hitap
31.Olmasa seçilmiş olan din olur heder	Bir şeye zorlanmakinsana verir keder
32.İnsanı zorlarsan heder olur	Dinsiz, itâatsiz ve abırsız olur
33.Hâsılı zorlanan kimse mümin olmaz	Hakkın emrine o itâatkar değil.

Şerîat ve Hikmet Ehlinin Yüce Kelimelerini Tatbik Hakkında

1.Ey hakikat ehline hizmetçi olan	Ve ey mâna denizine dost olan
2.Ey kudsîyetsemâsını yurt edinen	Ve ey insan mülkünü mekân edinen
3.Ledünnî ilimden birkaç yaprak	Ta ki gönül ondan alın ders
4.Gel vaktin değerine bilerek vakit geçir	Sonra mânâ âleminde tekrar başla
5.Bu hılâfın aslı budur bir şey deme	İkisi deha kımdır izah kıl
6.Yo ksa ikisi bâtil yol mu oldular	Hak ilminden hepsi gâfil mi oldular
7.Dinle ey doğru yolu arayan	İkisinin ihtilâfına cevap

[14B]

8.İkisi de haktır, Hak bil bunları	Hak adamı ol terk ederek kir ve çöpü
9.Mânâ ilmini takdir bir ölçüdür	Her şeyin aslı ister açık olsun ister gizli

10.Yani insan, ihtilafsız insan oldumu	Saf saf melekler gibi olur
11.Hem semâ olsunsemâ hem arzârz	Hem sünnetler olsun sünnet hem farzfarz
12.Hem akıl olsun hem cism ve can	Hem dikenî olsun hem gülîstan
13.Hem olsun ateş ve hava, su ve toprak	Hem olsun yemek yemek, içecek içmek
14.Hem ola kış ile yaz yayile göz	Hem ola şems ü kamerşâbilerüz
15.Hem hayat olsun ve hem ölüm olsun	Hem de cansızlar ile birkiler olsun
16.Allahtan başkası hâsılı takdir iledir	Bazısı işinde hem mecburdur
17.Bazı tercih hakkına sahiptir fiilinde	Durmakta, oturmakta ve hem sözünde
18.Ĥâsılı mecbûrdurbütüncihân	İnsanlar ile cinler tercih hakkına sahiptir
19.Bu da cüzî fiillerdendir	Durmak, oturmak ve sözlerindendir
20.Yeme ve içmesinde tercih hakkı vardır	Ölmesiylehayatında ise mecburdur

[15A]

21.Çocuğu yaşlısı ihtiyarı mecbûrdur	Bu fiiller insana zorunludur
22.Lâkin gusl etmekte ve abdest almakta	İnsan mecbûri değildir bil ey kardeşim
23.Neticede küllî fiillerindeinsanlar	Yoktur onun baştanbaşa tercihi
24.Lâkin şu fiilde kul mecburdur	Tercih hakkı var deme zorunludur
25.Hak ehli olan bunu kabul eder	İhtilafların arasını ayırt eder
26.Hak ehli hak ile bakarsa	Hakkı açıkça görür her şeyde elbet
27.Kâinatın özü Hak ehlidir	Diğerleri ise cevherin kalanıdır
28.Hak ehlidir Hakka eren	Hak ehlidir sözünü tutan
29.Hak ehli âlemi aydınlattı	Sende aydınlatan ol anla ey insanoğlu
30. İnsan ol, insanı bil ey insan	Ta ki sen de olasın dâima Hak ile
31.İnsanı bilersen bilirsın Hakkı	Lâkin anlamaz bunu her günahkâr
32.Sen onda, ruhumdan bir nefes vardır kavlini bil	Çünkü Hakka varmaya odur

hak yol

33.Bu vasiyetlerimizden aldın ise haber	Hiçbir insana horlukla bakma
---	------------------------------

[15B]

34. Kim beni gördü ise sırrını bildin ise	Nur hakkıyla baktın ise
35.O zaman insanı Hakkın aynası bilirsın	Hakkın zâtınıtecellî kıldığını
36.Sen seni eğer bildin ise yürü var	Hakkı anlamışsındır muhakkak âşikâr

- 37.Sen seni bil Hakkı bilirsin şüphesiz Çünkü Hak sende görünmüştür açıkça
 38.Özünü bil, özünü bil, özünü Tâ ki Hakkı görsün gören yüzünü

Kötülük Ehli Hakkındaki Sözü Tamamlamak Hakkındadır

- 1.Sonra kalır kıyâmete kadar her ruh Her nereye meyl etti ise onunla kalkar
 2.Yerde mi kaldı yahut gökte mi O zaman kârı olur her dostu
 3.Her ne kadar ruhlar kesîf veya latif olsa da Bütün yaptıkları olur o cana yakın
 4.Çünkü kıyâmet günü olur hepsi Haş olunur ruhların tamamı birden
 5.Her tenin ruhu varır girer bedenine Bilir artık ismini ve cismini
 6. Biz elbet ona döneceğiz derler Bazıları gülerek bazıları da bağırıp çağırarak
 7.Bazıları mutlu ve şen olurlar Bazıları da hüznü ve gam dolu bulunurlar.

[16A]

- 8.Bazı Allâhahamd olsun derler Bazıları bağırarak âh çekerler
 9. O gün, bazıının yüzü bembeyaz olur, bazıının ki de simsiyah O zaman
 her kişi kabrinden çıkar
 10. Bazısı Buraklara binerler Bazısı yüzü üstü sürünürler
 11. Bazısı cennet içindedir mutlu ve şen Bazısı cehennem içinde avaz avaz bağırır
 12. Bazısı güzel ve şen yüzlüdür ebedî Bazısı olur yar ile dost
 13. Bazısı cemâl-i ilâhî görür orada Bazısına kahreder ol Celal sâhibi
 14.Her biri bir meşkle olur mübtelâ Nitekim dünyada idi ilk başta
 15.Hayır ve şerden her ne yaptı ise Gözüne gösterilir ey oğul
 16.Zâlimin gördüğü şekil yılan olur Dünyâda ve âhirette ona dost olur
 17.Râfizilerin gördüğü hınzırdır Çünkü sevgisi de kötölemesi de tedbirsizdir
 18.Çünkü yâri olan Ahmedden ayrı kaldılar Hüdâ kıldı sûretlerini hınzır
 19.Fâsıkların gözüne görünür şekli Melke görünür sâdıklarınisûreti
 20.Hırs ehlinin sûreti karınca ve faredir Kanâatkâr olan hûri görünür

[16B]

- 21.Zâlimin mazluma kıldığı sitem Yılan olup yer etini her zaman
 22.Hâsılı insan hayır ve şerden ne yaptı ise İki cihanda görünür hepsi birden
 23. Semâ makamlarında bulundukça Hayır ve şer görünür gözüne dâima

24.Lâkin yol tutan çokluktan geçer	Bir ve Kahrhâr olanın mülküne göçer
25.Şekil ve manada onunla bir olur	Altı cihetten görünen şân ile dolar
26.Vahdet şirkinden uzak durmalı	Vahdet denizine hemen dalmalives-selâm
27. Bir damla iken dalmalı ol ummâna	Haktan gayrısı artık yok sana
28.Zerre idi güneşe oldudost	Fâni olup Hak ile oldu bâkî
29. Kemâl ehli olup her gün dalar âleme	Onu ederler insana halife
30.Allâhın rahmeti olan halka	Feyzinden doyar gönlü bütün halkın
31.İnsan ve cinler olur feyzine davetçi	Gider onun duâsıyla her bela
32.O dergâhın hâs kölesi olan	Allah ve Resûlünün davetçisi olur

Kemal Ehlinin Cesedlerine Yükselmesi ve İnmesi

[17A]

1.Ey hakîkatler tepesine yükselen	Ayağının tozunu Arşa tâc eden
2. Ey elestin nağmelerini dinleyen	Ve cennet şerbetlerinden içen
3.Ey vücudu cihânıncânı olan	Ve Kâf dağının mekânsızankâsı olan
4.Ey sevgilinin yüzünden alâmet isteyen	İyi bak ki görünsün sana açıkça
5.Şu kadar ki sâlik mükemmel olmalı	Diğerleri ilk mülkten olsunlar
6.Her biri Allâhtafenâ bulmalı	Canı gönlü Hakkın nuru dolmalı
7.Hak ona Celâlini tecelli kılar	Kalkar ondan hayal fikri ve hissi
8.Damla iken hak denizine dala	Zerre iken doğan güneş ola
9.Hudutsuz, hissiz ve hem aklsız ola	Zira Hak nuru gözüne görüne
10.Allah ile beraber olmak mülküne erişe	Ona vahyettiğini vahyetti. Sırrına sırdaş ola.
11.Buraya kadardır yolu canların	Ondan sonra alâmeti yoktur onların
12.Bilmez her biri aslâhâlini	Bilmez asrını, gün ve senesini
13.Bilmez râhat nedir elem nedir	Uzak olur ondan Kalemin emir ve nehileri

[17B]

14.Bilmezcehennem azabı nedir	Bilmez Kevser şarabı nedir
15.Bilmez cennet lezzetlerini	Bilmez belâ ve hasret zorluğunu
16.Bilmez yaz ile kışın geçmesini	Bilmez düşman olanın kötülüğünü
17.Bilmez kopsa kıyâmetyüz bin yıl	Çünkü ay zâtın denizine idi kâr
18. Tam dervişlik bu makam içindedir	Çünkü nur makâmı akşam içindedir

19.Onun içindir ki akşam gaybıngaybıdır	Bilmeyen bu sözleri sırf ayıp imiş
20. Ki bu miracı etsin temiz ruh	Menzilini yapar onun yine Hak
21.Menzili gerçi biraz toprak olur	Lâkin seyri dâima gökyüzü olur
22.Ruh olur Haklaher zaman her nefes	Bedeni olur halk ile fazla sözü kes
23.Çünkükemâl ehlinin iki yüzü olur	Şu kadar ki anlatır sözü olur
24.İki cihana rahmet olur o kişi	Allah için olur her işi
25.Olur zâtı âlemlere rahmet	Hakkın halîfesi olur ve halkın emini
26Bu manevi yükseliş ve iniş	Dâimâ bulur yeni bir kemâl

[18A]

27.İki kısım olduyüksek rütbeli	Cân kulağıyla işit bu hikmeti
28.Peygamberlerin cismiyledir ey genç	Böyledir inan heletâ-geldi mi hakkı için
29.Birisi evliyanın ruhuyla	Bir değildir her an olur onunla
30.Her nefeste eraberdirha k kın o	Hakkın mahrem sırrıdır daim o
31.Allah ile beraberdir her an halveti	Akla sığmaz ilmi, feyzi, hikmeti
32.Evliyâruhuyla yükseldi	Ayağın tozun halka tâç eyledi
33.Peygamberlerin cismi ve evliyanın ruhuile	Yükseldi miraca ey veli
34.Her veliden her peygamber yüksektir derecesi	Hem veliir çünkü hem resûldür
35.Hak ile oldu velilikle peygamber	Halk ile oldu peygamberlik ey
babam	
36.O cihetden ki velidir peygamberler	Oldular hepAllâh sırdaşı
37.Sonra velilik erişti kalplerine	Bunuanlar akıllı kimseler
38.Halk olduhem peygamberlik mazharı	Çünkü ondan alır insan ve cin
haberi	
39.Sonra velilik hak ile dâimdir her zaman	Lâkin peygamberlik kesilirves-
selâm	

[18B]

40.Onun için kesilir iyilik ve nam	Kim bulmuşturâlemin yaratılışında kıyam
41.Çünkü fânidir halk her zaman	Hem peygamberlik kesilir ey büyüğüm
42.Çünkü değişiklik hep ondadır	Hani Musa yahut İsa nerededir

43.Neticesi oldu Muhammede tamam oğul	Yoktur ondan sonra Peygamberlik ey
44.Benden sonra peygamber yok dedi o Resül inkârcı	Mümin isendoğru ol olma
45.Sen hakikatlerin yükselişini gör	Aslını bilip ona gitmeyi gör
46.Cümle yol ehli diriyken öldüler	Ondan sonra cânâna kavuştular
47.Haşr veneşr olduonlara ölmeden	Erdiler vuslata kıyamet kopmadan
48.Açıkça görülen tabîi ölümü	Gördüler diri iken şüphesiz
49.Gördüler cennet ehli kimdir	Bildiler muhabbet ehli kimdir
50.Gördüler melkeler zümresini	Gördüler hem peygamberlerin hepsini
51.Eğer dilersen bunların hepsini görmeyi	Nefsini öldürmek için eyle hamleyi
52.Sonra baş koy erenler yoluna	Bu cihanın bakma sağınasoluna

[19A]

53.Hem eder yardım cezbisini Hüdâ	Bu alçak dünyadan ol uzak dâima
54.İnsan ruhu bedenden ayrıla	Duymaz cismi düşe bayıla
55.Birçok gün cismi düşer ruhsuz	Bilmezbeyaz nedir yahut siyah
56.Bazısı üç gün kadar eğlenir	Bazısı altı gün sonra oradan gelir
57.Basızının canı üç gün üç gece	Kalıronda gör bunun hâli nedir
58.Bazısı kalır yirmi gün tam	Anla artık bu sözü ey iyi nam sahibi
59.Bu zamanda merdlere kalır o	Deme ki halk ile alıp verir o
60.Hayvan ruhu kalır o tende her zaman	Yemez içmez görmez o ten o zaman
61.Her ne gördü ise seyrinde ruh	Kalıbına geldiğinde hepgörür ayân
62.Can tek olup beraber kalmadı	Her ne gördü ise yanılmadı
63.Ey kardeşim ister isen gel beri	Gözünü aç gizli değil ay yüzlü
64.Varlığındır yine ruhuna perde	O peri yüzünde asla yokpeçe

Hikmet Ehline Göre Büyük Âlemin Yaratılışı Hakkındadır

[19B]

1.Artık şer ehlinin sözü oldu tamam	Hikmet ehlinin sözünü işit ey azimli kardeşim
2.Hikmet ehli derki ikidir vücut	Birisi âlemdir birisi Hazret-i Allahtır

3.Hem ezelîdir vücudu Hazret-i Allâhın vücudu	Hayy ve Bâkî ve Gâlib olan Allâhın
4.Ezelî değilmiş Allahtan başka âlemin insan olsun	Melek olsun, Arş olsun, ferş olsun
5.Sonra bir olandan tam akıl çıktı ortaya	Nitekim güneşin kabuğundan çıktı nur
6.Tam akıl oldu üç kısım ey azîz	Dinlersen edeyim bir bir temiz
7.Biri zatıdır biri sebebidir tamam	Birisi sebepli olduves-selâm
8.Tam akıldan tam nefis çıktı ortaya	Zâhir oldu ondan sonra şerefli Arş
9.Ne felek ne nefis ne akıl oldular	Hikmet ehlinden bunlar nakil oldular
10.Sonra tabiat ile unsur âlemi	Ortaya çıktı ondan sonra ey insan
11.Hem cansızlar ile bitkiler oldu âşikâr	Eyledi ol kudret ehli rızıklandıran
Allah	
12.Ondan sonra hayvan ile insan	Hakk emriyle çıktı ortaya ey zarîf
13.Herşeyden sonradır gerçi insanoğlu	Lakin odur tam aklın sâhibi

[20A]

14.Çünkü insan eyledi Hâ k ka dönüş	Çok riyazatla veya dünyayı terk ile
15.Hepsini önder oldu tamam	Kalanı eşyadır sonradan kalan
16.Elber Hakka en yakın oldu insan	Anla bu sözü ve yok deme sakın
17.Sana dışarıdan vereyim bir bir güzel misal	İşitip anla ve insafa gel
18.Bir çubuğu büküp eyle çember	Gör bir evveli ve sonunu
19.Ucu sonu idi kökü evveli	Lâkin sonu başı birdir ey veli
20.İnsan oldu Hüdânınbenzeri	Çünküona layık oldunefesi
21.İnsan olduRahmânın sırrı riyasız	İnsan oldu Allâhın sırdaşı
22.İnsan oldu ezeli nurun mazharı	İnsan oldu Hazret-i Allâha dost
23.İnsan imiş tam akıl ey dost	Cüzî akıl ile olma kâni
24.Asıl tamdır, cüzü tamdır insanın	Buldular tam ve cüzü insanda
25.Bu sebepten akla insan dediler	Âlemin cüzlerinin özü dediler
26.Gördüler ilim onda sabittir devamlı	Levh-i mahfûz oldu ismi ey azimli kişi

[20B]

27.Gördüler akıl oldu ilmin nakışçısı	Hem kalem dediler anlayış sâhipleri
28.Gördüler kihem diridir hem diriltici	Dediler kiAhmedinruhudur

29.Tam akıldır başlangıç ve âhiret	Tam akıldır nûr hem beynel-ibâd
30.Tam akıldır kâinatın aslı ve cüzü	Tam akıldır Arş, melekler ile bitkiler
31.Tam akıllıbir zattır lakinresûl	Birçok isimle kıldı onu kabûl
32.Kahilk akıl kıldı ismini	Kahkıldı yüce ruhun resmini
33.Kâh levh ile kalem dedi resûl	Hepsi bir zattır sen kıl kabûl
34.Hem öğreticidir bütün âleme	Melek suretine girer görünür insana
35.Ḥaktan alır ilmihal ka verir	Bütün varlıklar onu hep görür
36.Lâkin Hak verir ve almaz kimseden	Çünkü zengindir alıkoymaz kimseden
37.(Yırtık)Zâtı ortaktan münezzehtir dâima	Her şeyin yaratıcısıdır Ḥa kves-selâm

[21A]

O, her iki cihanın da en faziletlisi oldu. Hatta bir nebi ya da velî kadar faziletli.

O şerefli ruh, Hakk’a ayna oldu. En şerefli, hatta letaiflerden de latif oldu.

O, feyzi doğrudan Hakk’tan alır ve vasıtasız olarak aşağı verir.

‘Akl-ı küll’²⁹⁹e erişen, güldür. Ondan ayrı olan ise rüzgâra savrulan küldür.

‘Akl-ı küll’e erişen, şerefli dir. Ondan ayrı olanlar ise toz toprak gibi olur.

Her kimin akli o basit olursa, arşı ve yeryüzünü nur ile kuşatır.

‘Akl-ı küllî’den ayrı kalan kimseye Hakk’ın yüzü asla keşfolunmaz.

Çünkü ‘ehad’dan (birden) ‘vâhid’ (tek ve benzersiz olan Allah) aşikâr oldu. Sen de var bu beyan ettiğim akli yakala.

Bu şerefli akıl, Hakk’a mazhar oldu. O yüzden bütün her şeyden daha latif oldu.

Bu ‘Akl-ı küll’ün isim karşılığı ‘aşk’ oldu. Çünkü Hakk, ezelde ‘ahbebtü’³⁰⁰(sevdim, muhabbet ettim) dedi.

Rasulullah bu yüzden bu aşka ‘akl’ dedi ki bu bütün her şeye erişmiştir.

Cüzü ve küllü idrak etti ve acizliğini görerek ‘mâ arefnâk’³⁰¹ dedi.

Ve sonunda Âdem nesline irfan veren âlemlerin Rabbi’ne secde eyledi.

²⁹⁹**Akl-ı küll:** Cenâbıhakk’ın zat âleminden ilk tecellisi olan, diğer âlemlerin kendisinden zuhur ettiği ilk yaratılan nur.

³⁰⁰“Küntü kenzen mahfiyyen fe ahbebtü en u’rafe fe halaktü’l-halka li ya’rifünî”.

Meali: “Ben gizli bir hazine idim. Bilinmeye muhabbet ettim (sevdim) ve bilinmek için halkı yarattım.” [Süyûti, *ed-Dürerü’l-Müntesire*, s. 125; Aliyyü’l-Kaari, *el-Esrârü’l-Merfüa*, s. 273]

³⁰¹Nasıl bilmek gerekiyorsa, seni öylece ve hakkıyla bilemedik ya rabbî

[21B]

Çünkü kendisinin sonradan yapılmış, bir fâilin fiili neticesinde yaratılmış olduğunu gördü.

Mevlaya güzelce taat etmek için nice yıllar hüzün ile secde eyledi.

Ey ulular! O secdede iken, Hayy olan Allah nefsi akıldan eyledi.

Ey hoş asıllı! Onun nefsinin gayet güzel olduğunu görünce, akıl nefse meyletti.

Daha sonra da nefis, akla meyletti. Sanki bir anne ile baba bir araya geldi.

Arş, yeryüzü, ahiret, bitkiler, bütün kâinat bu ikisinden ortaya çıktı.

Onun için aklın adına ‘aşk’ dedim ki cihanın varlığını gerektirdi.

Sahiller iri taneli incilerle dolsun diye uçsuz bucaksız olan aşk denizi çoştı.

Muhabbet denizinin dibi kaynadı. Köpükler ve çöpler onun üzerinde oynadı.

Ey genç! Aşk denizi ‘akl-ı küll’dür. İki cihan ise onun üzerindeki köpük ve çöpler gibidir.

O derin deniz daima çoşup taşar. Sahilinde ise köpük ile çöpler bulunur.

Dalgalar, ruhlar oldu. Üzerlerindeki çerçöp de cesetler oldu.

Çerçöpler sahilde kalır ama deniz, dalgayı içerisine alır.

[22A]

Deniz, bu dalganın dönüş yeri oldu. Dalganın kulağına ‘irci’î’ hitabı erişti.

Bu dalga için dönüş yeri ancak bu denizdir. Çünkü hemen o anda yine denizi arayıp sordu.

O ki sahilde onu kumlar yuttu. Herkes aslına erişemedi.

Can aşk denizinin dibine dalmayınca canana kavuşma lezzetini bulamadı.

Canın soyundan olursa o garip, sevgiliye kavuşmaktan nasibi yoktur.

Dokuz atasına asi olan can, sekiz anaya ayak bağı olur.

Hicran cehenneminde hor ve ağlayıp kalır. Ayrılıkta sayısız belalar görür.

O basait aslından uzak güldü. Cimrilik ile sefil bir halde ayrılıkta kalır.

Ama o basit her terkipte gülerse âlemi letafet kuşatır.

Can, eğer cimrilik ile sefillerden olursa Hakk ona ‘lâ uhibbu’l-âfilîn’ der.

Aşk atına binen cân, aslına erer ve orada payidar olur.

Bir damla idi, umman olmak istedi. Zerrenin azmini parlak bir güneş eyledi.

[22B]

Şeriat ehli kimseler ‘bütün insanların ruhları bilfiil mevcuttular’ dediler.
 Hepsi cesetler yaratılmadan önce vardı. Kimisi velî kimisi peygamberdi.
 Hâsılı, ruhlar, bedenlerden kadimdir. Hazret-i Hakk’a nedim oldular.
 Gayb âleminin bahçesinde ruhlar bülbül olup hoşça öterdi.
 Bil ki yönlerin olmadığı o mülkte ruhlar, dilberin yüzüne bakıyorlardı.
 Nice yıllar güneş gibi olan Hüda’nın yüzü, nikabını kaldırıp canlara tecelli etti.
 Güneş gibi olan ışıklarını canların üzerine salınca canlar zerreler gibi sema etmeye başladılar.

Gel ve ‘elest’in namesini işit. İçini inkârdan temizle.
 Orada ‘evet’ diyen kimdi? Gel mümin ol, inkârı bırak, sözünü kes.
 Ezelde canlar âleme can verirdi. Hakk’ın yüzüne karşı gazeller okurdu.
 Hâsılı hepsi fiilen mevcuttu. Hazret-i Allah’a kulluk ediyorlardı.
 Lakin ey oğul, hikmet ehli ‘ruhlar bilkuvv ve mevcuttu’ derler.
 İnsan ruhu ‘akl-ı küll’de gizliydi. Nitekim taş ile demirin içindeki kıvılcım gibi.

[23A]

Ruhlar, gaybın karanlığının içinde zerreler gibi keşmekeşsiz gizli idiler.
 Bunun bir misali süt ile yağ gibidir. Ya da fûnun ehli ile fen gibidir.
 Yahut habbe ile ağaç gibi ruhlar da onda gizli idi.
 Onların ortaya çıkışına ‘vücut’ derler. Öyle ki bedenlere bürünüp secde kılsınlar.
 Gayb ile yokluk sabit olsa geldiği...
 Bir yokluk var ki onun gelmesi yasaklandı ve gaybın içinde kaldı.
 O yokluk bizzat ezelden oldu çünkü zuhur etmeye yer bulamadı.
 Hâsılı, Allah’ın ilminde vardı. Gayb içinde bedensiz bir nur idi.
 Sonuç olarak bu iki grup ihtilafa düştü. Birisi Anadolu’ya birisi Taif’e gitti.
 Birisi doğuya birisi batıya gitti. Hiçbirisi ne yaptığını bilmedi.
 Lakin sen hakikat ile bir baksan hiçbir eğri haber bulmazdın.
 Bilmiş ol ki Hakk eri, batılı görmedi ve onun için kâmil oldu.
 O yüzden Hayru’l-Beşer her şeyde ‘Hakk’ı haktan açılan göz gördü’ der.

[23B]

Şeriat ehli ve hikmet ehlinde gelen bu haberi gel hakikatten işit ey rehber.

Birbirlerine söz vururlar ama bilesin ki ikisi de haktır.

Ey akıl sahibi kişi, şeriat ehli dedi ki: orada mevcut olan yüce ruhlar, hayvânî ruh değil, kudsî ruhlardır. O kudsî ruhlar, daima Hakk'ın nurlarıyla dosttur.

Kudsî ruh, Allah'ın nurudur ve daima O'nun dergâhında bulunur.

Çünkü o, 'neheftü fihî min ruhî'dir ve daima Hayy olan Allah ile hayat bulur.

'kün' emriyle cisme büründü ve Hakk ehli ile gerçekleşerek ortaya çıktı.

Bu latif ruh (kudsî ruh), cisme bürünmez. Çünkü o bütün âlemlerden daha şerefli.

'kün' gibi onun nuru cesetlere erişir ve fiile gelerek nice günler boyunca durur.

Ey sere! (?) eğer güneşin şuası yerlere erişmese... buz olup geçerdi.

Hâsılı, bu kudsî ruh kadimdir ve Hazret-i Hakk'a nedimdir.

O, Hakkın üflemesinden olmuştur ve daima Hakk ile. Gerçi onun aksi bir zaman boyunca Hakk ile.

Ona 'Hakkın emri' deme çünkü o memurdur. Ten ise onun ile mamur olmuştur.

[24A]

Güneş gibi onun nuru cesetlere erişir ve fiile gelerek nice günler boyunca durur.

Ey eli sıkı kişi eğer güneşin ışınları yerlere erişmese buz olup yere geçerdi.

Akl-ı küll var olduğundan beri onlar da vardır ve daima devran ile dönüp dururlar.

Hâsılı, fiilen mevcuttular ve hepsi Allah'a ayna idiler.

Lakin buna 'bilkuvvedir' diyenler, 'bilfiildir' demediler.

Bunu diyenler hikmet ehlidir, bunu anla ve gönlünde mana gülşeni açılın.

Ey akıllı kişi! Bu, hayvanî ruhtur ve o cesede bağlanmıştır.

O cesetle gelmiştir ve onunla gider. Hakk ona ne eyler ne eder, kim bilir?

Şüphesiz Hakk'ın ilminde bu vardı. Ancak şimdi 'bilfiil' olanın ne olduğu anlaşıldı.

Hakk'a malum idi ki o kesif ruh, kudsî ruh gibi latif olmaz.

Cisme girmedikçe bir fiili yoktur. Manevi darlık ve genişliği, fiili, söz söyleme hassası yoktur.

O, meni ile harekete geçti ve cisimle birlikte doğarak ortaya çıktı.

O, 'ruh-ı cismanî ve ruh-ı nefsanî'dir. Ona 'kudsî ve sultanî ruhtur' deme.

[24B]

Ruh-ı cismani ve nefsanî beden dâhil olmuştur, bunu anla.

Ancak ey veli kişi, insanî ve sultanî ruh, bedene dâhil olmamıştır.

Hâsılı, insanın ruhu beş tanedir ve bunların üçü daima bedende bulunur.

Ama ikisi bedenden hariçte kaldı ve ‘meariç’ sahibi oldu.

Ey genç! Tevhid ehlinin sözlerinde açık olan ruhun ne olduğunu beyan edeyim.

Kimse bu zamana kadar ruhun ne olduğunu anlatmamış değildir ancak biz bazı şerhleri beyan edelim.

Âlemlere Rahmet olan (s.a.v.) ‘Ruhunu bilmek, Hakk’ı bilmektir’ dedi.

Nefsini bilen Hakkı bilir. İşit ki ‘vallahu yehdike’s-sebîl’

Şeriat Ehlinin Sözlerini önemsemeyenler Hakkında

Şeriat ehli buyurdu ki: felekler ve yıldızlar canlı değildir ki hareket edebilsinler.

Eğer felekler gece gündüz dönerlerse de sen onların ilmi ve iradesi var sanma.

Onlarda ilim de yok irade de. Şikâyet de etmezler memnun da olmazlar.

[25A]

Anla ki bu yüce felekler her ne işlerse işlesin seçme şansları yoktur.

Yaz ve kış göklerin bir özelliği, gündüz ve gece ise yine onların bir halidir.

Allah, bu cihanı tanzim etmek için her semaya ayrı bir sebep koydu.

Semalar her ne kadar yükseldilerse gündüz ve gece bir yerde ayak bağı oldu.

Gerçi gökler kendisiyle çok övünür ama onları döndüren Cabbar’ın elidir.

Ey selim kişi, ancak bunların yanında hikmet ehli kimseler ‘semalar canlı ve bilgilidir’ dediler.

‘Onlarda kendi kudretleriyle istemek, şikâyet etmek ve memnun olmak mevcuttur’

Kendi kudretleriyle daima dönerler ve tam bir seçme özgürlükleri vardır.

Öyle ki sanki sema bir değirmendir ve kendiliğinden döner.

Buğdayı kendisi bitirir ve yine kendi un ederek ‘ye ey dedem’ der.

Sebepsizce hem bitirir hem de yitirir. İşte ne acayıptır ki hikmet ehli böyle dedi.

Dünyaya hem hayat hem ölüm; hem şikâyet hem de saadet verir.

Birisini zengin birisini fakir eder. Birisini aziz, birisini zelil eder.

[25B]

Birisine yasaklar birisine ihsan eder.’ Hikmet ehli, bu sözlerde hata etti.
 Hakkaten bellidir bu sözler şıktır. Ey gayretli kimse, eğer tevhit ehli isen bunu anla.
 Hiç semanın yaratıcı olması mümkün müdür? Yahut bir kimseye mani olması?
 Ya öldükten sonra kimseye can verebilir mi? Yahut bir kimsenin yitiğini bulabilir mi?
 Ya insanlara şikâyet yahut saadet verebilir mi? Yahut hayat ve ölüm verebilir mi?
 Gece gündüz durmadan çark vuran (dönüp duran) bir köledir. Hakk aşkı ile her zaman zindedir.
 Gece gündüz âşık gibi devran eder. Ayağı bağlı (kul ve köle gibi) âlemi seyran eder.
 Dokuz felek de dönmeye mecburdur. Bil ki gece gündüz bu fiilinde mazurdur.
 Ancak (ehl-i necm) olanlar azmıştır ve pek çok yanlış sözler yazmıştır.
 Ve bu yazıları görenler onları tasdik ettiler. Halkı bu sözlerle zındık ettiler.
 Bazıları göklere ‘yaratıcıdır’ ve ‘bazen nimet veren bazen de mani olan hâlıktır’ dedi.
 Bazıları ‘dünya çok eskidir ve yer ve gök de çoktandır kalıcı ve ebedidir’ dediler.
 Bazıları reenkarnasyona inandı ve bununla ‘ehl-i pasüh’ oldular.

[26A]

Her birisi ayrı bir küfre düştüler. Peşinden gelenlere daima ‘es-Sala’ okudular.
 Eyvah ona ki remilcilere tabi olur. Mahşer gününde onun arkadaşı Deccal olur.
 Rahmet suyuna batmış olan ‘müneccimler, yalancıdır’ dedi.
 Ey emin kişi candan dinle ki O Âlemlere Rahmet Rasulullah ne dedi:
 ‘Kim remile ve kâhinlere inanırsa kâfir olup cehennemde zelil olarak kalır’
 Hâsılı, Allah başka her şey kuldur. Buna ‘yok’ diyenler küfre düşmüştür.
 Yerde ve gökte çokça sebepler vardır ama ‘Fail-i Mutlak’tan başka bir fail yoktur.
 Bütün her şeyin hayatı Hakk’tandır. Buna ‘yok’ diyenler tam bir cahildir.
 Yaratıcı ve Rızık Verici olan O Sübhan’dır. Ondan başka her şey fanidir.
 Bu âlemi suyun üzerinde tutan kimdir? Hiç kendi kendisine öyle durabilir mi?
 Bütün her şey Kaza Eli ile tutulur. Yazık o kişiye ki kazanın hükmüne rıza göstermez.
 Her ne şey var ise bunları kaza var eyledi. Yerleri sakın, gökleri ise dönücü eyledi.

Kaza Kaderin Hükmü ve Bedduanın Reddi Hakkındadır

[26B]

Ey rehber! Hakk'ın hükmüyle kaza ve kader aynı mıdır yoksa ayrı mı?

Hakkın hükmü, Allah'ın ezelden ilmidir, onun bedeli asla ve kata (görülmedi)

Ey hidayet yolunun talibi! Allah'ın her şeyi bilmesi onun hükmü imiş.

Çünkü O, her şeyi zahir eyledi. Asıllarını ve detaylarını ortaya çıkardı.

Hakikat ehli, ona 'kaza budur' dedi. Eğer sen de mümin isen o kazaya rıza göster.

Bütün her şey tamamen fiile gelince onun ismi de 'kader' oldu.

Ey baba! Meşiyet, kader ve kaza hepsi hükme tabi oldular.

Parça ya da bütün olarak her ne olursa Allah'ın hükmüyledir. Ama Allah'ın hükmü de O'nun ilmiyledir.

Ey baba! Allah'ın bildiğinin ortaya çıkması kaza, onun fiile gelmesi ise kaderdir.

Kâinattaki bütün fiiller kaderdir; gidip gelmek, ölmek yaşamak...

Ey hikmet sahibi! Bil ki kaderi reddetmeyesin. Lakin Alîm'in ilmi hükmü reddeder.

Ey vefalı kişi! Eğer bir vakitte bir dua olursa kaza reddolur.

Âlem içinde o kadar halk olur. Ona 'reddolur' diyenler hamdır.

[27A]

Ey baba! Kader, hem yaz hem kış gibidir. Âlemi baştan başa kaplar.

Bunları def etmek edebiyen mümkün değildir. 'mümkündür' diyenler biliniz ki yakinen bilici değildir.

Lakin insanlar bazı sebepler ile bunları kendi nefsinden def eder.

Soğuk ile soğuğu, sıcak ile sığağı ısıttı. Kara ile denizi, deniz ile karayı?

Ey rehber! Soğuk, sıcak, deniz ve kara kaderdir ve birini def eder.

Kaderin fiilini def eden yine kaderdir. Aynı siperin kılıcı def etmesi gibi.

Sen kazadan yine kazaya kaç. Başka yere kaçarsan Hakk ile çekişmiş olursun.

İşte Hakk'tan yine Hakk'a kaçmak budur. Âlemlere Rahmet Hz. Peygamber s.a.v. öyle dedi.

Allah'ın Rasulü daima 'gazabından lutfuna kaçmayı' dua ederdi.

Ey rehber! İşte bu yolculuk Allah'tan Allah'adır. Çünkü O'ndan gayrısı yoktur.

‘Hakk’tan başkası vardır’ vardır diyenler üstün kişiler değildir. Bir varlığa iki demek ise layık değildir.

Çünkü Hakk’tan gayrı her şey fanidir. ‘Gayrısı yoktur’ demek hakk ehlinin irfanıdır. Halkın ömründe çok günler vardır ama fani olanın varlığı yoktur.

[27B]

Hâsılı, Hayy ve Edebî olan Allah’tır. Yaratı ve Âlemlerin Rabbi (güldürür?)
Nasıl cansız bir beden atıl olursa cihan da Hakk’ın zatı olmadan batıl olur.
Zarar ve ziyansız daima faaldir. Kudretiyle yüce bir çatı gibi durur.
Hakkı görenler Rahim olan Allah’ın rahmetine erişti. Ancak kendi fiillerini görenler kovuldu.

‘Ben keramet satarım’ diyen habis kişiler kahrolur ve Hakk onlara yardım etmez.

‘Ben filan kişiyi öldürürüm’ diyeni şeytan su ve meni eyledi.

‘Ben filan kişiye yüce makamlar veririm, Hakk katında ne dersem gerçekleşir’

Hâsılı, mağrur ve kibirli kişiler riyakârdır ve ebediyete kadar yeminler edip duran haindirler.

Dilberin yüzünün mumuna kendisini pervane edip özünü yok edenler merttir.

Bu vücut, aşk ateşine yanmadıkça asla Hakk’a secde edemez.

Varlık şehrini harap etmedikçe görüş kâsesinden şarap içemezsin.

Ey garip kişi eğer dilberin yüzünden nasiplenmek istersen varlığını yok eyle.

Ruhların Allaha Dönüşü Hakkındadır

[28A]

Ey makbul kişi! Hikmet ehli kişiler der ki: ne zaman ki canlar, bedenlere iner
Akl-ı külden ayrılan bu can, seyrederek bedene gelir.

Eğer bedeninde kemal sahibi olursa o can aslına geri gidebilir.

Eğer arşa layık olursa arşa gider. Yeryüzünde kalır deme.

O can hangi göğe gittiyse –kulların canı ya da meliklerin canı farketmez-

İlmi ve feyzi hangisinden aldıysa can verdiği zaman da canı oraya gider.

O makamdaki canlar, o canı kendilerine çekerler. Çünkü o can onları daima sevdi.

Çünkü can, melekler gibi temizdir. Onun dönüş yeri yine feleklerdir.

Eğer bir can göklere layık olamadıysa göğe çıksa da onu yere kovarlar.

O can feleklerin altında zelil olarak kalır. Çünkü göklere çıkmak için bir delil bulamamıştır.

O can hor bir şekilde bedensiz kalır. Vatan sevgisi(özlemi) onu yakıp kavurur.

Ey genç! İşte böyle diyenler hikmet ehli arasından tenasühe(reenkarnasyon) inananlardır.

‘Bir zaman boyunca bedensiz olarak kalır’ derler. Ta ki tekrar kemale erişince...

[28B]

Bedensiz bir halde kemale erişince yine o can aslına döner.

Bazıları der ki: bir can öyle yerde kalınca başka bir cisme bürünür.

Ya dört ayaklı hayvanlardan olur ya da insanlardan.

Bu beden gül? Can onun hemdemi olur.

Böylece ta kemal buluncaya kadar bir bedenden çıkar bir bedene girer.

O can aslına dönünceye kadar bütün âlem ona cehennem olur.

Ey dost! Güya o canın aslına vardığı yol, işte bu yoldur.

İşte bu grup cihana cehennem dediler. Her biri şüphe denizinde boğuldu.

Bu sözler Yunan hikmetinin sözleridir. Bu kelimelerin sahipleri imansızdır.

Ebedi olan kelam Ahmed’in s.a.v. ilmindedir. Hakikat Ahmed’in s.a.v. kelamındadır.

Medine’nin hikmeti âşıkların dimağıdır. Yunan hikmeti ise fasıkların fikirleridir.

Bir bedende iki can bulunmaz. Çünkü ezelden beri her bir cesette ruh vardır.

Can hiç havada asılı olur mu? Ey kişi! Bu sözler şeriata aykırıdır.

Bu sözlerim gayet açıktır, gizli değil. Böyle diyenler felsefecilerdir.

[29A]

Felsefecinin kaçacağı hayaller çoktur ama itikadı yoktur.

İmam Şafii dedi ki: mantık okuyan kişi yüz büyük günah işlemiş gibidir.

Hakk dinin yoluna gir ey yolcu! Dünyanın her bağına rehin olma.

Özünü iki cihanın bağlılıklarından kurtar. Ta ki sözlerin daima tevhit olsun.

Eğer sırf vahdet makamına ermek dilersen iki cihandan da vazgeç ey gulam!

Hakk aşığının makamı yine Hakk’tır. Çünkü o bağlanmışlıklardan azadedir.

Aşk ateş ile nuru ayırt edemez. Çünkü o huzurda Allah’ın vechini buldu.

Ey yüce kişi! Âşıkların maksadı daima sıdkın safasında bulunup mecliste eğleşmektir.

Âşıklar fani olmadan önce bekayı buldu. Onun için Hakk'ın yüzünü görmek istediler.

Hakk, âşık için daima mekân oldu. Onun için âşıklar yar için canlarını saçtılar.

Eğer aşığın canı yok olursa, o can daima Allah'ın zatının nuruna gark olmuştur.

Öyle ki mezheplerin kayıtlarından arınmış olsun ve Hakkın vechini arzulasın yeter, vesselam.

Vahdet Ehlinin Sözlerine Göre Büyük Âlemin Ortaya Çıkışı Hakkındadır

[29B]

Ey şehadet sahibi! Vahdet ehli kimseler şöyle der: Hakk'tan başka hiçbir varlık yoktur.

Muhakkak ki zevalsiz olan Hakk'ın varlığıdır. Bu masiva ise aynadaki bir hayal gibidir.

Kâinatın varlığı yok olacak olan bir gölge gibidir. Çünkü onun varlığında sebat yoktur.

Kâinatın varlığı bir dalga gibidir. Hakk'ın zatının varlığı ise derin bir deniz gibidir.

Gelip gitmeler kâinat içerisindeydir ancak vahdet, Zat'ın denizinin içindedir.

Âlemin varlığı mecazdan ibarettir. İnsanın tufeyli onun içindir.

'Vücut' odur ki asla yok olmaz. Fenada ve (anâ)da daima bakidir.

Hem 'vücut' odur ki daima bakidir. 'vücut-i lâ-yenam' değildir.

Madem ki o 'vücut-i vâhidi) bildik. Öyleyse gayret et ve o varlığın vacidi ol.

Vahdet ehli yine buyurur ki: o vücuda yerler ve gökler secde ederler.

Onun ismi riyasızca Zahir ve Batın'dır. Ki büyüklerin zuhuru onunladır.

Zahiri, bütün kâinatın ruhudur. Batını ise Zat'ının büyük nur deryasıdır.

Hâsılı cihan O'nun nuruyla dopdoludur. Sen deme.

[30A]

Ey amca! O'nun nuru cihanın canıdır. Hem görüş hem duyuş hem de anlayış o nurladır.

Ey güzel namlı! Kudret, ilim, irade ve kelam... Hepsi o nurdur.

Hakk, cihana inayet eyledi ve her yere O'nun nuru sirayet etti.
 Âlemin içindeki her şey ayna oldu. Ta ki o nurla hepsi?
 Ya pencereleriyle haneler oldu yahut feyzinin şarabına kadehler oldu...
 Her pencereden güneşin girmesi gibi o nur da her haneye parlaklık verir.
 Gerçi haneler zamanla harap olur ama güneşin varlığı bakidir.
 O nur daima kusursuzca âlemin içindekilere tecelli eder.
 Parça ve bütün onunla daima canlıdır. Yer ve gök onunla ayağa kalkmıştır.
 Onun ne başlangıcı ne de sonu vardır. Çünkü O'nun vasfı 'Allah's-Samed' oldu.
 Nitekim canın kendi özünü görmesini ve cismiyle birlikte ondan söz işitmeyi istedi.
 Hakk'ın nuru aynada kendi özünü görsün istedi.
 Nitekim ruh, O'nun isimlerinin vasıflarını cismiyle birlikte gördü ve hoş fetihler buldu.
 Hakk'ın nuru insandan, kendi özünü açıkça görmesini diledi.
 İnsanı her şeyden faziletli kıldı ve âlemi ona hizmetkâr eyledi.
 Ey amca! İnsana sıfatını verdi ve ona 'suretimdir' dedi.
 Yani ey himmetli kişi, 'insan, esmama ve sıfatlarıma mazhar oldu' dedi.
 'Âlemin kutbudur' denilen insan, daima Allah'ın dostu oldu.
 Ancak her hayvan sıfatlı insan, her yalancı Rahman'ın suretinden olur sanma.
 Hâsılı, Hakk'ın nuru insan olanadır. Öyle ki insan o dersi Hakk'ın vechinden aldı.
 Ey pesir! (?) Bütün cihana bakınca her şeyi nur olarak gördü.
 Hem kendi vücudunu hem de cihanu nur olarak gördü çünkü Hakk'ın veçhi ile huzur bulmuştu.
 Veliler de işte o nur ile baktılar ve riyasız olarak kendilerini nur olarak gördüler.
 Hakk'ın nurundan kendilerini ayırt edemediler. Sözlerinin Hakk'ın nutku olduğunu anladılar.
 Böylece 'Hakk, bizden ayan oldu' dediler. Sadık ol ki bu ifadeler sana keşfolsun.
 Ey himmetli kişi! Bizden bir kelam ortaya çıkarsa o kelamı eden Hakk'tır.

[31A]

Riyasızca 'gözümüz Hakk, kulağımız Hakk, nutkumuz Hakk'tır' dedi veliler.
 ?
 Ahmed'den s.a.v. 'men reânâ' haberi geldi. 'Beni gören Hakk'ı gördü' der.
 Sen 'yedullahu fevka eydihim'den hoş haberi al ki senden hayal def olsun.

Hâsılı derler ki: Bizler Hakk'ta faniyiz. O yüzden iki cihanın sultanıyız.

Şüphe yok ki sancaksız davulsuz bir şahız. 'Kün fe kân' kavmi ise bizim askerimizdir.

Hakk'ın elinden aşk şarabını içmişiz. Ağzımızı 'ene'l-Hakk' sözüyle açmışız.

Yokluk sahibi vücut 'ney' gibi oldu. Hakk'ın üflemesi ona sürekli dem vurur.

Faniyiz ama Hakk'la birlikte bakiyiz. Cihana aşk şarabı dağıtan sakiyiz.

Cismimiz burada bir karşılık bulur ama ezelde hepimiz tek bir zat idik.

Orada geçmiş ya da gelecek yoktur. Padişah ya da kul da yoktur.

Geçmiş ve gelecek, cisimle birlikte var oldu ve 'kesret' sıfatı ile isimlendirildi.

Ey birader! Gece ve gündüz isteyegör ki sana o acayip nur görünsün.

[31B]

Nice kimseler o nura erişti ve asıl ile teferruatın ne olduğunu gördüler.

Onunla âlemin acayıplıklarını gördüler ki insanın vücudu orada yok olur.

Öyle uçsuz bucaksız bir denize daldılar ki cehennem nedir cennet nedir bilmediler.

Hikâye

Yüce bir kutup vardı. Sözü nü hilafsız hakikatle söyledi.

Dedi ki: şüphesiz ben o nura eriştim. Ancak o anda ben yok oldum.

Onu gördüm ama kendi özümü göremedim. Aynı bir gölge gibi güneşin önünde duramadım.

O anda o nur ile bir oldum. Ama vücudum zorda kaldı sanma.

Nihayetsiz, dalga vuran bir nur deniziydi. Orada yüz binlerce erkek ve kadın batmıştı.

O nurda alt, üst, ön, arka, sağ, sol yoktu. Var git onu bul.

Ey insanlar! Kuvvetim gitti ve öyle mecalsiz kaldım. Öyle ki kendi özümü bilemez haldeydim.

Beni görenler 'buna ölüm gelmiş' derdi ama bende hala hayat eseri kalmıştı.

Bir nice gün boyunca öyle ölü gibi kaldım. Yemeden, uyumadan ve aklım gitmiş bir vaziyette...

[32A]

Ondan sonra aklım yerine gelince bir kişiye bu halimi anlattım.
 Bana dedi ki: ‘ey aziz, çabuk yürü bir kişinin harmanına git’
 İzin istemeden bir avuç samanı al. Sonra o mal ne olur görürsün.
 Gidip birisinin samanını alınca o anda bu canımın ahını işittim.
 Baktım ama artık o nuru göremedim. O safa ve huzuru da göremedim.
 Kendi gözümünden güneşin şuası gitti. Öyle ki sanki sultan gidince memleket harap oldu.

Ey amca! İşte bir avuç saman alanın hali böyleyken senin halin nice olur, de bana.
 Her fakirin zulüm ile arpasını buğdayını almak kimdendir ayın(?)
 Bu kanun filandan çıktı dersin, Müslümanların malını yersin.
 Ya zayıfların kanını zulüm ile dökersin ya nahif kalpleri kırarsın.
 Ya ‘ben felan kişinin şehzadesiyim, avamdan ve havasdan da yukarıdayım’ dersin.
 Yahut da işin böyle kibirlenmek olur. Başını indirmek de her fakire ar olur.
 Sen bu halinle Hakk’a erişmek istersin. Bir de duaların kabul olsun istersin.

[32B]

Belki ‘ben de nuru görseydim, birisi olsa da nuru sorsaydım’ dersin.
 Ama ya onu görenleri dönüp inkâr edersin yahut onu sorup isteyenleri.
 Eğer hidayet güneşinin şulesini istersen her bir kulun ayağının altında yolun tozu ol.
 Eğer güneşin nurunun parıltısını dilerse, gel, varlığının dağını harap eyle.
 Eğer âleme padişah olmak istersen kemeri giy ve insanın toprağı ol.
 Herkes kendi özünü açıkça bilir. Biz muradımızı hoşça beyan edelim.
 Bu âlemin öncesinde ne vardı, bundan sonra sonunda ne vardır, bunu anlatalım.

Vahdet Ehlinin Sözlerinden Diğer Bir Söz

Ey din sultanı! Vahdet ehli der ki, âlemin aslı bir heyuladır.
 Eğer heyulanın ne olduğunu bilemezsen can kulağını aç ve beni dinle.
 Ey oğul! Heyula bir hakikattir ki özünden her suret ortaya çıkar.
 Ey üstad! Mesela mürekkep bir heyuladır ki harfler ondan ortaya çıkar.
 Bil ki anasır (dört unsur) da heyuladır ki bu suretler, şekiller ondan ortaya çıkar.

[33A]

Yeryüzündeki bütün şeylerin suretleri ondan ortaya çıkar. Bu hikmeti anla ve gör.
 Çöp de demir de heyuladır ki onlardan ne isterlerse yaparlar.
 Lakin o (basît) ilk heyuladır ki o her şeyi kuşatmıştır.
 Gaybın ve şehadetin kaynağıdır o. Ey iyi namlı kişi! Bu sözleri anla.
 Bil ki onun adı ‘Ceberût’ur. O senin cisminin ve canının kaynağı oldu.
 Ey iyi namlı kişi! Ulvi ve süfli âlemde her ne suret var ise...
 Hepsî bu heyuladan ortaya çıktı. Bu sözlere gönül ver, kaçma.
 İşte heyula âlemi ‘ceberrut’ur. Gayret göster ki onun hemdemi olasın.
 Nasıl ki melekût mülkü severse Ceberût da melekûtu ister.
 Onun için birbirini sever. Ki orada bütün yaratışlarını peyda eder.
 Nakkaş, kendi nakşını çok sever. Zatının yaptığı işi görmek ister.
 Hâsılı mülk ve melekûtun her birisi şüphesiz Ceberûtun mazharı oldular.
 Ey sere! Gerçi Ceberût bunların kaynağıdır ama bunlar ona mazhar oldu.

[33B]

Ceberût âlemi bir derya gibidir. Her demi suretlerden dalga vurur.
 Suretin biri gider biri kalır. Bazıları baki, bazıları fani olur.
 Ceberût âlemi, ulvi şeyleri kendine çeker. Çünkü onun ile nispet kazanır.
 Kim ki nispet bulamayıp uzak kalır, o şakîdir, asla saitlerden olmaz.
 Ceberût âleminin sınırı yoktur. İki âlemin zatı ebedi olur.
 Tevhit âlemi tamamen ondadır. Oraya eren kişi diri olur ve daima orada kalır.
 Akıl onun hakikatine asla varmak için hiç yol bulamaz. Çünkü fani olmadıkça erişemez.
 Ey gulam! Orada bal ve hantal(?) birdir. Zehir ve panzehir de birdir, vesselam.
 (Orada) Musa a.s. ve Firavun cenk etmezler. Zira orada çokluk ortadan kalkar, birlik kalır.
 İbrahim a.s. Nemrud ile suhl yapar. Orada doğuran da doğurulan da birdir.
 Orada şahin ve keklik, kürk ve tüy birdir. Çünkü kesret şüphesiz heva imiş.
 Sen o yerde bir kişi vardır sanma. Belki Malik ve Cebbarın mülküdür.

[34A]**Hakkın Sıfatının Tecellisi Hakkındadır**

Ey genç! Vahdet ehli yine şöyle der: Hakk'tan başka yoktur 'kün fe-kân'

Sıfatını tecelli ettiren Hakk'tır. Kâinat onun ile ortaya çıktı.

Ey himmetli kişi! Bütün her şeye baktılar, Hakk'la dolu olduğunu gördüler.

Gördüler ki Hakk hem âbit hem mabuttur. Ve hem kasdeden hem de kasdedilendir.

Gördüler ki Hakk hem zikreden hem de zikredilendir. Ve hem şükredem hem de şükredilendir.

Gördüler ki Hakk hem âşık hem de maşuktur. Ve hem rızık veren hem rızıklandırılındır.

Gördüler ki Hakk hem şahid hem de meşhuttur. Ve hem secde eden hem secde edilendir.

Gördüler ki Hakk hem âlim hem de malumdur. Onu âlemde yoktur sanma.

Gördüler ki Hakk hem gönderen hem de gönderilendir. Bu sözleri anla ve haddini aşma.

Yani bir vücut olarak Hakk'ın kudretindeniz. Hakka secde kılacak kuderti yok.

'kün fe-kân' vücudu yok olan bir gölgedir. O Hakk ise bizzat kalıcıdır.

Ey genç, Allah'tan başkasının vücudu serap gibidir. Histe vardır ama zatında yoktur.

[34B]

Bil ki Allah'ın tecellisi üç tanedir. Ondandır başka sözler boştur.

Biri zat, biri sıfat ve birisi de kâinattaki fiillerdir.

Ey emin kişiler! O'nun zatı daima sıfatın üzerine tecelli eder. Sıfat da fiillere tecelli eder.

Ey yüce kişiler! Fiiller daima sayısız ve hoş tecellilerde bulunur.

Bazen kahr bazen lutuf; bazen yakınlık bazen şiddet ile...

Kerîm'in lutfuna müminler mazhar olurmuş. Kâfir ise cehennem ateşine layık imiş.

Merhamet ve gazap Hakk'ın sıfatıdır. Acayıptır ki mümin de kâfir bunlara mazhar olur.

Ey akıllı kişi! Bu iki yüce isim, müminin ve kâfirin rabbi imiş.

Her birisi Rabbine kulluk eder. Hem de Rabbi katında sevilirler.

Rabbi kuluna kadıdır. Onun için ne ederse onlar razıdır.

Âşık olan kişi sevdiğinden razıdır. Rabb de kulluk edenden razıdır.

Çünkü Rab, kendisini kulundan görür. O makbul ve mazhar olmuş olan kulundan razıdır.

Lakin ey genç! Eğer ‘insanlar mecbur olmuşlardır’ diye sual edersen...

[35A]

Mümin de kâfir de mecbur oldular ve her biri fiilerinde mazur oldular.

Davet, vaaz ve nasihatten gayenin ne olduğunu söyle ki gönülden maraz gitsin.

Ey birader, davet, vaaz ve nasihat haktır. Gel sen buna ‘kötü sözlerdir’ deme.

Davet, Kahhar’dan Gaffar’adır. Çünkü mümin kahır karşısında biçaredir.

Davet, ya Müzill’den olur ya da Aziz’den. Eğer bu yolda isen bu kelimayı temiz kıl.

Hâsılı, Allah’a gidiş budur. Herkes için tek dergâh budur.

Kâfir kişi, O’nun kahrına mazhar olmuştur. Merhamete ersin diye onu davet ederler.

Ancak sâlik, kahırdan da merhametten de geçer ve belki de Zat’ın nur denizine göçer.

Dilberin mezhebinde âşık eziyet ve cefa ile mahcup olur ve ayıplanır.

Salik, ikilik kaydından kurtuldu ve Allah’a has olup Zat’a erdi.

O kişi ki Zat’ın denizine battı, mezhebinde her bir fırka yeksan oldu.

O kişiler, riyasız olarak hâs oldular ve birlik denizinin dalgıçı oldular.

O kişinin menzili lahut âlemdir. Ki o kişi hayran bir halde kendi özünden habersizdir.

[35B]

Ancak kesrete müptela olanlar ... Şaşkın halde kalırlar.

Hâsılı o kişi Tanrıya tapsa bile vehimden ibarettir. O kişi Hanefî değildir, belki Cehmî’dir.

Ey hoş asıllı kişi! Bil ki kimisinin taptığı cennettir kimisinin cehennem.

Kimisinin taptığı altın ve gümüşdür. Böyle kişi mümin olmaz, ateştir.

Kimisi ise sultan oluşuna, çokça hazineler ile hakan oluşuna tapar.

Kimisi vezir oluşuna tapar ve kendi özünü halkın üzerinde görür.

Kimisi kadı oluşuna tapar. Halk ile hoş itirazı oluşuna tapar.

Kimisi molla oluşuna ve halkın içinde başının yüce oluşuna tapar.

Kimisi ‘ben şeyhim’ diye ortaya çıkar. Hakk o şeytana asla yardımcı olmaz.

Ey mümtaz kişi! Eğer namaz riya ile olursa, Hakk o kişiden beri olur.
 Ahmed s.a.v der ki ‘riya, küçük şıktır’ Bu riya bir nakış gibi baki kalmaz.
 Şirkin küçüğü ile büyüğü aynıdır. Riya sahibi, bahtiyar olmaz, bedbahttır.
 Hâsılı Allah’ın işi ihlastır ve ihlas sahipleri O’nun has kullarıdır.

[36A]

Ahmed s.a.v. der ki ‘Kırk gün ihlas eyleyen kişiyi Hakk kendi Zat’ına has kul eyler.
 Onun kalbinden hikmet pınarı akar ve daima feyzi halkın üzerine dökülür.
 Allah’ın rahmeti âlemlere gelince halktan zahmeti götürür.
 O, maksuduna bakıp durur ve ne rivayet ne de beyan ister.
 Tevhid ilmini görür ve O Vedud yüz yüze tecelli kılar.
 Zandan ve araştırmadan tamamen kurtulur ve daima baktığı yer Hakk olur, vesselam.
 Aşk şarabı ile sarhoş ve harap olur. Âlem gözüne bir serap gibi görünür.
 Bedeninin durağı toprak olur ama seyri daima feleklere olur.

İnsanın Hakikatı Hakkındadır

Ey insanın hakikatini öğrenmek isteyen kişi! .
 Ey fakir! Sen özünü bilmedikçe hayvanlar gibi hor ve hakir olursun.
 Hakkı bildin. Şimdi de kendini bil. Çünkü Muhammed s.a.v. açıkça demiştir.
 Ey biçare kul, özünü bilmeden sana Hakk’ı bilmeye yol bulunmaz.

[36B]

Eğer kendi hakikatini bilmek istersen gözden sibalini silmen gerek.
 Eğer insanın zahir ve batınını bilersen canın her zaman Hakk’ın hemdemi olur.
 Dinle ki sana aslının ne olduğunu beyan edeyim de vücudunun zahir ve batınını öğren.

Bu bedenın terkibi nedir, hem de bedenın içindeki ruh nedir öğren.
 Ancak önce bedenının aslını ve bu cana nasıl kavuşmuştuğunu dinle.
 Ey genç! İnsanın aslı bir meni imiş. Bunca suretler ondan ortaya çıkarmış.
 Bedenin ilk cevheri odur. Hem heyula hem de Ceberût.
 Meni, kendi özünü çok sevdi ve gözü ile yüzünü görmek istedi.
 Özü tafsil etmek istedi. Duymak, görmek ve konuşmak istedi.
 Ey sere! Meni, ana rahmine erince orada bir ay kalır.

Bir ay geçince Hakk'ın lutfu o meniye bağlayarak onu 'alak' eder.
 Allah, onu dördünce ayda bir et parçası eder. Kemi ve damar ayrılır.
 Ey veli! Dördüncü ayın başına gelince 'şems-i ali' onu besler.

[37A]

O ayda hayat bulur ve gıdalar beslenmek ister.
 Orada hem hareket ve irade, hem şikâyet ve hem de saadet hassaları verilir.
 Ey oğul! Dört ay geçince ona baştan başa cisim ve can verilir.
 Gıdası da rahim içinde hayız olur. Göbeğinden bütün vücuduna feyiz olur.
 Ey reşit kişi! Dokuzuncu ay da gelince müşteridir?
 Ey iyi namlı kişi! Dokuzuncu ay da tamamlanıcı doğum gerçekleşir. Anla bu sözleri.
 Ey selim kişi! Eğer bu sözü anlamadıysan başka bir şekilde anlatayım.
 Meni, anne rahmine erince orada dört kısım olur.
 Yuvarlak bir şekil olur, aslında sudur. Sonra o meni bağlanıp et parçası olur.
 Nutfenin mertebesi dört oldu ve...
 Her tarafını kuşattı. Çünkü Allah onu nutfe kıldı.
 Bilmiş ol ki üzerini kuşattı ve hepsinden daha latif oldu.
 Gerçi hepsinden latif olanı odur. Ondan daha aşağıda olan daha yoğun oldu.

[37B]

Hepsinin altında olan galizdir. Nutfenin ortasında saklanır.
 O galiz, nutfenin merkezinde durur. Ey yüce kişiler bu sözü işitip anlayın.
 O galize 'sevda' ismini verdiler ve ona en yüce cüzlerin merkezi dediler.
 Ey şerefli kişi! O ki ondan ala ve latif oluşur. Ona balgam ismini verdiler.
 Ey himmet kişi! Onun mizacı yaş ve soğuktur. Bil ki Hak onu suya mukabil eyledi.
 O ki kandır, ... Ondan oldu. O bütün organların sultanıdır.
 Ey genç, onun mizacı yaş ve sıcaktır. Hak onu havaya mukabil olarak yaratmıştır.
 Ey oğul! O ki diğer üçünden de yücedir. Akıl sahipleri ona 'safra' dediler.
 Onun mizacı da sıcak ve kurudur. Allah onu ateşe mukabil olarak yarattı.

Unsurlar ve Tabiatların Beyanı Hakkındadır

Böylece dört unsurun suretini tamamen öğrendin. Ey himmetli kişi! Şimdi de tabiatların ne olduğunu bil.

Unsurlar zahiren onlara muhaliftir lakin bil ki batınen birbirleriyle uyumludur.

[38A]

Tabiatların muvafık ve birbirlerine birleşmeye layık olduğu...

Her unsurun iki veçhi vardır. Dinle ki sana bunları beyan edeyim.

Yerde hem kuruluk hem soğukluk bulunur. Suda ise hem rutubet hem de soğukluk var.

İkisinde de soğukluk bulunur. Birbirleriyle hoşça uyuşurlar.

Ey kişi! Hava ve suda rutubet vardır. Onun için daima münasiptirler.

Ey oğul! Hem hava hem de ateşte sıcaklık vardır. O ikisi de birbirine muvafıktır.

Ateşin kuruluşu toprakla münasip oldu. Çünkü ikisinde de kuruluk var.

Gerçi ateş, daha yüce soyludur ama daima toprağı ister.

Toprak, su, hava ve ateş birbirinin zıddıdır ama tabiatlarıyla insanı oluştururlar.

Bu unsurlar hem âlemin kıyamına hem de insanın oluşmasına sebeptir.

Meni de bu dört tabiat unsurundan oluştu. En güzel suretler bundan oluştu.

Bu dört unsurun rengi birbirinden farklıdır. Bu sebepten birbirinden ayrıdır.

Lakin ana rahminin kanını içince ve göbeğı vasıtasıyla her bir yerine erişince...

[38B]

Hepsinin rengi gül rengi gibi olur. Çünkü onun gıdası rahim içindeyken kan olur.

Bu dediklerimin hepsi bir ay içerisinde olur. Bunca şekli o bir ay içinde bulur.

Hayvan Bitki Ve Madenlerin Beyanı Hakkındadır

Unsurları ve tabiatları da hakikatlarıyla tamamen anladın.

Şimdi de ‘üç varlık’ın (mevalid-i selase) hikmetini de anla ve ondaki Hakk’ın kudretini gör.

O ‘mevalid’i beyan edelim. Anlayanlara güzelce açıklayalım.

Ey genç! Bil ki bu üç varlığın birisi ‘madenler’dir.

Ey himmetli kişi! Birisinin adı bitkiler ve birisi de hayvanlardır.

Ey yüce kişiler! Bu madenler toplamda on dört tanedir. Yedisi açıktaki yedisi kapalıdır.
 Ey dedem! Bunların açıktaki baş, el, karın, üreme organı, ayak, ... ve... dir.
 Batındakiler ise beyin, gönül, ciğer, öd, böbrektir.
 Ey şehriyar! Yedincisi ise dalaktır. Bunlar da ikinci ay içerisinde ortaya çıkar.
 Sana madenlerin ne olduğunu söyledim. Bir bir bunların sırrını açıkladım.

[39A]

Ey iyi namlı kişi! Kan, safra, balgam ve sevda bu madenlere taksim edildi.
 Hayat ve gıda yolları bütün bedende görünür oldu.
 Ey Allah'ın rehberi! Daha sonra his ve hareket yolları ortaya çıktı.

Nebati Hayvani Ve Nefsani Ruhun Beyanı Hakkındadır

Daha sonra ona 'nebâtî' ruh verilir. Onunla cisme kuvvet verilir.
 Ey iyi namlı kişi! O beden yiyecekleri hazmetmeye kadir olur. Hem de yüreği güçlenir.
 Ey genç! Yürek o anda ruh-ı nebatın halisini kendisine çeker.
 Yürekte o halis de hazm olunca 'hayvânî' ruh ortaya çıkar.
 Hayvani ruh, yürekte hazmolunca bütün organlara hayat verilir.
 Organlar, hayvani ruh ile canlıdır. Bedendeki her şey ona bağlıdır.
 Hayvanî ruh, cisme kassamdır. Bunu bilmeyen kişi kötü namlıdır.
 Gönül, hayvani ruhun makamıdır. Bu yüzden gönül, Arş-ı Rahman'dır.
 Bil ki hayvani ruhun saf özü, 'dimağ-ı ulv'e çıktı.

[39B]

Bunun adına da 'nefsanî' ruh dediler. Pek yüce imiş, aferin üstadını?
 Bu ruh, his ile pek hareketlidir. Gerçi aynı hayvani ruh da öyledir.
 Hayvani ruhun beyanı budur. 'yok' diyen bil ki cahildir.
 Lakin dördüncü olur ey nevbetî! Gözünü aç ve bu hikmeti iyice bil.

Nefsani Ruhun Tasarrufu Hakkındadır

Bil ki nefsanî ruh kassamdır. Bütün bedeninin zahir ve batınına lutuftur.
 Zahirde beş, batında beş hisse hâkimdir.

Zahirdekiler duyma, görme, tatma, koklama ve beşincisi de dokunarak hissetmektir.
 Bilmek gerekir ki batındakileri de diyeyim. Birisi ‘hiss-i âlî’dir.
 Birisi ‘vehm’ birisi ‘hayal’dir. Birisi de ‘hafıza’dır ey kişiler!
 Birisi de tasarruf âlemi oldu. ‘Baise’ ve ‘faile’ onun hemdemidir.
 ‘Faile’de her ne hadise olsa onlara ‘baise’ hükmeder.
 ‘faile’ye hükmeden ‘baise’dir. Ondan sonra bu beden ‘ef’al’e gelir.

[40A]

İşte insadaki bu üç ruhu bil ki bunlar hayvanlarla beraberdir.
 Bil ki bu üç ruh, hayvanlarda da insalarda da vardır.
 İnsanın hayvanlardan şerefli olması ‘insanî’ ruh iledir ki o latiftir.
 Eğer insan bu üç ruh ile kalırsa, sefil olup hayvanlarla hemdem olur.
 İnsandaki şeref ‘insanî’ ruh iledir. Ki onunla her tarafta hayır işler yaparlar.
 ‘İnsanî ruh’ meleklerden yücedir. Âlemin sultanı, Hakk’ın kuludur.
 ‘İnsani ruh’ Allah’ı görür. Bütün isteklerine erişen odur.
 ‘İnsani ruh’tur miraç eden; Hakk’ın nurunu başına tac eden.
 Akıl onun vasıflarına karşı daima hayrandır. Çünkü ‘Lâ-yenâm’ (kendisine uyku erişmeyen Allah) ona ‘neferrü fihi’ dedi.
 ‘Bu ruh bedene dâhil midir yoksa değil midir’ diye sordu ve kimse bir cevap bulamadı.
 Şeriat ehli ‘sütün içindeki yağ gibi bu ruh da daima bedendedir’ dedi.
 Lakin ey temiz canlı kişi, hikmet ehli ‘bedene dahil olamaz’ dedi....
 Ey genç! Dâhil ya da hariç olmak bedeninin vasıflarındandır. Bunu şüphesizce anla.

[40B]

İnsani ruha göre mekân yoktur. İşte hikmet ehli böyle beyan etti.
 O can daima ‘la-mekân’ı seyreder. Asla bir makamda durmaz.
 Ey aziz! Âlemin ‘simurg’u o imiş. Kaf dağı ise onun için bedenmiş. Kıl temiz?
 Lakin hepsi şöyle ittifak ettiler ki bu üç ruh bedenden tak olmadı.
 Nefsani, hayvani ve nebati ruhlar, bedene dâhil oldular.
 Ey himmetli kişi! Bu üç ruh beden ile birlikte doğdular. Beden ile de giderler, vesselam.

Hayvani ruh, ‘müdrik-i cüz’î’dir. Çok kişiyi azdırır, ‘....’dır.

İnsani ruh, bütün işlere ariftir. Çünkü Rahman ile oldu ve huzur buldu.

Hayvani ruhun işi yemek, uyumaktır. İnsani ruhun arzusu ise sevgilinin yüzüdür.

Hayvani ruh, hayvanlar gibi sadece yer içer. İnsani ruh ise Sultan’a yakınlaşmak ister.

Hayvani ruhun arzusu yemdir. Bulamazsa kederinde ölür, telef olur.

İnsani ruhun işi muhabbettir. Onun için didar sahibidir.

Hayvani ruhun yeri ‘siccin’dir. İnsani ruh, ‘illiyyin’in haslarındandır.

[41A]

Vahdet Ehline Göre Ruhların Yükselişi Hakkındadır

Ey kardeşim kulak kesil bu güzel açıklamaya ki kendinde de açıkça göresin bu hali

Ey civanmert, vahdet ve şeriat ehli güzel bir söz söylediler

İnsan ruhunu bulan her kişinin, peygamberlere sadakati candan olur

Ey civan, mümin olanların ruhunun konakladığı yer göklerdir.

Eğer ibadet etmek ruhuna yakın geliyorsa, ona abid(ibadet edici) denilir ey dinin sultanı

İkinci göktedir onun yeri, daima ruhu orda kalır

Eğer dünyayı ruhuyla terk ederse, delilli olarak ismi zahid olur

Hem de üçüncü gökte durur ve o katta kalıcıdır

Eğer irfan ehli olursa, her şeyin aslını temiz eder

Ona mürşid derler bil bunu ve dört kat göğe sebil verirler

Eğer bir kişinin işi daima muhabbetse, o kişi evliyadandır

Göğün beşinci katıdır makamı ve oradadır ruhu devamlı

[41B]

Eğer bir kişide mucize ortaya çıkarsa, onu Allah peygamber seçti demektir

Semanın altıncı katındadır çünkü Allaha sürekli davet eder insanları

Ona hem mucize hem kitap verildi ve ey cemaat bu resullerdendir denildir

Yedi kat göktür yerleri ve başları daima kürsüye erişir

O mucize kitap ki şeriatı açıklar ve şeraitin aslına zindelik verir

Beş tanesi en büyüklerdendir; kılıç sahibi ile yücelerden oldular

O ki (Hz.Muhammed) bu beşi tamamlayıp hepsinin sonuncusu oldu.
 Dördünün makamı ve yeri kürsüdür; beşincisinin yeri arşdır ey şanlı kişi
 Budur latif ruhların göğe yükselmesi, kesif ruhlar ise vücutlarıyla aşağıda kaldılar.
 Hem oruc hem de namaz bu göğe yükseliş için bir şükür halidir ey itimad edilen kişi
 Ama şeriat ehli der ki himmetli kişi, bu makamlar Allahtan lütuftur
 Vahdet ehlinin açıklamalarını da işit ki hakikati açıkça kavrayasın
 Dediler ki bir kişinin bin yıllık ömründe önde gelenlerden olursa

[42A]

Allahın ilminin özüne giden yolu bulamayan, her nefesde yeni bir ilmi bulamaz
 Denizler mürekkep olsa bile Allahın ilmi bitip tükenir deme
 Allahın sonsuz ilmini gördüğü için “Rabbim ilmimi artır “dedi peygamber
 Güzelliği dört kitabın ayetidir, iki cihan ilim denizinde bir dalgadır
 Zerre kadardır dünyanın güneşi ve şüphe yokki güneş gibi yüzünün etrafında döner
 Her zaman dönüp geri gelir ki kimse bilmez onu
 Bazen kendini eder bazen köle, bazen taşlar atlas yatak olur
 Bazen kendini Hüsrevle Şirin eder, aşığa zehrini şirin gösteririr
 Bazen kendini Âdemle Havva eder, bazen ismini Vamıkla Azra eder
 Bazen adını Leyla ile Mecnun eder, bazen aşığın gözlerini kanla doldurur
 Eğer bu sözü bileyim dersin ey himmetli kişi, Allahın mert kuluna canı yürekten köle
 ol

Kullukda sultan olasın ey fakir, Hak ile batılı birbirinden ayırasın
 Bütün herkes Âdemi bulmak ister, çünkü bulunca onun olgunluğuna erişir
 Âlemin olgunluğu budur ey genç; hemen ayaklarına ulaşmasıdır.

[42B]

İnsanın olgunluğu hakka ulaşmakla olur, çünkü onun aslı da teferrüatı da hakdır
 Çünkü insan özünü tam olarak bilirse Hakktan başka bir şey olmadığını görür
 Hakka erenin yaratılışı da sevimli olur, halk içinde Hakka o sevgili olur
 Yaratılışı hakkıyla ahlaklanır, mürşidi iki âlemdir onun

İnsanda Kaç Ruh Olduğu Hakkındadır

Çünkü tabiatla unsurlar bir olur, iki nesne de ortaya çıkar ey mir
 Ruh tabiattan ortaya çıkar inan, hem unsurlardan da ten meydana gelir ey genç
 Ama ruh kaç tanedir konusunda ayrılığa düşüldü, hangisi yoğun hangisi saf
 Bazısı her insanda beş ruh vardır dedi ey kibar kişi
 Bazısı dört tanedir dedi, insanda anla ey falan
 İnsan acayip sırlarla doludur, çünkü paştan ayağa nurludur
 Dış görünüşü kandildir, iç tarafı o temiz zatın nurudur.

[43A]

Bitkilerin ruhu bir cam gibidir, Hayvani ruh ile karıştırılır ey itimad edilen kişi
 Nefsani ruh zeytindir, gül tükenmez zaman zaman kokar
 İnsani ruh nedir, lambadır. Gül şekiller âleminin meşalesidir.
 Kudsi ruh nur üzere nurdur, bunu böyle bilmeyen mazur görülür
 İnsanda iki cihan var imiş ve Allah katında böyle olması istenilir
 Bütün âlem insanda bulunur; yerler ve gökler
 Gerçi insanın bedeni insanlık âleminde de ruhu ilahi âlemin nüshasıdır.
 İster Ceberût ister melekût âlemi olsun, hepsinin de özü insandır.
 Kısacası insan bütün âlemlere ruhtur, nice insan bu âleme sultandır
 Bütün bu âlemin karanlıklarına ışıktır ve bedeni içinde gizlenmiştir
 Miskin olan insan özünü bilemez, bu yüzden hayvanlardan daha aşağı seviyede olur
 Ama özünü bilen sultan olur ve şüphesiz melekten daha iyi derecededir
 Ey kardeşim ne dilersen de bana ve sen kendini bil ve yürü diyorum sana

[43B]

Eğer dilersen hak sendedir ey genç, sözümü işit ve yabana atma
 Âlemi niçin dolaşırsın ey fakir, Allah gönlü gök tahtında şah imiş
 Her zaman yeryüzünde dolaşma, herkese her yerde gönül gözü açılmaz
 Kendini bilen her zaman muradına tamamen erer vesselam

Dünyada ve insanda ne olduğu hakkında

Eğer öğrenmek istiyorsan dinle ey kardeşim ki aşk ile ruhun coşsun
 Allah nesnel ve öznel şeylerde buyurdu ki ayetler okunsun ey himmetli kişi
 Ta dünyadan zatına deliller ola, ara yerlerde binlercesi kararmış ola
 Allah ‘Âlem benim kitabımdır’ dedi, ilk ve son cevabım budur dedi
 Allah böyle dedi ama insan nasıl görsün bu kadar büyük âlemi
 İnsan aciz kaldı çünkü bu kitap çok büyük ve insanı bu kitabın içinden seçip ayırdı
 Gerçi bu seçim kitabın özetidir, ama onda bütün kitap vardır

[44A]

Gerçi kısa bir kitaptır âlem, Hak bütün âlemi onun içine aldı
 İnsanın bedenidir âlemin bir eşi, lkin ruhudur Hakk’ın nefesi
 Halk âlemi oldu bedeni şüphesiz, âlem-i emir oldu ruhu daimi
 İçi Hakk, dışı halk oldu bil, sen kendini bilmene budur yol
 Küllî akıldır gerçi âlemin başlangıcı, lâkiin seyretmekle erişti insana
 Cihâna insan halifedir, eğer külli akıl ile olursa dâima
 Dünya onun ile korunmuştur, çünkü Hakk’ın lutfü ile bulunmuştur
 İlk akıl onda oldu tamam, Hakk’a yakın ol dâima ve’s-selâm
 Bütün âlemde olanın bir numunesi onda oldu açıkbir hâl ile
 Hâsılı insan bir kitap oldu ki okuyan bile Hakk’tır ey genç
 Kuru ve yaş onda bulmuştur nizam, budur açık kitap ey namli kişi
 Dört kitab bunun izahıdır, bunu bildirmeye bir tabidir
 İki cihanı bunda buldum ey büyük, siz kendinizi bilmeye açıkça çalışın

[44B]

Hakk’ın fiilleri hakkındadır

Hak Teâlâ çünkü kendi diledi, bir varlığı yaratmayı
 Arş üzerinde ortaya çıkar o varlığın şekili anla sen bu hikmeti
 Sonra yavaş yavaş iner, tâ gelir Kürsiye girer
 Bundan sonra yıldızlara asılır, yedi kat sema ondan gelir
 Yedi semada dolaşır, yıldızlardan bulur ışık
 Çünkü olur süflî âleme yakın, gelecekte olur bir acâib sultan

Ona tabiat derler ey civan, karşılayıp önüne gelirler hemen
 Ona bir binek iletilir dört ayaklı ki müsafir binsin ona diye
 Olur ayağı kan ve safrâ ey civan, balgam ve safra ile yürür bir zaman
 Gayb âleminin müsafiridir her zaman, atla gezip hareket eder şüphesiz
 Görünen âlemde o atlı, açıkça gezer nice zaman
 Bir zaman çocuktur bir zaman genç, bir müddet güçlü kuvvetli olgun yaşta olur

[45A]

Sonunda erişir ecel haberi, alır Ruhunu Allâh azze ve celle
 Eğer orada kemâle ererse, bulur o zaman aslına kavuşmayı
 Dâima kavuşmaktır onun her anı, olmaz ayrılıktan dolayı hüznü
 Geldiği Arş’a tekrar kavuşur, kalbine gelmez ayrılıktan keder
 Budur âlemlerin Rabbi’nin fiilleri, bundan halifenin işini de anla ey emin

Hakk’ın halifesinin fiilleri hakkındadır

Bu vücutta küllî akıldır pâdişah, hem Hakk’ın halifesidir şüphesiz
 Nitekim Hak hükmeder bu âleme, küllî akıl hâkim oldu insana
 Her ne şey insanda zuhur etse, gayb âleminde küllî akıl yapar onu
 Dış âzâlardan çıkar dışarı, çünkü bütün azâlar ona hizmetçidir
 Halife küllî akıldır şüphesiz, insanın ruhu hayatın Arş’ı oldu
 Onun kürsîsi hayvânî ruhtur bil, sen kendini bilmeye yol budur
 Yedi iç aza yedi sema, zamanın sırdaşı oldu ona

[45B]

Yedi dış aza ey emin, riyasız ona zemin olmuştur
 Halife her ne emretse her zaman, insân ruhu kalır hemen
 Çünkü o ruh onun Arş’ı oldu, emir ilk ona iner ey dost
 Sonra Kürsi’ye iner bulur karar ki ona hayvânî ruh denilir
 Sonra yedi semdan geçer, yedi iç azaya benzer
 Sonra yedi kat yere eder zuhur, huzur içinde yedi dış azaya geçer
 Bazen elden bazen gönülden ey civan, yapılır o halifenin fiili her zaman

Eğer elden zâhir olursa o zaman, dört ayaklı bir binek iletirler gitmeye
 Ayağı demirden oldu bil, dudedür biri büriye ber sebîl
 Yani elden gelendir kitap, nereden gelir her insan bir cevap
 O dediğim binek mürekkeptir, ona biner o müsafır dilediği zaman
 O halifenin emri dâima çıkar, bu sıfatlarla elden meydana gelir
 Eğer gönülden çıkarsa o emir, bineği dört ayaklıdır ey reşid.

[46A]

Nefestir ses ile harf, müsafır olan ona biner ey genç
 Ne isterse halîfe ona hükmeder, bazen aşk eder bazen ilim eder
 Hâsılı her işi ilk işler o, sonra âzâlardan emir ile bulur bir yol
 Gâibde mutlak emir sâhibidir bil ki bulur âzâlardan çıkacak bir yol
 Her işi kim işlese odur sultan kesin, bil ki vücudu vardır onun ey dost
 O vücutta açık iki şekil vardır, biri zihinde birisi dışarıdadır ey reşid
 Birisi aklî birisi hissîdir, birisi vahşî birisi insancıldır
 Hâsılı o halîfe gizlidir, rivâyetsiz, sebepsiz ve sözsüzdür
 Sebepsiz, âletsiz ve uzuvsuz, işini yapar bugün veya yarın
 Diri ve âlimdir kendi muradıyla, kudret ile dinlemesi, görmesi ve konuşması vardır
 O halifedir Allah’a sevgili olan, çünkü onunla ortaya çıktı ey yüce kişi
 Hak kendi sıfatı ile süsledi onu, bir cisme bağlayıp belirli eyledi
 Hakk’ın naibidir bu cisim içinde o, Hak’tan alır feyzini Resûlsüz o.

[46B]

Kıldı isim ve sıfatlarına ayna, her zaman Hakk’ın nuruyla açığa çıkar
 Her ne yazsa hatırımdan geçene ağzım, kulak onu işitir göz onu görür açıkça
 O halifeden görülen her zaman, ona döner ey dîn sultanı
 Nitekim Hakk’ın yaratmasıdır şüphesiz, döner ona her şey tek tek
 O halifeye yazmak veya söylemek, gözüne ve kulağına erişir ve’s-selâm
 Her kişiden görülen son, ona dönmektir bil ey güzel sıfatlı
 Her kişinin aslıdır eğilip bükülmek, sâhibine döner geri
 Ey kardeşim o halîfe sendedir, lâkin gaflette kaldın her zaman
 Şeyh ve mürşid vardır sana her zaman, lâkin hakkını bilmedik genç

Bu vücudun içi nur doludur, lâkin nuru görmeyen kördür
 Hak nuru gerçi aslında çoktur, yarasa gibi olan onu nasıl görsün
 Küp gibi su dolusun ey genç, susuzluktan nasıl versin hediye
 Hem ki azıcık bir güneş içindesin, nefse köle olduğunu bilmezsin.

[47A]

Eğer sendeki nuru açıkça görseydin, o zaman içindeki zehir akardı ey falan
 Sende gizlidir Hakk'ın cevheri, ona âşıktır yer ve gök, insan ve cin
 Sende bir hakikat vardır ey civan ki onu kaldıramadı yer ve sema
 Sen seni bil ölmeden ey sabırsız kişi, çünkü zâtın ve sıfatın nuru sensin
 Her ne varsa yerde ve gökte sende vardır, bütün âlem hizmetine köledir
 Bütün âlem sendedir böyle bil eyfakir, düşerek kılma kendini hakir.
‘Sizin nefislerinizdedir, görmez misiniz’ âyeti hakkındadır
 Ey kardeşim dinle bu beyanımı, seni diğer varlıklardan ayırt edeyim
 Diyeyim ki yüce ile alçağın misâli her kişide vardır ey genç
 Yerde ve gökte her ne varsa şüphesiz, insanda vardır bir benzeri ey civan
 Yüce âlemin misali ruhtadır, alçak olanın benzeri bedendedir
 Hâsılı dinle bazısını açıkça, anlatayım gel anladıysan şüphesiz
 Çünkü nutfe indiği zaman rahme, ilk cevher mesabesinde bil

[47B]

Birinci cevher ki tam akıldır, Hakk'a giden pek hızlı binektir
 Nutfe basit bir cevherdir, lâkin bütün azâları içine alır
 Onun karşıtı oldu bu, dinle bu sözleri can kulağı ile
 Çünkü o nutfe dört kısımdır bil, sen onları dört unsur mesâbesinde kıl
 Nutfe çünkü azâları açığa çıkarır, âzâları ortaya çıkarır ey büyük
 Eli ile ayaktır, baş ile ferç, meydana gelir o fiiller girip çıkmak ile
 O yedi yer mesabesinde, bunu bilen nurile doludur
 Çünkü iç azalar zâhir olunca, yedi gök mesabesinde olur ey reşid
 Onların tamamı dünyaya karşılık oldu, hem de aya bir misal oldu
 Onun için aydır vâsıta, iki cihana yüce râbıta
 Bu semada çok melek ardır, Cebrail onlara dâima başkandır

İlim ile zikir ve âhiret tedbirleri, onlara teslim olundu ey hoca
Hem beyin ikinci semayadır misal, hem Merkür ondadır kavga etme

[48A]

Onda bulunan melekler dâima, yazılan şeylere bakar ey genç
Yürek oldu üçüncü semaya misal, Venüs yıldızı onda parlar emsalsiz
Yürektir şüphesiz o âlemin, bailangıcıdır uzuvlardan ayrılan her damarın
Sevinç üzere olan melekler, üçüncü semâ üzerinde dururlar eksiksiz
Dördüncü semaya misaldir kalp bil, güneşin semâsı gibidir ey asil
Odur yüce semâların kalbi, hem de hayatın kaynağıdır ey genç
Hem meleklerin işi zikirdir, onların en yücesi İsrâfildir
Karaciğer imiş beşinci semâyâ misal, onda merih yıldızı yükselmekte imiş
O gökyüzüdür âlemin muradına, matem kahrına darbinasebeptir
Onun melekleri hep kahredicidir, çünkü onlar Cebbâr olan Hakk'ın mazharıdır
Ciğerdir altıncı semâ mesâbesinde, onun makamı da müşterî yıldızıdır
Hem cihanın sâhibidir o, ondaki melek Mikail imiş meğer
Oradaki melekler dâima, rızıkları taksîm eder oldular ey genç

[48B]

Dalaktır yedinci semanın misali ey dîn ehli
O semâ Zühal yıldızına oldu mekân, çok melek vardır onda ey akıllı
Alınan canlar onun içindedir, onların en yücesidir Azrail
Hayvânî ruhun misâli Kürsidir he zaman, sâbit olanlar o semada almıştır makam
İnsânî ruh Arş'ın bedelidir, o halifenin olduğu yerde olur mu kargaşa
Nitekim Arş'a hâkim Rahmândır, insan ruhu üzerine o sultandır
İnsânî ruh Arş'tadır dîama, o uyumayan Hakk'ın halîfesidir
Eğer fânî olursa bu katı cisim, akıl ruh ile bâki kalır
Cismin menzili her ne kadar körse de, varacağı yer cennet ile huridir
Her kime bu kitap vird olur, özünü bilmek kolay olur ey genç
Kim de bundan bilmezse hâlini, boşa geçirmiş olur gün, ay ve yılını
Bu kitaptan bilemeyen özünü, iki cihanda görme onun yüzünü
Kimse böyle anlatmadı insanı, insanı bilersen olursun Hak dostu

[49A]

Bu kitap süs oldu âleme, cevherdir özünü bilen insana
 Gelmedi âleme bunun gibi bir kitap, geri yazdılar hesapsız birçok kitap
 Bunda son buldu kâmil ilimler, anlayanlar nefsinin kendisi dışındakilerden bilir
 Bu yüce kitabı kim okursa, iki cihanda aslını bilir riyasız
 Kimse yazmadı Ceberûtnâmeyi, insanlar kâğıda kalem ile yazalı
 Lazım olan ile mümkün olanın anlatımı bitti, bundadır hepsi böyle bil
 Ârif kimsenin gözüne gül bahçesidir bu, lâkin inkâr edenlerin gözüne dikendir
 Allâh'ı bilene bu bir sermayedir, yeni başlayanların canına dadı gibidir
 Hikmet çeşmesine doğru çıktım yola, giden ona bunda bulur gıda
 Gerçi Türkçedir Ceberûtnâmesi, lâkin bilmez bunu insanların çoğu
 Hak dergâhında bulunan dâima, o bilir bunun işâretini eygenç
 Gerçi Türkçe'dir lâkin gâybâ daırdır, kendi ayıbını gören özünün aybını görür
Sâlikin niyetini açıklamak hakkındadır

[49B]

Ey dergâha yönelen, ay yüzlünün cemâline bakayım diyen kimse
 Gel muhabbetten konuşan, varlığın aşkında gayret eden
 Görmek istersen sevgilinin yüzünü, aşk rehberinin şâhının eteğini tut
 Eğer aşk olursa rehberin ey civan, açık kılar sevgili sana güzellikleri
 Sevgilinin aşkı eğer ulaşırsa canına, ateş vurur bu bütün bedenine
 Hakk'ın aşkının zerresi kâfidir, sevgiliye ulaşmak istersen ey civan
 Âşığa, Hak sevgisi sermayedir, sevgili ile âşığı hep beraberdir
 Olmazsa kişi âşık akılsızdır, o dâima âşıkları inkâr edicidir
 Zâhit olsa da o şeytandır, çünkü aşksız olan imansızdır
 Olur onun ibâdeti sırf riya, çünkü aşk yoktur onda olur heba
 Hâsılı eğer aşk olursa sana şeyh, hâlis olur sana her şey ey fakir
 Nice işlerini hatta canını ey genç, sevgilinin yolunda kılmaslını feda
 Her kim ki âşık olur ey ârif kişi, sonunda can verir o Yahyâ gibi.

[50A]

Çünkü Zekerîya olanın aşktır işi, sevgili yoluna koydu başını
 Her kim ki aşk ile yâr olur, Mansûr gibi darağacına çekilmiş olur
 Cüz'î akıl ile yetinen ey çocuk, sonu câhillik ve hünersizlik olur
 Lâkin âşık olan o mert kimsedir, aşk ateşinde yanmaya pervanedir
 Eğer olanlar ederlerse parça parça, Hak'tan dönmeye çâre bulunmaz
 Aşk olmayan kavuşamaz yâre, dilese ona canını vermeye
 Sâlik olana aşk sermayesi lazımdır, çünkü isteyene aşk dâima nasip olmuştur
 Eğer kabul ederse muhabbet sâlikî, o sâlik olur iki cihanın sahibi
 Niyeti aşk olan kavuşur, cüz'î akıl sahibine vebal olur
 Ermek istersen Hakk'a gayret ile niyetin aşk olsun kesinlikle
 Aşk sultanına köle ol ey isteksiz, Hak erinin ayağına yapış sözünü kes
 Yılan gibi başını kaldırma dâima, başına inmesin sayısız taş
 Bulayım dersin Hakk'a kavuşmayı, Hak ehlinin ayağı altına tut yüzünü

[50B]

Bulayım dersin Hakk'a kavuşmayı, Hak ehlinin ayağı altına tut yüzünü
 Ben demem sağına soluna dikkat et, belki derim sana aşkı başına tac kıl
 Her ne olursa olsun itiraz etme ki olasın Hak yanında sırdaş
 Yoldan çıkma din ve küfrün nişânını gör, elinden çıkarma aşkın eteğini
 Eğer sevgiliye yol bulmak istersen, küfür ile din nedir canı ister ol
 Küfür ile din iki perdedir ey civan, ikisinden de geçmiştir âşıklar şüphesiz
 Âşıklar Hakk'ı ister, küfrü ve dini değil, sâlik olanın isteği budur her zaman
 Birbirini yok eder çünkü din ile küfür, ikisi de gidicidir ey emin
 Âşık olanlar gidici olan şeylerden vaz geçtiler, cevherin aslına yol buldular
 Her birisi seyr ilallâh eylediler, can ve malını terk ederek makama eriştiler.
Mertebe içindeki mertebelerdeki seferlerin beyanı hakkındadır
 Ey kardeş sâlik isen hazır ol, söyleyeyim sana Hakk'a giden yolu
 Başı seyr ilallâh'tır dâima, budur kalbin makamı ey akıllı.

[51A]

Çünkü yol tutan nefsinden kurtulmalı, kalp sahrâsına erişmeli ey güvenilir kişi
 Sahrâları sınırsız kılar, güldürür isimlerin yansımaları şüphesiz
 O ufuktur ki Cenâb-ı Hakona dedi, güldürür geniş yer ve göğü kesin
 O ufuktur ki onda akıllar durur, o sebepten yollar yol nerede oldu
 Sınırsız yollar ondadır inan ki ersin sana uzak olan
 Birbirine benzemez onda yollar, her yola gitmiştir bir grup
 Onda buldu hepmezhepler ihtilâf, onda olur kavga, dövüş ve ihtilâf
 Çünkümübârek isimler makâmıdır burası, her biri birbinden intikam almak ister
 Birinci isim karşısındaki diğer üçüne, nasıl güldü dışına ve sırrına
 Bütün isimleri bil ki baştanbaşa zıttır, bunu böyle bilmeyen sapıktır
 İstersen bu sırrı kesin bilmeyi, kalbinin aynasına bak görürsün hemen
 Ki şekil ve sûreti gizli değildir, dâimâ onda görürsün ey safâ sâhibi
 Kimisi insan kimisi devdir, kimisi hak, kimisi devin işidir.

[51B]

Kimisi melek, kimisi cindir, kimisi kâfir kimisi mü'mindir.
 Hâsılı kalp bir yüce gök oldu, gül yer ve gökten yücedir ey genç
 Lâkin bu yerin sonu vardır, maksadına nihâyet ve son varır.
 Başlangıcı nefis imiş sonu kalp, ancak hâl ehli olanlar bilir açıkça
 Ey nasipsiz bu seyir biter bir gün, çünkü elden çıkmak ister nefis
 Dev nefsin burada olur melek, sürer ayağına yüzünü felek
 Buradaymış bil sonsuz savaş, tâ ki nefsin muradına erinceye kadar
 Hem kötü ahlak gider gönülden, güzel olur her zaman melek gibi ahlakın
 Aşk ile dâima yükselir, hakka gayret etmeli her zaman doğruluk ile
 Ki ikinci seyre vâkıf olursan, Seyr-i fillah 'Allah'ta seyir''in bile ârifi olursun
İkinci seyir 'seyr-i fillâh'ınbeyânı hakkındadır
 Ey seyr-i fillâh âlemini isteyen, dâima hakkın ahlâkı ile muttasıd ol
 Hakkın ahlâkı ile süslen ki müyesser olur sana bu makam.

[52A]

Sıfatların tecellisini bulmak istersen, ey sabırsız kişi varlığından ayrıl
 Ki dergâhın tozu toprağı olmalısı, birlik mülküne şâh olmalısı
 Çünkü Hakk'ın ahlâkı sende karar etsin, Ölmez sırrının tecellisi kıl sözünü
 Şüphesiz ruhun seyri onda açığa çıkar, Hem İsâ gibi mekânsız olur seyrin
 Birlikte tecelli bulursun, Hakk vasfı ile teselli bulursun
 Şüphesiz çokluk sende toplanır, bir olur gece ve gündüz, asır ve zaman
 Bütün çokluklar onda bulsun birlik, kullar arasında kötülük ve hased olmasın
 Tecellî nuru hesapsız görünsün, bazen ay gibi bazen güneş gibi
 Sonsuz nur denizine ersin o, Ahmed'in ruhunun yüzünü görsün o
 Hakkın sözünü dinleye her zaman, Hak haberinde öyle dedi şüphesiz
 Hem buna nâfile ile yakınlık dediler, bunu bilmeyene gâfil dediler
 Burada yol tutanın göüz kamaşır, Çünkü pek galiptir Hüdâ'nıntecellisi
 Görünür çünkü tecelli rüya gibi olur, Musa gibi kendinden geçer.

[52B]

Onunla güzel konuşur, haber alırken vâsıta gider aradan
 Onun sözünü işitince mest olur, başsız, ayaksız hem elsiz kalır
 Çünkü aşkın şarabını içer o, cennet denizlerine dalar o
 'Beni göremezsın' diye Hak'tan gelir cevap, varlık dağını kıl hemen harap
 Varlığın Hakka ulaşmana manidir, bunu sana söyleye Allah'tır
 Sonra tecelli eder Hak Teâlâ, dağ gibi olan varlığın ortadan kalkar
 Musâ aklı tende yok gibi olmalı ki fenadan tarafa yolu açılsın
 Hakk'ın nuru duymaz teşbihlerini, lâkin yol açılır onun zâtına
 Kalkar ondan sıfât perdeleri, Onun nefesi zât denizinde dalgalanır

Seyr-i Billâh ve sâliğinfenâ bulması hakkında

Çünkü yol tutan bu makama erişince, vahdet denizinde canı karışır
 Çünkü vurur zat nurunun denizinin dalgası, mahvolur o anda kâinat baştanbaşa
 Zerre üzerine doğar o zaman güneş, özünde özünü bulamaz ey genç

[53A]

Çünkü kaldırılırsa kibriyâ perdeleri, yol tutan mahvolur riyasız
 ‘Allah ile’ makamına erişir, katre iken denize karışır
 Sevgilisine erişir âşık şüphesiz, arada başkaları olmasın şüphesiz
 ‘Onunla beraber’ sırrı âşığa delil olsun, çünkü o makama eremez Cebrâîl
 Cebrâîl’e gerçi nur ışık verir, lâkin Hakk’ın nuru onu yakar
 Gerçi o Hakk’a yakındır dâima, lâkin Ahmed ile bir değildir bil ey adam
 Celâl ve cemâli ile sevgili, âşık olana yakında tecelli etmeli
 Vasıtasız, vesîlesiz, perdesiz, sevgili aşığına güzel hitap etmeli
 O sözü یشitirse Cebrâîl, anlamaya asla yol bulamaz
 O sözü یشitirse gökyüzü ehli, hem gökyüzü mahvolur hem melek
 O sözü یشitirse güneş, aşk ateşiyle yanar olur kebab
 O sözü یشitirse ger yıldızlar, tutuşur yanar hemen peşinden olur mum

[53B]

Eğer یشitirse onu ilkbahar bulutları, kıyâmete kadar kan ağlarlar
 Hâsılı âşık sevgili ile olur tamam, birbiri ile eder hoş söz
 Lâkin elde edemez bunu ey genç, varlığında fenâ bulmayınca
 Bu makam ikiliktir ey hoş sözlü, çünkü âşık sevgilisine oldu sevgili
 Hem kâbekavseyn makamı ey civan, sevgili ve aşığın oldu şüphesiz
 Bu vücuddâiresi bir idi lâkin Ara yerde ortaya çıktı sınırlar
 Hayal sınırlarıdır arada çekilen, yoksa dâire bir idi ey adam.

[54A]

Yani yol tutan hayal eder ey can nuru ki benim vücudum vardır şüphesiz
 Hak’tan kendisini özge sanır, zatının vücudu kendisinden bilir
 Sonra bu hayal olur perde, belki dilberin gözüne olur perde
 Lâkin çünkü erer Hüdâ’nın yardımı, hemen o sâlikten baş ayrılmalı
 Sonra tecelli makamında ey civan, görür sâlik özünü şüphesiz
 Mahvolmalı hayali hem aradan, İki cihânı yaratankalır bâki
 Yani sâlik Hak nurunda boğulmalı, ayrılıp özünü bir daha bulmamalı

Zât denizine çünkü o da girmeli, ne yol kalır o zaman ne şehir
 Maḥvolur o anda sâlikin varlığı, vahdet ehli bunlara denir
 EN yüce mertebeye erdi bu grup, bunlara ermez sultanlardan kötülük
 Allah'ta fâni oldu her biri, ne ayağını buldular ne başını
 Yansa bir kelebek mum için ey civan, ateş ile bir olur o anda
 Ya erişirse güneşin bir katresi, o zaman olur deniz ile bir.

[54B]

Bir murdar hayvan tuzluk yere düşse, düz olur hem yerler onuey insan
 Birlik denizi budan aşağıda mıdır, böyle diyen kişi erkek midir?
 Çünküsâlik o denize dalar, Allâh'ta fâni olurve's-selâm
 Şayet kalırsa onda ebedî, sonuçsuz bir sâlik olur o şüphesiz
 Çünkü onun makâm en aşağıdır, kimse bilmez onu ne haldedir
 Ona ermez akılların gücü, görmeden bilirim diyen boş söyler
 Belki sâlik bile özünü bilmez, bir ihtiyacı olmadığı için dilemez
 Terk etmeli küfür ile îman âlemini, çünkü Hak mahvedecektir âlemi
 Yolunda kalmaz zerre miktarı nur ve ateş, gider ondan huri ve cennet düşünceleri
 Kalkar ondan cihanın meşakkatleri, Hakk'ın meczûbü olur ey civan
 Eğer Ahmed'in yolundan giderse, gönderirler âlem ondan güzel nâm
 Fenâdan sonra bulur ebedilik, erer önceden olmadığı makamlara

[55A]

Ey seyrmaallâh'ta kemal bulan ve her şeyde sevgilinin cemâlini gören
 Dinle tâ dördüncüden seyrenden nişan, sana vereyim ey cihanın yükseklerine çıkan
 Ta ki hâline uygun olsun o, seyrine muvafık olsun o
 Çünkü fâniden bulsun sâlikbekâ, Hakk'ı görsün her şeyde mutlaka
 Bütün kâinatın parladığını görmeli, çünkü sıfatlarıdır zâtintecelligâhı
 Âlemin bütün cüzleri ona aynadır, her birisinden görünen zâttır
 Lâkin çokluk o gösterişçilerdedir, çünkü adedlenmek ancak eşyalardadır
 Bin gözükene karşı sûretin, ulaş ki gör bundaki hikmeti
 Gör her birisinde yüzünü, bil o zaman birlik özünü
 Hâsılı kâmil insan ey akıllı, Hakk'ın rahmeti olur insanlar arasında

Hakk'ın ahlakı ile süslendimi o, gizli olmaz görünür her şey ona
Görünüşte de şeriatı ahlak edinmeli o, hem tarikata girmeli o
Hem marifetle hakikat âlemi, olmalı ruhunun her zaman dostu.

[55B]

Evveli ile âhiri bir olmalı, içi ile dışı bir olmalı
Dâima Hakk'a davetçi olmalı, veli olsun, nebî olsun ister Resul
Kâfir olanlara Hakk'ın kılıcını vursun, mü'mini müşrikten ayırsın
Her kişinin için temiz kılsın, hür eylesin câhilliğiazîz olan
Halka iner Hak'tn kemâl için, halka o zaman anlatmak için
Böyle imiş insanları kemâle erdirmesi Hüda'nın ki gelip olsunlar halka hidâyetçi
Böyle imiş gönderilmesi bütün peygamberlerin, Ahmed'dir âlemlere rahmet olan
Eğer hakkı cismine mesken seçerse, ruhu göklerde seyretmeli
Her nefes manada yükselmeli, ayağın tozunu gökler etsin tac
Peygamber ile Cebrâil olmuş dost, veli de Hakk'ın cezbesi oldu
Bazen Hak ile bazen halk ile olur, hem güzel huylar ile olur süslü
Dâima halkı Hakk'a davet eder, kâbiliyeti olanları hem ilmiyle üstad eder
Gece gündüz dâimadergahda olur, yaptığı her şey Allah için olur
Budur insanların sûfî olma şartları, ister köle, ister emîr, ister sultan olsun.

[56A]

Lâkin şüphesiz sâlik olmayanlar, inkâr eder bu sûfileri ey civan
Peygamber ve velilerin yollarını, bilmeyenler inkâr eder ey dost
Ne imiş seyrü sülûk derler şüphesiz, ey kardeşim böyle diyenden sakın
Câhiller bu yolu sandı boş, manası olmayan bir kuru laf
Ne imiş derler fenâ da bir beka da, bu söz bâtıldır bilin mutlaka
Tasavvuf da ne imiş ye, iç, bilin bunların lafı bir hiçtir hiç
Biz tasavvufu şöyle bilirdik ey genç, rida ve asâ ile hemen çekmektir tesbih
Ya mantık okuyan şu mevlânlar, bu makamlara neler derler neler
Yok ederler makamların hepsini, görmedin mi mantıkta ey amcaoğlu
Hem salikin hâline derler hulûl, bilmezler ki Resûlün hâli budur
O gence derler 'beni rahatlat ey Bilal', ta ki Hakk'a ulaşayım

Çünkü bâkî olmak isterdi o, ‘Benimle konuş ey Humeyrâ’ derdi o
Allah için makamı oldu tamam, lâkin ne bilsin bu manayı âlim olmayan.

[56B]

Gerçi okudu felsefe ilimlerini, lâkin hakikatte âlim değildir
Çünkü dünya için olursa marifet, sâhibiyle fâni olur sonunda
Çünkü gönüller söz ile nursuzdur, Hakk’ın nurundan o dâima kördür
Bir kişi var idi anneden âmâ karanlık ile aydınlık nedir bilmezdi
Anasından kör doğmuş idi o, karanlık huyu olmuş idi onun
Belki zulmetin ne olduğunu da bilmezdi, zira zulmet nur ile bilinir
Bu dediğim kör bir gece, sûfilerle beraber oldu ey hoca
Başladı ol şûfilerin şeyhleri, kim ki Hak’tan bolluğu bilirse
Sâliklere görünür ilk başta, dört nur ey Hakk’ın veçhini talep eden
Birinin rengidir koyu mavi ki başlangıçta tende bu görünür
Nefes nuru oldu parlak olmayan bir nurla, sakın sen ona aldanma yalandır güldürür
Biri yeşildir ki o kalbindir, gayb âleminin bahçesinin gülüdür
Birisi beyaz gül rengidir aklındır, bu gül de riyazât ile bulunur ey dost

[57A]

Dördüncü renk siyahtır anla, güldür cânın nuru şüphesiz
Onun içindir siyah ey temiz kişi, onu bildim diyenlerdir ölü
Çünkü mekân gayb içinde kalmıştır, kimse ondan görmemiştir nişan
Hiçbir üstad ruhun özüdür demedi, bu sebepten ona mahsustur siyah
Lâkin ona nur demek lâyıktır, çünkü ona iki cihan âşıktır
İki cihan onunla bulduvarlık, Vedûd olan Hak onu zâtınan mahsus kıldı
Ondan başka nesne yoktur açık, lâkin gözler onu görmez ey büyük
Bu sebepten kaybolur o hü mâ, sâyesinde olur ona erişen padişah
O anda kör itiraz etti, dedi ki ey kardeş yoktur beyaz
Boş dersin ey aydınlığı görmeyen, bu dediklerin hepsi yalan
Nerde gördün sen dört nuru, de ki halka onu görsünler
Ey dediği nurlardan habersiz kişi, lafına desin işiten yuh

[57B]

Nurda denk olmaz ey hayal sâhibi, bu dediğin dört nur muhaldır
 Nuru görse göz kamaşır göremez, rengi var mı yok mu diye soramaz
 Sanma nur bir yerde mahbustur, ya sadece Allâh'a mahsustur
 Bâdemin özünü göremez gözlerin, kış içinde laf imiş sözlerin
 Bir gözünü diğer gözün göremez ey genç, sırf nuru nerede gördün de bana
 Ben işittim kulaktan ey falan, Hak nurunu gördüm diyenler der yalan
 Bir sûfî, hocadan çok mu bilir ki dört nur davası eder
 Hoca oturur okur Metâli' şerhini, nur nedir diye düşünür
 Ey Müslümanlar bu işin doğrusu, bu yalancının sözünü kabul etmeyin
 O zaman açtı ağızlarını hazır olanlar, kes sözünü ey kör
 Çünkü annenden gördüğün ey hakir, çul nedir, ipek nedir sen ne bilirsin
 Sen oturduğun yeri bilmezsin, bir de nurdan bahsedersin

[58A]

Dürdüğün temiz mi yoksa kirlimi, ördüğün merkep mi semer mi?
 Bilmezsin ey günahlara dalmış kişi, nurdan bahsetmek sana ne gerektir
 Köpek gelip ısırsa baldırını, tutma dersin görmeye yoktur gözün
 Kör olanların asâsız canı yoktur, bir ayağını kaldırıp bir ayağını basmaya
 Hatta ki aşasını gözü olana sorar, tâ ki yeder onu gözlü olan kişi
 Sen kulağına da güvenme ey pis herif, tefsir de işitsen veya hadis
 Ki bir ihtimal başkaları olur, ya düşmanındır sana göstermek isteyen yol
 Göz ile görmek nerede olur açıkça, başkasından işitirsin ancak beyan
 Hem demiştir insanların ve cinlerin Resûlü, kigörmek gibi olmaz açık
 Şâhit olsa kör kâdı reddeder, söylese de ona kabul etmez
 Kör olanın hâli budur görünüşte, gönlü kör olanın hâli nedir ey genç
 Eğer derse o sapıktan daha sapıktır, Hak der ona söyleme gönlü kör
 Çünkü şâhitlikte şâhitler lazımdır, iman ehline vardığın yoktur.

[58B]

(eksik) Şâhitliği reddolunur, hem şâhitlik etmeğe yolu kapatılır
 (eksik) dedi ona Hak, çünkü gönül ile almadı Hak'ta kabul
 Gözü açık kör imiş, Hakk'a ulaşmaktan gönül nursuzdur
 Onar derler ki gören göz, şüphesiz Hak huzurunda şâhit olur
 Ona derler ki sevgiliyi gözetle, zira hayvan uykuda ahır gözetir
 (Ona derler ki mekânsız mülk, cihetsiz, resimsiz ona olur açık
 Ona derler ki anka sıfatlı ol, cihet olmadan yakınlık Kâf'ını seyrete
 Ona derler ki ol iyi görenlerden, Hak nuruyla ol her zaman
 Birçok ilden sen haber işitirsin, varıp onunla iş edersin
 Sende Hağ'dan al haberi ey genç, bütün kuvvetlerin Hak'tan olduğunu bil
 Hem söz, hem kulak hem göz, Hak ile olmalı dâim ey âlim
 Hem hadîs-i kudî bu sözü beyan etti, iyi anla onu ey civan
 Akıl bırak gel aşk şâhına mürid ol ki olursun Hak ilmi ile tek

[59A]

Birçok ilmi elden alırsın, cüz'î akıl ile yetinesin
 Cüz'î akıl âşkların yoldaşdır, cüz'î akıl ile kalan akıllıdır
 Cüz'î akıl sahibi beyden ister kâdılık, kâmil âşık Hak'tan ister rıza
 Cüz'î akıl medrese ve bina ister, Hak âşığı cennette kalmayı
 Âşık ol ki âlemin şâhı olasın, Hakk'ın ilmi ile öğretilmiş olursun
 Ey davasını ortaya atan kişi, Hak ve halk ile safâ edersin
 Başkasının ilmini âlet edersin, mal edinmek için câhillik edersin
 Başkasının ilmi âlettir her zaman, bulursun ledünnî ilmini âlemin
 Başkasının kuyusundan her gün, ne zamana kadar su çekersin ey günahkâr
 Su çekersin kendi kuyuna döküp, yaz ve kış için azık edinip
 Niye temizlemezsin içini, tâ ki kendi kuyundan içersin suyunu
 Bir Arap vardı Mısır'da ki, yaz ve kış olurdu hasta
 Hasta idi her zaman o fakir, dâima hastalığından ederdi nefret

[59B]

Sonunda getirdiler, hastanın etrafına oturdular
 Hastanın nabzını gördü doktor ki gördü hâli nedir bu biçarenin
 Ki cam gibidir o hasta, yani buldu hastanın içinde su için bir yol
 Bu imiş bunun hastalığı, gül derdidir her zaman canının
 Nereden içtin suyu ey fakir dedi, onun için suyun gittikçe erir
 Dedi ki bir kişi beni çağırdı, iyi bir su kuyusu vardır
 O kuyudan su çekerim ben devamlı, kendi kuyuma dökerim şüphesiz
 Ta ki ondan her gün içerim, banyo yapmak için o kuyudan çekerim
 Kuyunun ağzını iyice örterim ki kimse su içmesin ondan şüphesiz
 Doktor dönüp ona dedi, bu ne haldir ey gönlü kör, başı aşağı
 Saklayacak ne kadar suyun var senin, nereden buldu tenin bu hastalığı
 Bilki kuyunun suyu pistir, ondan içmek insana ardır
 Temiz idi aslın o ey genç, lakin sana gelmeden oldu pis

[60A]

Temiz idid aslında o pek temiz su, lâkin sana gelince oldu vebal
 Temiz olmak kuyunda kaldı, bu sebepten pis ve necis oldu o
 Gerçi adı sudur onun amma onunla ne taharet etmeli ne de abdest almalı
 Temizleye kuyunu ey zelil ki aksın ondan selsebil suyu aksın
 Bu vücudunda bir kuyudur bil ey civan, nereden gelir hikmet suyu bil
 Ey kardeş sendedir hayat suyu, ne durursun ölüm karanlığında
 Bu zulmet bedeni içerisinde can, suyu hayat çeşmesinden ister akmasını
 Yaş ve kuru ilmini Hak açıkça sende kıldı ey büyük ve şanlı kardeşim
 Kuru olan tendir yaş olan can, deniz ve karaya insan sultandır
 Ahmed dedi insan hep ihlaslı olsa, olur her zaman Hakk'ın cânı
 Hem hikmet pınarları akar, dalga vurur gönülden nur denizi
 Beş hissi görünür, faydayı zararsız hizmetçi bulurlar
 Ne zamana kadar bu dedi kodu öğretir sana bu yoldan çıkmışlar

[60B]

Ömrünü sarf etme gel he sarf ile çünkü özü buldun kalma harf ile
 Fıkıhtaki hatanı fakre ve mahva bedel kıl ve halk ile kavga etme
 Çünkü bunları gördün geç Hakk'ı bul, bu kadarla yetinme boşluktan geç
 Hak ilminde sınır yok, bunu bildirmektedir Kur'ân-ı Kerim
 Hâsılı gel varlığını toprak kıl, gönül aynasını temiz eyle
 Görürsün gönlüne inen feyizleri, hem sıfatların hem zâtın tecellisinden
 Gönül yurdunda binlerce kişi vardır, gel Hakk'a git her zaman
 O kadar çok olur gelen kervan ki sığmaz yer ve göğe
 Bil ki gönlün ortasıdır Hak evi, Arş-ı A'lânın zerresi gibidir
 Çünkü Hakk'ın hânesidir gönül dâima, sonradan olan ona sığmaz ey akıllı
 Dil Hakk'a hâne oldu mu, artık eksik olmaz güzel bir nâm
 Lâkin Hâk kalbe bağlıdır deme, bunu böyle anlayanlar mağrurdur
 Belki zât-ı â'lânın veçhinin güneş nuru, tecelli eyleyip kalır ye akıllı.

[61A]

O gönül ki temiz olmalı çünkü semâ dâimâ tecelli bulmalı
 Gücü kadar erişir her kalbe nur, o nur ile kalp bulur dâima huzur
 Dolar ağzıan kadar nur ile o gönül, ben der Hak'tan destur ile
 Hem buna nâfile yakınlık dediler, dâima çalışmakla olur dediler
 Lâkin Hak halka gönlünü aç, çalışmak ile olmadığımı anla
 Buduryakınlık farzlarının âlemi, erişir Hakk'ın fazlı ile insan
 Genişler Hak ile bu makam, bulmaz asla sonve's-selâm
 Hak'tır emreden ve ikram eden, rızıklandıran ve in'âm eden
 Ey âşıklarının inlemesiniseven ve sâdıkların canını dileyen
 Ben günahkârımgünahımı affeyle, Muhammed hakkı için ki kabul olunur
 Lâkin günahım pek büyük ey Kerîm, şu kadar ki seni sevdi bu laîn
 İstemememm Süleyman'ın devletini, güneşin zerresine erişmeyi isterim

[61B]

Şayet bana kıalarsan azab, bari aşkının ateşi ile kıl azab
 Aşkının ateşi ile yak beni ki cehennem beni görünce kaçsın
 Aşkının derdi ile bu gün hayat ver ki diyeyim ‘biz ona döneceğiz’
 Aşkının ateşi ile bana kanat ver ki uçup sana varayım yoldan çıkmadan
 Aşkının ateşi ile kabre koy beni, kabir ehli hoş koku edinsin beni
 Kabir ehli sözünün kokusunu pek hoş bulurlar
 Aşkın ile can veririm ey Hak, her yerde her zaman hazır olayım
 Zamanın sahibi olayım ey can her zaman, eğer aşkın olursa bana müsafır
 Aşkının zerresi bana yeter her zaman, canım ddilemezDâru’s-Selâm bahçesi
 Gel bu sırrı gizle, yoksa açığa çıkarır canını kurban eyle
 Aşkın beyanı yoktur rahat ol, aşkın aslını bulamaz bu akıl
 Aşk imiş tufanı sınırsız ortaya çıkaran, Nuh’un ömrü onu beyan etmeye yetmez
 Kime ki ezeli aşk nasip oldu, can verirse o yolda şaşırılmaz.

[62A]

Kime kışkın sultanı nüzül etti, bıçkıyla bıçseler ses çıkarmaz o
 Ne zamana kadar bu dedi kodu, âşık isen habibine kavuşmaya bul bir yol
 Varlığın yok et yâre ulaşmak ile zâyî etme ömrünü şiir söylemekle
 Başında ne akıl var ne de âfiyet, hatırına nasıl gelsin kâfiye
 Çünkü Hak aşkı ile meczûbsun, aşk hâline gâlip sen mağlûbsun
 Vücudunu fâni kıl aradan, sana vâris olsun artık yaradan
 Eğer tambir ay olmasını istersen, varlıktan fâni ol, söz bitti
 Geldi bu kitabın sonu ey kardeş, dokuz yüz elli iki senesinde

Bu kitabı okuyup inceledim

Allah rāzı olsun dedim

Hicri 952

[63A]

Allâh'ın ismiyle

Kıymetli İzzet Ağa'nın düğün müjdesi olan bin iki yüz elli üç senesi Rebiulâhir ayının on beşinci günü tarihiyle yazılmıştır, mübârek olsun efendim

15 Rebiulâhir Sene 1253 de

Vak'a; saâdetli ve kıymetli Mercân 'Abdullâh Ağanıñ kızı dünyaya geldi. Bin iki yüz elli dört senesi Muḥarremü'l-ḥārām ayının ikinci günü çarşamba günü saat yedide Fâtma Zehrâ ḥānım

2 Muḥarrem sene 1254 de

Öldü 2 M sene 1255 de

Vak'a kıymetli ve büyük Mercân 'Abdullâh bin 'Abdullâh ağanıñ kızı bin iki yüz elli beş senesi Rebiulevvel ayının yirmi yedinci pazar gecesi saat yedide dünyaya geldi uzun ömür ile yaşatsın Hazret-i Allah

27 Rebiulâhir sene 1255 de

SONUÇ

Tez çalışmasına konu edilen Ceberûtname adlı eser 952/1545 yılında kaleme alınmış olup Kanunî Sultan Süleyman döneminde (1520-1566) yazılmıştır. Tasavvuf içerikli eserin Kanunî 'ye takdim edildiği anlaşılmaktadır. Eserde insanın oluşumundan başlayarak, hayatın içinden ve Kanuni dönemi eserlerine kadar tasavvufi bilgilerle süslenmiştir.

Ceberûtname'nin ele alınan ilk bölümü akl-ı küll olmuştur. Akıl, sözlükte engel manasındadır. Sûfîler, aklı cüz'î ve küllî olmak üzere iki bölümde mütalaa etmiştir. Ceberûtname'de, maddi âlem hakkındaki cüz'î akıl yetisinin kabul edilmesi gerekliliği değişik beyitlerde yer almıştır. Bu beyitlere göre dinin pratik alanda yaşanması cüz'î aklın varlığını gerektirir. Akıllı olmayanın dinî konularda sorumluluğu da yoktur. Tasavvuf ehlinin, bazı eleştirileri yanlış yorumlanmıştır, bilinenin aksine onlar, aklın nuranî bir latife ve şerefli bir varlık olduğunu ifade etmişlerdir. Tasavvuf, yapısı itibariyle felsefe ve mantık gibi tamamen akla dayalı bir ilim olmadığı gibi; akıl dışı bir ilim de değildir. Ancak gerek olması durumunda keşf ve ilham türü bilgi kaynaklarını kullanmışlardır. Buna bağlı olarak, tasavvuf, "aklın nihayeti" olarak kabul edilmiştir. Aklın nihayeti, tasavvufta akıl üstü melekeler ve sıçramış akla duyulan gereksinimi anlatmaktadır. Aklın yetersiz kalması, doğa ötesi olaylarda mümkün olmaktadır. Bu alana akılla değil, keşf ve ilham türü idrâk vasıtalarıyla ulaşılır. Akılla çözülemeyen nice ilâhî sırlar ve hikmetlerin olduğu tüm tasavvuf ehli tarafından kabul edilmektedir. Bu yüzden sûfîler, aklın kavrayamayacağı konulardan herkese bahsetmemişler; genellikle işaret ve sembollerle ifade etmeye çalışmışlardır. Çünkü dilin sınırları, yüce hakikatleri ifade etmeye kâfi değildir. Bunun için manevi tecrübe gerekmektedir ve bu tecrübe ve aklın nihayeti Peygamber Efendimiz'de mevcuttur. Akıl ancak, iman gücüyle, cüz'î olmaktan çıkıp küllî boyuta ulaşabilir ve ancak o zaman ilahi hakikatleri kavrayabilmektedir. Bu şekildeki bir küllî akıl, peygamberlerin ve velilerin aklından beslenir. Çünkü akılların aklı, Hz. Peygamber (s.a.v.)'dir. İnsanların, küllî aklı elde edebilmeleri için de Hz. Peygamber (s.a.v.)'in söylediklerden, yaptıklarından ve hakkında yazılanlardan yararlanması, takip etmesi gerektiği anlatılmaktadır.

Ceberûtname'de yer alan diğer bir bölüm "aşk"tır. Aşk, maddi ya da manevi olarak yaşanabilmektedir. Karşı cinsin zevk ve cinsî cazibesinin ön planda tutulduğu aşk maddîdir. Hakikî aşk ise, Allah'a duyulan aşktır. Sultan Süleyman ile Peygamber Süleyman (as)'ın Allah tarafından bahşedilen özellikleri anlatılarak, zahiri ya da gaybi

âleme hükmedişleri eserde manzum bir dille yer almaktadır. Buna ek olarak Zülcelal ve Cemaliye Esmâül Hüsna'ya dair örneklerle Yunus (as) Peygamber'in ilahi aşkı konu edilmiştir.

Ceberût bölümünde, Allah'ın yüce kudretinden bahsedilmektedir. Ceberût, Harakanî Hazretleri arafından ilk defa kullanılmıştır. Sûfiye imamlarına göre, üç çeşit âlem vardır; latîf melekût âlemi, süflî âlem de denilen yeryüzü âlemi, bu iki âlem arasında bir üçüncüsü daha vardır ki, adı berzah âlemi olarak nitelenen ceberût âlemidir. Ceberût âlemi, maddî âlemin üstünde, melekût âleminin altında yer alır. Taayyün-i Evvel Mertebesi, Zât'ın ulûhiyet mertebesine ulaşması, vahdettir, zuhura meyildir. Beden, bu mertebede, sıfatlarını ve isimlerini mücmelen bilmektedir. Bu mertebede müsemmâ ve mevsûf ile tüm isim ve sıfatlarından muttasıf olmaktadır. Ceberût, melekût âleminin altında, zaruretin hüküm sürdüğü âlemde, mülk ile melekût âlemleri arasında yer almaktadır. Bu mertebe Muhammedî hakikatin zat mertebesinden zuhura meyl ile tenezzül ettiği ilk mertebe olarak da bilinmektedir. Ceberûtname'nin değişik beyitlerine göre, mertebenin ilk tecellisinin vücuda, daha sonra ilme ve nura ve en sonda şühûda şamil olduğu ve her şeyin ceberûtta takdir edildiği eserde yer almaktadır.

Vahdet bölümünde, hakikate ulaşma anlatılmaktadır. Heyula bir hakikattir. Her şey heyûlanın özünden meydana gelir. Her şeyin özü olarak görülmekte olan Ceberût âlemi derya gibidir. Ulvi şeyleri kendine çeker, nasibi olmayan ondan uzak kalır. Ceberût âlemine, külli akıl ve kalp ile gidilir. Böylelikle kişinin vahdet-i vücuda ermesi ve bu aşamada kalıcı olması cüz'i akıldan uzaklaşması mümkün olabilmektedir. Bu durum, değişik beyitlerde vahdete ulaşma Peygamber (sav) sevgisi ile Kanuni'nin ulvi eserlerinin idraki ile dile getirilmiştir.

Cevher; nefis, heyula, akıl, suret ve cisim, olarak beş ayrı durumda eserin değişik bölümlerinde işlenmiştir. Maddenin özü olan Cevher, Peygamber Efendimiz (sav) olarak anlatılmış ve Allah sevgisi ile birlikte işlenmiştir. Kuran-ı Kerim'de Peygamber Efendimiz "Biz seni, ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik" buyruğu ile Peygamber Efendimiz'i tüm âleme müjdelemiştir. Rahmet iki şekilde ifade edilebilir. Bunun birincisi, yasal ve düzenli olanı yani "Rahman" ismi ile ifade edileni, diğeri ise istisnai ve mucizevi durumlar yani "Rahim" olarak ifade edilendir. Peygamberimizin nurunun öz olduğu ve ilk yaratılan olduğu da burada yer almaktadır. Bu nurun birinci parçasından Kalem'in, ikinci parçasından Levh'in (Levh-i Mahfuz), üçüncü parçasından Arş'ın yaratılmış, dördüncü parçasından da göklerin, yerlerin, Cennet ve cehennemin yaratılmış olduğuna yer verilmektedir.

Dua bölümünde dil ile yapılan fiili dualar anlatılmaktadır. En üstün dua, başa gelene sabredip, sükût etmektir. Ceberûtnâme’de dua bölümü, hemen hemen tüm bölümlerde yer almıştır. Dua, ibadetin özüdür. Kişinin hem acz hem de şükür etmek için Allah’ın huzuruna çıkması beyitlerde yer almaktadır. Allah’ın rızası için Peygamber Efendimizin, hem zorlukta hem kolaylıkta ve hem de şükür için dualara sığındığı anlatılmaktadır. Kanuni’nin de yine özellikle zafer kazandıktan sonra yaptığı fiili dualar ile Allah’ın huzuruna çıktığının, ordularının zafer için kılıcının dualarla keskinleştiğinin ve en zor durumlarda dahi dualara sığınarak zaferlere eriştiğini anlatmaktadır. Her durumda asla dualarından vaz geçmediği eserde beyitlerde yer almaktadır. Duanın acziyet olduğu, kulun kendi acziyetini fark etmesi için hakkı idrak etmesi gerektiği de yine beyitlerle anlatılmaktadır. Kulun Rabbi’ne yönelişini, teslim oluşunu ifade eden dua kavramına tasavvuf kaynaklarında sıklıkla yer verilir. Kuşeyrî, dua kavramına sûfilerin halleri ve makamlarına dair ayırdığı bölümde yer vermiştir. Rabbimize yalvara yalvara ve için için dua edin sözleri beyitlerde yer almaktadır. Eserde duanın; kulların Allah’a niyazı olduğundan bahsedilmektedir. Allah’a yaklaşma, O’nunla olma arzusudur. Dua, dünyevi ve uhrevi güzel yaşam için olabileceği gibi, maddi ve manevi şeyler için de olabilir. Bu da ister rahatlık ve huzur durumunda, ister çaresizlik durumunda olsun dileklerine ulaşmak, sahip olduğu şeylerin devamlılığını sağlamak veya sıkıntıları gidermek için yapılmaktadır.

Tecelli, gaybden kalbe gelen ve orda zuhur eden nur demektir. Yüce Allah’ın zatının sıfatının tecellisi beyitlerde yer almaktadır. Allah’ın tecellisi üç tanedir; Biri zat, biri sıfat ve birisi de kâinattaki fiillerdir. Tecelli, bazen kahr, bazen lütuf; bazen yakınlık bazen de şiddet ile beyitlerde farklı bölümlerde yer almıştır. Bazı beyitlerde Allah’ın kuluna hâkim olduğu, ona neyi layık görürse kulların razı olmak zorunda olduğu anlatılmaktadır. Çünkü âşık, maşukundan razıdır. Allah’ın rahmeti âlemlere inince halktan zahmeti götürmektedir.

Ceberûtnâme’de yer alan beyitlerde, “Allah bir varlığı yaratmayı istedi, ‘nur’u yarattı ve o nur Arş üzerinde ortaya çıktı; sonra yavaş yavaş Kürsi’ye indi” ifadesi yer almaktadır. Bu beyitlerde nurun yıldızlara asıldığı ve yedi kat semanın o nurdan yaratıldığı anlatılmaktadır. Nurun yedi kat semayı dolaştığı, yıldızlardan aldığı göz kamaştırıcı parlaklığıyla görünen âlemde gezindiği, cisme büründüğü, dünyaya indiği Kanuni’ye atfedilmiştir. “‘Bir zamanlar çocuktı, daha sonra genç ve ardından yetişkin olgunluğa erişti. O’nun vücudunda hem küll-i akıldır padişah, hem de O, Hakk’ın halifesidir şüphesiz. Allah’ın halifesi neyi emretse, ruhu ona uyar, çünkü o ruh, O’nun Arş’ıdır. Emir ilk önce O’na iner. O halifedir, Allah’a sevgili olan. Hak kendi sıfatıyla süsledi O’nu, bir cisme bağlayıp belirli eyledi. Kendi sıfatlarına ve isimlerine ayna etti” diyerek, Kanuni’nin ne

denli makbul bir zat olduğu anlatılmıştır. Kanuni'nin ölümü de beyitlerde; en sonunda vuslat vakti geldi Sevgili 'ye; Rahmet-i Rahman'a ulaştı dizesiyle yer almıştır.

İnsanın, dış âlemdeki nesnelerin hakikatini bilip, ona göre hareket etmesinden bahseden ilm-i hikmet ele alınan diğer bir bölümdür. Hikmet; tabîî, riyâzî ve ilâhî olmak üzere üç kısma ayrılmaktadır. Farklı beyitlerde isabetli davranışlar ve olanı olduğu gibi bilmek de "hikmet" olarak yer almıştır. Bazı beyitlerde Hakk'ı tenzih etmek üzere kullanılmıştır. Varlıkların olgunluğu zatlarındaki mevcut manalardan ileri gelmektedir, zatlarından gayri olduğu da eserin birçok bölümünde yer almaktadır. Ceberûtname'de hikmet pınarlarının, ancak tezkiye olmuş kalpte tecellî edeceği anlatılmıştır. Bu itibarla mü'min, hem Allâh'ın hem de Allah Rasûlü (sav) Efendimiz'in tezkiyesi ve terbiyesi altında, iç âlemini mâsivâdan arındırabildiği nisbette selîm bir kalbe nâil olur. İlmin nihâî hedefi de, hikmette derinleşmektir. İlâhî sanatın; "Kur'ân, kâinat ve insan"da sergilediği sonsuz muammâlarını çözmektir. Her zerrede mevcut bulunan, ilâhî kudret ve azamet tecellîlerini idrâk edebilmenin erdemleri de beyitlerde yer almaktadır.

Ceberûtname'de ruh mücerred insan latifesi olarak tanımlanmaktadır. İbn Ata, ona dokunulamayan latif bir varlıktır ruh. 'Tasavvufta ruh bedenden önce yaratılmıştır, 'der. Eserin beyitlerinde bilinmeyi, görülmeyeni, dokunulmayı, duyulmayı anlayamama şeklinde tarif etmektedir. Eserde ruh üç ana başlık altında toplanmıştır; bunlardan birincisi, Mâ bihi'l-hareke, yani hareketin temelidir. Bu manayı güçlendiren en önemli kanıttan birisi Kur'an-ı Kerim'in "el-Ruh" olarak isimlendirilmesidir. İkincisi Mâ bihi'l-hayat yani hayatın temeli olarak tanımlanması. Hayatın temeli kapsamı içinde yerküre içinde mevcut bitkisel bütün biyolojik hayatları içine almaktadır. Bitkiler için "ruh" tanımlaması vakidir. Üçüncü Mâ bihi'l-idrâk kısım ise, idrakin temeli olarak kabul edilmektedir. Bitkisel ruhtan daha yüksek bir merteye olan hayvani ruhtur. Doğal olarak insanı da içine almaktadır. Akletmek, kelam, marifet, vicdan, ilim, irade vb. şuurla ilgili özelliklerin tamamını kapsamaktadır. İnsan ruhtan ibarettir. Ruh Allah'ın yarattığı ilk varlıktır, halife-i ekberdir. Hakk'ın, levh-i mahfûz, kâinatta akl-ı evvel, kalem-i ala, nefis-i külliyye gibi mazharlarına ek olarak âlem-i sagir de denen insanda da esmasının olduğu yer yer anlatılmıştır. Eserde, Allah'ın, ilk varın kendi, son varın kendi, dış varın kendi ve iç varın kendisi olduğunu ifade etmiştir, (zahir-batın Allah'tır) sonra kendisinin, evreni yaratıp, kapsadığını ve evreni aşkın olup, sonsuz olduğunu vurgulamaktadır. Evvel- ahir ilk ve sonun Allah olduğunu, her şeyi bilen olduğunu ve Rab (her şeyi yönetip eğiten donatan) olduğunu değişik yerlerde vurgulamıştır.

Allah'ın, gizli iken bilinmeyi dileyip, âlemleri evreni ve içindeki her şeyi yarattığını, daha dünyanın ötesinde göklerin olduğunu orada da gaybi nesneler olduğunu (ruh, melek, cin, cennet ve cehennem gibi), gaybi âlemlerinde bulunduğunu, ruhu, gayb âleminden insana üfürüp, onu bilmekle akleden kıldığını, bu suretle insanla diyalogu zati ve sıfati ilişkisi bulunduğunu beyan eden ifadeleri değişik beyitlerde yer almaktadır. Ancak, Allah gizli iken, kendinden başka hiç kimse yok iken ve kendini kendinden başka bilen de yok iken, zatından zatına tecelli edip, önce ruhu, ruhun nurundan arşı, arşın nurundan melekleri ve cin-iblisi yarattığını, sonra sırası ile örnekler âlemini yani; güneşi, gezegenleri, yıldızları, sonra cisimler âlemi olan yerküresini güneşin hararetinin yoğunlaşması sonucu yarattığını, sonrada ilk İnsanı (Hz. Âdem'i) yaratıp, Zati Nuru olan Ruhunu üfürdüğünü, onunla kalam ettiğini açıklamıştır. Sonra da bu nurun hepsini kapladığını, aştığını ifade etmiştir. Bu ifadeler ayet ve hadislerle desteklenmiştir. Allah'ın dışında hiçbir şey yoktur, olamaz.

Ceberûtname'de, tasavvuf yoluna mânâ olgunluğu için giren sâlik olarak tanımlanmıştır. Olgunluk durumuna göre; Tâlib, Sâlik, Mutasavvıf, Sûfî isimlerini alınmaktadır. Haliyle süluk eden kişilerin, ilim ve tasavvufa nasıl seyr ettikleri anlatılmıştır. Salik makamında Allah'ı zikrederek yükselirler ve velayeti suğra makamına ulaşırlar. Salikler ilahi aşkla, küfürden uzakta hakkın adını zikrederek dünyevi zevklerden arınırlar ve bu yolculukta özlerine dönerek Allah'ın huzuruna çıkabilmek için bedenlerinden uzaklaşırlar.

Seyr Ceberûtname'de farklı beyitlerde, gitmek, gezmek, yürümek olarak yer almıştır. Allah'a ve ilahi aşka ulaşmak için yapılan manevi yolculuktur. Seyr-i Fillah, Arapça, Allah'ta seyr anlamına gelmektedir, manevi yolculukta ikinci basamaktır. Buna sefer-i sâni de denilmektedir. Ceberûtname, Allah'ın sıfatlarıyla muttasıf, bütün bedenî özelliklerinden kurtulmak, ahlâkullah ile ahlâklanmak, isimleriyle mütehakkık olmak, ufuk-ı âlâya ulaşmak, seyr-i fillah'ı tanımlar. Seyr-i ilallah, arapça, Allah'a doğru yolculuk yapmak demektir. Manevi yolculukta birinci basamaktır. Yine birçok beyitte Peygamber Efendimizin (sav) ve Kanuni'nin seyr-i fillah ve seyr-i ilallah ile sâlike vücûh-ı âlemden perdelerin kalkıp, ilm-i ledûnun keşfolunduğu farklı beyitlerde yer almaktadır.

Şeriat, Ceberûtname'de, dinin zahirî yönüne ait hukuk kuralları ya da kaideleri olarak yer almıştır. Bu eserde şeriat batinî fıkıh ya da batinî hukuk olarak yer almaktadır. Şeriat insanın Allah rızasını kazanmak, ahiret hayatını kurtarmak için yolcu olduğu bu dünyada ve yaratılış amacına uygun bir hayat sürmek için uymak zorunda olduğu ilahi kurallardır. Bu ilahi kuralların hem Peygamber Efendimiz (as) hem de Kanuni zamanında ilmi olarak

uygulandığı anlatılmaktadır. Böylelikle toplumun değişik kesimlerinde hak, hukuk, adalet ve vicdani olarak dengenin hoşgörü ile sağlanabildiğine de farklı bölümlerde yer verilmiştir.

Vahdet, Ceberûtname’de bir olan Cenâb-ı Hakk’ı anlatmaktadır. Bazı beyitlerde uyumaya da vahdet denildiğine vurgular yapılmıştır. Uyuyanlar için çoğunlukla vahdet ediyor ya da vahdete çekildi ifadeleri kullanılabilmektedir. Eserin genelinde vahdete erenlerin dünyanın birçok nimetine sırt çevirdikleri anlatılmaktadır. İbadetlerini ilim ve irfanları ile bütünleştirerek diğer müminlere ışık saçıyan evliya makamına eriştiğinde artık beşinci katta makam edinmekte olduğu eserde yer almıştır. Vahdet makamına erişmek zordur. İnsanın olgunluğu hakka ulaşmakla olur. Öncelikle insan özüne dönmelidir. Allah sevgisi ile ahlaklanır ve Haktan başka bir şey olmadığını görür. Peygamber Efendimiz vahdete ermiş ve Allah tarafından seçilmiştir. Ceberûtname, Allah’ın elçisinde ortaya çıkan mucizeleri anlatmakta ve peygamber seçilmesinin nedenleri ile seçildikten sonra vahdete ermesiyle altıncı katta makam verilmesini anlatmaktadır.

Tüm bölümler genel olarak ele alındığı zaman eserde, öncelikle Allah rızası için Müslümanlığın gereklerini yapmanın önemi, İslam dinini, Peygamber Efendimiz (as) ’in ve Kanuni’nin irfanları ile vahdete ermelerini ve hikmetlerini edebi bir dille anlatmıştır.

Eserin hem dini ilimlerde, hem tasavvuf hem de felsefi alanda kendini geliştirmiş bir şahsiyetin elinden çıktığı tahmin edilmektedir. Bu da, o dönemde sarayın çevresinde, tıp gibi belli alanlarda çalışmaların yoğunlaşmasından ziyade geniş bir yelpazede ilmi konularının çalışılmasının serbest bırakılmış olduğunu düşündürmektedir. Eserde kullanılan övgü dolu ifadelerin yanında öğütname diyebileceğimiz bölümler de bulunmaktadır. Buna göre; o dönemde padişahın, yazardan çok daha genç olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca yazarın Anadolu’da konuşulan dili kullanması ve o dile hâkimliğiyle harekelendirmede bulunmuş olması, yazarın yabancı diyarlardan değil, Anadolu ya da İstanbul’dan olduğuna işaret etmektedir.

Yaptığımız araştırmalara göre eser tek nüshadır, ikinci bir nüshası bulunamamıştır. İkinci veya üçüncü nüshalar bulunabilirse, yazarla ilgili daha çok bilgi verecek notlara rastlanacağı tahmin edilmektedir.

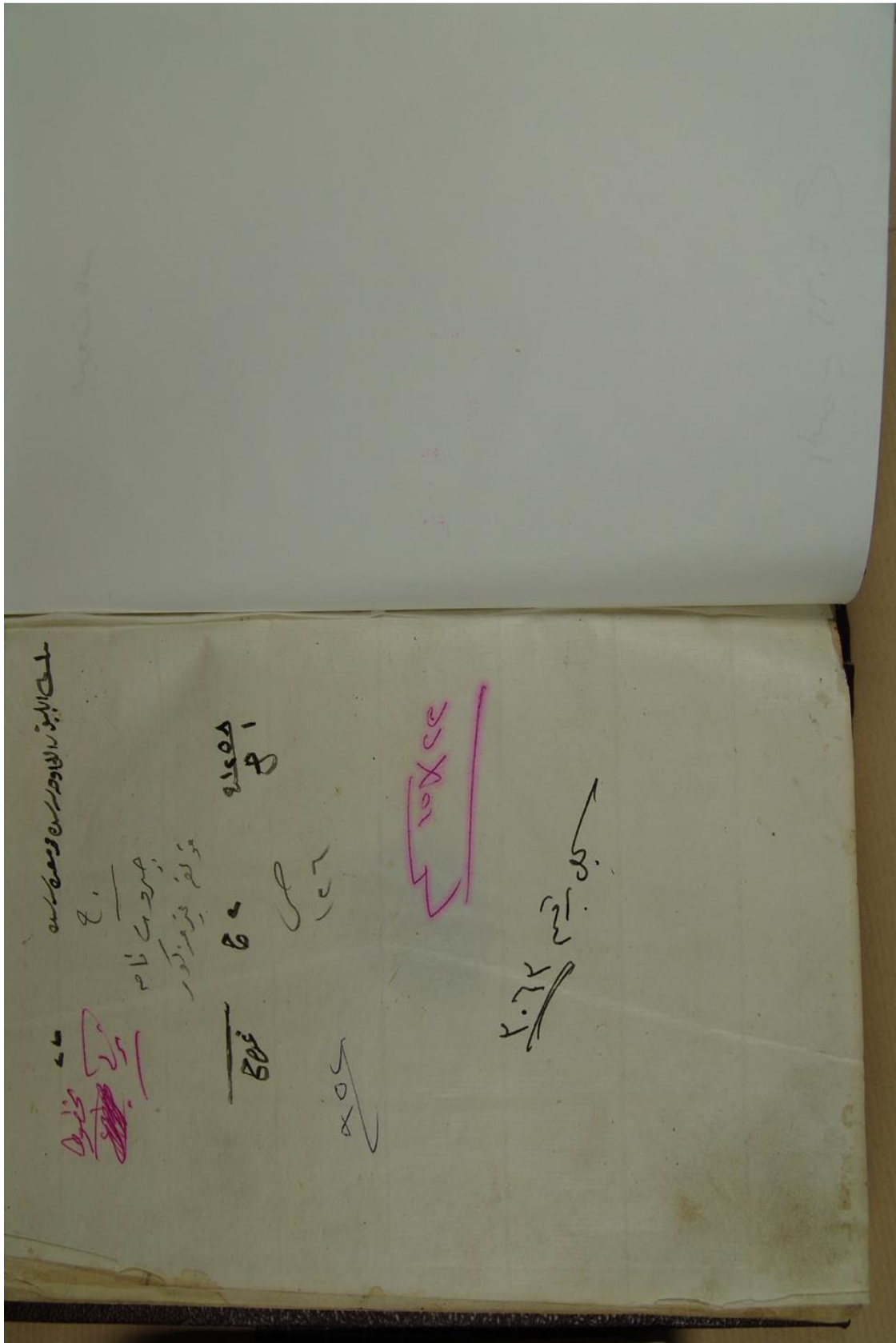
KAYNAKÇA

- Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, Müessesetü'r-Risale, Beyrut 1995-2001.
- Ahmet Yesevi, *Divân-ı Hikmet*, Merkez Repro Yay., Ankara 2017.
- Aliyyu'l-Kârî, *el-Esrâru'l-Merfû'a fî'l-Ahbârî'l-Mevdûa*, thk. Muhammed Sabbağ, Dâru'l-Emâne, Beyrut 1971.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail, *el-Camiu's-Sahih*, I-VIII, İstanbul 1979.
- Cebecioğlu, Ethem, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, ed. Erhan Güngör, Ağaç Kitabevi, İstanbul 2009.
- Cürcani, Seyyid Şerif, *Tarifât-Tasavvuf Istılahları*, Ter. Arif Erkan, Bahar Yay., İstanbul 1997.
- Çağrı, Mustafa, "Gazzâlî", *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XIII, İstanbul 1996, ss. 489-505.
- Devellioğlu, Ferit, *Lügat*, Aydın Yay., Ankara 2008.
- Eraydın, Selçuk, *Tasavvuf ve Tarikatlar*, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2016.
- Gazzâlî, Ebu Hamid Muhammed. B. Muhammed, *İhyâu Ulûmid'd-Din, Dâru İhyâ-i Turâsi'l-Arabî*, I-IV Beyrut 1996.
- İbn Manzur, Ebu'l-Fazl, *Lisanü'l Arab*, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1971.
- Karadeniz, Osman "Heyula", *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XVII, ss. 294-295, İstanbul 1998.
- Kuşeyrî, Ebu'l-Kasım Abdu'l-Kerim, *Risâle-i Kuşeyri*, Arslan Yayınları, İstanbul trs.
- Müslim, Ebu Hüseyin b. Müslim b. El-Haccac, *el-Camiu's-Sahih*, Tah. M. Fuad Abdülbâkî, I-V, 1. Baskı, Mısır 1374/1954.
- Râgıb el-İsfahanî, *el-Müfredat Elfazü'l-Kur'an*, tah. Saffan Adnan Davudî, Daru'l-Kalem, Dimeşk 2009.
- Suyûtî, Celâluddin Ebu'l-Fadl b. Ebi Bekr, *ed-Dürerü'l-Müntesire fî'l-Ehâdisi'l-Müştehire*, thk. Muhammed Abdulkadir Atâ, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1988.
- _____, *el-Câmiu's-Sağîr fî'l-Ehâdisi'l-Beşîri'n-Nezîr*, Dâru'l-Fikr, I-II, Beyrut 1401/1981.
- Şemsettin Sâmî, *Kâmûs u Türkî*, İkdâm Matbası, Ofset 3. Baskı, Çağrı Yayınları, İstanbul 1989.

Tirmizî, Ebu İsa Muhammed b. İsa, *Sünen*, Tah. Ahmed Muhammed Şâkir-M. Fuad
Abdûlbakî-İbrahim Adve Avad, I-V, Kahire 1356/1937.

EK 1: CEBERUTNÂME KİTABI'NIN NÜSHASI

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 اللَّهُمَّ إِنِّي اسْتَأْذَنُكَ بِحَقِّ لَوْلَاكَ إِلَهَ الْآلَةِ وَوَحْدَانِيَّتِهِ
 وَبِحَقِّ الْعَرْشِ وَعَظَمَةِ وَبِحَقِّ الْكَرْسِيِّ وَوُسْعِيَّتِهِ
 وَبِحَقِّ الدَّمِّ وَصِفَتِهِ وَبِحَقِّ شَيْئِثِ وَنَبَوِيَّتِهِ وَبِحَقِّ
 إِدْرِيسَ وَزَيْدِيَّتِهِ وَبِحَقِّ نُوحٍ وَسَفِيَّتِهِ وَبِحَقِّ هُودٍ
 وَحَنِيئِهِ وَبِحَقِّ لُوطٍ وَخَبَرِيَّتِهِ وَبِحَقِّ إِبْرَاهِيمَ وَ
 وَلِيَّتِهِ وَبِحَقِّ اسْحَاقَ وَزَيْدِيَّتِهِ وَبِحَقِّ إِسْمَاعِيلَ
 وَقَادَ بَيْتِهِ وَبِحَقِّ يَعْقُوبَ وَحَنِيَّتِهِ وَبِحَقِّ يُونُسَ
 غَنِيَّتِهِ وَبِحَقِّ شُعَيْبَ وَرَحْمَتِهِ وَبِحَقِّ صَالِحَ وَتَأْقِيَّتِهِ
 وَبِحَقِّ الْيُوسُفَ وَبَيْتِيَّتِهِ وَبِحَقِّ يُونُسَ وَدَعْوَتِيَّتِهِ وَبِحَقِّ
 حُضَرَ وَيَسَّاتِ حَتَّى وَبِحَقِّ الْيَاسَ وَرِسَالَتِهِ وَبِحَقِّ
 الْفَرِيدِينَ وَدَجْعَتِهِ وَبِحَقِّ دَابَّالَ وَحَكْمَتِهِ وَبِحَقِّ
 طَالُوتَ وَهَبِيَّتِهِ وَبِحَقِّ عَزْرَةَ وَمُؤْنِيَّتِهِ

وَبِحَقِّ دَاوُودَ وَبِحَقِّ سُلَيْمَانَ وَتَمَكُّنِيَّتِهِ وَبِحَقِّ يُسُفَ
 وَصِيَّتِهِ وَبِحَقِّ مُوسَى وَمُكَلَّمَتِهِ وَبِحَقِّ هَارُونَ
 حُجَّتِيَّتِهِ وَبِحَقِّ ذَكَرِيَّا وَعِبَادَتِهِ وَبِحَقِّ يَحْيَى وَعَقَّتِيَّتِهِ
 وَبِحَقِّ جَرَّجِسَ وَمُضْتِيَّتِهِ وَبِحَقِّ عِيسَى وَزُهَادَتِهِ
 وَبِحَقِّ الْيَحْيَى وَمَرْبِيتِ مُحَمَّدٍ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامِ وَفَضْلَتِهِ
 وَكَرَمَتِهِ وَشَفَاعَتِهِ وَبِحَقِّ جَبْرَائِيلَ دَامَانَتِهِ وَبِحَقِّ
 مِيكَائِيلَ وَوَكَلَانَتِهِ وَبِحَقِّ إِسْرَافِيلَ وَنَفْخَتِهِ وَبِحَقِّ
 عَزْرَائِيلَ وَفَضْلَتِهِ وَبِحَقِّ الْقُرْآنِ وَحَصْلَتِهِ وَعَزْوَتِهِ
 وَفَضْلَتِهِ عِلْمَ وَدَرْسَتِهِ وَبِحَقِّ الْقَلَمِ وَحَرَائِيَّتِهِ وَبِحَقِّ
 نُورِ الْقَائِمِ وَبِحَقِّ الْخَبِيرِ وَفَضْلَتِهِ وَبِحَقِّ زُبُورِ
 وَفَرْدِيَّتِهِ وَبِحَقِّ الْوُجُوحِ وَحَفْظَتِيَّتِهِ وَبِحَقِّ الْكُتُبِ وَرَا
 حَتَّىهَا وَبِحَقِّ النَّارِ وَحَرِّ مَنِيَّتِهَا وَبِحَقِّ السَّمَاءِ وَشَكْلَتِهَا

وَبِحَقِّ الْأَرْضِ وَتَرْبَتِهَا وَبِحَقِّ الْمَاءِ وَعَذَابِهَا وَبِحَقِّ الدَّارِ الْكَائِنَةِ
وَبِحَقِّ غَيْبِهَا وَبِحَقِّ الْخَوْرِ وَلُطْفِهَا فِي الرِّضْوَانِ وَكَرَمِهَا وَبِحَقِّ الظَّرْطِ
وَبِحَقِّ الْبَزْلِ وَبِحَقِّ الْهَدَى وَبِحَقِّ الْبَصِيصِ وَبِحَقِّ
الدِّينِ وَدِيَانَتِهِ وَبِحَقِّ الْإِيمَانِ وَبِحَقِّ الْوَرَعِ وَبِحَقِّ الْخُفْيَةِ وَبِحَقِّ
الرَّعْدِ وَبِحَقِّ الْوَسْعَةِ وَبِحَقِّ التَّرَجُّمِ وَبِحَقِّ الْطَرَفِ
كَتَبَهُ وَبِحَقِّ الْإِلَهِ وَبِحَقِّ الْوَدِّ وَبِحَقِّ التَّوْبِ وَبِحَقِّ الْبَلِّ وَبِحَقِّ الْبَحْرِ
وَبِحَقِّ الْخُرْجَانَةِ وَبِحَقِّ الْقَوْتِ وَبِحَقِّ الْفَرَقِ
الْأَكْبَرِ وَبِحَقِّ الْقَبْرِ وَبِحَقِّ الْجَدِّ وَبِحَقِّ حَشْنَةِ
وَبِحَقِّ الْوَيْلِ وَبِحَقِّ رَسْمِ حَتَمِهِ وَبِحَقِّ وَصْلَانِهِ وَبِحَقِّ وَشْدَانِهِ وَبِحَقِّ
وَبِحَقِّ غَيْبِهَا وَبِحَقِّ الْخُسْنِ وَبِحَقِّ الْخُسْنِ وَبِحَقِّ الْخُسْنِ وَبِحَقِّ الْخُسْنِ
وَبِحَقِّ دِينِهِ وَبِحَقِّ نَبِيِّكَ وَبِحَقِّ الْوَيْلِ وَبِحَقِّ الْوَيْلِ وَبِحَقِّ الْوَيْلِ
فَطَابَ وَلَا مَالِكِينَ وَلَا قُرْبَى وَبِحَقِّ الْوَيْلِ وَبِحَقِّ الْوَيْلِ وَبِحَقِّ الْوَيْلِ

و

وَالْجَبِينِ وَالْبَدَلِ وَالْأَوْلَادِ وَالْأَوْدَادِ وَالْعَبَادِ وَالْصَّدِيقِينَ وَالْصَّالِحِينَ
مِنْ عِبَادِكَ وَأَمَّا أَنْتَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي الْعَمْرِ وَالزُّرْقِ وَالْدِّينِ وَالْأَنْبِيَاءِ وَالْمَلَكِ
وَالْعَمَلِ وَالْأَمْرِ وَالْأَمَانِ وَالسَّلَامِ وَالسَّلَامَةِ وَالْبَيْتِ وَالْمَأْمُونَةِ وَالنَّعْمَةِ وَالْمَدِينَةِ
وَالْهَيْبَةِ وَالْأَلَا ذَا لَوْلَيْنِ وَالْخَيْرِ وَالْبَرِّ وَالْمَعْدَى وَالْمَعْدَى وَالْمَعْدَى وَالْمَعْدَى
وَالْبِهِ الْمَجْمَعِ وَالْأَبِ وَأَوْضِ بِنَا وَمَا بَيْنَنَا وَأَكْتُبُ لَنَا بِرَأْسِ مَرَاتِنَا
وَجَعَلْنَا عَلَى الظَّرْطِ وَبِحَقِّ مَنَ الْعَذَابِ وَفَوْذَا بِالْظَّنَّةِ وَفَوْذَا
شَفَاعَتِهِ مِنْهُنَّ اللَّهُ أَجْمَعِينَ بِحَقِّهِمْ بِحَقِّهِمْ بِحَقِّهِمْ بِحَقِّهِمْ
كَأَحْلِيلِ وَلَا أَكْرَمَ وَالْبَقَاءِ وَالْأَكْرَمَ وَصَلَّى اللَّهُ
عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ أَجْمَعِينَ بِرَحْمَتِكَ
بَارِئُ الْخَبِيرِ

هذا الكتاب منقول من المطاوع
محمد بن خليل بن عبد الله
القمي عن غير الله له
وكتبه في شهر ربيع
الاول سنة ١٠٠٠
بلاية بن علي
حقيق بن
عمر بن
١٠٠١
علاء الله

دولة شاه نور

طغوت یوز الی الیکد ای ای
 کا قتل ید ویکه سولک خج
 دین ویکه صا جید زو کمان
 دوجا کاول سب ساطا د
 کما اگا سطلدز ملک
 اقاب ذات ختد سایه د و
 ذات سایه محض کد ملکه
 سایه ذاتی طاهر اندی ای و
 ناسایه صا جطلد زخس
 یوز سوز ساج ساینه کلا
 اولک دی حقدن بوغز برادمد
 خلق عالم او ستنه سلطان اولان
 بوختا دیر سلطان اولدو

چونکه دوستی چکن بک تاریخی
 دلدی کما کاه عالم مد خج
 شاه د زاماک شاه د ورجا
 عدله بیل سایه رحمان اول
 د ولینه د واد و دونه فلک
 عدل حق چون اگا عالم مایه د
 کچه سایه ناندن بولد ی قلم
 قائم اولدی سایه نایک ولی
 ناندن بین سایه اولک جکما
 بولغه هار بک بر ساعث کمال
 د واد مدن سوز تا بود مه
 ز کما کد بعضی شه د وکان اول
 فسق و عصیانیکه خاکان اولدو

منهج بادینا حجاب طاهر سلیمان

کوننه کوننه حتی طلو جمان
 ای دیضا یخه سوزیم حتی
 ای دیضا کال اولدو بدو بدو
 ای دیضا یلیم جید یسر
 ای دیضا ای مسلمان کوز
 لایه بالی عاشق دیقانه یسر
 کوجه خورشیدک مسلمانیم
 کرجه عشق اولدی کما اگا داند
 مصطفی نوری الهی سید الیه
 اولک یادی ای بوجک سوز
 اکا یکان اوله عثمان و علی
 اولدو نون صد د و د صلا
 همکان کما مکان هم جیم و جان
 چونکه حقه سوز اوله هر شفی
 یخه قیالیم حقیقتدن بیکان
 کجه سطلد ز دوی شرح ایدیم
 یخه کما اولدو یخه یخه سوز
 عشق و دینه یز واته یسر
 خدایه مشرق و ترسا یسر
 دیکو مکرل دوجا فی یار د
 اولد مد عقلی کما کما زاید
 اولدو ز و ناسخ اولدو
 انی کون اولدی هر بری و
 الاصل بین نایه کما کما

طند

شاه مدینه اگر شکر یسم
باک طمن اندر دانه و دانه
کرچه و زرش خانم اکا اولیسم
بوکا خانم چونکه دیده ناهد
اولدی بو قوله سخن این جان
اول سلیما سحر اولدی باد
وقت حاکمه صلیح کدول
تختیه کرنا بیان اولدی طوبی
بوسلیما غنایات خمار
دینور کسر چرم طبع ای کا
بچه قلعه و کاکله کوه قاف
قاپو خلقی ریا مؤمنند ز
کره زان چشکه چرسه چرخ پند

اکا ناخی سلیما نند دیسم
ای الزام انکار و همتو مر
تاک مخلوقات اولاکا طبع
قول لا اله الا الله دور
مهر بیان بدیش هر جزو جان
بوسلیما سحر دور و
بوکا واحد سمن اکا ریح
هریزم که عزم قلعه فی قصور
باشا و سفردن ابد الازنا
دیو کرا و لیدی جبر بوکا
داشی کوکا صور ز کفری خلاف
ایقین لایک بی شک جند و ز
بوسلیما بولالیا نطلو

شاه طغیانه احسان ایلدی
دو کشت غور کس خضر شاد
الای مطهر خلق چیل قات سطله
دور و چتر کور و ستار خورشید
شاه زینب اگر کیم بقوله صادق
ملک یادی هر کس که ماند بیجان
زنده زنده طلس کجا کرد و
و جود تو بند همی کجا ناطقه
دلی تو کجا اسکندر بکند و
هران تو خندان شود ای
اکرچه نفس خستانی چرخ سرور
زور دیشان بی ما کجا بد خور
تو کاهان با هشتان بکوز و مرغی طار

شاه تانی سلطان ایلدی
بود لایق بخت بر تان این سلطان
طابق شد زهر مار برب و چ پاد
زور ویشای غرور کانی سوزند
زین کشته چون تو بوی و صف
زیر پای آب تو بکزی چون بحر
جوان چون جسم تواند تو را کشته
چوبیما با شاداند دوری هر سال
کیمکار دشن با جود ستاره و
تانیایم دوران زحاک روی کز
اکرچه بوسر ششاهان تو خاقان
اکرچه دور بند کردند با هم مهر

سلانی

لانی

بنانی

بَاقِيَن دِي سَنَدَن اُولَئِي قَسَمَن
 حَتَّى كَبُرُوا قُلُودَ دَدَن قَلَدِي بَرَنظَل
 اُولَئِي اُولَئِي كَلَايَا اَي سِير
 عَرَشِي عَالِي بَرَنَدِي خَلَا ف
 اُولَئِي كَسْبِي خَلَا لَدِي هَرِي
 بَاقِي دِن سَنَدَن اُولَئِي قَسَمَن

هَمَتِي جَرَنِي بَرَنَدِي اَي سِير
 اُولَئِي كَلَايَا رُبَا اَلَمَا لِي
 كَاخِي قَا لَاسَنَدَن نَرَكُ فَلَئِي صَا ف
 دَنِي سَنَدَن اُولَئِي خَلَايَا نَا كَرِي
 كَم اَلَمَتَا جَرَكِي اَي دَر دَن كَم

عَالِي عَرَفَان جَانِي اَنَدِي اَشَرَكَا
 قَا لَاسَنَدَن اُولَئِي كَلَايَا
 عَالِي اُولَئِي اُولَئِي خَلَايَا
 شَايَع اُولَئِي اَبِيَا قُلَا خَلَايَا
 قَلَدِي دِي مَضْطَفَايَا شَايَا
 قَا اَدِي سَعَل اُولَئِي اُولَئِي لَو لَطَف
 اُولَئِي دَر سَرَجَل اُولَئِي سَح
 اَي كَدُورَت بَرَنَدِي اَدِي طَهَر
 اَي بَرَنَدِي جَو شَرَكَايَا قَانَدِي
 دِي خَلَا خَلَا بَرَنَدِي اُولَئِي بَرَنَدِي
 بَرَنَدِي اُولَئِي بَرَنَدِي اُولَئِي

بَاقِيَن دِي سَنَدَن اُولَئِي قَسَمَن
 حَتَّى كَبُرُوا قُلُودَ دَدَن قَلَدِي بَرَنظَل
 اُولَئِي اُولَئِي كَلَايَا اَي سِير
 عَرَشِي عَالِي بَرَنَدِي خَلَا ف
 اُولَئِي كَسْبِي خَلَا لَدِي هَرِي
 بَاقِي دِن سَنَدَن اُولَئِي قَسَمَن

بختی که قزاقان آدوسی خلایق سنی
 کبر و اذک و کاکا دژا اذک و عذقی
 اولدی عرقی عالیونک کاکا دژا
 کونجی اوزده دایما بیلا ای ایون
 جیبا دژا شتیخت. مکتوب
 اهل و قزاقان جانی دژا دینجی دژا
 چیخ قازاق اولدی خای عایدین
 دینا اذک و کونجی اذک ایچیه کیر
 اذک ایچیه قازا کزجا و اذک
 بولا کزکیم بیک حیدر اولد علیهم
 بیونکم قوز بیکلا دژا مودن و اذک
 چانه یقندز کوزا انکر چیقمتنا
 بونکر دیردی خالو حایا اوزون

چالده کین واز مناجیه بدین
 هر بونک بوزک اولدی خلوق
 بیل بختور و عی خلوق ناسی
 اولد اوزا لوزا نیلا اذک کونجی
 منجین کانت کاند مقام سیکون
 اولد چالده ی بیچینک دژا
 اولدی اذک چمنک دینا کدر
 دینا اذک کونجی اذک مکتان
 هر بونجی حایه کونجی مکتان
 بولونور اهل چلنننن مکتان
 لیک دژا اذک قلدی اذک
 بونجی راج چلک فرین

باوندن انجی سینی استکار
 باوندن بیچین اولد حنا
 قازاوندن اول کونجی دژا لیل
 دینک بندن قازا بندن ای وید
 دینجی قازا دین کونجی اذک
 نکر قلدی دژا اول کزکاز
 باوندن عیض و ناز و هویا
 باوندن عیض و ناز و هویا
 مفرات عالم ملک اوشکام
 مفرات کل عالم با ایشام
 اولدی اذک دژا ملک اوشکام
 بین حرف بیجا کوزا دژا
 نقطه موزیجا اذک و اشدن

ایلدی اول قازا دژا دژا
 یاد دژا بونجی دژا قلدی چنا
 چاد مین جری بونجی دژا بونجی
 ایلدی اذک کونجی کونجی حقی بدین
 انجی کونجی دژا بی مکتان
 دینک اذک کونجی قلدی اذک
 ظاهر اذک ای امین کونجی
 یاز دژا ای بیک کونجی
 بوزا اذک اولدی اذک ایشام
 بیک کونجی اذک ایشام
 دینجی دژا دژا بونجی اذک
 چالده کونجی اذک بونجی
 نقطه موزیجا اذک و اشدن

ماخا ز فاج بهایند چند د فاسفل طبایع عالمی کویست شویست که فاک اول اولا جلا تا که حفر اول غریب فکری چونی اول دنیا و کون صوری یا کوا و لیا حیا یا اول خنیز یا بد زینه اول صوری یا عفر یا کما و اول کند و یبیدی سکین اوی ای حقیقت نادمی مهرت هر که که معشوق کا یو نل شد هر کوی که معشوق اولو بد و رهبری عاشق اولان طالب دنیا زانو	هر که تا که طبایع جانکه وای اگر اند کلد سر اوی جانی یو زینک که یو صلا اول کوز میست حق ز حقیقتی اول تصب اسکلا جانی دمود س نکوت یا اول کجلی سک مرغان خوان یک کونیت فوکون اولو بد زینت اول انگلین جانده یجاد اول چون انکون حق یزندی عالمی اگر که علیه کل اول هو صفت ملک دنیا کون کونیه لاشد مرینه حکوم اولو دین پسر عاقلا اولان ایمنی تنک عا کون
---	---

ماش

عاشق اولان جانان کون دوز عاشق اولان جانی فزبان اوز عاشق اولان اولک کتد بهر اوز عاشق اولان جانی فزبان اوز عاشق اولان کون کون سئل اوز دور معشوق از سه کافز جانی عشقا پیش هر دو جانی و ازان عشقا پیش حبیب بهر فاشل اوز عشقا پیش کالوب کیکه کوب هر کوی که عشق اولان نمان	عاشق اولان جانان کون دوز عاشق اولان جانی فزبان اوز عاشق اولان اولک کتد بهر اوز عاشق اولان جانی فزبان اوز عاشق اولان کون کون سئل اوز دور معشوق از سه کافز جانی عشقا پیش هر دو جانی و ازان عشقا پیش حبیب بهر فاشل اوز عشقا پیش کالوب کیکه کوب هر کوی که عشق اولان نمان
عاشق اولان جانان کون دوز عاشق اولان جانی فزبان اوز عاشق اولان اولک کتد بهر اوز عاشق اولان جانی فزبان اوز عاشق اولان کون کون سئل اوز دور معشوق از سه کافز جانی عشقا پیش هر دو جانی و ازان عشقا پیش حبیب بهر فاشل اوز عشقا پیش کالوب کیکه کوب هر کوی که عشق اولان نمان	عاشق اولان جانان کون دوز عاشق اولان جانی فزبان اوز عاشق اولان اولک کتد بهر اوز عاشق اولان جانی فزبان اوز عاشق اولان کون کون سئل اوز دور معشوق از سه کافز جانی عشقا پیش هر دو جانی و ازان عشقا پیش حبیب بهر فاشل اوز عشقا پیش کالوب کیکه کوب هر کوی که عشق اولان نمان

دربیان عروج ارواخ بهشت اول

چون که جانک است که ایدی بهر او خویون و استکانا البرج	باله اولان عزم اشد عاصیه هر کسی علق اید کون عروج
---	---

خاندی هر جا اولاد اولدی بری اولد
هر ییچی بید و کی کز کا اعز
اول ساکن این مژ اوتد عریج
کر اولدنه منتک عصبیا نه
ایو میه اول متک اوله
چونک این میه اول حالیه
اکر و غیر اول متا اولی
کرجه جینتا یسه دوز و کی متا
یکه بیه کاندن اول حیل اول کل
پین کرایه گنا کرون حان
چون متد اولدی هر جا اولدی
هر متن هم عمر هتلا بیه نان
پین متد دوز متا جی جانک اولد

تبع الم تبع الیه والک
فین حق اول کولدن اوسون
کرایه بیلک سئل صلا یکه اربع
باجلا اولد قالا اول نقصا نه
کاندن اولدی دوجا اولد ناله
حق بلور انجنگ اولد کالی
سرنیدن خون اولا اولد دلی
اکر انجنگ کما اولد اولد کلام
اول سیدنی اوی اول اولد لزن
اندو کی کول عریج اید و همدان
یکر کما حدندن اوتد هر بری
نجلدی اولدی متد دوزی کسان
هر متد دوز فیض علی سندر اولد

قادر

قادر اولد متد و ن حکمی بودد
یوق در پیکر سئل کلفی سئلک
کرمتد زانلا سیدی هر و جود
کرمتد زانلا سیدی حکم حق
کرمتد زانلا سیدی هر متا
کرمتد زانلا سیدی هر کلام
کرمتد زانلا سیدی هر حیون
قلا اولد تبع الیه و کلام
لیکن اهل حکمت اید و اختیار
کس با کس بیلد و کس کمال
کر اولدنه عمری بیک بیلد اولد
قادر و بخاندن دوز پین اوی
اولا ساکنان بیلد انیس

عالم اولد متد و علی بودد
هر صلا بیلد بولنی کلام و کلام
ادامه انیس بیلد ادم سنج
هر کس اوردی حکم دوز سنج
هر کس منسل اوردی ایدی همدان
جند و جند بیلد اوردی یاد کلام
هر کس دینا دوز بولد دوز بیلد
قلا اولد تبع الیه و کلام
ادم اولد فیلد و اوردی اشکار
اختیار نعلاند و دوزی متا
ایو میه کیمیه انیم اعظم
اول سبب کلفی اولدی همدی
بالا اولد و هر طهر اولدی

طعن کز دل پیر او کجا جبار دور یکه غفلت از ناله آکا و ستور تا جلی افکار طعنه بکشد یکه نول فزین کول تا مودد اولان اصل حق بونی مختار دور اغل حق چون حقه فیلدی نظر اغل حق در کایتا بله جوهری اغل حقد در حضرت حق را اغل فیلدی سوز عالی ادی اولادی سبیل ادی ادی بله اهل بله حقی سن لغت زه موز دوی سبیل ما و سفیدان آکا آکا سبیل	توبعا لکله غلاد دور ادی مختار دور سبیل ای سوز یوخدوان آکا اختیاری سوز اختیاری و از دیر مجور دور اختیار فاک آکاسین تقییر دور حتی ظاهرا کور دوی هر شیک سوز با قیسی با پی کاب و جو خوری اغل حقد در سوز دایمی ورد اول سوز سندر آکا ادای تا اولاسین سندر حقه هدای لیک آکا تا کورنی هر سستی چونک حقه و آکا اولد سبیل اده خور لک ایل فیلد نظر
---	--

سن زانی سوزی بله ایس بن بوز سوزی ادی مرات حق سن سوزی کوریلد ایسه یوریلد سن سوزی سبیل حق بله ای کما اولد کی سبیل اولد کی سبیل اولد نور حقی که نظر صلک آکا ایس تا قلا انم غلی و ات حوت اکلا دل حق مختار استکار چونک حق سندر کور یغدریکار تا کحق کور کورنی یور دوی	هر سبیل کورلادی آکا نیا کار بادی اول کجا حق سندر ای چمد فیلدی اول کجا حریف حسرا اول کجا کور تاست چمد سی واقضا اول جیمین را سبیل بعضی کورله بعضی اول کجا زورنی بعضی سوزنی یورغا اول کور
--	--

نور حقی که نظر صلک آکا ایس
تا قلا انم غلی و ات حوت
اکلا دل حق مختار استکار
چونک حق سندر کور یغدریکار
تا کحق کور کورنی یور دوی

بعضی لکیده د بیلر
 یوم شوق و فیض آلود
 بعضی اولایا فکر سوار
 بعضی وچاقا بچکن پرور
 بعضی اولایا دیلار سیر
 بعضی کون تجلی جمال
 هر یی شکله اولایا نکلا
 هر یی کیم فلیسه خیر و نیک
 ظالوک کور و دوی صورت مار
 لاف پوزوک کور و دوی خیزدور
 چو کور یار فی قلدی جلا
 کوریه پوزیکه فاقصو ر فی
 اهل رصک شکلا اولایا موز

بعضی اولایا لکلا د بیلر
 قور کور بوند اولایا هر کور
 بعضی سور و کور یار دور
 بعضی کور ایستد نادر دور
 بعضی اولایا صاحب تیار
 بعضی قهر این اولایا لکلا
 یسته کیم دیکه ایدر اولایا
 کوریه کوریه اولایا علام
 دینه عقیده اکایار اولایا
 حب بعضی چو کور ندر دور
 صور یقین خیزد قیل اولایا
 چوند ملک کوریه صا فقصو
 قایغ اولایا صورت اولایا چور

ط

ظالمک مظلوم قیلدوکی ستم
 حاصلی اینان نه قلدی خیر و شر
 کورت اسما د قیلد قه متا
 ایک سالک چو کور کورت کیم
 صورت و سنا اکایک کور اولایا
 شرک و وحدتد بویایم تمام
 قتل ام غرق اولایا غنا اولایا
 دیر ایدی شمه اولایا نازان
 کامل اولوب کورین لال عالمه
 رخت بزدان اولایا خلد تمام
 این و چو اولایا فیض صلا
 غاص اولایا سید د کاهل اولایا

شان اولوب یبه ایی د بیلر
 کور یور ایکی جهان ستر
 خبر و شر کوریه کوریه رینور
 و احدا القها ملکینه کوریه
 تشق جهنم کوریه پرستار
 و حد نوزک جریه کوریه لکلا
 یور حقدن کلینی یقین صا ناول
 قایغ اولوب خفا اولایا یار
 ایله کورانی خلیفه د مسه
 خور فیضدن طوبی کوریه
 دفع اولایا اولایا د عاسیک
 اولایا د سولک الیه اول

بعضی لکیده د بیلر

نَدَا بِأَبِيهِ فَوَقَّعَتْهُ رَاحُ الْوَيْلِ
 وَيُشْفَا هَوَشْ بَشْدُكَ نَوْشَا دَوْدُ
 وَيَا أُولَاكَ سَمِيعُ قَافِ لَا مَكَا فَافِ
 بَشْ سَكَا تَا كَوْنُ سِينِ اِنِّي عِيَانُ
 سَايَرَانِ مَلِكُ اَوَّلُ اُولَاكَ لَسَرُ
 فَوْرَاتِ حَتَّى اُولَا بَاغِي سِرِي
 قَلَمَا اَمْدَنُ فِكْرُ حَسْبِيْلِهِ خِيَالُ
 دَرَدِ اِيَكِي اَفْغَابِ شَرْقِ اَوَّلَا
 جَوْنُكَ نَوْرُ قَاتِ كَوْنُ دَوْنُشِ اَوَّلَا
 سِتَرِ مَا اَوْجَاهِي اَوْ هَمَزَانُ اَوَّلَا
 بَهْلَةُ يَوْ قَدْ زُفْتَانِي اَنَلَا دَوْلُكَ
 بَلِيَّةِ دَهْرِي وُدُ زَسَا اِلْحِ
 دَعَا اَوَّلَا اَمْدَنُ تَكْلِيفِ شَكْرُ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لایق بودیم ز کما لایق ندی
 تا یی بخواند و شکسته امین
 حسبه نگه او لا هند ارشی
 خاص و عامه اظهد و سوزی
 جیس او لا خفیه چوق سوزی
 لیکه سیری تا یی افلاک او لا
 سترا این اریک او او ایینه تا
 بلیک او بسوزی کی تمیلین
 چو تک جایی نور تا اینچند و
 چو تک قمر خندان اری کاد
 یله در شش او او او جوینی
 یله خوراک بلدای مختلین
 یله کو تر ترا پی پیه و و و

ایکی شتر اولدی سناج و شتر
ایک اولد جیسیر و ورا و قنا
بیر سیدر او ایلا اولد جانیل
هرینه همد میدر حق اول
لوع الله و و قاده خلوت
اولد جانیل نولج ایلا و
ایک جیسیر جانیل و
هریدر هرین اگله و و
حمله اولدی و لایک نجر
اولد ندر کیم و کیده انج
پن و لایت شتر اولدی باطنه
خلق اولد ندر هر بون مظهر
پن و لایت حمله با قید و و و و و

بانه و لایک ایلا بون حمله
بون و و ایلا بون حمله
بیر و کله بل و و و و و
نجر نجر نجر حمله اول
عقل صفت و و و و و
خاله و لایک حمله و و و و و
ایلا و و و و و و و و و
هر و لایک و و و و و و و و و
خلق و لایک و و و و و و و و و
اولد و و و و و و و و و
بون و لایت و و و و و و و و و
چون و لایت و و و و و و و و و
ایک و لایت و و و و و و و و و

ایک

اولد و و و و و و و و و
چون و لایت و و و و و و و و و
چون و لایت و و و و و و و و و
حاصل و لایت و و و و و و و و و
لایک و و و و و و و و و
س و و و و و و و و و
چون و لایت و و و و و و و و و
حمله و و و و و و و و و
کشف و و و و و و و و و
کورد و و و و و و و و و
کورد و و و و و و و و و
کورد و و و و و و و و و
کورد و و و و و و و و و

کیم و و و و و و و و و
هر و و و و و و و و و
فان و و و و و و و و و
بعد و و و و و و و و و
مومن و و و و و و و و و
صلو و و و و و و و و و
بقعه و و و و و و و و و
ای و و و و و و و و و
کورد و و و و و و و و و
بله و و و و و و و و و
کورد و و و و و و و و و
نفس و و و و و و و و و
بوی و و و و و و و و و

مهریه جذیب عیایات خدا
روح اشراقی بدندان ابرو
بهرچه کون جیسر دوش چون
بعضی رنج کون مقدار انگیز
بعضی زبانه رنج کون رنج کیمه
بعضی فالور بکونی کون تمام
بوزمانده هنجو مزه فالور اول
روح جوان فالور اول ننده
هر که کوز دی ایسه سیزین
جان بیضا اولورب رنگ قلدر
ای برادر طالع ایستک کلبر
و از کوزد پیکه جانفک حجاب

در خطه و عا کیم بقول طالع

بودی دنیای آلا کاجا
دوبه نایه جیسر دوشه بایک
قلیه ایض نه دریا حوه سله
بعضی ای رنج رنج اندن کلور
فالور اندن کوز بکالی کیم
کلاوشی بد سوزی خوشی
دیبه خلطیکه ویردین اولور
بهرچه کوز کوز مز اولور
قالیه کلدره هنجو ایدره
جمله نه کوزدی ایسه یکلدی
کوز فواج پشکاتی دگر
اول بری یوزنر اصلک یوق

چون

چون کلاهما صغر شریخ اولدی
اهل کین ایدان کین دوز وجود
هر قیغم ایش و وجودی کیم
عادت ایش ماسو کالده
بهرچه کوز عقیل کالده
عقل کلیم اولدی رنج قنبر
بهرچه کوز عقیل کالده
عقل کلیم اولدی رنج قنبر
بهرچه کوز عقیل کالده
عقل کلیم اولدی رنج قنبر
بهرچه کوز عقیل کالده
عقل کلیم اولدی رنج قنبر

اهل کین ایدان کین دوز وجود
هر قیغم ایش و وجودی کیم
عادت ایش ماسو کالده
بهرچه کوز عقیل کالده
عقل کلیم اولدی رنج قنبر
بهرچه کوز عقیل کالده
عقل کلیم اولدی رنج قنبر
بهرچه کوز عقیل کالده
عقل کلیم اولدی رنج قنبر
بهرچه کوز عقیل کالده
عقل کلیم اولدی رنج قنبر
بهرچه کوز عقیل کالده
عقل کلیم اولدی رنج قنبر

چونکه انسان اولدی خلق حشر جمع چونکه سینه پیشوا اولدی شام چونکه حکایه اولدی لایقین ساکا نایب دی و سهر بر خور چونکه سهر بر خور ایلم چهره اوچا خراسیدی کوکی اونی اسما اولدی بین خنایک شغری اسما اولدی سهر بخان بی ریا اسما اولدی مطهر نور قدر بند اسما ایمن عقل طای هو شونند اصل کلده قیغ کلده اادی بر سینه عقل ادمه دیر لک کورد لر علم اندک نایب شدر مکه	چونکه ریاضا یلک یانک هجر قالا ایضا طویلیدر مدام اکلا یوزدی و یوق و سهر ایندوبن اکلا و انصاف کل کورد سینی براقک و اخری ایک اکر الوبدرا ی و لی چونکه اکلا یق اولدی لغری اسما اولدی کاد و صبر اسما اولدی حضرت حق بنده عقل جزو یک اولما ی بند بوی لیکو جزو طای عالم عالی زیرا خراسی عالم دیر لک لوح محفوظ اولدی اسما ی همد
--	--

کورد

کورد لر عقل اولدی نقاش علم کورد لر کرم حق هو عید و عقل کلده مبتدا یلک همد عقل کلده اصل قیغ کایک عقل کلده بر داند یلک رسول کاه عقل اولدی اسینی کاه لوحیکه قلم دیردی رسول هو عیدو جمع عالم حقن الوعلی و خلقه و یور ایک حق و یور و لایک کسند یمنی و نوری نایب مکه دو بیایف شرف و شرف	هو عیدو بر خراسان همد دید کرم اخلد و سهر عقل کلده نور همدین الوید عقل کلده نور و شیکه نایب یمنه اسیمله انی قلدی قبول کاه قلدی روح اعظمه و سهر بجمله ی بر داند سن قبل قبل صوت تر کرم و مکه ادمه جهنم اسیمله انی بر کورد چون عید و او قلم کسند فایل مطلقه و روح و لک هو عیدو اولدی خنایک همد
--	---

اولدی اول هر دو جهانه افشا
حقه مرآت اولدی اول روح برین
حقیق الزریض او بی را بطه
واصل ولان عقل کله کله و و
عقل کله اصل اولد ز شریف
هر کینه عقل کله اولد بیسط
هر کله عقل کلین جفا
چون آحدن واحد اولد جا خان
مظهر حق اولدی بو عقل شریف
عقل کله اسبی عشق اولدی بدل
عقل اولد چون دیدی بو عقل رسول
چون دیکل چو کله اولد اسکدی
بن جود اندی خلای عالمه

بهر افضل کل بنیمد یا و لی
ملک اشرف بل لطلاییدن لطیف
ویرن اندن لطفه بی واسطه
فاصل اولان باده کاران کله و و
فاصل اولان هجو خال اولد کینه
اولد عشق و فرشته نوریکه محیط
اکاهنج کشت اولد و جبر حکما
وادیان اند و کوه عقل فیضان
اولد سبب اشیا دانه اولد جا اولد لطف
چون که حبیب دوی حق در اندا
کیم بولم بد جگر اشیا یه وصول
عجزا و دوی ساغر خال اولدی
اولد عرفان و دوی نفع ادره

چون

چونکه کوه دوی کوه بی جموند
بن جود اندی بی حشر نده
مجد شین الکن اولدی اشکار
چونکه کوه دوی نفسی نایتیه جیل
بعد نفس اولدی عقل ما یله
ایک سندن ظاهرا اولدی کاییتا
عشق اولد چون دیر معقل او بی
چون قله عجز و شوق کناز
تبرستان محبت قیاد ی
عقل کله و دیر عشق و دیر جهان
دایما جوق ایله اولد جگر نغول
لیک چون اسلج اروح اولد کور
خار کله خال کله حله قتلور

فایده فایده مفعولدر
تا قلا ملامه طاعت حسنه
یادی نفسی عقل دانه ای کلای
مایله اولدی نفس عقلای جوق
کوییا جعفر اولدی ام بابا یله
عشق و فرشت هر مفا دیک ناکار
کاییتا قله جهان بنیا دینی
تا که سا حل دولا دیر شاکار
کله خال کله اوده اویتادی
کله خال کله دودای نوجوان
کله خال کله جلد بول
خار کله خال کله اشباح اولد کور
لیک معنی بحر ایجا و المور

اول سب هر شيد در جملش
 حق را در مادی باطل نیش اول
 یک سن فلک حقیقه نظر
 بی شتر کنیدی بی غی غم کنیدی
 بنی خلافتی بیا که ملک کنی
 کاصل علم حلا و آرایدی
 اولدمه بالذات اولدی انازل
 برعدت و از منبع دود کلاهی
 فایک اولسه عیبه و پندر عدت
 بن طور و دیر و جود
 یامال شید و دوقن کی دود
 ظلم عیسای اچینه ده و نش

کوردی حقی حقدن آچیلان بصر
اولا چون اولدی کالمرین اول
بولن دیدلر هیج بولگهی خبر
یلدی بولمه سی کیم نند یل
هری روه کندی بیری کلایه
عیلایجده بی بدن اولادی
چون شهو آتاک بولادی محل
عیلایجده اولدی اوله قالدی
کلای اولدی و جود اولدی
چون کلای اولدی و جود
حقی دی و کلای مکر
کوردی روه کندی کلای مکر

[illegible]

کرجه بن ایلک ایله معمور و
کرجه عسکری بوزمان خلعتیک و
چونکه اولدی حضرت حق ندیم
بوزمان بی بی کوردی ایسم
فله کالوب بیجه کونکر و دوردیغور
چونکه اولدی جملہ کالدن شریف
اصل حق ایله تخت ایلد
کالما اولدی همتید و اول
اولک حق اوزار کالدن اولمید و
شدی موجور ایش آراج کالد
کرجه بن بوزمان سوزی دقد و
ظحمتقدن ایشا ی راهبر

دویم کیمن قدسی و سلطانید و زانو	دویم کیمن قدسی و سلطانید و زانو
دوغدی بیتی جیشیکه طاکه زانو	دوغدی بیتی جیشیکه طاکه زانو
قیض و بیط و فضل و قوتی یقیدد	قیض و بیط و فضل و قوتی یقیدد
دویم کیمن قدسی کیجا زانو اولطیف	دویم کیمن قدسی کیجا زانو اولطیف
یکم بالیقل اولدی نغدی زانو	یکم بالیقل اولدی نغدی زانو
یکم بلور حق اکاکیم نغدی	یکم بلور حق اکاکیم نغدی
یکم اولدی اولجسته کای نغدی	یکم اولدی اولجسته کای نغدی
اجیل کز کلان سنی کلان	اجیل کز کلان سنی کلان
یوقا ایی بالیقل و بیجان آنک	یوقا ایی بالیقل و بیجان آنک
جندی زان سبونه ایید یکر	جندی زان سبونه ایید یکر
کایا دودا نیک دکان دوز	کایا دودا نیک دکان دوز
بواداند سبونه کای ای	بواداند سبونه کای ای
فله کالوب پیجه کز نغدی	فله کالوب پیجه کز نغدی

دویم

دویم کیمن قدسی و سلطانید و زانو	دویم کیمن قدسی و سلطانید و زانو
دوغدی بیتی جیشیکه طاکه زانو	دوغدی بیتی جیشیکه طاکه زانو
قیض و بیط و فضل و قوتی یقیدد	قیض و بیط و فضل و قوتی یقیدد
دویم کیمن قدسی کیجا زانو اولطیف	دویم کیمن قدسی کیجا زانو اولطیف
یکم بالیقل اولدی نغدی زانو	یکم بالیقل اولدی نغدی زانو
یکم بلور حق اکاکیم نغدی	یکم بلور حق اکاکیم نغدی
یکم اولدی اولجسته کای نغدی	یکم اولدی اولجسته کای نغدی
اجیل کز کلان سنی کلان	اجیل کز کلان سنی کلان
یوقا ایی بالیقل و بیجان آنک	یوقا ایی بالیقل و بیجان آنک
جندی زان سبونه ایید یکر	جندی زان سبونه ایید یکر
کایا دودا نیک دکان دوز	کایا دودا نیک دکان دوز
بواداند سبونه کای ای	بواداند سبونه کای ای
فله کالوب پیجه کز نغدی	فله کالوب پیجه کز نغدی

دویم کیمن قدسی و سلطانید و زانو

اهل حلت ائدي بوزورده سقا
 اهل نوچند ايلك اكله اهل حله
 اوله ياكولسا ساغ سقا
 ياكولسا كينه اولك بولك ورك
 ياكولسا ايلك ايلك ورك
 عني حيله مكا موزين دوز
 پاي بته عالي سيرا ايلك
 موزين حيله ايلك ايلك ورك
 ياكولسا ايلك ايلك ورك
 عني اولك ايلك ايلك ورك
 عني ايلك ايلك ايلك ورك
 ياكولسا ايلك ايلك ورك
 عني اولك ايلك ايلك ورك

اهل حله ايلك ايلك ورك
 اهل نوچند ايلك ايلك ورك
 اوله ياكولسا ساغ سقا
 ياكولسا كينه اولك بولك ورك
 ياكولسا ايلك ايلك ورك
 عني حيله مكا موزين دوز
 پاي بته عالي سيرا ايلك
 موزين حيله ايلك ايلك ورك
 ياكولسا ايلك ايلك ورك
 عني اولك ايلك ايلك ورك
 عني ايلك ايلك ايلك ورك
 ياكولسا ايلك ايلك ورك
 عني اولك ايلك ايلك ورك

هری بر کن اولدی مینکده
راعی اگام تاج رسال اول
اولدوخت صومعه غنا بدو
اولد سولی رحمت لیا لیر
کیم ایسانسه رمله و گهانه بیل
حاصلی هم حنکده بشده دور
کایم مکلند اولد کیمسه یوق
جمله انیا اولد حیا حنکده
خالق و تاق اولد سنجاند دور
صوتک اولد عالمی کیم دور
جمله سین دور و دور و دور
هره و کیمه قضا و ار ایلدی

فیلدی اتباعه دایم الصلوا
رو و تخت هندی مقال اول
دیده کیم اولد لکنا بدو
دیکه کیم نه دیدی جاندن ایلدی
کافر اولد قلعه نامورده دیکه
یوق دینک کیم اولد دور
بیرونه کوله کیمه سبایا اولد
یوق دیکه تر جاهد مکلند دور
تاسی کیم غنی ناند دور
هیچ کیمه دور دور و دور
وای اگام کیم کلند و ریز حیا
سیری ساکن کیم دنا ایلدی

مهری بر کن اولدی مینکده
راعی اگام تاج رسال اول
اولدوخت صومعه غنا بدو
اولد سولی رحمت لیا لیر
کیم ایسانسه رمله و گهانه بیل
حاصلی هم حنکده بشده دور
کایم مکلند اولد کیمسه یوق
جمله انیا اولد حیا حنکده
خالق و تاق اولد سنجاند دور
صوتک اولد عالمی کیم دور
جمله سین دور و دور و دور
هره و کیمه قضا و ار ایلدی

۶

کلر حنکده قضا پیکه شد
کلر حنکده حنکده دور و دور
جمله انیا کیم اولد دور
چونکه اولد انیا کیم اولد دور
اکا و پیداهل حنکده دور
چونکه فکده کلدی اولد انیا کیم
پس مینکده هر قضا پیکه شد
پس نه اولد جرد و کلر حنکده دور
بلدی کیم چون طاهر اولد کیم
پس نه دور دور حنکده کیم
پس نه دور دور حنکده کیم
وقت اینک کیم اولد دور دور
اولد کیم کیم کیم کیم

هری بر کن اولدی مینکده
راعی اگام تاج رسال اول
اولدوخت صومعه غنا بدو
اولد سولی رحمت لیا لیر
کیم ایسانسه رمله و گهانه بیل
حاصلی هم حنکده بشده دور
کایم مکلند اولد کیمسه یوق
جمله انیا اولد حیا حنکده
خالق و تاق اولد سنجاند دور
صوتک اولد عالمی کیم دور
جمله سین دور و دور و دور
هره و کیمه قضا و ار ایلدی

اهل حجت ايد زاي مريد قتل
 عطر گلدهن چون اريدان بويان
 قايدين كسي اودا ايسه كمال
 كر سانس اولدي ايسه عرس اول
 تنه كونا كيد ي اول جان سكر
 علم يمني قنيسندن الذي اول
 حبيب اين كز اول مقام سكر
 چون چوچون مظهر پاكه ور
 كونا سانس اولك ديسه كونا كره
 قالا اول املك النند زليل
 قالا اول جان خدار ثوبه نيدن
 بيل تالنج اهليد و ر بويك ديسان
 قالا ديزل جان بد سوز و زنا

چون چوچون مظهر پاكه ور
 سوز اول قايه كالور هسان
 كبر اول مال اصله مولود وصال
 عرسه كز ديسه قانور قنيس اول
 كونا كز جانيند يا حور ملك
 جان ويمن جان اكا بولك اول
 چون اول جان سوزي ملك نكر
 مخرجي ملك يره افلا كز ور
 كونا چيقت و قه قونك بيسر كن
 كونا چيقتا حور بولك دي كز
 ياقه يند و ر اقي حيا اول طر
 اهل حجت اكا سندن اي جان
 تا كا لول خاصيل ابي حبه مسكان

چون

چون بد سوز ايسه كسي كمال
 بقضي ايد و چوچون مظهر پاكه
 يا بيا حور اولا يا اده حور
 چين بويك كز سيزندن چوچا
 داماد اولك اكا سانس
 كونا اصليه و ر دوك طر
 قونجا كز ديسه بويك
 بولك مظهر پاكه ور
 غلامه و ر كلامه سوسه
 حجت مظهر ملك حاشا
 بويك اي جان اتر قنار
 باهاده كان معلق اولك
 اشكاه و ر بوسوز و زنا

يره اولك جان اصله بولك وصال
 عرسه چوچون اخل اولك اول هسان
 بويك كز جان سوز اولك همد
 تا بويك اولك كالا خند بقت
 تا قنيسه اولك جان كز
 املصا ط اولدي بويك ابي ر
 بويك همد بويك اولدي عرس
 بولك مظهر پاكه ور
 احمد اول احمد اول احمد
 حجت بولك وفاق سيسان
 چون اولك همد سوز و ر
 شيرمه قنيس و ر بوسوز و زنا
 بولك ديسان قنيس و ر فلسفه

فَلَسْتُمْ بِذِي عِلْمٍ يَوْمَئِذٍ يَظُنُّونَ
شَاغِبٌ بِهِمْ مَسْطَرٌّ أَوْ تَعْلَمُونَ
وَيُنْفِقُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مَالَهُمْ
وَيُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
كُلٌّ لِرَبِّكَ وَحَدِيثُ صَوْنٍ فِي مَقَامٍ
عَالِيٍّ حَقٌّ قَائِمٌ حَقٌّ وَرُزْ
يَلْهَمُ مَنْ عَالَمٌ نَدَى تَأْيِيلُهُ نَوْرٌ
مَقْعَدٌ صَدَقَ صَفَاتُهُ قَرَارٌ
عَاشِقَانِ بَعْدَ الْفَتَا بُولَدِي بَقَا
عَاشِقَةُ حَقٍّ أَوْلَدِي وَإِنَّمَا مَكَارُ
جَانِ عَاشِقِ حَقٍّ فَنَا بُولَدِي مَر
بَلَاؤُ أَوْلَادِي مَنَّا هَيْدَنَ نَمَامُ

دربار ظهور عالم کیم بقول اقل و حلاوت

کمر فاجا حق حیل چو نذر و زور
یوز کبیر از نگار اندی عاز
اول هر چند ابله عالمه کز و
تا که نوحید اوله کایا موز و
فایز اول اکی جهاندای عذام
چونکه نیدا اوله نذر و زور
چونکه رجه الله بولدی اوله حضور
بند و زور عتاق کایا ای کبار
اوله ایچون اولدی مضمود لیا
اوله ایچون یاکه اوله حکایت
غرف موز کایا نذر اوله نثار
اوله و جیه حق مکی و الت کلام

اقل و حلاوت بیدای صاحب ظهور
حق و جود بید و جود حق و زوال
بطل زایل و زور و جود حق و زوال
همچو سحر اولدی و جود کایا
و زور و جود کایا و جود و زور
چونکه نیدا اولدی و جود کایا
هر و جود اولدی و جود کایا
هر و جود اولدی و جود کایا
چونکه نیدا اولدی و جود کایا
دایا و جود کایا و جود کایا
طاهر و جود کایا و جود کایا
طاهر و جود کایا و جود کایا
چونکه نیدا اولدی و جود کایا

حقیقی اولدی و جود کایا
تاسیسی ایله و جود کایا
چونکه نیدا اولدی و جود کایا
توسعه ایله و جود کایا
لیک و جود کایا و جود کایا
اولدی و جود کایا و جود کایا
بایقید و جود کایا و جود کایا
اولدی و جود کایا و جود کایا
جهت نیدا اولدی و جود کایا
کیم و جود کایا و جود کایا
کیم و جود کایا و جود کایا
بایقید و جود کایا و جود کایا
و جود کایا و جود کایا و جود کایا

کوتاهان بجای دوز اولدور هو
قذوق علوا کادش هتد کلام
چون جها نه حق عایت ایلدی
موردات عالم اولدی ایستنه
یا خوه اولدی روزینکه خانه کو
هرده یجه دن ایستور چون ایلد
ناتو کورجه اولدو که کز خراب
دایما ایدو تجلی نه قضاو
چون و ظالم کله حید روزینم
نه لایت راز و زامن نه ابد
نیتیم بریلدی جان کون اولدین
دیله اول نور حق مثلا ند
نیتیم اوصاف اسکی خیر فوج

کوتاهان بجای دوز اولدور هو
قذوق علوا کادش هتد کلام
چون جها نه حق عایت ایلدی
موردات عالم اولدی ایستنه
یا خوه اولدی روزینکه خانه کو
هرده یجه دن ایستور چون ایلد
ناتو کورجه اولدو که کز خراب
دایما ایدو تجلی نه قضاو
چون و ظالم کله حید روزینم
نه لایت راز و زامن نه ابد
نیتیم بریلدی جان کون اولدین
دیله اول نور حق مثلا ند
نیتیم اوصاف اسکی خیر فوج

هرده یجه دن ایستور چون ایلد
ناتو کورجه اولدو که کز خراب
دایما ایدو تجلی نه قضاو
چون و ظالم کله حید روزینم
نه لایت راز و زامن نه ابد
نیتیم بریلدی جان کون اولدین
دیله اول نور حق مثلا ند
نیتیم اوصاف اسکی خیر فوج

کوتاهان بجای دوز اولدور هو
قذوق علوا کادش هتد کلام
چون جها نه حق عایت ایلدی
موردات عالم اولدی ایستنه
یا خوه اولدی روزینکه خانه کو
هرده یجه دن ایستور چون ایلد
ناتو کورجه اولدو که کز خراب
دایما ایدو تجلی نه قضاو
چون و ظالم کله حید روزینم
نه لایت راز و زامن نه ابد
نیتیم بریلدی جان کون اولدین
دیله اول نور حق مثلا ند
نیتیم اوصاف اسکی خیر فوج

نظمتون حق دریدی جمله اولیا سن قی بیطافدن ایشت و آلتکفر بحی کوردن جقی کوردی در خوشی خبر کیم نغم اولاسندن بیالده اولا ایچون دوجهان سلطانیندن عسکر اولدی بیتر قورمکن فکان بن انا لکنه دهانی اچمشور دها و دور تیغ من اکا دهنده خر عشقیکه جهانه ساقی کریم اولور جیموز بون بدله پادشاه ملکه و بنده یوزلور نیمه کیم لکن صفای ایشیک کوردیند تا سکا اول بون عجب	عینون حق سمور حق دریا تکلمون حق مشیمون حقه و تمام من رانی کله ای احمدون کبر سن پادشاه قورایدیهدن الک حاصل بونک حقه قایسور فی عکینه کلیل ناهوننی کما دست حقدن حرمین اچیشور هینون اولدی وجود باعد قایسوز اناک حقه باقیه جمله موزنات ایدوق و راکل ماضی و مستقبل الله یوقدور ماضی و مستقبل اولدی جیمیل ای برادر و قصدا ی کورد دور
--	---

بجه

کوردون تا دور و دور اوصول کامج یوق اولور و موجد اوج بلدیور ناز سوز یا عسکر سویکی سوزین حقیقتک نلاک یک اولد مهین یوق اولدم هان سایه کیم کون اولکجه دور ماد صفا لیدی بود و جود دور له عرفان صد هکاک مرخون یوق ایدی اول دور و قانی بل کیم بله ساد و دور و حای حال یکه قالدی بنده انا حیات نه خوار نه خواب و فی عقیله هون	بجه اولد بون اولد بون اوصول انج کورد بون عجب عالمی والد بون بون بون بون وادی ایدی بون قطب عالمی خلایق دید بون اولد بون اولد بون کون ای کورد و صلیک اولد و کون بون ماحدا اولد اولد بون بون بون نیمه نایت بون بون بون نیمه بون بون بون بون بون کندی بون بون بون بون بون بون بون بون بون بون بون بون بون بون بون بون بون
--	--

اشق

چونکه عقله نسل نالده و نه بعد اناك پن كاد پد پك يوري واز پين نه اچانته بياخ صامان اك چونكه اولده بركيشيك كاھون پن نظر نيلده و صا و نوري كوردنم كندي كوز مندن شعاع افشا ب يا ايج صامان اكا نوله كالي بو هر قيترو نك از پد سيبك نفا يان بومله ندي اولدي كا نون وينا يا و كاسين ظلام خون صيف يام بياسين بن فلان خنكته ام يا چا نلانا شجلا ز او لا بن بومله حنك ايترسين و صول	يكينيكه سالري قلده و مكيك بوكيشيك نير سندن اي عزيز كوز سين كاچمه اولده اخر ماله اولده شاپينده بو بكام اھين اول صقام اوله حضور كوردن كندي سلطان ملكت اولدي خلك نيه اوله سالده بكام اي عمو ظلام الله كند نوزا سيبين اھل دين اولانك سالن بياسين يا بكمسه فلا سين قلبي تحفه خالص عام اولاندي او نيك اكا بقا ندي نيك هر قيترو عا و اكا يا اوله نيك كا عا اكا و اكا بول
---	---

بلكه دنيش بته نوري كوردنم يا و ب اناك انا و سين كوردن كوردنك شله شمس هسلا دار نيك داغيني غلام خسا ب كوردنك عالم اوله سين هر قيترو انا اي يوز سين دنيا لوم و صامك او كي سندر	بلكه دنيش بته نوري كوردنم يا و ب اناك انا و سين كوردن كوردنك شله شمس هسلا دار نيك داغيني غلام خسا ب كوردنك عالم اوله سين هر قيترو انا اي يوز سين دنيا لوم و صامك او كي سندر
---	---

قول ديكر بومله اهل وحدت

اھل وحدت ايتن ايسلطان دين كردنك مريد هيو لا كيم نه دور بوحسوت دور هيو لا اي پير نه الله بيلكيم هيو لا ميا د قوت عاصير بيل هيو لا دور هان	اھل عالم بيل مولا دور و سين كان قولا اچ بكا دور بكمه دور كيم ظهيرا يوز اولانك هر صو كيم حروف ظهيرا اي او شناد كاندن اولدن بومله دور و سين
--	---

چون پوزن جملہ اشیا صورتی
چون پوزن جملہ اشیا صورتی
یک اولیٰ صورتی صورتی
مبدأ غیبی شہادتی تمام
هر صورت اولیٰ صورتی صورتی
عالمی علموی و سلیمی تمام
جملہ صورتی صورتی صورتی
پوزن صورتی صورتی صورتی
نقشہ کیم صورتی صورتی صورتی
اولیٰ صورتی صورتی صورتی
نقشہ کیم صورتی صورتی صورتی
عالمی علموی و سلیمی تمام
جملہ صورتی صورتی صورتی

الذین اولیٰ صورتی صورتی
کیم صورتی صورتی صورتی
کیم صورتی صورتی صورتی
الذین اولیٰ صورتی صورتی
جملہ صورتی صورتی صورتی
هر صورتی صورتی صورتی
پوزن صورتی صورتی صورتی
جملہ صورتی صورتی صورتی
نقشہ کیم صورتی صورتی صورتی
اولیٰ صورتی صورتی صورتی
نقشہ کیم صورتی صورتی صورتی
عالمی علموی و سلیمی تمام
جملہ صورتی صورتی صورتی

صورتی صورتی صورتی
صورتی صورتی صورتی
عالمی علموی و سلیمی تمام
جملہ صورتی صورتی صورتی
نقشہ کیم صورتی صورتی صورتی
اولیٰ صورتی صورتی صورتی
نقشہ کیم صورتی صورتی صورتی
عالمی علموی و سلیمی تمام
جملہ صورتی صورتی صورتی
نقشہ کیم صورتی صورتی صورتی
اولیٰ صورتی صورتی صورتی
نقشہ کیم صورتی صورتی صورتی
عالمی علموی و سلیمی تمام
جملہ صورتی صورتی صورتی

صورتی صورتی صورتی
صورتی صورتی صورتی
عالمی علموی و سلیمی تمام
جملہ صورتی صورتی صورتی
نقشہ کیم صورتی صورتی صورتی
اولیٰ صورتی صورتی صورتی
نقشہ کیم صورتی صورتی صورتی
عالمی علموی و سلیمی تمام
جملہ صورتی صورتی صورتی
نقشہ کیم صورتی صورتی صورتی
اولیٰ صورتی صورتی صورتی
نقشہ کیم صورتی صورتی صورتی
عالمی علموی و سلیمی تمام
جملہ صورتی صورتی صورتی

دربیان تجلیه

کامی اهل رعد حق آید و زای جوان
حق در زانین تجلی صفات
بنظر فیله پذیرا شایسته است
کوردی حق تا بدو رسیده و
کوردی حق تا کرم کورد و
کوردی حق تا شش مستوفی و
کوردی حق تا اهد و شهود و
کوردی حق تا کمال معلوم و
کوردی حق مرئی و غیر مرئی و
پیشی کیم حق قدر شهود و وجود
ظلالیله و وجود حق و کائنات
مایوی الهی و وجودی چون سحاب

صفات حق

حق از آنکه بود و بودی و کلام
آفرینا بدکار اولی صفات
کوردی حق تا بدو رسیده و
کوردی حق تا اهد و شهود و
کوردی حق تا کرم کورد و
کوردی حق تا شش مستوفی و
کوردی حق تا اهد و شهود و
صفت کمالی که اول معلوم و
اکلا و حق بود و اولی و کمال
قدر حق تا کمال حق و
قائم بالذات اولی و کمال
حسد و از آنکه بود و بودی و کلام

بدر

بدری قاتل بر سید و در صفات
فات اهد و کلام بر صفات
پیدا و افعال و کلام و صفات
کامی و کلام و کلام و صفات
مؤمن این مظهر لطیف و
مضامین حق این مظهر و صفات
دین این مظهر و کلام و صفات
هر چه در دین مظهر و صفات
دین مظهر و کلام و صفات
عالمی و کلام و کلام و صفات
چون کلام و کلام و کلام و صفات
بدری و کلام و کلام و صفات

انداز و کلام و کلام و صفات
بدری و کلام و کلام و صفات
مضامین حق این مظهر و صفات
کامی و کلام و کلام و صفات
کامی و کلام و کلام و صفات
مؤمن این مظهر و صفات
مضامین حق این مظهر و صفات
دین این مظهر و کلام و صفات
هر چه در دین مظهر و صفات
دین مظهر و کلام و صفات
عالمی و کلام و کلام و صفات
چون کلام و کلام و کلام و صفات
بدری و کلام و کلام و صفات

قائم و صرا بگو سودا عماره پیش بخارید حیانتیکه عسکا بعد آن حش تحریک بدو نکر	اولدی شمت بدو نکر ای نیک نام ظاهر اولدی جلد شمت بدو نکر ظاهر اولدی عسکا بدو نکر
در بیان روح و حیوان و نفسانی	
بقا تا روح نباتی در پیل قار و اولو و مضم این اولو و طما خالصین روح نباتی حیوانی مالی حیوانی مضم و اولو و تمام روح حیوانی چو اولو و مضم و اولو روح حیوانی که اعضا و زین و دوز روح حیوانی که اعضا و زین و دوز روح حیوانی که اعضا و زین و دوز روح حیوانی که اعضا و زین و دوز روح حیوانی که اعضا و زین و دوز روح حیوانی که اعضا و زین و دوز	اولو و حشمت بدو نکر ای نیک نام ظاهر اولدی قوی نیک نام یورک اولدی جلد و اولو و طما ظاهر اولدی روح حیوانی تمام جلو اعضا و حیوانی قریح و اولو جز و کل شده کما کابینه و دوز یورق نباتی که بدو نکر ای نیک نام اولو و حشمت بدو نکر ای نیک نام یورق نباتی که بدو نکر ای نیک نام یورق نباتی که بدو نکر ای نیک نام یورق نباتی که بدو نکر ای نیک نام یورق نباتی که بدو نکر ای نیک نام

روح

روح شقایق در پیل و شمت پیش بخارید حیانتیکه عسکا بعد آن حش تحریک بدو نکر	اولدی شمت بدو نکر ای نیک نام ظاهر اولدی جلد شمت بدو نکر ظاهر اولدی عسکا بدو نکر
در بیان روح و حیوان و نفسانی	
بقا تا روح نباتی در پیل قار و اولو و مضم این اولو و طما خالصین روح نباتی حیوانی مالی حیوانی مضم و اولو و تمام روح حیوانی چو اولو و مضم و اولو روح حیوانی که اعضا و زین و دوز روح حیوانی که اعضا و زین و دوز روح حیوانی که اعضا و زین و دوز روح حیوانی که اعضا و زین و دوز روح حیوانی که اعضا و زین و دوز روح حیوانی که اعضا و زین و دوز	اولو و حشمت بدو نکر ای نیک نام ظاهر اولدی قوی نیک نام یورک اولدی جلد و اولو و طما ظاهر اولدی روح حیوانی تمام جلو اعضا و حیوانی قریح و اولو جز و کل شده کما کابینه و دوز یورق نباتی که بدو نکر ای نیک نام اولو و حشمت بدو نکر ای نیک نام یورق نباتی که بدو نکر ای نیک نام یورق نباتی که بدو نکر ای نیک نام یورق نباتی که بدو نکر ای نیک نام یورق نباتی که بدو نکر ای نیک نام

دنبیا بن سرج اذوا بحو لظا و خذت

ای بیا د و کوش قیل بر خوش بیان
 اخل سرج اخل و خذت ای هلم
 هر یکی نیم دوج انشا فی بوکا
 اوی سوزن اوکا اذلای جوان
 کیمیا دنا اوکا نیبیه قرین
 هر یکی کون اوکا اکا مکلان
 کرا و زنه ترک دنیا جا سیر
 هر یکی اوخی کون اوکا قشرا
 کرا و زنه اخل عرفان ای عزیز
 عارف باقیه دیز کز اسیر سیر
 کرا و زنه اخی خجسته دایر
 هرا و کز اخی کون اوکا مقام

کون سیر تا کون سیر
 بیا دایه دید بر خوش کلام
 انشا صد فی جاندن قیل
 دینه کون اوکا جا سیر مکلان
 انی جا نیبا اوکا ای سلطان دین
 انه قالا جانی اذلای جا و دان
 ناهدا اولو انی سیر برهان
 جانی اذلای اذلای پایدان
 ایلکه هر سیر اصل فی تیر
 سیر بین قات کون و بر کز سیر
 اولی دای اوکا سیر قات
 اذلای اوکا جانی دایم ای مقام

3

کرا و زنه سوزن اذلای
 اولی اخی سیر اذلای
 اولی اخی سیر اذلای
 اولی اخی سیر اذلای
 اولی اخی سیر اذلای
 اولی اخی سیر اذلای
 اولی اخی سیر اذلای
 اولی اخی سیر اذلای
 اولی اخی سیر اذلای
 اولی اخی سیر اذلای

بیا دایه دید بر خوش کلام
 انشا صد فی جاندن قیل
 دینه کون اوکا جا سیر مکلان
 انی جا نیبا اوکا ای سلطان دین
 انه قالا جانی اذلای جا و دان
 ناهدا اولو انی سیر برهان
 جانی اذلای اذلای پایدان
 ایلکه هر سیر اصل فی تیر
 سیر بین قات کون و بر کز سیر
 اولی دای اوکا سیر قات
 اذلای اوکا جانی دایم ای مقام

اولدی ایسا نکه گما لی وصله
چونکه اسان بالدی اولدی و فی تکام
چونکه ایزدی حقه خلقی خوندی
خالق حقیقتی خلق برکات اولدی

چونکه اولدی قوی حقد و راسخ
حقد اولدی کینه دنا کما مقام
خالق ایچیدن حقد اولدی چو راسخ
منسکای هرزه و عالم اولدی اولدی

دوسان انله در ادم چید روح هست و عیاشیت حقیقت

چونکه نیکه نیکه صرا و کاهیر
روح اولدی طاهر طاهر یقین ایکن
ایکسان قانچ اولدی اولدی اختیاری
بعضی دیدیک هرل دنده و او
بعضی دیدیک دنت اولدی هرل
ادمی عیاشیت و او
طاهر ایسی همدان منکر ندور

طاهر اولدی اولدی کینه عیاشیت
هره صردن فن اولدی ایچیک
تنبی اولدی کینه و فو صان
بیخ روح ای حضرت صد و یک
ادمی کلا ای قلا ن
چونکه سنا پانی بر اولدی و او
با چای خورده و کلا ناکند و او

بولک با کینه عیاشیت اولدی اولدی
علم حقه تجرک اولدی میدا
فی نهایت غلبه بقدر رسول
چونکه نیکه نیکه و حسن
دوره و و سنی جهان قالی طاق
هرزه کانی و و کینه و قانی
که اولدی نیکه اولدی کلا
که اولدی خسر و کینه و اولدی
کلا اولدی ادم و حقا ایکن
کلا اولدی ایلی و کینه ایکن
بیلا و کینه و کینه ایکن
کلا ایکن. نیکه اولدی کینه ایکن
چونکه کلا ای کینه و کینه
چونکه کلا ای کینه و کینه
کلا ایکن کلا ای کینه و کینه

چون زنجاره اولدی اولدی زنجار
دفع نفسانی هکانه زنجار
دفع انسانی سکر در نصیب خدو
دفع نفسی نور او زنجار
ادویه دو جهان سوخت ابرو
بهره عالم آدمیه بولور
کرچه جینی عالم تا سوتست دور
کرچه روت گز ملکوت عالمی
حاصلی در جلاله جاندور
نجد عالم صلیبه نور دور
بلدی در دوزن مکرین ادیس
لیکه بیانی او زنجار اولدی یادگار
ای نازد زنجارین دی بکار

دفع سحرانی قتلای نیکار
کول نکره دمنه زنجار
کول سراج عالم انشای خدو
بوی نیکایان سوز دور
حق کا نشد چنگ اولد سقور ابرو
پیکر کول هر بکر زنجار
لیکه در دوزن لاهوت دور
نجد سحران دوزن سید زار
پنج بانی بیک عالم سلطان دور
کرچه جینی عجم اولد سقور
اولد سقور اولدی جلاله کی
هر ملکده کلدوزن سقور
سحر سحران زنجار دوزن سقور

سند دوزن ککره سقور
عالمی چکره زنجار
هفته یوده دوزن سقور
ایز سقور دوزن سقور
طاب اینک ای بکره دوزن
حق بوندی سقور
تاجها ندر دوزن سقور
دیدی حق ککره بوندی
بوندی دیدی حق و لیکه دوزن
عاجز اولدی چون لود دوزن
چونکه سقور اولدی غلظه بوندی
کرچه اولدی غلظه دوزن سقور

سوزن اینک بکره دوزن
کول نکره دوزن سقور
کرچه بوندی سقور
اولدی بوندی سقور
تاکه غلظه دوزن سقور
وخت نا بوندی سقور
ایز بوندی سقور
اولد بوندی سقور
پنج ککره بوندی سقور
پنج بوندی سقور
ایز بوندی سقور
لیکه بوندی سقور

دژبیان افعال خدا

بز و جودې اونی ظاهر ایلک
 اول و جود ملک اکلا اونی یوختی
 ناکلوتی کریمه اونی خلوت
 یدی قات کولکات اولاندن کلوت
 بولا پش سیمه کردن کره مر
 اید ایستقالات بر شاه عبیر
 و شوا استقالات ایلک هسکان
 تا مسافریمه اکلا ای قسکان
 بلوروتی یوریمه بره مر مانت
 انکوتی جلوتی یلکله به کلکان
 جلوتی اینه عینه کولکله استکار
 بریمه کون کهل پیل کاتوا ن

کیمه بز مختصره دوز آدو
 جیشا دند و زجها فک شفا
 عالم خلق اولدی جیشا کتاز
 بالی حق ظاهری خلق اولدی
 عقل خلوت کریمه مینا عاکه
 پش خیمه دوز جها دکه ادری
 کیمه کات اولدی ایلک محفوظه
 عقدا اولاندی اولدی اونی قسکان
 بجه عالم اولاندی اجسما ایلک
 حاصل ایشا اولدی بر کتاز
 سلیمه یاقی بوندی بولغور و زنگار
 چا رستخف بولکا اونی نشین و زور
 دوجها بوندی اولدی و عاکه کتاز

الله اولدی حق مدیح عالم
 لیکر دوحا اولدی حق نغمه
 عالم امتداد لیدی روح جاوان
 سون بیل کاکا بود و زنبیل
 لیکر سیرت ایزیدی ادمه
 کز اولور سه عقل خلک هدی
 چون خلق حق خلک خلوت و زور
 پش قسکان اول خفا اولدی و زور
 الله اولدی اشکال عالم
 کونیا د بیله خلیای کتاب
 بلورین سقریمینای سیک نام
 بونی بیلد و سکا بر قسکان و زور
 سیر سیردی بیل کاکا اشکار

دیسک بولت بختی صفات	وان لیقولن اوله کوزای بی
کی کزگه در سار دنگه اوله کوزای	واحدیت ملکنه شایه اوله کوزای
چونک خلق این سند نبوت	فلا سنوین بختی لایکوز
بر جان کشف اوله اندک کوزای	هجو عیسی اوله کوزای لایکوز
واحدیت بختی بولا سیر	وصف حق شایه بولا سیر
جمع اوله کوزت قوتک بی کوزای	بر اوله کوزت دوزت دوزت
جمه کوزت بولا سیر	اوله کوزت دوزت دوزت
کوزت بولا سیر	کاه افکری چون افکری
نیهایت بختی این اوله	روح اخذ و جهنم کوزت اوله
سمع و نظی جمه حق اوله این	ایله دیدی حق خنده بی کوزت
هم بولا کوزت فانیل دید سیر	بختی بولا کوزت فانیل دید سیر
تا الکل کوزت فانیل بولا کوزت	چونک فانیل بولا کوزت فانیل
کوزت بولا کوزت بولا کوزت	هجو موسی کاه کوزت فانیل

ید

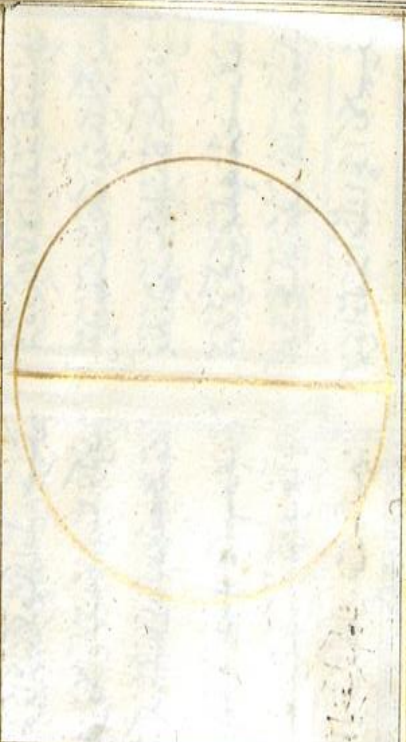
یا اناک ایلایه خورش کلام	آسطایه آدن هم بیسم
کوش اید بخت اوله کلاهی ستا اوله	بی سوزی باو هم بی دستا اوله
چونک عشق کلاهی بختی بولا کوزت	هجو بختی بختی بختی بختی
آن ترانی اویش کلا کلا کلا	واحدیت کلاهی بختی بختی
وان لیقولن وصلیه بیل کلا کلا	کرچه سا کلاهی بختی بختی
بختی بختی بختی بختی	دفع اوله کلاهی بختی بختی
عطر و عطر شنه اوله کلا	بختی بختی بختی بختی
دویمه نور خورش بختی	یک بختی بختی بختی
دفع اوله کلاهی بختی بختی	اوله کلاهی بختی بختی
دویمه کلاهی بختی بختی	
چونک سالک بولتا ما بختی	بختی بختی بختی بختی
چونک اوله بختی بختی بختی	بختی بختی بختی بختی
دفع اوله کلاهی بختی بختی	بختی بختی بختی بختی

چونکه رفع اوله جابجواب
 طبع الله و خد نسه ابرسه
 ابره مستوفیه عایشه کماله
 برهما اوهای عایشه ایشید
 دوی دله عایشه اوله دلسیل
 چیزایکه کچه نونا شراق ایدر
 کچه حقه اوله مستوفیه بتام
 کجباله کجباله حبیب
 فی قسطی قسطی عیار
 اولخطای کیشید ورسه جبرائیل
 اولخطای کیشید ورسه قلند
 اولخطای کیشید ورسه افنا
 اولخطای کیشید ورسه کججور

سالک الله محو اولکسیر ریا
 قطن الی قطنی قار شه
 اولیا اغیار به شک ورمیان
 وصیکله جائیجی تنویشا ریه
 چونکه رمن اول مقام جبرائیل
 لیکه ان نو رحقا خرقا ایدر
 لیکه آخدا ایدر صغری هسمام
 عاشقه دیکه عیسی غریب
 عاشقه مستوفی قیلا خونی خطای
 بولکامیا تمیمه هکن سبیل
 هم نلک عوادلا الله هر مکه
 نار عینه دوشون اولک کباب
 دوشونه یانه بشندن هجور موم

کتاب ایشته انی ابر نوبهار
 عاشقه مستوفی عایشه کمال
 لیکه ناصندور بوسا ایدر ایتقا
 ایدر لکدور بوسا ایدر هوشیار
 هم مقام قات قسین ای جوان
 مایه برایدی لیکور بوجود
 خط و هسید ورسه ایدر کیکلار

اغلا کافان تان تا یوم شهاد
 بربرینه آلیک خوش خوش کلام
 بولکایجه واد لیدنی اوله قن
 چونکه عاشقه مستوفیه اولدی یاد
 عاشق و مستوفی اولدی لی کمان
 ارا ایدر کاهرا ایدر حدود
 کایق یوقسه برایدی قیلا

بِقِي سَالِكٍ وَهَذَا زَايِ نَوْرِ سَالِكِ
 اِيَكْ صَدِي كِيَمْ خُكَدِي اَوْزَا كَا نَكْ
 بِي بُو وَهُوَ اَوْلَدِي اَا دَهْ بَرِ حَبَابِ
 لِيَكْ جُونِ اِيَرِ عَيَا كَاتِ خُكَدَا
 جُونِ مَخْلِي سَطَوْنِي كَدَا اِي جُونِ
 تَحَا اَوْلَا هَرِ حَظِّ وَهَيَا نَ دَا
 بِي سَالِكَا اَوْلَا نَوْرِي حَفْهَ عَرَقِ
 جُونِ فَا نَهْ جُونِ قِي كَا اَوْلِ دَحِيْلِ
 تَحَا اَوْلَا اَوْلَدَتْ وَجُوْدِ سَا لِيَكِي
 سَالِكِ مُشْتَمَلَا اَوْلَدِي بُو كُكُرُونِ
 فَا نِي اَنَهْ اَوْلَدِي هَرِ بَسْرِي
 پَا نَهْ بَرِ بَرِ فَا نَهْ شَمَهْ اِي جُونِ
 يَا اِيَرِ شَمَهْ قَطْرَهْ خُوْرِ حَقِيْرِ

كِي بُوْمَدَ فَا رَدَدُوْر وَجُوْدَمُ فِي كِيَا نَكْ
 اَوْلَا كَدَدُوْدَهْ وَجُوْدِي فَا نِي شَوَكْ
 بَلَكْ دُوِي دِيْلَهْ اَوْلَدِي مَقَابِ
 فَا لَسَا اَلَدَن اَوْ سَرِ وَهَيَا جِيَا
 كُوْرَ فَا نِي سَالِكِ اَوْ جُونِ فِي كِيَا نَكْ
 فَا لَ بَا كِي دُو جِيَا نِي يَا نَهْ دَا
 بُوْمَا يَا اُوْرِي نِي نَا كِيَمْ اِيَكْ فَرَقِ
 نَهْ دُوْمُ فَا لَ اَوْلَدَتْ نَهْ سِيْلِ
 اَهْلُو حَدَتْ بُوْمَكْ دِيْرَهَا لِيَكِي
 بُوْمَكْ اِيَرِ سَا كَطِيْلَتْنَهْ شَكُوْرَهْ
 نَهْ اِيَا نِي كِيْمَهْ بُوْمَدِي نَهْ سَرِي
 نَا رَدِ يَكِيَا نَكْ اَوْلَدُوْر اَوْلَدَتْ هَسَا نَكْ
 جُونِ اَوْلَدَتْ اَنَكْ اِيَكْ اَوْلَا بِيْرِ

دود

دُوْرَا كِي دُو شَمَهْ سَكِي مَرَدَا رِ خُوْرِ
 جُوْر حَدَتْ بُوْمَدَا نَوْنِي كَدَرِ بِيْرِدُوْر
 جُوْمُوْدَا كَا سَالِكِ اَوْلَدِ جُوْمُوْدَا
 بِي سَا كَرِ كَا نَوْرِ سَا نَهْ جَا وَا نَ
 جُونِ مَتَا جِيَا نَكْ اَوَا نَا دُوْر
 اَكَا اِيَرِ مَرَدَا كَاتِ عَقُوْرِ
 بَلَكْ سَالِكِ دَا خِي اُوْرِي نِي سِيْلِ
 تَا لِيَا نِي كَهْ رِيَكْ اِيَا نَ عَا لِيَكِي
 قَا لِيَا بُوْمَدَتْ نَهْ نَا وَا
 دَفْعِ اَوْلَا اَنَكْ نَكَا لِيَفِ جِيَا نَكْ
 تَحَا اَوْلُوْر سَا خَدِي مَشْرِيْ تَكَا
 بُوْمَدَا نَكْ مَكْ بُوْمَا اَوْلِ بَقَا

دُوْرَا اَوْلُوْر هَسْمِ بِيْرِي اِيَا نِي جَا وَا
 بُوْمُوْدِي نِي كِيْمِي مَانَا اَرِ مِدُوْر
 فَا نِي خِي اَنَهْ اَوْلَا اَلَسَا دَمِ
 سَالِكِ اِيَرِ اَوْلُوْر اَوْلَدِي كِيَا نَكْ
 بِيْرَا نِي كِيْمَهْ كَرَا نَا دُوْر
 كُوْرِ مَدِي نِي بِيْلَدُوْمَدِ دِيَا نَا اَوَا نَدَرِ
 حَا جِيِي اِيَرِ اَوْلَا جُونِ دِيْلِي
 جُوْمُوْدَا مَتَا بِيْرِ خَلَايِ عَا لِيَكِي
 كِيْمَهْ اَنَدَن فَرَكْتِ حُوْرُوْرِ قَصُوْرِ
 اَوْلَا جُوْمُوْدِ مَتَا اَوْلَا جَا وَا نَكْ
 كُوْمَدَتْ كَا نَ عَا لَهْ اِي بِيْلِكِ مَتَا
 اَنَدَا اِيَرِ كَا نِي اِيَرِ سَا بَقَا

لیک تاکل اوانا نالدا دی کسان
 انبیا و اولیا نلک دیو لدرین
 نه این سنو سنو دینو لریقین
 بوهرتی صدی جا هیلو کز اف
 نه این دین کز فک یا حد بقا
 نه تصوف نه این و کذیبی و اینج
 نه تصوفی بلور دوا ای فتا
 یا تو مستطین او خیا ن سولانه کز
 سن ادر کز بو مستطینا فی قنور
 هم فتای سا لک دین کز حکول
 اقل فایه دین ارجی یا بلال
 چون بقایه کلک اینست دی اول
 جمع الله و کز اوله ای تمام

منکر اولور بوعلو ای جوان
 بیک ندر منکر اولور ای امین
 ای بکدر دینک دینک ندن ستر
 یوقدور دینک اولدی نور و لا
 قول باطلدور بیلور بو مطلقا
 بولک دینک لافی بیلور هیچ اولدی
 شولکان شیع روکو عصا
 بو مستطینا نلک دین کز سنو
 کوز مدک مطلق دینک ای سنو
 بیلدی کز بکدر دین کز حال سول
 تا اولکده فانی بولکده حقک وصال
 کلیم یی یا حیدر دی اول
 لیک نه بیلور بو مستطین عوام

کچه او خدی علوی فلسفه
 جوتکه دنیا ایچون اولک معرفت
 چون کولکد فالدی نور دور
 برنجی ماریدی مادی قادی کور
 اناسند کور دوشیایدی اول
 بلکلک نلک دین بیلدی هم
 بودید کور کور ناکه شیر کچه
 بیلدی اول صوفی کز اولدی
 سا لک دین کور بولتا سیر
 بهرینک نلک دین اول بیلک کور
 نور نفس اولدی بولتور و غ
 بری حصر دور کله اول فیلک دور
 بهرینک عینک دور کور کز سید

لک عامی دور بولک المفسر
 صاحبک فانی اولور عا قوت
 نور حلقق دایما اول کور دور
 نه این بیلدی طایر کز نور
 طلک خدی دوشیایدی اول
 چون بیلور نور طایر کز
 صوفی کز جمیع بولدی حوا کچه
 کیم خدا کز و فایدی بیلور
 چا نور ای طایر کز حوا
 کیم بولتا سیر اولور سندر بولور
 سن اکانا کز کور دور دور
 کور ریاض عالی عیب کز دور
 کول یا صلیک بولور ای ریشید

اولم سبندن عیب اولم بد و ز اول اولم سبندن کور قیلدی غایب ای مدید و کله نوز کور دی و قور	کای برآورد کانا یوق و دود و بودید و کله جلدی اولدی دود و دییاسین ناخلقه ای کور یونور لاکله دیسونا ییشدن یوق یوق
اولم سبندن کور قیلدی غایب ای مدید و کله نوز کور دی و قور	کای برآورد کانا یوق و دود و بودید و کله جلدی اولدی دود و دییاسین ناخلقه ای کور یونور لاکله دیسونا ییشدن یوق یوق

نورده

اولم سبندن کور قیلدی غایب ای مدید و کله نوز کور دی و قور	کای برآورد کانا یوق و دود و بودید و کله جلدی اولدی دود و دییاسین ناخلقه ای کور یونور لاکله دیسونا ییشدن یوق یوق
اولم سبندن کور قیلدی غایب ای مدید و کله نوز کور دی و قور	کای برآورد کانا یوق و دود و بودید و کله جلدی اولدی دود و دییاسین ناخلقه ای کور یونور لاکله دیسونا ییشدن یوق یوق

کورد

بجایا داد علی الدن الاکبرین
عقل جزوی دهن عشا مد و
عقل جزوی بگذاستر قاضین
عقل جزوی مد و حکا قضا
قاضیا دل تاشا عالم اولاکسین
ای که دعوی قضا ایلد و لش
عبری کیمی علی الت ایلد و لش
عبری کیمی یونسدن دون و کون
صوگر سین کند و یوکا دوکوب
نه یون تا ک ایما سین مویوک
برعوب و ا ز ایدی صیاحیچند کیم
خسته ایی قورن ایل اول ققیر

[illegible]

پادشاه کی مصلحت اوله صوابی پدید
 قویر ملک و سببی بیل ز نواد دود
 مقلایا حق بیصر یوک و از سنک
 دوندی اک عقله دیدی صلیب
 نیرنگ غرضی مصلحت اورتا و من
 ناک اندی بز چیم کوندا بیجا ر من
 اولیودن صر کاکتص بقی ممان
 دیویم کیم بزرگشی باکا چا و د
 ناک اندی بچند دیک دیدی صبری بی یغیر
 کوندا ای عیشی غلای لایم بئوک
 دیدی بقی طیب اول خسته ناک
 کاشیت کاکور و سید
 کاکور و سید

[illegible]

پاك ايدى صلتى اولاب دلا ل
 پاك اولادوق قيوكه قالدى اول
 كچه اوى صود ورا آنك ايمى
 بالدا ايدى ما دوك قيوكى يذليل
 بروجو دوك و قيوپيل ي جوان
 اى بادرسند و دراب خياست
 بون طلت ايجند خضر جان
 رطب باين علي حق انصا
 ساين اولان و رطب و ش جان دور
 ديدى عد كوكن اخله صا دى
 قهر نايغ سگنى ايه ظمور
 پنج جتن ظاهرا ولا له لست
 چيله ياك ايدى يرك در قيو و كان

بكم ساكالا ايچ اولدى و كاله
 اول سيب مرنا دوعين اولدى اول
 زطهارى ائلور و در نه و صو
 تا قيو كونا انا ب سگيل
 كاندنا اولوناب عكلى اوفى نوان
 كه دور و قيو طلات الماست
 اب خيوان چشمه سيني ايتور دوان
 سند قلدى ي برك ناسدار
 بروجو ادى سلفا ندر و در
 قيسه اولان جان سنوك همدى
 توج اوز و دلدن و ما دوجر يوز
 توج اى عكلى خاين يوز كه لست
 قديم ايدى ساك بياصل صلا ل

عزى كى صرف اننه ظهت صرفه
 قفه نون فقر و حق سدر
 چو كور ورك بولدرى كچ خج بول
 علقه بوز و نه ايت اى قيسا
 حاكى كل نالعدك تالو اياكل
 كور سين كوركلو ايتا نا و اركان
 خان دله صد هداك كاروان
 اولعد دجوق اولو كلور كاروان
 بيلك صحن دلا و لوبد و در برقصا
 چون قديمك خاين سندر و در سلم
 دل چوخا نم حق چو فضل ولا تمام
 بكم ديدى قلبه حق حضور دور
 بلكه نور انا ب وجه ناست

چو كور بولد قلد ايتي قالا سر نيك
 ابله و قيسا خاينعدك سدر
 بولدر كه قالا طراي بولفسور
 بو كا تاطقد وركلام هدا انا
 بين كوكل تر ايتي ياك اياكل
 كچ خج صفتن كان ناست
 كاله خندن قليم قودم ركان
 كيم نوز ميه دسين واسكان
 كان صحن دلا و لوبد و در برقصا
 حادن انصا مايا اى هسام
 سطور اسول اولو اياك ايتي نام
 بولايكه ائلا يان مغرور دور
 ايله قلبه سگنى اى شفاست

بِهَيْمَ سُلْطَانِ عَشِقِ اَنْدِي شَرِوَل
 بِهَيْمَ يَا دَلَاي سَنِي بُو قِيلَ وَقَالَ
 وَادِ لِيُوْلُكْ حَوَانِيَه وَصَلَّ بِاَبِيَه
 نَهْ بَنُوْلُكْ عَقْلَ وَادِ نَهْ عَافِيَه
 چُوْدِ عِيَايَتِ عَشِقَه مَحَبُّ وَبِيَن
 اَيْلَهْ قَافِي قِيَلْ وَجُوْدْ وَادِ اَنَهْ دَن
 كُوْدِ لَوْ سَكْ اَوْلَايِيَن بَدَرِ شَكَم
 دُوْنْدِي نَاكْ بُو كِيَا لَمَّا عَافِي

بِهَيْمَ بَحْشِيْلَه اَنَهْ اَمَرُ اَوْل
 عَاشِقِ اَيْلَهْ اَوْل حَبِيَبَه بُوْلُ وَصَلَّ
 صَافِي اَمَرُ عَمَرُو كِي اَسْمَا دِيَه
 خَاطِرِ وَصَلَّ يَحِيَه كَلُوْنِي قَافِيَه
 عَشِقِ عِيَايَتِ حَكِيْمَه مَقْلُوْبِ سِيَن
 وَادِش اَوْلَا سَاكَا كِي بِرِ وَادِش
 وَادِ لِيُوْلُكْ نَهْ قَافِي اَوْل عَمَرُ الْكَلَام
 طَقُوْدِ يُوْنَا اَلِي اِيَكْسَنَه نَافِي

بوتناب مطالع سیم
 الله را خدایا دلشون دهم

400

بسمه

دفعه سادانو رفتلو مرجاه عبد الله
اغانبك كبريه كى دنيا به طولوغ
البدى بيلك ايكوز الى دوت
سنة ماه محرم الحرام ايكوز كوفى
بهار شمع كوفى ساعت
بدین فاطمه هزار حاج

۱۵۰۴
م ۱۵۰۴

مانت اولد

۱۵۰۵
م ۱۵۰۵

غزلبه مرجاه اغانبك دوكونه
پشاده كوفى اولد به پيلك ايكوز
الى اوچر سنة ماه ربيع افريل
او به شمع كوفى نادرى
خيله مسطور اولمشور
مبارك اولد

اقدوم

۱۵۰۶
م ۱۵۰۶

دفعه سادانو رفتلو مرجاه عبد الله بن عبد الله اعا
اغانبك كبرى مى بيلك ايكوز الى شى
سنة ماه ربيع اولد نيك كبرى بدین بار
كچى ساعت بدین هر وچى ابدى
طول عمر ايله عمر ايله ماری
خدا عز و جل
۱۵۰۷
م ۱۵۰۷

ÖZGEÇMİŞ**KİŞİSEL BİLGİLER**

Adı : BELKIS
Soyadı : AYAZ
Doğum Yeri : KAHTA
Doğum Tarihi : 18.08.1987
Medeni Durum : EVLİ/2 ÇOCUK ANNESİ

İŞ DENEYİMİ

2016 -.... : Ç:Ü: İlahiyat Fakültesi Dekanlığı/ İdari Personel

EĞİTİM BİLGİLERİ

2005–2005 : Adana Kız Lisesi
2012–2016 : Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
2017-2020 : Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Temel İslam Bilimleri
Tasavvuf Anabilim dalı Yüksek Lisans Eğitimine devam etmekteyim.